

Utorak, 17. jun 2003.
Svedok Zoran Lilić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, osim stranaka koje su obično prisutne, danas su sa nama i neki zastupnici. Pretresno veće će verovatno želeti da se oni predstave. Sa nama su ovde advokat gospodina Lilića i predstavnik Vlade Srbije i Crne Gore.

SUDIJA MEJ: Da. Izvolite, predstavite se.

PREDSTAVNIK VLADE SCG PANČEVSKI: Dobro jutro, časni Sude. Moje ime je Miodrag Pančevski, ja sam Prvi sekretar ambasade Srbije i Crne Gore u Hagu (The Hague). Sa mnom je tu danas i moj kolega, savetnik ambasade, gospodin Slavoljub Carić. Hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Hvala. Izvolite. Pretpostavljam da je i zastupnik svedoka danas ovde prisutan. Izvolite, predstavite se.

ADVOKAT ŠAPONJIĆ: Moje ime je Dragan Šaponjić, ja sam pravni savetnik gospodina Lilića.

SUDIJA MEJ: Hvala.

TUŽILAC NAJS: Molim da se svedok uvede u sudnicu. Juče je Pretresno veće dobilo jedan set dokumenata. Ja sam dao da se to kopira kako bi zastupnici Vlade i svedoka imali danas svoje sopstvene primerke. Postoji još jedan dodatni dokument koji je sinoć dostavio sam svedok, gospodin Lilić, i on se kopira i uskoro ćete da ga dobijete. Na žalost, taj dokument je na ćirilici, a

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

u njemu se navode dokumenti u vezi sa kojima on ima dozvolu da govori. Dakle, to je još jedno ograničenje koje se tiče ovog svedoka. Kada to bude dostupno, ja ću vam to podeliti.

SUDIJA MEJ: U redu, mi smo pročitali izjavu. Čini se da tu ima dosta nerelevantnog materijala i ja se nadam da će te vi to izbeći. Takođe, što se tiče gledišta svedoka o ustavu, on nije stručnjak za to. Naravno, on može da govori o praksi na način na koji je on to video, ali ne može da daje stručno mišljenje o tome, ukoliko uopšte postoji opasnost da se tako nešto desi. I konačno, imamo najviše tri dana na raspolaganju za ovog svedoka. Moramo da omogućimo i odgovarajuće vreme za unakrsno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: U redu. Takođe smo vam dostavili i rezime. Videćete da je taj rezime prilično dugačak, a mora da se završi tako što ćemo dodati još i Kosovo. Pretresnom veću će biti, naravno, drago da čuje da on uključuje sav materijal koji će svedok dati, tako da nema nikakvog rizika da je izbegnut neki materijal koji je trebao biti dostavljen po Pravilu 68. Rezime, takođe, sadrži i materijal u vezi sa kojim nećemo postavljati sugestivna pitanja iz raznoraznih razloga. Nadam se da ću moći da prođem kroz iskaz prilično brzo. S vremena na vreme revidiraću materijal da vidim da li je možda nešto potrebno izbaciti.

SUDIJA MEJ: U redu, molim svedoka da pročita svečanu izjavu.

SVEDOK LILIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vaše puno ime i prezime.

SVEDOK – ODGOVOR: Ja se zovem Zoran Lilić.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, u vezi sa ovim svedokom imamo jedan dosije dokaznih predmeta. Molim da im se dodeli broj.

sekretar: Biće to dokazni predmet Tužilaštva broj 469.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prvi tabulator, dokument pod prvim tabulatorom, dokument broj 469, dakle, prvi dokument je biografija svedoka, ja to neću detaljno obraditi, ali Pretresno veće to ima na raspolaganju. Gospodine Liliću, da li ste vi bili član SDS-a od 1990. godine? Da li ste bili na raznim položajima unutar te stranke sve do 1993. godine kada ste izabrani za predsednika Savezne Republike Jugoslavije i na tom položaju ste ostali do 1997. godine, zamenivši na tom mestu Dobricu Ćosića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vašem prethodniku je izglasano nepoverenje, o tome ćemo pričati nešto kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej (May).

SUDIJA MEJ: Izvolite, u čemu je problem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Greška je i u pitanju, a vidim da je i u transkriptu ona ponovljena. Gospodin Lilić nije bio član SDS-a nego SPS-a.

SVEDOK LILIĆ: Da, ja nisam čuo to, izvinjavam se, tačno, normalno.

SUDIJA MEJ: Gospodine Lilić, ja vas molim da u ovom trenutku ne odgovarate direktno optuženom već da se svojim iskazom obraćate Sudu. U svakom slučaju, greška je sada ispravljena. Izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon što ste bili predsednik SRJ 1997. godine, da li ste bili postavljeni, imenovani za potpredsednika vlade i ponovo imenovani 1998. godine, a tu poziciju ste napustili, taj položaj potpredsednika vlade, u avgustu 1999. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već neko vreme ste u kontaktu sa Tužilaštvom Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Tokom tog vremena, da li ste ikada išta tražili od Tužilaštva?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je od strane Tužilaštva ikada išta ponuđeno ili dato u smislu nekakve pomoći?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ništa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom vaših pregovora sa Tužilaštvom, da li ste identifikovali jedan niz konkretnih dokumenata za koje se smatra da bi mogli da budu od pomoći Međunarodnom sudu u sprovođenju njegovih zadataka?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Neki od tih dokumenata sadrže i stenogramske beleške sa važnih sastanaka na kojima ste i sami bili prisutni?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste uložili napore, u smislu ličnih kontakata, da Tužilaštvo dobije te dokumente?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema vašim saznanjima, da li je tačno da je većina tih dokumenata, naročito zapisnici odnosno evidencija Vrhovnog saveta odbrane i još jednog tela o kojem će biti reči kasnije, dakle, da li je tačno da većina tih dokumenata nije, na kraju, dostavljena od strane relevantnih vlasti, uprkos vašem pritisku, uprkos pritisku koji je trajao čitave godine nakon što ste vi identifikovali te važne dokumente?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema spisku koji sam ja dobio od Nacionalnog komiteta za saradnju sa Haškim tribunalom, to jeste tačno, spisku dokumenata koje sam dobio, koja su dostavljena Haškom tribunalu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ovde svedočite uz ogradu koju vam pruža oslobođenje od obaveza čuvanja državne tajne koju ste dobili od vlade, a kojom se ograničavaju teme u vezi sa kojima vi možete da svedočite. U pogledu toga da eventualno postoji rizik od otkrivanja državnih, odnosno, vojnih tajni.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U odnosu na zahtev 219 koji ste vi dostavili Nacionalnom komitetu za saradnju sa Haškim tribunalom u Beogradu i koji je meni dostavljen od strane Nacionalnog komiteta za saradnju sa Hagom, to jeste tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazim na paragraf 8 vašeg svedočenja. Pretnosno veće će primetiti, možda je vredno ponoviti da ću ja proći kroz ovaj

iskaz redosledom koji smo identifikovali vladi, u smislu tema o kojima će govoriti svedok tokom ovog svog svedočenja. Prva tema je uloga SPS-a u zakonodavnom procesu. Gospodine Liliću, da li je tačno da je SPS imao većinu i u saveznoj i u republičkoj skupštini u vreme kada je optuženi bio predsednik Srbije, ali u isto vreme i predsednik stranke?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: SPS je od svog osnivanja 1990. godine pa sve do 2000. godine bio vodeća stranka u Republici Srbiji. Nekada je bio u poziciji da formira većinsku vladu, nekada manjinsku valdu, nekada sa koalicionim partnerima sa kojima je našao zajednički interes. Odgovor je, tačno je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Osim jednog perioda, uglavnom je optuženi bio predsednik stranke, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li, molim vas, da nam objasnite kakvu ulogu je stranka imala u zakonodavnom procesu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Socijalistička partija Srbije kao vodeća stranka na političkom prostoru Republike Srbije i svakako značajno veliki autoritet predsednika Miloševića na dan njenog osnivanja pa i kasnije, je bila u poziciji da formira kako republičku Vladu tako i saveznu Vladu Savezne Republike Jugoslavije. Svakako da na izborima kada je imala veći broj poslanika od onoga koji je bio potreban za formiranje samostalne vlade, da su svi ministri praktično bili uglavnom iz Socijalističke partije Srbije ili pak kasnije iz neke od koalicionih stranaka. Samim tim i većinski broj poslanika u nekom od parlamenata, bilo republičkom ili saveznom, pripadao je, da upotrebim taj izraz, našoj partiji, Socijalističkoj partiji Srbije. Analogno tome, bila je u mogućnosti Socijalistička partija Srbije da utiče kako na pripremu zakona tako i na njihovo usvajanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su manje stranke bile u poziciji da budu nešto više od lobirajućih grupa, grupa za pritisak? Da li su i one same mogle da kreiraju neke zakone, da podnose zakonske predloge?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, u parlamentarnom životu Srbije bilo je moguće da sve parlamentarne stranke predlažu zakonske projekte, da utiču u zakonodavnom radu republičke skupštine. Međutim, obzirom na veliku većinu koju smo imali 1990. godine, kasnije 1992. posle tih izbora, pa

1996. godine, njihovi zakonski projekti su uglavnom ostajali na njihovim predlozima. Znači, usvaja se onaj predlog koji smo praktično mi podnosili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajte, molim vas, dokument po tabulatorom 8 dokaznog predmeta 469 u kojem je reč o jednom aspektu zakonodavnog procesa u to vreme. To je, naime, zapisnik sa jednog sastanka Vrhovnog saveta odbrane, VSO kojim ste vi predsedavali. Zamoliću poslužitelja da stavi ovaj dokazni predmet na grafoskop, njegovu englesku verziju. Vidimo da je to sedma sednica Vrhovnog saveta odbrane, koja je održana 10. februara. Izgleda da je datum pogrešan. Ako pogledate drugu stranicu engleskog teksta pod 3 videćete, ne, ipak je to prva strana, oprostite, Vrhovni savet odbrane je utvrdio sledeći dnevni red: predlog Zakona o Vojsci Jugoslavije i predlog Zakona o odbrani. Kakvu ulogu je Vrhovni savet odbrane, dakle telo o kojem će kasnije detaljno biti reči, imao u zakonodavnom procesu?

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: Časni Sude, oprostite što prekidam, ali zanimao bi me tačan datum tog dokumenta, gospodin Najs nam to nije rekao.

TUŽILAC NAJS: Prema verziji na BHS-u, to je 10. februar 1993. godine. U engleskoj verziji očigledno postoji greška u prevodu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije ...

SUDIJA MEJ: Oprostite, samo trenutak, jedan po jedan. Mene zanima da li su zastupnici, razni zastupnici ovde prisutni u Sudu dobili ove dokumente? Da li ste dobili ovaj registrator sa dokumentima?

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: Ne, časni Sude, nismo dobili ništa.

SUDIJA MEJ: Pa, trebalo je da dobijete.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: Hvala.

SUDIJA MEJ: Gospodine Tapušковиć, hteli ste nešto da kažete?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, ja ne znam da li sam dobro čuo gospodina Najsa, on je spomenuo datum 10. februar, je li? Na srpskom, na BHS verziji datum je 22. februar 1993. godine.

SUDIJA MEJ: Da, upućuje se izgleda na sastanak 10. februara, da. Da, izvolite, gospodine Cariću.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: 1993. godina. U tom slučaju, zahtevamo zatvorenu sednicu, uz vaše dopuštenje, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Pitam se da li u ovom trenutku, u ovoj fazi možemo tako da postupimo. Dajte da sada samo označimo dokument u svrhu identifikacije, pa ćemo se vratiti na njega kad za to dođe vreme.

TUŽILAC NAJS: Dobro, ja ću postaviti pitanje u opštim crtama.

SUDIJA MEJ: Gospodine Cariću, mi ćemo postupiti na sledeći način: sada nećemo da prekidamo. Zasada ćemo da ostavimo ovaj dokument po strani i vratićemo mu se kada za to dođe vreme. Onda će to moći da se obradi na privatnu sednici, kao što ste tražili.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: U redu. Hvala, časni Sude.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Liliću, Vrhovni savet odbrane, da li on ima nekakvu ulogu u zakonodavnom procesu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, Vrhovni savet odbrane svakako da u ovom slučaju kada se radi o tako važnom zakonu kao što je Zakon o Vojsci Jugoslavije, treba da da svoje mišljenje, ako na to mislite. Što se tiče drugih zakonodavnih akata, njegova uloga zaista nije bila toliko važna, više je konsultativna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već smo rekli da optuženi tokom jednog vremenskog perioda nije bio predsednik SPS-a. Recite nam o kom periodu je reč i kratko nam objasnite zašto je on tada prestao da bude predsednik stranke?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da se radi o 1992. godini kada je za predsednika, bolje rečeno, kada je mesto predsednika Socijalističke Partije Srbije ustupljeno dotadašnjem članu Predsedništva Socijalističke Federativ-

ne Republike Jugoslavije, gospodinu Bori Joviću. Mogu da budu dva razloga u pitanju. Jedno je što je gospodin Jović ostao bez funkcija na, na saveznom nivou, a drugo je Ustav Republike Srbije, ja mislim, ako se ne varam da se radi o članu koji definiše, koji definiše vršenje funkcije predsednika republike, Republike Srbije, praktično predsednik Republike Srbije ne može da se bavi drugim javnim funkcijama, ali veći značaj dajem onom prvom razlogu, obzirom da kasnije predsednik Milošević ponovo, logično, preuzima tu veoma značajnu funkciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je 1995. godine optuženikova supruga osnovala, odnosno učestvovala u osnivanju jedne političke stranke koja se zvala JUL, Jugoslavenska ujedinjena levica?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, postoji uverenje da je Jugoslovensku levicu negde krajem jula meseca 1995. godine osnovala gospođa Marković. Da li je osnovala gospođa Marković ili predsednik Milošević, zaista, ja na to pitanje ne mogu da dam odgovor.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Po osnivanju te stranke, kakvu vrstu uticaja i kontrole su imali SPS i JUL, u kombinaciji, zajedno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja bih veoma voleo kada bih mogao da razdvojim uticaj Socijalističke partije Srbije od uticaja Jugoslovenske levice, ali obzirom na postavljeno pitanje, ja imam običaj da kažem i želim to da ponovim ovde, mislim da je Jugoslovenska levica preuzela skoro sve značajne funkcije u Republici Srbiji, kasnije i u Saveznoj Republici Jugoslaviji, koristeći pri tom zaista ogromnu snagu i mrežu i kadrove koje je Socijalistička partija Srbije imala. U svakom slučaju i Socijalistička partija Srbije i Jugoslovenska levica su apsolutno bile pod dominacijom autoriteta predsednika Miloševića. Kontrolisani su skoro svi finansijski tokovi sa strane članova Jugoslovenske levice u Republici Srbiji, Saveznoj Republici Jugoslaviji, medijski prostor, mislim da su vodeći članovi JUL bili praktično na svim značajnijim funkcijama u Republici Srbiji.

prevodioci: Mikrofon gospodina Najsa nije uključen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Dokument pod tabulatorom 2 dokaznog predmeta 469, ne znam da li časni Sud ima englesku verziju, ja je nemam, pogledaćemo brzo o čemu je ovde reč. Gospodine Lilić, ovo su grafikoni koji pokazuju udeo glasova koje su stranke osvojile na izborima

1990., 1993., 1994. i 1997. i 2000. godine. Prvi izbori za Skupštinu Republike Srbije, vidimo da najveći deo ima SPS, taj broj se smanjio 1993. godine da bi se 1994. ponovo povećao. Zatim 1997. godine imamo u kombinaciji SPS i JUL, tu ponovo dolazi do određenog opadanja a onda imamo veliki pad 2000. godine. Na drugom dokumentu se mogu videti izborni rezultati nakon izbora za Skupštinu SRJ od 4. juna 1992. godine. Stranice koje slede se odnose na 2003. godinu, što možda i nije toliko važno. Uglavnom, ova dva prva grafikona pokazuju većinu koju je imao SPS a kasnije u kombinaciji SPS i JUL. Je li tako?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, gospodin Lilić je maločas rekao da su vodeći članovi JUL-a praktično držali sve važnije pozicije unutar Republike Srbije. Možete li nam, molim vas, dati jedan ili dva primera za to?

SVEDOK LILIĆ: Kako ne. Mogu da iznesem sijaset primera, ali recimo, ministar zdravlja, recimo, gospođa Leposava Milićević, potpredsednik republičke vlade, gospodin Bojić, direktori fondova zdravstva, prvo gospodin Đorđević, zatim gospodin Đokić. U saveznoj vladi gospodin Boriša Vuković preko koga su išli svi spoljnotrgovinski aranžmani, ministar informisanja, gospodin Goran Matić, savezna vlada, ministar telekomunikacija, gospodin Marković, savezna vlada i čitav niz drugih imena koja bih mogao da vam nabrajam. U svakom slučaju, bili su na funkcijama koje su bile dominantne, pre svega sa aspekta, kako ekonomskog, tako i medijskog.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 18 rezimea, završili smo sa grafikonima. Kako su odluke unutar SPS-a donošene? Odakle su poticale i kako su se razvijale?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: SPS je pre svega bio jedna od najznačajnijih, ako ne i najvećih partija u tom delu Evrope (Europe), odnosno u tom delu Balkana u odnosu na broj članova koji je imao, broj mesnih odbora koji je bio preko 10.000, praktično na svakoj izbornoj jedinici je bio po jedan mesni odbor, i broju uglednih članova koji su u početku bili u SPS-u koji se kasnije koalicijom sa Jugoslovenskom levicom osipaju, obzirom da je, ja moram da iznesem taj podatak, Jugoslovenska levica prvi put izašla samostalno na izbore tek 2000. godine i tada se pokazalo da je njeno uporište u biračkom telu zaista minorno u odnosu na uticaj koji je imala u političkoj, ekonom-

skoj i svakoj drugoj vlasti. Generalno, odluke su donošene u jednom, rekao bih u najvećem broju slučajeva, u jednom užem krugu ljudi. Normalno, ja govorim u periodu u kome mi je to poznato, pr svega u drugoj polovini, polovini devedesetih godina, mislim da su sigurno odluke koncipirane, pre svega, od samog predsednika Miloševića i u atmosferi kod kuće. Zatim su te odluke preko najužeg kruga saradnika predsednika Miloševića prenošene na Izvršni odbor ili su pak odmah distribuirane u javnost, nekada i bez sednice Izvršnog odbora. Izvršni odbor je praktično legitimisao odluke u tom užem krugu kod predsednika Miloševića, a kasnije su, preko najboljih kadrova unutar SPS-a po dubini, znači okružnih, lokalnih i mesnih odbora pretakane u odluke koje su bile izvršne, praktično. Svakako da ni jedna značajna odluka, normalno, nije mogla biti doneta bez saglasnosti i autoriteta predsednika Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete da nam kažete imena tog užeg kruga koji ste pomenuli, tih ljudi koji su se ponekad zvali "vlada u senci"?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Kada su u pitanju članovi Socijalističke partije Srbije, jedan broj ljudi se smenjivao, svakako, zavisno od perioda o kome se razgovara, ali postoji jedan konstantan broj ljudi koji se nalazio oko predsednika Miloševića. To su, pre svega, gospodin Mirko Marjanović, predsednik Vlade Republike Srbije, skoro sedam godina je, ako se ne varam, bio na čelu Republike Srbije, istovremeno i direktor jednog od vodećih spoljno-trgovinskih preduzeća, zahvaljujući, pre svega, državnim aranžmanima ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zamoliću vas da govorite u kraćim crtama, pošto nemamo toliko vremena.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Zatim bih naveo gospodina Dragana Tomića, predsednika republičke Skupštine, svakako gospodin Milomir Minić koji je bio predsednik Veća građana, sigurno, kasnije gospodin Milan Milutinović, nakon toga gospodin Živadin Jovanović, Gorica Gajević, i vrlo interesantan član tog tima je sigurno gospodin Uroš Šuvaković. Normalno i po potrebi neki drugi ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Znamo za čoveka po imenu Šainović, da li je on bio u tom užem krugu ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, njegovo ime sam ispustio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo mi potvrdite, pošto ćemo kasnije doći na detalje. Dobrica Ćosić je bio sklonjen sa funkcije zbog optužbe da je prekršio Ustav jer je imao sastanak sa načelnikom Generalštaba, a to je bila tema o kojoj se ranije nije razgovaralo na sastanku SPS-a. Tačnije, Vrhovnog saveta odbrane.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Dobrica Ćosić je smenjen sa funkcije predsednika zbog sastanka koji je održan u Dobanovcima sa, ja mislim, kolegijumom načelnika Generalštaba, tada gospodina Žike Panića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je zatim izneto pred saveznu skupštinu, to je uradio optuženi i onda je zbog te optužbe, zbog toga je taj čovek smenjen sa funkcije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se desilo, stigao sam do paragrafa 20, šta se dogodilo sa članovima SPS-a koji su se protivili politici, nekoj politici koju je, kako ste rekli, vodila porodica i uži krug optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Oni su vrlo brzo prestajali da budu članovi SPS-a, bilo svojom voljom ili su bili isključeni iz Socijalističke partije Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste u rezimeu izneli detalje o tome kako ste vi izgubili svoju funkciju. Dosta tih informacija je dostupno javnosti. U prvoj rundi, u prvom krugu vi ste imali veliku većinu, veći broj glasova od Šešelja. Međutim, na kraju ste povukli svoju kandidaturu i Milutinović je dobio ogromnom većinom. Po vašem mišljenju, da li su optuženi i njegova supruga učestvovali u tim izborima na način koji je bio nepovoljan za vas?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Radi se o izborima 1997. godine za predsednika Republike Srbije u kojima, sa ove distance sigurno mogu da potvrdim, bila je veoma nečasna uloga pojedinih članova moje vlastite partije, a obzirom da znam relacije po kojima se mogu ispunjavati takvi nalozi, sigurno je da je bila značajna uloga i gospodina Miloševića i gospođe Marković. Normalno, ja svakako ne bih ni bio kandidat da nije bilo njihove ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinite, to je zasada dovoljan odgovor. Za naše potrebe je dovoljan. Hvala, gospodine Liliću, izvinjavam se što moram brzo da prolazim kroz ovo, ali shvatate koliko nam je ograničeno vreme. Zaista je ograničeno. Idemo na tabulator 3, dokaznog predmeta 469 gde ćemo videti malo više i detaljnije o programu SPS-a. Molim Pretresno veće da

pogleda broj u gornjem desnom uglu strane, prvo ću da se pozovem na stranu 11 dokumenta koji se zove "Program Socijalističke partije Srbije", koji je usvojen, kao što ovde piše, na Kongresu održanom 16. jula 1990. godine. Na strani 11 od 13 strana u engleskoj verziji pod naslovom "Srpska dijaspora", da li je platforma vaše politike bila sledeća: "Socijalistička partija Srbije će redovno pratiti uslove života i razvoja delova srpskog naroda u drugim republikama i u inostranstvu i održavati žive veze sa njihovim," to je pri dnu strane, gospodine Lilić, izvinjavam se, "i održavati žive veze sa njihovim političkim, kulturnim i drugim organizacijama, smatrajući prirodnim da i drugi održavaju takve odnose sa delovima svojih naroda u Srbiji. Ona će im pružati materijalnu i moralnu podršku doprinoseći poboljšanju uslova njihovog života, očuvanju njihovog nacionalnog identiteta, kulturne tradicije i intenzivnijem kulturnom razvoju". I u dnu iste strane, na engleskom ili negde na drugoj trećini strane u vašoj verziji, gospodine Liliću, piše: "Novim Ustavom Jugoslavije treba utvrditi mogućnost formiranja autonomnih pokrajina u Jugoslaviji na osnovu izražene volje stanovništva i nacionalnih, kulturnih i drugih specifičnosti". Da li je to bio sastavni deo politike vaše partije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na Drugom kongresu 23. i 24. oktobra 1992. godine, to je tabulator 4, molim da Pretresno veće pogleda stranu 31 od 40, a molim poslužitelja da svedoku okrene stranu 30 od 38, možemo zapravo da pogledamo dno 29. strane, podnaslov: "Jugoslavija slobodna federativna republika". Na strani 31 engleske verzije piše: "Opređenje za Jugoslaviju je zasnovano na različitim osnovama. Ono omogućuje zajednicu sa crnogorskim narodom. Očuvanjem Jugoslavije očuvana je matična srpskog naroda, bitna garancija zaštite svih delova srpskog naroda, omogućena legitimna briga o Srbima izvan Srbije i stvorena institucionalna mogućnost da se u budućnosti Saveznoj Republici Jugoslaviji priključe i Krajina i Srpska Republika Bosna i Hercegovina. Bez obzira na sve otpore priznanju Savezne Republike Jugoslavije, njen međunarodni pravni kontinuitet se sa stanovišta međunarodnog prava može teže osporavati nego uspostavljanje suverene države Srbije, pa je i sa te strane preuređenje Jugoslavije optimalno rešenje". Da li je to bilo mišljenje koje je izraženo na Drugom kongresu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je u trenutku kada je već konstituisana Savezna Republika Jugoslavija. U Ustavu Savezne Republike Jugoslavije postoji ovakva mogućnost i ovo jeste bila jedna od značajnih aktivnosti svih

nas u Socijalističkoj partiji Srbije, uključujući i prethodne oblasti o kojima ste govorili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Po vašem sudu, ovo je paragraf 32 u rezimeu, da li je optuženi imao neke šire političke ili vojne strategije koje su bile u skladu sa politikom SPS-a ili možda nisu bile u skladu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Moram da priznam da ne razumem potpuno pitanje. Ako možete da budete precizniji?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. U to vreme, da li je optuženi svojim izjavama pokazivao nameru da ujedini sve Srbe u jednoj državi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: "Svi Srbi u jednoj državi", to je teza koja se povlači već niz godina i jedino je Savezna Republika Jugoslavija, uz ostale mogućnosti o kojima smo pričali, bila ta država u kojoj su svi Srbi bili u jednoj državi. Svakako se činio napor da se sačuva taj prostor, da Srbi ostanu u takvoj jednoj državi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim sada da na kratko pogledamo tabulator 5. Taj dokument imamo samo na engleskom. Ovo je izveštaj Bi-Bi-Si-ja (BBC) o jednom govoru koji je održao optuženi. Molim da slušate ovo u prevodu, to je govor optuženog iz 1991. godine gde se kaže sledeće: "Mi tvrdimo i smatramo da svaki narod ima jednako pravo da slobodno odlučuje o svojoj sudbini. Ovo pravo može biti ograničeno samo istim takvim pravom drugih naroda. Što se tiče srpskog naroda, on želi da živi u jednoj državi. Zbog toga razdvajanje na nekoliko država koje bi razdvojilo srpski narod i nateralo ga da živi u različitim suverenim državama je sa naše tačke gledišta neprihvatljivo i, dozvolite mi da kažem, apsolutno isključeno. Srpski narod će živeti u jednoj državi i svaki narod koji želi da živi sa srpskim narodom u istoj državi na ravnopravnoj osnovi je dobrodošao. Konfederacija nije država". Da li se to poklapa sa stavovima koje je optuženi javno iznosio u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, sa tim što se nas tiče u Socijalističkoj partiji Srbije, to se odnosilo na pravo na referendum, da oni koji žele da ostanu u toj Jugoslaviji ostanu, a isto tako pravo su imali oni koji su želeli da odu, pretpostavljam da se ovaj govor odnosi na taj period, svakako je odgovor da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 6, Treći kongres SPS-a održan je otprilike 2. marta 1996. godine. I tu je optuženi održao jedan govor dobrodošli-

ce, to je u prvom pasusu, otprilike u petom ili šestom redu. Optuženi kaže sledeće: "Srbija je materijalno i moralno pomagala sve Srbe u nevolji, one u ratu, gde se ratovalo, one u miru gde se nije ratovalo, one u izbeglištvu ovde u svojoj kući i sve to dok se i sama nalazila pod sankcijama koje je, uostalom i dobila zbog te materijalne i moralne pomoći Srbima izvan Srbije". Da li je to bio sastavni deo opšte politike koju je zagovarao optuženi i koja se ponovila i na Četvrtom kongresu u februaru 2000. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se vratimo na pitanja koja sam vam postavio ranije. Ove političke izjave koje su iznošene unutar stranke, da li su se one uklapale, koliko ste vi mogli da prosudite, sa političkom i vojnom strategijom optuženog u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Što se tiče pružanja pomoći i svega onoga što su bile aktivnosti unutar Socijalističke partije Srbije, odgovor je da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazim na sledeću temu za koju ste dobili dozvolu da svedočite, to su paragrafi 37 i 38 pod naslovom "De jure ovlašćenja predsednika Srbije". Mislim da bi zapravo bilo prikladnije da to obradimo u okviru sledećeg odeljka koji nosi naslov "De jure ovlašćenja predsednika Savezne Republike Jugoslavije". Gospodine Liliću, što se tiče vašeg položaja predsednika, da li je to bila pozicija, odnosno, položaj koji je nosio realnu vlast ili je to jedna formalna funkcija? Samo u par rečenica, molim.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pozicija predsednika Savezne Republike Jugoslavije definisana Ustavom, članovima 135, 136 Ustava Jugoslavije je protokolarna funkcija. Na saveznom nivou je tipičan "kancelarski" princip vlasti gde su sva ovlašćenja, praktično, u rukama savezne vlade i saveznog premijera, tako da je funkcija predsednika SRJ čisto protokolarna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se to promenilo kada su 2000. godine doneti amandmani na Ustav SRJ?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, u jednoj meri se promenilo 2000. godine godine, promenama, zapravo izmenama ustava, članova koji definišu ovlašćenja i mandat i način izbora predsednika Savezne Republike Jugoslavije. Obzirom da je u prethodnom ustavu predsednik Savezne Republike Jugoslavije posredno biran odlukom političkih partija u saveznoj skupštini, odnosno većinskom voljom onih koji su tu većinu imali, a ovom izmenom je data mogućnost da se promeni mandat sa četiri godine, koliko je bio man-

dat za vreme dok sam ja bio predsednik, na dva mandata po četiri godine, pri čemu se predsednik neposredno bira, što mu daje poseban legitimitet i značaj i značajno mu povećava ovlašćenja. Istovremeno su, u jednom delu i smanjena ovlašćenja predsednika savezne vlade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ću da pređem i zvanično na podnaslov “*De jure* ovlašćenja predsednika Savezne Republike Jugoslavije” koji ima nekoliko pododeljaka za koje ste vi dobili dozvolu. Možete li ukratko, molim vas, da nam kažete kakav je bio način komandovanja Vojskom Jugoslavije koja je bila u rukama predsednika Savezne Republike Jugoslavije i kakva je bila uloga odluka koje je donosio Vrhovni savet odbrane u tom lancu komandovanja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vi ste upravo dali prevelika ovlašćenja predsedniku Jugoslavije, kad kažete da je vojska bila u njegovim rukama, što nije dobro ako bi se predsednik tako ponašao. Predsednik Jugoslavije je bio jedan od trojice ravnopravnih članova Vrhovnog saveta odbrane. Kada je u pitanju predsednik Jugoslavije, može se reći u odnosu na član 4 Zakona o Vojsci Jugoslavije da predsednik komanduje Vojskom Jugoslavije u ratu i miru, pre svega i isključivo u skladu sa odlukama Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 42. U kojoj meri je predsednik SRJ mogao da dobija izveštaje od srpske Državne bezbednosti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Predsednik SRJ je, nije bio jedan od, jedna od institucija koja je, bar po nekom pravilu, redovno dobijala izveštaje od Državne bezbednosti, međutim, ukoliko bi ih zatražio, zainteresovan za neku konkretnu situaciju, ja sam ih dobio. Redovno sam dobijao druge izveštaje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je ovlašćenja imao predsednik SRJ, ako ih je uopšte imao, u pogledu unapređivanja vojnih lica? To je paragraf 43 rezimea.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Postoje razna tumačenja, ali u principu ja sam poštovao princip koji je definisan članom 136 Ustava Savezne Republike Jugoslavije i uredbom koju je donela savezna vlada o unapređenju vojnih lica, pri čemu je predsednik imao pravo da vrši unapređenje generala u čin general-majora pa nadalje i po uredbi o kojoj sam govorio, da unapređuje prvu klasu pitomaca vojnih akademija. Svakako da sam ja redovno izveštavao i konsultovao Vrhovni savet odbrane, a sva unapređenja su doneta na predlog načelnika Generalštaba i njegovog kolegijuma.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, dokazni predmet isti broj 469, sledeći tabulator broj 9, to je zapisnik, tačnije izvod iz zapisnika sa pete sednice Vrhovnog saveta odbrane, održane 9. juna 1998. godine, kada ovaj svedok već više nije zauzimao svoju funkciju. Ja sam obavešten da vlada nije izrazila nikakvu zabrinutost povodom nacionalne bezbednosti u ovom pogledu, ali mogu da ih pitam ponovo.

SUDIJA MEJ: Da li želite da to obrađujete baš sada? Možda ćemo kasnije imati niz takvih dokumenata, pa možemo da ih sjedinimo i pozabavimo se njima u isto vreme. Da čujemo šta ima da kaže predstavnik vlade.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: To je tačno. Mi nemamo nikakve primedbe niti prigovore u pogledu tog dokumenta.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 9, to je znači taj zapisnik. Verzija koju ima Pretresno veće je obeležena. Imamo pod stavkom 2 dnevnog reda kadrovska pitanja, ako Pretresno veće bude ljubazno da okrene strane 4 od 8, i svedoka molim da okrene stranu, mislim da je to broj, odnosno, strana koja u gornjem desnom uglu ima broj 01132438. Gospodine Liliću, to je znači taj zapisnik sa sastanka Vrhovnog saveta odbrane gde je optuženi tražio od generala Perišića da podeli primerke materijala sa predlozima za kadrovska rešenja. Perišić je informisao učesnike sednice da su o tom pitanju raspravljali na kolegijumu načelnika Generalštaba i da su predložena rešenja usaglašena sa saveznim Ministarstvom za odbranu. Zatim vidimo odluku o prestanku profesionalne vojne službe, pomenuti su Babić Božidar i Marković Mihailo, a onda se dalje nalaze predlozi za unapređenje u viši čin. Kako se ovaj dokument uklapa sa vašim shvatanjem uloge predsednika i uloge Vrhovnog saveta odbrane u unapređenju vojnih oficira?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa evo, to je upravo način o kome sam ja maločas govorio i pretpostavljam da je ova lista predhodno usaglašena na neki način. U svakom slučaju, mislim da je ispoštovan predlog kolegijuma načelnika Generalštaba i da je Vrhovni savet odbrane u celosti prihvatio ovaj predlog, što smatram da je sasvim u redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo preći na paragraf 51 da bi uštedeli vreme. Tokom vašeg mandata, recite nam nešto o potčinjavanju MUP-a

Vojsci Jugoslavije. U kojim okolnostima se to dogodilo, odnosno, moglo desiti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: MUP, odnosno bolje rečeno, pojedine jedinice policije iz jedne i druge republike mogu biti potčinjene u komandnom smislu vojsci samo u određenim situacijama, u vreme neposredne ratne opasnosti, samog rata, za vreme ratne opasnosti i svakako u vreme vanrednog stanja, bilo na celoj teritoriji republike, bilo na jednom delu republike iz razloga koji bi bili motiv za uvođenje vanrednog stanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 52. Vi verovatno možete da nam objasnite neke termine sa kojima smo već upoznati. To su Vrhovna komanda i Štab Vrhovne komande. Šta je Vrhovna komanda?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vrhovna komanda postoji samo u, za vreme rata, a štab Vrhovne komande je najstručnije telo koje je praktično u funkciji organizacije odluka koje donosi Vrhovna komanda. Vrhovna komanda se formira na osnovu strategije oružane borbe i doktrine odbrane Savezne Republike Jugoslavije. Vrhovnu komandu čine članovi Vrhovnog saveta odbrane, tada i jedino tada je predsednik Vrhovnog saveta istovremeno i vrhovni komandant oružanih snaga. U tom trenutku oružane snage sadejstvuju tako što im se pripajaju, priključuju pojedine jedinice Ministarstva unutrašnjih poslova. Koje su to jedinice, ja o njima ne mogu da govorim. Pored članova, stalnih članova Vrhovnog saveta odbrane, Vrhovnu komandu čine i ministar savezni unutrašnjih poslova, ministar inostranih poslova, predsednici oba Veća republika i Veća građana savezne skupštine, a Štab Vrhovne komande je u stvari Generalštab koji preuzima ulogu Štaba Vrhovne komande.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Savezno ministarstvo odbrane, odnosno, ministar?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, zaboravio sam da pomenem i savezni ministar odbrane takođe čini Vrhovnu komandu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mandat i obaveze Štaba Vrhovne komande i Vrhovne komande, ukoliko bude potrebno da to istražimo, možemo da nađemo u dva dokumenta. Recite nam, molim vas koja su to dva dokumenta?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, to su dva dokumenta koja usvaja Vrhovni savet odbrane i pretpostavljam da je, obzirom da je NATO bombardovanje počelo 24. marta, da je istog dana uvedeno ratno stanje, pretpostavljam

da je Vrhovna komanda odlukom predsednika Miloševića i formirana na osnovu ta dva dokumenta, to je strategija oružane borbe i vojna doktrina Savezne Republike Jugoslavije. I možete ih naći u saveznoj vladi, saveznom Ministarstvu odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Paragraf 56 rezimea vašeg svedočenja, mada smo ovo već prešli, ali kako bi stvari bile jasne i da vidimo detalje. Kada je ustanovljen plan odbrane, koje telo ga je usvojilo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Plan odbrane zemlje usvaja Vrhovni savet odbrane, to je dokument sa visokim stepenom poverljivosti, nosi oznaku državne tajne. Ja mogu da kažem samo da sadrži praktično kompletno razrađene planove odbrane za celokupnu teritoriju Savezne Republike Jugoslavije. Njegovu, znači odluku o njegovoj upotrebi donosi predsednik Savezne Republike Jugoslavije. Svakako da on može da trpi određene izmene, zavisno od ukupne političke i bezbednosne situacije i u regionu, a i unutar zemlje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema vašim saznanjima, odnosno, shvatanjima da li se on redovno menjao ili ne naročito često?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Plan odbrane zemlje logično da se veoma retko menja ili bi bar tako trebalo da bude. Za vreme mog mandata praktično nije ni jednom promenjen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate ili imate neka uverenja o tome da li je on promenjen pre kampanje NATO?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam, ali obzirom na specifičnost tog rata, verovatno je trpeo neke izmene, ali ne mogu da tvrdim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći naslov je "Ustavni okvir Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srbije". Gospodine Liliću, čuli smo brojne iskaze o ustavnim pitanjima i uspostavljanju ovih tela, a čuli ste da je Pretresno veće reklo da vi u tom smislu niste stručnjak. Možda i niste čuli, nije ni važno, u svakom slučaju, vi niste stručnjak za pravo. Ali mi dozvolite sledeće pitanje: da li su republički i savezni ustav ikada usklađeni?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Na žalost, u najvećem delu ili u onom najbitnijem delu nisu nikada. Republički, Ustav Republike Srbije donet je 1990. godine, savezni ustav 1992. godine, aprila i Ustav Republike Crne Gore u jesen 1992. Moj je utisak i pored čitavog niza nastojanja, da to nije odgovaralo republičkim, ni vladama ni predsednicima, da bi se tako izgubio i njihov

uticaj i uticaj same republike, znači nisu usaglašeni sa Ustavom Savezne Republike Jugoslavije. Najbolji primer toga je intenzivna želja, sa saveznog nivoa, da se konstituiše jedinstven sistem nacionalne bezbednosti kao bi se uvezale sve republičke i savet za bezbednost u jedan značajan sistem i time imalo obilje informacija i to nije prihvaćeno ni sa jedne ni sa druge strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema vašem sudu, da li je postojala samo jedna jedina institucija koja je zaista funkcionisala na saveznom nivou i ako jeste koja je to bila institucija?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Na saveznom nivou, onoliko koliko je to bilo moguće, funkcionisala je Vojska Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Sada prelazim na sledeći naslov: "Državno veće za koordiniranje stavova o državnoj politici", paragraf 58 i nekoliko narednih. Da li ste čitajući zapisnike i evidencije saznali za telo koje se zove nešto kao "Državno veće za koordiniranje stavova o državnoj politici", koje je postojalo i funkcionisalo za vreme vašeg prethodnika Dobrice Ćosića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, postavši predsednik imao sam priliku da vidim stenografske beleške sa sastanka Saveta za usaglašavanje državne politike Savezne Republike Jugoslavije. Oni, koliko se ja sećam, nose oznaku stroge poverljivosti, odnosno državne tajne i ja neću moći da ih komentarišem u skladu sa Pravilom 90.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako su se vodili zapisnici sa tih sastanaka, gospodine Lilić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako mislite na ovaj Savet za usaglašavanje stavova o vođenju državne politike, radi se o stenografskim beleškama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to znači da se zapisivalo doslovno sve ono šta su ljudi govorili na sastancima tog saveta?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, najvećim delom da, sigurno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su zapisnici sa sastanaka tog tela dokumenti koji su traženi po istom zahtevu za pomoć broj 219, koji ste već pomenuli, zahtevu koji je podnet juna prošle godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, oni jesu na spisku 219 ja sam ih lično zamolio da imam uvid u zapisnike koje nisam čitao. Na žalost, nisam imao tu priliku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to telo na neki način bilo komplementarno Vrhovnom savetu odbrane na koji ćemo se kasnije detaljno vratiti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ono što je sigurno, to telo je sastavljeno od najuticajnijih i najznačajnijih funkcionera Republike Srbije i Republike Crne Gore i Savezne Republike Jugoslavije. Analogno tome, tu su bili prisutni i članovi Vrhovnog saveta odbrane. Znači, čak je bio širi sastav od saziva Vrhovnog saveta odbrane. Mada to telo nije imalo *de jure* ovlašćenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je taj Savet, prema vašem mišljenju, bio manje ili više uticajan od Vrhovnog saveta odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se pogledaju *de facto* nadležnosti ljudi koji su prisustvovali sastanku saveta i koji su svojim autoritetom mogli da odlučuju ili kasnije realizuju odluke koje su donete na Savetu za usaglašavanje državne politike, normalno, posmatrajući aspekt donetih odluka, tada je savet imao mnogo širi značaj od značaja Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Savet je prestao da postoji kada ste vi postali predsednik, ako se ne varam.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I od tog trenutka pa nadalje nije bilo političkog organa koji je mogao delovati sa Republikom Srpskom, odnosno Republikom Srpskom Krajinom, osim nečega što se zvalo srpsko Ministarstvo za saradnju sa Srbima van Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, pre vašeg mandata, postajao je ovaj široki savet koji je imao predstavnike, po potrebi, mislim i pripadnike Republike Srpske i Republike Srpske Krajine.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, njegovo članstvo je bilo vrlo široko i veoma uticajno, a postoje i stenografski zapisnici onoga što je rečeno na tim sastancima.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam to upravo rekao u odgovoru na vaše predhodno pitanje, da postoje stenografske beleške i da je savet raspravljao o temama koje su bile značajne za tada vođene pregovore sa međunarodnom zajednicom i drugim temama.

SUDIJA ROBINSON: Zašto je taj savet prestao da postoji kada ste vi postali predsednik? Da li je bio neki konkretan razlog za to?

SVEDOK LILIĆ: Ne, gospodine Robinson (Robinson), savet je prema mojim saznanjima konstituisan odlukom gospodina Dobrice Ćosića, prethodnog predsednika. On je smatrao da je taj savet u takvom obliku potreban, ja sam smatrao da treba poštovati ono šta su nadležnosti predsednika Savezne Republike Jugoslavije u okviru njemu datih mogućnosti kroz Ustav Jugoslavije, a istovremeno postojale su državne institucije koje su se mogle baviti tim poslom, Vlada Srbije, savezna vlada, predsednik Republike Srbije. I istovremeno su praktično sve aktivnosti koje su bile vezane za pregovaračke poslove u odnosu na međunarodnu zajednicu prenete od predsednika Miloševića, njegove aktivnosti su bile na neki način legitimisane od strane Srba van granica Republike Srbije. Znači jednostavno nije ukinut, on je prestao da postoji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko sastanaka ...

SUDIJA ROBINSON: Izvolite nastavite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, časni Sude. Koliko sastanaka ovog saveta je sve ukupno, prema vašim saznanjima, održano?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam imao prilike da pročitam četiri stenograma sa prva četiri sastanka, jer su me na neki način oni posebno interesovali. A prema mojim saznanjima, bilo je oko sedam sastanaka tog tipa, obzirom na relativno kratak period u kome je gospodin Ćosić bio predsednik Savezne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, oprostite, zanemario sam činjenicu da predstavnici vlade nemaju primerak ovog rezimea svedočenja. Oni svakako to moraju imati. Ja ću ih sada pozvati da pogledaju paragraf 61 koji se nalazi na stranici 17. U međuvremenu, ako dozvolite, podsetio bih Pretresno veće da se o ovim dokumentima govorilo u nekim molbama, to su molbe broj 48 i 49. Postojao je određeni otpor dostavljanju ovih dokumenata, na osnovu toga da oni izlaze iz relevantnih okvira i da se radi o izuzetno teškom i iscrpnom poslu, ali ne iz drugih razloga. Dakle, molim vas da pogledate paragraf 61 rezimea. Mislim da svedok može da nam pomogne u vezi sa ovim što je ovde iznešeno, pa ću mu postaviti sledeće pitanje. Izvinjavam

se još jednom što zastupnici nisu unapred imali kopiju ovog rezimea, sad je on pred njima.

SUDIJA MEJ: Možda biste trebali da pitate svedoka da li on misli da može da da odgovor na ovo pitanje ili ne i da li ima nekih problema u vezi sa tim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Liliću, da li ste vi u poziciji da nam ispričate svoju verziju, prema vašim shvatanjima, onoga što se nalazi u ovim beleškama kada i ako one dođu do nas? Zanima me sastanak od 9. januara i nešto što je optuženi rekao u prisustvu predstavnika Republike Srbije, SRJ, Crne Gore, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine, a ticalo se nekih *de jure* i *de facto* pitanja. Dugačko je pitanje, znam, ali se zapravo može odgovoriti sa da i ne. Da li možete da nam date vašu verziju onoga što je on rekao u tom okruženju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mogu da pokušam da prepričam, otprilike, šta stoji u jednom delu tog stenograma, obzirom da ih nisam ni ja tako skoro čitao, vezano za 1993. godinu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako nema nikakvih prigovora, ja ću zamoliti svedoka da nam to i kaže.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Radi se, zašto sam zapamtio, radi se o jednoj vrlo specifičnoj rečenici koju sam ja veoma dobro zapamtio i na neki način se iz poštovanja prema gospodinu Miloševiću, računajući to vreme, rukovodio i sam sa time što je u jednom delu rekao. Ta rečenica otprilike glasi da za narod možete sve žrtvovati osim vlastitog naroda. A rečeno je u kontekstu toga da treba mirnim sredstvima da se *de jure* ostvare one stvari koje su *de facto* postignute. Mislilo se na pregovore koji slede, mislilo se na jedinstvo koje je postignuto, političko, privredno, kulturno u odnosu na Republiku Srpsku, Republiku Srpsku Krajinu i evo, otprilike to je to šta bih ja mogao da kažem. Znači da se legitimizuje ono što je već postojalo na terenu, da se legitimije od međunarodne zajednice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazim na sledeću temu, Vrhovni savet odbrane, paragraf 65 ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Taj tekst koji je maločas gospodin Najs citirao, da li je taj tekst uopšte dostavljen meni, jer ja ga nemam. Mogu da pročitam u rezimeu, ali gospodin Najs pominje nekakve stenograme saveta koji je formirao prvi predsednik SRJ Dobrica Ćosić. Ja u celoj dokumentaciji nisam video ni jedan stenogram sa sednica tih saveta, iz svega ovoga što sam dobio ovih proteklih dana.

SUDIJA MEJ: Oni nisu obelodanjeni. Prema tome, nemate ih, ali u vezi sa njima možete da postavljate pitanja kada za to dođe vreme, kad budete ispitivali svedoka. Ali u svakom slučaju ni jedan od tih dokumenata nije dostupan. Gospodine Najs, izvolite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, paragraf 65, već smo čuli dosta toga o Vrhovnom savetu odbrane, njegovom sastavu, dakle, predsednici SRJ, Srbije i Crne Gore. Ta tri člana, da li su oni imali pravo glasa? I tehnički govoreći, da li su oni bili ravnopravni u pogledu svojih prava i ovlašćenja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, sva tri člana Vrhovnog saveta odbrane, predsednici tih republika su bili ravnopravni u okviru Vrhovnog saveta odbrane i u pogledu donošenja odluka. Jedino pravo koje je bilo različito jeste pravo predsednika Savezne Republike Jugoslavije da na osnovu odluka Vrhovnog saveta odbrane kasnije te odluke, u vidu naredbe, prenosi na Vojsku Jugoslavije, preko načelnika Generalštaba, normalno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajte, molim vas, tabulator 12, dokument pod tabulatorom 12, oprostite tabulatorom 11 koji bi možda mogli da stavimo na grafoskop. Da li je ovo dijagram koji prikazuje savet i njegove članove, one koji su imali pravo glasa, zatim lanac komande, komandovanja sve do načelnika Generalštaba i još niže, oružanih snaga, da li vidimo na levoj strani Srbiju, uključujući i Kosovo i Vojvodinu i ispod toga Crnu Goru i SRJ posebno označene? Dakle, da li je ovo jedan ispravan šematski prikaz kako je bilo sastavljen i radio Vrhovni savet odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, meni je loša slika ovde na monitoru, pa ću pogledati, mislim koliko vidim nedostaje još jedino ministar, savezni ministar odbrane, uglavnom jeste, odgovara ta šema Vrhovnom savetu odbrane. Svakako, po potrebi su mogli da budu pridodati i drugi članovi koji nisu imali pravo glasa, mogli su da informišu samo u pojedinim oblastima koje su savet zanimalo, ali nisu imali pravo odlučivanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Načelnik Generalštaba, možete li ukratko da nam kažete kakva je bila njegova odgovornost, njegova zaduženja, kome je on podnosio izveštaj i koga je on sve kontrolisao?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Logično je da načelnik Generalštaba podnosi izveštaje u okviru naredbi koje je dobio, a shodno odlukama Vrhovnog saveta odbrane, pre svega predsedniku Savezne Republike Jugoslavije. Automatski i predsednik Savezne Republike Jugoslavije je bio taj koji je trebao da se stara o sprovođenju odluka Vrhovnog saveta odbrane i da na sledećoj sednici ili nekoj od sednica informiše preostalu dvojicu članova Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on zajedno sa drugima prisustvovao sastancima Vrhovnog saveta odbrane, iako nije imao pravo glasa?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prisustvo načelnika Generalštaba po prirodi poslova koje je Vrhovni savet odbrane imao bilo je obavezno na sednicama Vrhovnog saveta odbrane, bez obzira što on nije imao pravo glasa, ali je bilo potrebe da on informiše, upozna je, da dostavlja odgovarajuće analize, da učestvuje u radu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je inače bio prisutan na sastancima Vrhovnog saveta odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Po pravilu su to tri člana Vrhovnog saveta odbrane, tri stalna člana sa pravom glasa, predsednik Savezne Republike Jugoslavije, predsednik Srbije, predsednik Republike Crne Gore, uvek i redovno prisutan predsednik savezne Vlade Savezne Republike Jugoslavije, načelnik Generalštaba Vojske Jugoslavije, ministar odbrane Ministarstva odbrane Savezne Republike Jugoslavije i po potrebi, zavisno od problematike, mogao je da bude prisutan još neko od eksperata iz neke druge oblasti, zavisno šta je interesovalo članove Vrhovnog saveta ili o kojoj se temi raspravljalo. Moguća je bila i druga solucija, da su članovi Vrhovnog saveta ili neko od članova želeli da se pojedine informacije prenesu recimo kolegijumu načelnika Generalštaba ili nekom proširenom kolegijumu, tada su se održavale proširene sednice Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 71. Da li su se sednice Vrhovnog saveta odbrane zapisivale na dva načina, odnosno, da li su postojali i stenogrami i audio zapisi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sednice Vrhovnog saveta odbrane, u početku rada Vrhovnog saveta odbrane, pri čemu ja moram da kažem da je za vreme mog mandata bilo izuzetno mnogo sednica, preko 50, su se zapisivale na dva načina, to je tačno, jedno su stenografske beleške, drugo je bilo audio snimanje, ali u početku rada Vrhovnog saveta odbrane. Kasnije je taj način prekinut.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto je praksa audio snimanja napuštena, ako znate?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Znam, obzirom da je predsednik Milošević meni rekao da smatra da nam je sasvim dovoljno da se vode stenografske beleške i da nam taj način nije potreban, zahteva dodatnu tehniku, prisustvo još nekih ljudi i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Osim stenografskih beleški koje su prilično opsežni zapisnici, postoje i obični zapisnici sa sastanka na nekoliko stranica, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, sa tim, ako dozvolite, samo u dve rečenice, zapisnici su rađeni upravo kao izvod najbitnijih delova samog stenograma i sastavni deo svakog zapisnika je prateći stenogram.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uprkos naporima da se dođe do tih dokumenata tokom čitave godine, zapravo i duže od godine, što se tiče nekih od dokumenata, oni nisu dostavljeni. Dakle, u nedostatku stenografskih zabeleški i samih zapisnika, da li se vi smatrate sposobnim da govorite o ovim sastancima na detaljan način?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, apsolutno ne, iz dva razloga. Obzirom da se radi o suviše ozbiljnoj problematici i da mislim da bi svaka improvizacija bila nekorektna prema Sudu i prema vama i prema gospodinu Miloševiću i drugi, mnogo važniji razlog jeste što su to dokumenta sa visokim stepenom poverljivosti i ne nalaze se na ovom spisku za koji sam ja dobio saglasnost da o njemu govorim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ta dodatna lista se kopira i biće podeljena uskoro, ona na dodatan način ograničava svedoka u njegovom iskazu. Možda bi bilo dobro da Sud vidi sa vlastima kakav će biti njihov stav u vezi sa tim. Generalno govoreći, paragraf 68 rezimea, da li se tražila odluka Vrhovnog saveta odbrane da se mobiliše odnosno demobiliše Vojska Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Svakako da je Vrhovni savet odbrane morao da učestvuje u razmatranju takve odluke, mada ne znam na koji period mislite.

TUŽILAC NAJS: Prestavnici vlade mogu da pogledaju dokument pod tabulatorom 14 našeg dokaznog predmeta. Ako nema nikakvih prigovora, ja ću time da se pozabavim, ako ne, možemo to da obradimo i kasnije zajedno sa drugim takvim dokumentima.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: Časni Sude, nemamo nikakvih prigovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, dokument pod tabulatorom 14. Reč je o zapisniku sa VI sednice Vrhovnog saveta odbrane, održane 9. decembra 1992. godine. U skladu sa iskazom koji ste do sada dali, gospodine Lilić, na dnevnom redu pod brojem 1 je sledeće: "Priprema Vojske Jugoslavije zbog pretnje vojnom intervencijom u Bosni i Hercegovini, moguće agresije Hrvatske na Republiku Srpsku Krajinu i moguće albanske secesionističke pobune na Kosovu". Dakle, da li ovo odražava ulogu koju je Vrhovni savet odbrane imao u ovim pitanjima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno. Ja moram da vas zamolim, ovaj se zapisnik ne nalazi na spisku dokumenata koje ja mogu da komentarišem, ali ako sam dobro razumeo predstavnika vlade, on prihvata, ovaj, deo odgovornosti na sebe.

TUŽILAC NAJS: Bilo bi od pomoći za svedoka ukoliko bi predstavnik vlade ovo pojasnio.

PREDSTAVNIK VLADE SCG CARIĆ: Časni Sude, ovaj dokument se ne odnosi na period od 1993. godine do 1997. godine, ali kao mera predostrožnosti, naime na Pretresnom veću je da odluči u vezi sa ovim dokumentom.

SUDIJA MEJ: Možda bi bilo dobro da porazgovarate sa tužiocem i da ukažete na koje stranice ovih dokumenata ulažete prigovor, kako bi oni unapred znali kako stvari stoje, pa onda možemo sve te dokumente zajedno da obradimo kasnije. Možda bi bilo dobro da pauzu iskoristite u tu svrhu, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Svakako. Meni je stalo, ako je to ikako moguće, možda smo preambiciozni, da do kraja današnjeg dana završimo sa glavnim iskazom, tako da bi nam za sutra ostao samo ograničeni deo. Možda ću morati da propustim neke teme da bi postigao taj cilj, ali se nadam da će biti dovoljno vremena za dodatno ispitivanje. Ja ću, naime, nastojati da skratim svoje glavno ispitivanje i time dam priliku optuženom da u potpunosti bude upoznat sa svim ovim raznim temama. On, naime, iz rezimea i izjave tačno zna o čemu će biti reči.

SUDIJA MEJ: Gospodine Liliću, mi ćemo sada napraviti pauzu od 20 minuta. Molim vas da imate na umu da ni sa kim ne razgovarate o svom iskazu dok se on ne završi, uključujući i članove tima Tužilaštva i da se vratite u sudnicu za 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam maločas shvatio iz objašnjenja koje je dao gospodin Najs, da on želi da maksimalno skрати ovo glavno ispitivanje a ovde se radi o svedoku koji svedoči o punih 10 godina, od 1990. do 2000. godine, o svedoku koji je sve to vreme bio na najvišim političkim funkcijama u partiji, jedno vreme, ceo jedan mandat predsednik Savezne Republike Jugoslavije pa zatim potpredsednik savezne vlade ...

SUDIJA MEJ: Na gospodinu Najsu je da odluči koliko će dugo da ispituje, ako on želi da skрати svoje ispitivanje, to je njegovo pravo. Kada dođe vaš red da unakrsno ispitujete, mi ćemo to, naravno, imati u vidu. Nećete biti oštećeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs koristi da kroz ovog svedoka uvede jednu čitavu gomilu vrlo bitnih dokumenata za koje je meni potrebno vreme da kroz njih prođem. Prema tome, ja zahtevam da mi se omogući, ne malo duže vreme nego što će ga gospodin Najs imati, nego mnogo duže

vreme jer je veliki broj dokumenata u pitanju i veliki broj pitanja o kojima ja imam da pitam gospodina Lilića i o kojima on, svakako, ima mogućnost da mi odgovori.

SUDIJA MEJ: Sve to ćemo imati u vidu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da svedok ima pred sobom tabulator 14 koji smo već pogledali, to je priprema jugoslovenske vojske, možemo da nastavimo dalje. Ja sam razgovarao sa predstavnicima njegove vlade. Iako je njegovo predsedništvo, predsedništvo gospodina Lilića padalo u periodu od 1993. do 1997. godine, u ovom momentu oni imaju generalni prigovor na sve što spada u period od 1993. do 1997. godine tako da ćemo sve te dokumente obraditi na kraju zajedno, u nizu. Međutim, osim toga nemaju prigovore. Ako budu imali nešto, obavestiće me. Da pređemo na paragraf 74, gospodine Liliću. Dok ste vi bili predsednik, na koji način su donošene odluke u Vrhovnom savetu odbrane: konsenzusom ili glasanjem?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Po pravilu su, bez obzira na Poslovnik o radu Vrhovnog saveta odbrane, odluke su donošene konsenzusom, iako je postojala mogućnost u pravilniku da se donesu glasanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 15, molim. Imamo dve verzije ovog pravilnika, tačnije Poslovnika, na žalost u obrnutom su redu, izvinjavam se. Ako Pretresno veće okrene otprilike četiri strane ovog Poslovnika Vrhovnog saveta odbrane za 1992. godinu i ako onda pogledate član 7, to su pravila koja su važila u vreme predsedništva gospodina Lilića. Jedno pravilo kaže da Vrhovni savet odbrane treba da radi u sednicama i da donosi svoje konačne odluke kada je prisutna većina članova saveta. Takođe, kada okolnosti to zahtevaju, savet može da donosi odluke i zaključke o stvarima u njegovoj nadležnosti bez održavanja sednice, na bazi konsultacija između članova saveta. Gospodine Lilić, kakve su te bile konsultacije, da li je bilo predviđeno da se telefonom rade takve stvari?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, mogli su da se konsultuju specijalnim, zaštićenim vezama bez ikakvih problema. To su retke situacije, zaista retke, ja sam imao mislim jednu takvu situaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda ćemo se vratiti na prvi deo dokumenta, a to su pravila koja su izmenjena i dopunjena, pogledaćemo prvu stranu amandmana koji su doneti u martu 1999. godine, posle mandata gospo-

dina Lilića. Vidite pod članom 3, to je drugi paragraf: "Sednice Vrhovnog saveta saziva predsednik po sopstvenoj inicijativi; obavezno je prisustvo saveznog ministra odbrane i načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije ili lica koja ih zamenjuju i sednica ne može biti održana bez njihovog prisustva". Zatim se u članu 4 dalje kaže: "Vrhovni savet odbrane će raditi u sednicama, sve njegove odluke biće donete konsensusom i biće pravosnažne samo ukoliko su donete konsensusom". I dalje: "Konsensusom se odlučuje o imenovanjima, unapređenjima, prekidu profesionalne vojne službe za generale i admirale," i dalje se detaljno govori o tome. Da li želite da komentarišete neke od izmena i dopuna u ovim pravilima osim onoga šta ste već rekli, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Član 4 praktično potvrđuje način rada prethodnog Vrhovnog saveta odbrane, bez obzira što tamo nije, u članu 7, sadržano da se odlučuje konsensusom, a prisustvo načelnika Generalštaba i ministra odbrane inače je bilo obavezno i tada. Činjenica je da se u Vrhovnom savetu odbrane posle 1997. godine nisu baš sve odluke donosile konsensusom, pa pretpostavljam da je i to jedan od načina da se to i ta materija potpuno definiše, obzirom na neka neslaganja predsednika Đukanovića, recimo u trenutku smenjivanja načelnika Generalštaba. Interesantno je da je ovaj poslovnik donet samo jedan dan uoči bombardovanja, što ne mora ništa posebno da znači, ali je vrlo interesantno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pošto su svi članovi saveta imali isto pravo glasa, u teoriji su dvojica mogli da nadglasaju trećeg. Da li se to ikada desilo, a naročito da li se ikada desilo da optuženi bude nadglasan?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sećam da li se ikada desilo da gospodin Milošević bude nadglasan. Što se tiče prvog dela pitanja, mislim da je gospodin Perišić smenjen glasovima dva prema jedan. Iako je to bilo legitimno pravo predsednika Miloševića, ali je ipak tako važna odluka, trebalo bi da je doneta konsensusom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 76. Koji procenat budžeta SRJ je obezbeđivala Srbija u odnosu na Crnu Goru?

SUDIJA MEJ: Da li vam još uvek trebaju ti dokumenti ili možemo da ih dobijemo nazad?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Poslužitelj može da ih vrati. Gospodine Liliću, Srbija je obezbeđivala određeni procenat za budžet SRJ. Koliki je bio taj procenat?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, za vreme mog mandata, od 1993. do 1997. godine, taj se procenat kretao negde, što se tiče učešća Republike Srbije u ukupnom budžetu Savezne Republike Jugoslavije oko 95 posto, a što se tiče Republike Crne Gore oko pet posto. Normalno, to su bile projektovane vrednosti u trenutku usvajanja budžeta i u retko kojoj godini su one i zaista ostvarene. Od 1997. godine mislim da je Crna Gora praktično prestala da uplaćuje i tih pet posto, pa je praktično ceo budžet države pao na teret Republike Srbije. Mislim da je čak i danas taj odnos identičan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav efekat je imao taj finansijski doprinos na realno stanje stvari u pogledu nadglasavanja Srbije u Vrhovnom savetu odbrane ili nadglasavanja optuženog u tom istom savetu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam vam rekao već da, da za vreme mog mandata Vrhovni savet odbrane nije doneo ni jednu odluku da je bilo potrebe da se preglasava ili da je odnosu dva prema jedan u odnosu na Crnu Goru ili obrnuto, a što se tiče samog uticaja gospodina Miloševića, ja mislim da je njegov uticaj u Vrhovnom savetu odbrane zaista bio veoma veliki i veoma značajan, ne samo zbog činjenice da je Srbija finansirala 95 posto budžeta, već apsolutno zbog autoriteta gospodina Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazimo na paragraf 79. Na koji način je optuženi nametao svoju političku volju Vrhovnom savetu odbrane, ukoliko je to radio?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Teško bi se moglo govoriti o konkretnom nametanju volje Vrhovnom savetu odbrane. Ne znam da li imate nekakav konkretan primer.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na koji način je optuženi uticao na Vrhovni savet odbrane, ukoliko jeste, kako se njegov uticaj osećao u Vrhovnom savetu odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao maločas da je u svakom slučaju njegov uticaj bio dominantan i zbog ukupne snage Republike Srbije, zbog njenog ukupnog uticaja na budžet Savezne Republike Jugoslavije, odnosno finansiranja Vojske Jugoslavije. Svakako da su postojali i međusobni dogovori između, na, na relaciji dve republike, tako da je teško povući jednu jasnu

crtu njegovog dominantnog uticaja u Vrhovnom savetu odbrane ili onog što je bio mogući postignut dogovor na samoj sednici ili pre sednice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Optuženi je, normalno, bio član Vrhovnog save-ta odbrane od njegovog nastanka do samog kraja, znači od 1991. do 2000. godine, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Od 1992. do 2000. godine, od dana konsti-tuisanja Savezne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok ste vi bili predsednik, tokom četiri godine, od 1993. do 1997. godine, da li je tačno da se Vrhovni savet odbrane sa-stajao nekih 53 puta?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam tačan broj, ali sigurno je više de-setina sednica, verovatno preko 50.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate koliko je bilo sednica u preostalom periodu postojanja saveta, dok je optuženi bio predsednik, od 1997. do 2000. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ne znam za taj podatak.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li manje ili više ili sa istom učestalošću kao dok ste vi bili predsednik?

SUDIJA MEJ: Gospodine Liliću, samo trenutak. On ne zna, gospodine Najs, nema smisla da na tome insistirate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. I na kraju, što se tiče funkcionisanja Vr-hovnog saveta odbrane, paragraf 83, kada je gospodin Đukanović postao crnogorski predstavnik u Vrhovnom savetu odbrane, kakvi su bili odnosi, po vašem mišljenju, između optuženog, Đukanovića i Milutinovića i kakvo je bilo stanje u vladi u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to period intenzivno loših odno-sa na relaciji Crna Gora-Republika Srbija, samim tim u kontekstu njihovog zajedničkog učešća u Saveznoj Republici Jugoslaviji, obzirom da su bili loši odnosi, pre svega na relaciji gospodin Đukanović - gospodin Bulatović, sa-mim tim se to prenosilo i na prostor Republike Srbije. Mislim da je adekvatna paralela, odnosno adekvatan odnos preslikan na sam Vrhovni savet odbrane i koliko sam ja imao prilike da budem upoznat sa radom Vrhovnog saveta

odbrane iz tog perioda, videlo se jasno protivljenje gospodina Đukanovića donošenju nekih vrlo važnih i vrlo značajnih odluka, mislim da je kasnije sve manje i dolazio na sednice Vrhovnog saveta odbrane ako su održavane, ja zaista ne znam i koliko su održane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći podnaslov je "Plate oficira Vojske Republike Srpske i Srpske Vojske Krajine", to je paragraf 85. Da li je Savezna Republika Jugoslavija davala finansijsku pomoć za oficire Vojske Republike Srpske i Srpske Vojske Krajine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Odgovor je da, ali bih ja molio da taj odgovor, ukoliko je moguće, malo detaljnije objasnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Pre svega, recite nam da li ste vi ovu situaciju nasledili kada ste postali predsedavajući Vrhovnog saveta odbrane i da li ste je vi legalizovali, ozvaničili?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ste to uradili, čini mi se, stvaranjem nekoliko tela. Recite nam nešto o tim telima.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je urađeno odlukom Vrhovnog saveta odbrane negde, ako se ja ne varam, krajem 1993. godine, u novembru 1993. godine. Naredbu o formiranju Tridesetog i Četrdesetog kadrovskog centra sam ja potpisao. Kako su nastali centri, mislim da je to suština da bi se razumelo zbog čega su finansirane, finansiran jedan deo Vojske Republike Srpske i jedan deo Vojske Srpske Krajine. Tokom 1992. godine, prilikom povlačenja Jugoslovenske narodne armije, iz svega što se dešavalo na prostoru bivše SFRJ, pri čemu je nesporno da je SFRJ bila jedino i valjano pravno priznata država od strane Ujedinjenih nacija, samim tim je i Jugoslovenska narodna armija bila regularna oružana sila priznate države, da ne ulazim u detalje i dugačka objašnjenja. U svakom slučaju, prilikom povlačenja Jugoslovenske narodne armije veliki broj oficira Jugoslovenske narodne armije koji je bio sa prostora Bosne i Hercegovine je želeo da ostane na teritoriji Bosne i Hercegovine. Prema podacima koje sam ja imao prilike da vidim, radi se o 1.800, što građanskih lica, što podoficira, što oficira Jugoslovenske narodne armije. Istovremeno, tada je Predsedništvo Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije u drugom polugodištu 1992. godine donelo odluku da se svi državljani Republike Srbije i Republike Crne Gore koji se nalaze u okviru Jugoslovenske narodne armije van teritorije Savezne Republike Jugo-

slavije povuku na prostor Savezne Republike Jugoslavije i, praktično, to je ona početna baza za formiranje Vojske Savezne Republike Jugoslavije. Tako nastaje Vojske Jugoslavije. Međutim, nastaje jedan važan egzistencijalni problem za ljude koji su ostali u okviru JNA na prostorima van ove teritorije, koji nisu bili državljani Savezne Republike Jugoslavije, odnosno nisu bili državljani ni Republike Crne Gore ni Republike Srbije i po tom osnovu nisu mogli da budu pripadnici Vojske Jugoslavije. To jeste suštinski razlog za formiranje 30. kadrovske centra da bi se, pre svega, rešila egzistencijalna pitanja ljudi koji su ostali u okviru JNA i ostali na prostoru van teritorije Savezne Republike Jugoslavije, a bili su državljani tada Republike Bosne i Hercegovine. Centar je formiran upravo zato da bi se što je moguće bolje ustrojila dokumentacija, vodilo računa o njihovim personalnim potrebama, da bi se vodilo računa pre svega o njihovim porodicama koje su najvećim delom u izbegištvu bile na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Paragraf 87. Od novembra 1993. godine koliki su bili godišnji prosečni rashodi za isplatu plata i drugih davanja za pripadnike Vojske Republike Srpske i njihove porodice?

prevodioci: Molimo svedoka da govori malo sporije.

SVEDOK LILIĆ: Svakako da ću uraditi. Mesečna davanja za pripadnike 30. Kadrovske centra su iznosila negde oko 1.600.000 nemačkih maraka, odnosno oko 800.000 gledano u sadašnjoj protivvrednosti. Ukupno je za period od 1993. do 1997. godine tu pomoć koristilo oko 4.000 ljudi, nešto preko 4.000, a ukupna godišnja izdavanja su se kretala oko osam miliona eura. Posle 1997. godine, tačnije 28. marta 2001. godine je gospodin Koštunica ugasio taj centar u potpunosti. Nakon toga je tu pomoć nastavilo da prima još 1.600 ljudi po raznim osnovama dok se ne napravi jedan sporazum koji je aneks sporazuma o specijalnim odnosima Republike Srpske i Savezne Republike Jugoslavije, po ugledu na identičan sporazum koji je Hrvatska potpisala sa Bosnom i Hercegovinom.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, sledeći dokazni predmet biće tabulator 16. Ne spada u period predsedništva svedoka, ali je datiran na 10. novembar 1997. godine. Ukoliko nam gospodin Carić potvrdi da nema prigovora, možda bismo to mogli da stavimo pred svedoka na bazi ranijih dokaznih predmeta. Ako ne, možemo da ga ostavimo po strani i vratimo se na njega kasnije.

Možda je ipak bilo bolje da ostavimo to po strani za kasnije, a da vladinom predstavniku damo vremena da razmisli o tome.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 89, izvinjavam se, možda smo ovo već rekli. Da li je postojao neki prekid u davanju sredstava 30. kadrovskom centru u vreme embarga protiv bosanskih Srba u avgustu 1994. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Postojao je prekid. Odluka je doneta 4. avgusta 1994. godine, to je odluka savezne vlade da se, praktično, da ne upotrebim taj izraz koji je mnogo opterećivao Saveznu Republiku Jugoslaviju, da se praktično uvode sankcije prema Republici Srpskoj. To je bila, pre svega, politička odluka sa ekonomskim posledicama i ciljem, zbog neprihvatanja plana Kontakt grupe (Contact Group) sa strane rukovodstva Republike Srpske. To je period od možda godinu, godinu i nešto dana da su izdvajanja bila otprilike na nivou socijalnih izdvajanja ili u iznosu koji nije prelazio iznos prosečnih primanja u Republici Srbiji, odnosno u Saveznoj Republici Jugoslaviji. Znači, postojao je prekid od nekih godinu dana, možda i nešto više.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća tema je kontrola koju je optuženi imao nad srpskim ili saveznim MUP-om, to je paragraf 93, strana 25. Stav optuženog, za vreme dok ste vi bili predsednik, prema Vojsci Jugoslavije i MUP-u. Da li je on imao poverenja više u jedno telo nego u drugo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gledajući sa aspekta finansiranja i sa aspekta obezbeđivanja i tehničkih sredstava i svih drugih sredstava, mogao bi se steći utisak da je Vojska Jugoslavije bila u podređenom položaju kad je u pitanju i Republika Srbija i sam predsednik Milošević, odnosno da je, ipak, primat davan policiji Republike Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kojoj meri su njegovi finansijski koraci uticali na vojsku, koliko je teško bilo vojsci zbog toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Svih tih godina, od 1993. do 1997. godine, govorim o periodu u kome sam ja imao uvid u te podatke, normalno ne samo zbog želje bilo gospodina Miloševića ili nekog iz Vlade Srbije, već zbog ukupne ekonomske situacije, ali da pratimo i ovu liniju, Vojska Jugoslavije nije dobila, ja mislim, ni onaj projektovani nivo sredstava. Čak jedno vreme, 1996. godine, su joj bili svi računi blokirani jednim ovako upečatljivim potezom sa strane Vlade Republike Srbije da se naplaćuje kamata za

iznos neizmirenih obaveza vojske prema Vladi Srbije što je u to vreme zaista bio neshvatljiv potez.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Posle imenovanja Momčila Perišića na položaj načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije u avgustu 1993. godine, da li ste uspeli da izvršite neke promene, odnosno da li je došlo do nekih promena u pogledu toga koja vrsta oficira se imenovala u Generalštab Vojske Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, obzirom na period koji je, na neki način, iza jednog perioda u kome je većina generala koji su do tad bili na čelnim funkcijama, bilo u JNA bilo u Vojsci Jugoslavije, penzionisana iz ovih ili onih razloga, izbor generala za nova mesta u Generalštabu je zaista mogao da bude veoma selektivan jer se, pre svega, radilo o ljudima koji su morali da imaju dobre profesionalne osobine i da budu, rekao bih slobodno, dobro orijentisani kada je u pitanju sprovođenje Ustava, Zakona o Vojsci Jugoslavije, onoga što se zvalo, pre svega, očuvanje Jugoslavije odnosno da vojska bude taj istinski kohezioni faktor koji je trebalo da sačuva prethodnu Jugoslaviju. Ja sam uveren da su takvi generali i odabrani, veoma mi je drago što se to pokazalo kasnije u nekoliko situacija kada su postupili upravo onako kako je zahtevalo pravilo službe od njih.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi prihvatio ovaj novi kadar, odnosno, različiti kadar, kako ste vi rekli, generala? I ako jeste, po vašem mišljenju, iz kojih razloga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Normalno da je prihvatio, da nije prihvatio sigurno da ne bi bili ni imenovani. Razlog je, po mom uverenju, veoma prost, obzirom da je smatrao da je ipak, u slučaju bilo kakvih nesporazuma na relaciji sa vojskom, moguće uvek skloniti te generale, a sa druge strane, postojala je dovoljno respektivna sila u samoj policiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kom stepenu je već, u to vreme, policija bila militarizovana?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ne znam da li je izraz militarizovana adekvatan, ali mislim da je tehnički bila jako dobro opremljena i da je imala jako dobre specijalne jedinice. Ova logistika koja je nedostajala, na zahtev pojedinih visokih funkcionera policije je dobijana preko Vojske Jugoslavije odlukom savezne vlade, obzirom da je titular imovine Vojske Jugoslavije sa-

vezna vlada. To je legalan i legitiman transfer naoružanja i opreme prema policiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav komentar imate, ako ga imate, na uvođenje vojnih činova u policijsku hijerarhiju i imenovanje Radovana Stojčića poznatog kao Badža?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja lično ne mislim da je gospodin Milošević imao prihvatajući to neku zadnju nameru, mislim da je njegova namera, pre svega, bila da učini ustupak upravo gospodinu koga ste pomenuli, gospodinu Stojčiću. Istovremeno, mogu vrlo odgovorno da kažem da je ta odluka stvorila dosta nezadovoljstva u samoj Vojsci Jugoslavije, obzirom na identičnost činova, a na različit stepen, bar kako su to oni smatrali tada, i obrazovanja i načina sticanja činova u Vojsci Jugoslavije koji je mnogo, mnogo komplikovaniji u odnosu na način sticanja činova u recimo tada policiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Radovan Stojčić Badža bio prikladan za taj visoki čin koji mu je dat? Da li je odgovarao po svojim sposobnostima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: On je dobio taj čin. Verovatno da je bila procena da je odgovarao. Mogu da vam dam uporednu kvalifikaciju general-pukovnika Vojske Jugoslavije koji je morao da ima najmanje doktorat, da ima završenu Školu nacionalne odbrane, da ima najviše komandne ocene u toku obavljanja raznih dužnosti, tako da ako upoređujemo gospodina Stojčića sa nekim oficijom Vojske Jugoslavije identičnog čina, mislim da bi odgovor bio ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 96. U mirnodopsko vreme, kome je odgovarao MUP?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, MUP po prirodi stvari treba da odgovara, kad govorimo MUP, trebamo da razgraničimo njegove sastavne delove, ali u svakom slučaju, ministar policije je prva ličnost u okviru Ministarstva policije kome se polažu računi, a on samom predsedniku vlade. Ako dozvolite samo da se vratim na prethodno pitanje, činovi su uvedeni samo u sektoru Javne bezbednosti MUP-a Srbije, ne i u sektoru Državne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vezi sa Zoranom Sokolovićem, kakva je bila njegova uloga i njegov odnos sa optuženim?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Zoran Sokolović mislim da je bio predsednik Skupštine Srbije 1990. godine kada je donošen Ustav Srbije a kasnije je

postao, ja ne znam tačno njegovu biografiju, oprostićete mi, ali mislim da je kasnije iza toga postao ministar upravo Ministarstva policije Republike Srbije. Slobodno bih rekao da se radi o vrlo lojalnom čoveku predsedniku Miloševiću i da je dugo, do 1997. godine ako se ne varam, ostao na mestu ministra policije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Po vašoj proceni, da li je Zoran Sokolović imao neku stvarnu vlast?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Stvarnu vlast u okviru Ministarstva policije ne, uopšte ako govorimo o nekoj vrsti vlasti u tom Ministarstvu...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći je Jovica Stanišić. Koliko je on bio uticajan u hijerarhiji MUP-a Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gospodin Stanišić je bio načelnik Resora državne bezbednosti sve do smenjivanja 1998. godine, mislim da je bio oktobar 1998. godine. Mislim da je bio čovek od visokog autoriteta i dobar profesionalac i da je njegov autoritet u MUP-u Srbije bio možda među najvećim autoritetima, pogotovu u sektoru Državne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on, formalno gledno, morao da podnosi izveštaje? Prema vašem shvatanju, kome je on zapravo podnosio izveštaje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: On je, kako sam već odgovorio, svakako trebalo da podnosi izveštaje pre svega ministru policije i mislim da je to i radio u vreme gospodina Sokolovića, a kasnije su ti izveštaji išli prema predsedniku vlade, odnosno predsedniku Republike Srbije. Ono šta ja znam, to je da je on dolaskom, da je dolaskom gospodina Stojiljkovića ta praksa promenjena i da je gospodin Stanišić, koliko je meni poznato na lično insistiranje, ja sam imao prilike da vidim tu odluku predsednika Miloševića, podnosio izveštaje direktno gospodinu Miloševiću.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, videli smo dokazni predmet 277 koliko juče, pa ne verujem da ima potrebe da se sada podsećamo. Mislim da je to bilo juče.

SUDIJA MEJ: 227?

TUŽILAC NAJS: Ne, 277. Mislim da sada ne treba da se ponovo vraćamo na taj dokument.

SUDIJA MEJ: Da, imamo ga ovde. Da, tačno, 277.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema tome, možemo da pređemo na ostale teme. Dolazimo do paragrafa 99 rezimea svedočenja, tiče se prisluškivanja telefona i sličnih mera. Svega nekoliko reči o tome. Tokom 1993. godine, koja je služba, prema generalu Dimitrijeviću, imala pravo da se bavi prisluškivanjem telefona?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema informacijama koje sam ja imao od gospodina Aleksandra Dimitrijevića, generala i načelnika Uprave bezbednosti Vojske Jugoslavije, isključivo pravo na prisluškivanje ili tajnu kontrolu telefonskih razgovora od 1993. godine ima, po njegovim rečima, Služba državne bezbednosti Republike Srbije. Do tada je to bilo podjednako pravo i Kontraobaveštajne službe Vojske Jugoslavije i Državne bezbednosti i svakako da se tajna kontrola telefonskih razgovora uređivala pre svega adekvatnim odlukama tužilaštva, odnosno sudova Republike Srbije. Savezna policija tada više nije postojala, u ovom smislu bezbednosnom, posle 1992. godine. Koliko znam, gospodin Koštunica je vratio to pravo zajedničke kontrole telefonskih razgovora i Vojsci Jugoslavije 2000. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je verovatno van perioda koji nas zanima u ove svrhe. Opisali ste nam kako je optuženi favorizovao MUP u odnosu na Vojsku Jugoslavije, to je u paragrafu 100 rezimea. Da li se i kada taj proces promenio, krenuo obrnutim smerom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, prema mojoj proceni, a i prema informacijama koje sam dobio od gospodina Perišića, mislim da je taj proces promenjen u odnosu na Vojsku Jugoslavije i prema Vojsci Jugoslavije negde u 1998. godini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća tema je de facto kontrola optuženog nad JNA, odnosno Vojskom Jugoslavije 1995. godine, to je paragraf 101. Prema vašem sudu, gospodine Liliću, da li se to svodi na sledeće, da li je optuženi imao određenu kontrolu nad nekim visokim oficirima u JNA?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam da li se može upotrebiti ta, tako jaka reč kontrola. Svakako da je gospodin Milošević imao u vojsci u osnovi generale koji su mu bili bliži i one koji su na neki način bili van njegovog uticaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da nam date imena onih koji su mu bili bliži?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, sigurno da se u tu grupu generala može svrstati, recimo gospodin Marjanović koji je potpisao ovaj kapitulantski Kumanovski sporazum (Military Technical Agreement), svakako da bi u toj grupi generala mogao da bude na neki način i general Ivanović, ne znam, možda general Ojdanić, general Stefanović. Teško je nabrojati generale koji su mu bili bliži u odnosu na neku grupu generala koja je drugačije zamišljala tu saradnju Vojske Jugoslavije sa predsednikom Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako biste, ako uopšte možete, opisali odnos sledećih osoba prema optuženom: Života Panić, Nedeljko Bošković, Pavković, Perišić? Kako biste rangirali stepen u kom su oni bili bliski optuženom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, svakako Života Panić bi mogao da se svrsta u onu prethodnu grupu. General Bošković, zaista ja njega jako malo poznajem, ne bih sa sigurnošću mogao ništa da kažem, ali je činjenica da, ovaj, je mnogo toga u napredovanju generala zavisilo od samog gospodina Miloševića i svakako da su neki videli način da i kroz nekakvu surevnjivost prema njemu možda brže napreduju u službi. General Pavković ne spada u ove generale koji su po tom osnovu i tako brzo napredovali, ali svakako je bio jako blizak gospodinu Miloševiću.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je bila *de facto* sposobnost optuženog, odnosno, mogućnost da imenuje i razrešava dužnosti visoke oficire? Ovo je paragraf 103.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam da li mislite na period od 1993. do 1997. godine ili od 1997. godine i kasnije, kada je gospodin Milošević bio predsednik Savezne Republike Jugoslavije?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na period od 1993. do 1997. godine.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam vam rekao da smo mi sve odluke o penzionisanju, unapređenju, premeštaju na druge dužnosti u okviru Vrhovnog saveta odbrane donosili konsensusom. Sigurno da je tu njegova uloga bila veoma velika, ali su u to vreme donošene takve odluke i odluke Vrhovnog saveta odbrane, pre svega, na predlog načelnika Generalštaba i kolegijuma načelnika Generalštaba. To je bilo pravilo koje sam ja poštovao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko značajno za unapređenje nekog oficira je bilo njegovo članstvo u SPS-u i JUL-u?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam poimence, zaista, oficire koji su bili eksplicite članovi Jugoslovenske levice ili članovi Socijalističke partije Srbije, ali svakako da je to bila dobra preporuka da se brže napreduje, ukoliko ih je bilo. Neki od generala su, što je takođe izazivalo veliki revolt u vrhu Vojske Jugoslavije, recimo u uniformi bili na nekim zvaničnim sastancima Jugoslovenske levice, smatralo se da je to njihovo pravo. U vojsci se smatralo da nije dobro da se politizuje vojska i zaista smo činili napore da ona ostane maksimalno depolitizovana, koliko god je to moguće.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je bilo poznato da se general Perišić privatno sastao ili da se privatno sastajao sa optuženim, a da vi tim sastancima niste prisustvovali?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da se odvojeno sastaje van sednica Vrhovnog saveta odbrane, da. I da nisam bio upoznat sa time.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo preći na tabulator 18 dokaznog predmeta broj 469, to je takođe period od 1993. do 1997. godine. Datum na dokumentu je 7. decembar 1994. godine, ali je u okviru tema za koje ste dobili dozvolu. Nisam siguran da li je bilo nekih primedbi na razmatranje ovog dokumenta, pa vas molim da ga pogledate. Molim da se engleska verzija stavi na grafoskop, a verzija na BHS-u da svedoku. Dokument nosi datum 7. decembar i upućen je ...

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časni Sude, nema prevoda na BHS.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo da vidimo o čemu je reč.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, vidimo po nalogu optuženika, imamo zatim ime gospodina Perišića, možete li možda da nam date samo vaš komentar, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Radi se o jednoj vrlo pozitivnoj odluci i mislim gospodina Perišića, mada, ovaj, meni nepoznatoj i ne znam zbog čega je gospodin Perišić angažovan da prenese ovakvu poruku gospodinu Martiću, ona je čak ovde pola naredbodavna iako je dobro da se što pre otvori koridor, mislim da se radi iz vremena kada je prisutna veoma velika tvrdoglavost kako rukovodstva Republike Srpske tako i rukovodstva Republike Srpske Krajine. Ne znam zašto je Perišić ovde u svojstvu izaslanika, nisam upoznat sa ovom odlukom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 109. Da li ste saznali za organizaciju jednog centra za obuku dobrovoljaca iz Republike Srpske i Republike Srpske Krajine u Saveznoj Republici Jugoslaviji, a obuku je organizovao čovek poznat po imenu "kapetan Dragan"?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, radi se, mislim da se radi o jeseni 1995. godine, dobio sam informaciju od načelnika Uprave bezbednosti gospodina Dimitrijevića da se u okviru Vojske Jugoslavije vrši obuka dobrovoljaca za Vojsku Republike Srpske i da, ovaj, se to dešava čak i pod nadzorom naših stručnjaka. zatražio sam Dodatne informacije od gospodina Perišića i mislim da ta dokumenta postoje i ja sam ih video, gospodin Perišić je odgovorio da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 18. Nastavite.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gospodin Perišić je odgovorio da je to uradio po nalogu gospodina Miloševića. Bio sam iznenađen i zaprepašćen obzirom na činjenicu da se radi o septembru ili kraj septembra ili početkom oktobra 1995. godine, posle ogromnih napora koje i sam ili pre svega sam gospodin Milošević uložio da dođe do Dejtonskih sporazuma (Dayton Accord), da se radi posle Srebrenice gde sam siguran, zaista sam siguran da gospodin Milošević nema nikakve dodirne tačke sa onim šta se desilo u srebrenici, da je to, pre svega zločin koji su učinili pojedinci za koje svako ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Liliću, ja sam o tome nameravao da vas pitam kasnije, pa vas molim da se ograničite na ono šta vas pitam. Sada, jedan konkretni dokument nam treba, tabulator 18, molim vas da ... Samo trenutak. Naređenje koje ste dobili ... A ne, o tome smo već govorili, izvinjavam se. Centar za obuku koji je uspostavio i vodio čovek po imenu Dragan, recite nam koje ste korake u vezi sa tim preduzeli?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Evo, da ponovim. Znači radi se o kapetanu Draganu koji je uz saglasnost Vojske Jugoslavije napravio kamp za obuku dobrovoljaca za Republiku Srpsku. Insistirao sam preko mog kabineta, preko načelnika kabineta da dobijem detaljne informacije od generala Perišića. Prvobitnu informaciju sam dobio od načelnika Uprave državne bezbednosti generala Dimitrijevića, gospodin Perišić mi je odgovorio da je kamp organizovan, konstituisan, kako god hoćete uz saglasnost i po odobrenju predsednika Miloševića, bio sam zaista zaprepašćen, obzirom da se radi o periodu pred Dejton i svojom naredbom sam, nakon razgovora i sa samim kapetanom Draganom koji je tražio da dođe da mi objasni o čemu se radi, ugasio

taj centar jer sam bio uveren da je to još jedna od provokacija da se Savezna Republika Jugoslavija uvuče u rat što je bila konstantna želja prisutna kod dela rukovodstva Republike Srpske, pa i dela rukovodstva Republike Srpske Krajine i centar je ugašen tom mojom naredbom. Smatrao sam da nema nikakve potrebe i tog principa smo se držali sve vreme za koje sam bio Predsednik da se pripadnici Vojske Jugoslavije, specijalnih snaga, bilo dobrovoljci koji se obučavaju u našim kampovima na ovaj način upućuju u Republiku Srpsku kad tamo inače postoje njihove snage. taj kamp je mogao da bude organizovan i na njihovoj teritoriji. Znači kamp je ugašen, to je tvrdnja ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, u redu. Ja sam napravio grešku, u tabulator 19, a ne 18 pod kojim se nalaze četiri dokumenta, ukratko ćemo ih pogledati, moliću da se stave na grafoskop na engleskom i to brzo, jedan za drugim, imamo tu naređenje, naredbu svedoka da 29. septembra 1995. godine kojom se zabranjuje prijem i obuka u Vojski Jugoslavije svih lica uključujući i dobrovoljce koji nisu jugoslovenski državljani, zatim, drugi dokument, isti datum 29. septembra 1995. godine upućeno generalu Perišiću kojim vam se na nadležnost ostavlja naredba Predsednika kojom se zabranjuje prijem i obuka navedenih lica. Treći dokument je jedan izveštaj, vama upućen o obuci dobrovoljaca, a koji dolazi od Perišića u kojem on kaže, obaveštava vas da kako bi se pomoglo Vojski Republike Srpske, Republike Srpske Krajine, da se organizuje obuka rezervnih dobrovoljaca i kaže se: "Na ovakav način obuke odlučili smo se zbog zahteva Republike Srpske i vojski Republike Srpske Krajine, a i odobrenja predsednika Republike Srbije da im se upute dobrovoljci", zatim dalje kaže, "pošto dobrovoljaca iz Savezne Republike Jugoslavije nismo imali dovoljno, odazov rezervnog sastava je slab, bili smo prinuđeni da uz pomoć kapetana Dragana primimo dobrovoljce, da ih pod komandom starešina specijalnih jedinica VJ obučimo i primimo za slanje u Republiku Srpsku Krajinu," i zatim još propratno pismo koje sadržava taj izveštaj. Izveštaj načelnika Generalštaba o obuci dobrovoljaca. Hvala lepo. Zatim, još uvijek pod istim naslovom, ja se vraćam sada na iskaz o tome pod istim naslovom, završio sam sa dokumentom. Da li ste se vi bavili uklanjanjem nekih generala pred kraj 1998. godine? Dakle, sledeći su uklonjeni generali Perišić, Martinović, Dimitrijević i Samardžić. Zašto je do toga došlo, zašto je to optuženi uradio?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: General Perišić je smenjen odlukom Vrhovnog savet odbrane, odnosno, predsednika Miloševića novembra 1998. godine. Prema njegovoj tvrdnji, zato što je insistirao na uvođenju vanrednog stanja

na delu teritorije Republike Srbije i što je navodno predugo na toj dužnosti. General Dimitrijević, za koga smatram da je bio zaista izuzetan kontraobaveštajac, možda jedan od najboljih koje je vojska Jugoslavije imala je smenjen u martu 1999. godine, general Martinović koji je bio izuzetan general od karijere, vrlo mlad, mislim da tek sad ima 50 godina, takođe 1999. godine, general Samardžić je prvo prebačen na jednu drugu dužnost, pa je zatim penzionisan, bio je komandant Treće armije, komandovao je delom teritorije koja obuhvata i Kosovo i Metohiju, general Grahovac, jedan vrsni vazduhoplovac. Mislim da su sve to ljudi koji nisu bili, nisu bili voljni, koliko ih ja poznajem, ni u jednoj varijanti odstupe od onoga što se zove upotreba Vojske Jugoslavije po zakonskim propisima i u skladu sa Zakonom o vojsci, Zakonom o odbrani i Ustavom Savezne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći naslov: "Optuženi i rukovodstvo Republike Srpske i Republike Srpske Krajine". Čuli smo za finansijsku pomoć, doprinosu Srbije u budžetu, uopšteno govoreći. Kakvu kontrolu je optuženi imao nad rukovodstvom hrvatskih i bosanskih Srba ako je uopšte imao neku kontrolu, to je paragraf 111?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao i maločas da je reč kontrola, bar što se mene tiče, prejak. U svakom slučaju, on je imao značajan uticaj na njih, ali je činjenica da očigledno taj uticaj nije bio dovoljan da oni učine sve što se od njih tražilo, po pitanju, recimo, mirovnih planova, od Kutiljevog (Cutileiro Plan), Vensovog (Vance-Owen Plan), plana Kontakt grupe (Contact Group Plan) pa sve do samog Dejtona (Dayton). U svakom slučaju, pomoć koja je dolazila iz Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije, ali najvećim delom, kad kažem Savezne Republike Jugoslavije, mislim na Republiku Srbiju, jer je bila mogući korektiv njihovog ponašanja. I to se pokazalo 1994. godine uvođenjem sankcija prema Republici Srpskoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 113. Vođe bosanskih Srba, da li su one mogle da se vide u zgradi srpskog Predsedništva i ako jesu, koliko često?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da mogli su se videti i mislim da su dolazili na, relativno često pred razne konsultacije, putovanja, pregovore i tako dalje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Procena, vaša procena odnosa optuženog sa Mladićem. Vi ste o tome nešto rekli.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mladić je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ciklično se razvijala, tako ste se izrazili, možete li da nam kažete nešto više o tome?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, Mladić je čovek koji je, ja bih rekao, nepredvidljiv, tako da je i u pojedinim situacijama i sa samim predsednikom Miloševićem i sa drugima, imao različite oblike ali u svakom slučaju, mislim da je odnos predsednika Miloševića i Mladića sve do neprihvatanja Vensovog plana (Vance Plan), bio korektan i bio dobar, da je kasnije značajno pogoršan, da je nakon odbijanja plana Kontakt grupe učinjen pokušaj da se taj odnos popravi, kako bi se uticalo na odnose generala Mladića i gospodina Karadžića. Zato sam rekao da je to taj nekakav cikličan, cikličan, cikličan period njihovog međusobnog razumevanja ili nerazumevanja. Recimo, Dejton je taj odnos takođe opet u dosta dobrim, u korektnom smislu, dobar.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 115. Prema vašem mišljenju, u to vreme da le je bilo ikakvih mogućnosti da Sarajevo ne ostane pod muslimanskom kontrolom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da li mislite na Dejtonski sporazum?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre. Da.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da je bilo nemoguće da Sarajevo ne bude pod muslimanskom kontrolom. Ne razumem pitanje. Morate biti precizniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, to nam je dovoljno u svrhu mog ispitivanja. Paragraf 117. Nakon pada Srebrenice i nakon što su se otkrili detalji u vezi sa masakrom, kakva je bila reakcija optuženog, kao što ste nam maločas naznačili, ali molim vas, podsetite nas?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam pokušao to da povežem sa konstituisanjem centara i da je jedan od tih strahova bio, zbog koga sam brzo izdao naredbu da se to ugasi. Što se tiče samog predsednika Miloševića, obzirom da sam bio u situaciji da neposredno početkom avgusta imamo intenzivne sastanke zbog nekih drugih problema koji su se dešavali u okviru Savezne Republika Jugoslavije, znam da je lično bio veoma potrešen, da je bio ljut, mislim da je zaista delovao veoma iskreno u svom ponašanju, čak je u jednom trenutku rekao da je to rukovodstvo, otprilike, sa Pala, da se radi o ludim ljudima, ukoliko su učinili tako nešto i ja sam zaista siguran, što se njega tiče, da nije mogao da izda jedno takvo naređenje. Verujem da je Srebrenica, pre svega, rezultat, na žalost, pojedinaca koji su sebi dozvolili

tako nešto i sigurno je da se ona čak, po mom dubokom uverenju, ne može staviti ni u kontekst bilo kakvog učešća vojske Jugoslavije. Zato sam i rekao da je gospodin Milošević bio izuzetno ljut, da je reagovao veoma burno i da je smatrao da će to i takvo ponašanje pokvariti naš ukupni položaj u pripremi za dejtonsku konferenciju. Čak mislim da im je to i rekao na jednom od sastanaka, da normalno niko nije prihvatio taj tako težak i veliki teret na svoja leđa, sa strane bosanskih Srba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Shvatate, naravno, da se radi o činjenicama o kojima će na kraju presuditi Pretresno veće, ali naravno ja se neću mešati u vaše izražavanje mišljenja. Vi ste učestvovali na nekim sastancima održanim sa rukovodstvom bosanskih Srba 25. i 29. avgusta 1995. godine u Dobanovcima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema tome, možete da nam odgovorite na dodatna pitanja u vezi sa tim ako vam budu postavljena. Zasada se ja neću osvrtni na detalje. Paragraf 119. Kada je Sarajevo prepušteno u Dejtonu, da li vi to smatrate odrazom uticaja optuženog na Mladića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, tabulator 20, molim vas. Mislim, moraću da se vratim na ovo kasnije, ima nekih problema sa numeracijom tabulatora. Možda se takođe radi o dokumentu na koji će vlada imati prigovor, tako da ćemo da se vratimo na njega posle pauze. Paragraf 120 ili 121. Smenjivanje Milana Čeleketića sa mesta načelnika Generalštaba Srpske vojske Krajine. Milan Mrkšić ga je, znači, zamenio. Kako ste vi gledali na učešće ili odobrenje koje je davao optuženi za to?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Maj 1995. godine je vrlo specifičan za Republiku Srpsku Krajinu, pogotovu taj početak maja kada je, da upotrebim taj izraz, pala Zapadna Slavonija, pre svega grškom srpskog rukovodstva iz Krajine, obzirom da je zatvoren auto put Beograd - Zagreb koji tek bio prvi početak implementacije Vens-Ovena za Krajinu. Ta se greška pripisivala generalu Čeleketiću, mada je, prema mojim saznanjima, nalog za zatvaranje auto puta dao direktno gospodin Martić i na taj način je u mnogome doveo u pitanje Republiku Srpsku Krajinu. General Mrkšić dolazi kao penzionisani general Vojske Jugoslavije koji je rođen na tom prostoru i koji veoma dobro poznaje taj prostor i ima, bar se tako verovalo, veoma dobre vojničke

kvalifikacije. Mislim da, da je predlog došao baš i od samog predsednika Miloševića, nisam siguran.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći podnaslov su odnosi između vojske Jugoslavije i vojske Republike Srpske i uloga optuženog, to je paragraf 122. Da li je generalštab vojske Jugoslavije davao brifinge predsednicima SRJ, Srbije i Crne Gore o položaju, o stanju u Bosni i Hercegovini i u Hrvatskoj i to redovno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Generalštab vojske Jugoslavije jeste davao takve brifinge.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to zapravo bio jedini izvor informacija koje su imali ti predsednici, uključujući i vas, ili je bilo i drugih linija komunikacije pomoću kojih bi optuženi kao i predsednik Crne Gore mogli da znaju šta se dešava u tim regionima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam, sigurno je bilo i drugih linija komunikacija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 125. Da li su oficiri vojske Jugoslavije koji su služili, tačnije, da li su oficiri Vojske Jugoslavije služili u Vojsci Republike Srpske i u srpskoj vojsci Krajine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Oficiri vojske Jugoslavije su na principu dobrovoljnosti, to sam rekao na početku, znači mogli da budu na teritoriji Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske Krajine, samim tim i u jednoj i u drugoj vojsci. A radio se, pre svega, o oficirima koji su ostali prilikom raspadanja Jugoslovenske narodne armije, odnosno njenog povlačenja. A bilo je i dobrovoljaca iz Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 126. Radi se o jednom detalju. Da li ste viđali Fikreta Abdića u Beogradu ili da li se uopšte mogao videti u Beogradu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja nisam imao prilike da sretnem gospodina Abdića u Beogradu, a znam da je dolazio na neke sastanke u Beograd.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa kim?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Dolazio je kod predsednika Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 130. Logistička podrška. Da li dozvoljavate mogućnost da je pružena podrška Srpskoj vojsci Krajine i Vojski Republike Srpske po nalogu ili instrukcijama optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ono šta ja mogu da tvrdim to je da Vrhovni savet odbrane Savezne Republike Jugoslavije nikada nije doneo odluku te vrste. Da li je na neki drugi način ta oprema dopremana, teško da mogu da kažem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uredu. Sledeći podnaslov, "Finansijska kontrola koju je imao optuženi nad Republikom Srpskom i Republikom Srpskom Krajinom", paragraf 134 i sledeći paragraf. Zapravo smo već obradili paragraf 135, da pređemo na paragraf 137. Što se tiče privrede, kakvu je ulogu odigrao optuženi u imenovanju direktora i drugih funkcionera u državnim firmama i kakva je bila uloga partije, više partija, konkretno JUL i SPS u svemu tome? Vi ste verovatno već o tome rekli i nemojte se nervirati ukoliko sam vas to već pitao. A sada bi bilo zgodno da kažemo nešto o tome?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nema razloga da se nerviram. U svakom slučaju kod velikih privrednih sistema uloga SPS ili JUL, ako hoćete, poslednjih godina prvenstveno JUL, je bila veoma značajna, prema tome, direktori jesu postavljeni u saglasnost i predsednika Miloševića. Ono šta je činjenica, nesporna, to je da je na čelu, da je načelu najvećih, takozvanih javnih preduzeća koja su, koja, gde su prolazili najintenzivnije su se kretala finansijska sredstva, uglavnom bili predstavnici Jugoslovenske levice. Prema tome, znači da su postavljeni ljudi koji su mogli da na ovaj ili onaj način budu kooperativni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: O jednom čoveku smo već nešto čuli. To je Jovan Zebić. On je bio na mestu ministra finansija, kako u Republici Srbiji tako i na saveznom nivou. On je bio odgovoran za formulisanje nekoliko budžeta Srbije i SRJ. Kakav je bio njegov odnos sa optuženim?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gospodin Jovan Zebić spada, pre svega, u dobre finansijske stručnjake i kažu da je dobar budžetlija, znači, to je jedan malo nezgrapčan izraz, ali je takav. Jedna situacija koja je vrlo specifična, koja može da pokaže njegov odnos prema predsedniku Miloševiću se odnosi na 1999. godinu, recimo, kada je savezna vlada trebala da se izjasni o kumanovskom sporazumu, to je sporazum kojim je potpisana kapitulacija Savezne Republike Jugoslavije u odnosu na NATO. Ja sam tada jedini glasao protiv tog sporazuma, gospodin Zebić je protestovao i rekao da ne postoji ništa

što ne treba uraditi ako je to rekao predsednik Milošević i ta izjava postoji u stenografskim beleškama. Nisam ga tad razumeo, obzirom da nije ni znao zbog čega sam ja glasao protiv.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je uticaj imao optuženi na Narodnu banku Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Narodna banka Jugoslavije je samostalna institucija i guverner Narodne banke Jugoslavije jeste taj koji vodi računa o monetarnoj politici, o količini para, sredstava u opticaju i tako dalje. Međutim, naša situacija je tada bila prilično specifična, pogotovo 1992., 1993. godine, sa stepenom inflacije koji se merio u stotinama miliona procenata, tako da predpostavljam da, obzirom da je uvek guverner bio taj koji je morao da izveštava, bilo predsednika vlade, bilo predsednika Miloševića, njegov uticaj je sigurno bio ne mali, nije bio mali. Ne znam u kom smislu mislite uticaj?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, kada, na primer, prihvatimo kao što su nam rekli, da je bilo finansiranja iz primarne emisije, da li bi to bilo nešto u čemu bi imao učešće ili ulogu optuženi, po vašem mišljenju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, jedini izvor finansiranja, obzirom na uvedene sankcije 1992. godine ili jedan od retkih izvora finansiranja jeste bila upravo primarna emisija, obzirom na veliki broj ljudi koji su ostali bez posla, radnika, socijalno ugroženih, tako da, ovaj, je sigurno da predsednik Milošević morao da ima uticaja na takvu jednu odluku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o Mihalju Kertesu? Kakve je on položaje zauzimao?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mihalj Kertes je, što se tiče našeg partijskog rukovodstva, ako se ja ne varam, bio član Glavnog odbora, mislim da je jedno vreme bio i član Izvršnog odbora, nisam siguran, član sigurno pokrajinskog odbora, poslanik u Narodnoj skupštini Republike Srbije, nisam siguran da je bio poslanik u Saveznoj skupštini i najduže se zadržao na mestu generalnog direktora Savezne uprave carine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li mu je to davalo kontrolu nad carinskim prihodima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on bio bliski saradnik optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, vidim koliko je sati, ali nadam se da možemo da stignemo do kraja ovog odeljka, a to bi nam onda ostavilo samo Kosovo, ako to odgovara Pretresnom veću.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nećemo da govorimo o godišnjim bilansima, svako ko želi može da ih razmotri i proveri. Nećemo time da oduzimamo vreme, i ako zađemo u sutrašnji dan sa ovim svedokom zbog brzine kojom sam išao danas, možda ima nekoliko tema koje ću odlučiti da razjasnim večeras, ali to je sve. Paragraf 147 smo prošli, paragraf 149, da li je bilo potrebno da savezna skupština razmotri budžet, a u toj skupštini je SPS imao većinu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Budžet je morao da se usvoji u saveznoj skupštini, kao što je morao da se usvoji i završni račun budžeta za predhodnu godinu. Znači jednostavno nije mogao da bude u funkciji ako nije usvojen u Saveznoj skupštini.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I naravno, u vladi je takođe postojala većina SPS-a, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ili članova SPS-a, ili članova JUL i SPS-a ili nekih drugih koalicionih partnera.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li nešto znate i razumete o skretanju nekih prihoda, kao što su, na primer, prihodi od carina i njihovom korišćenju u druge svrhe?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Znam da je bilo jako mnogo priča i u poslednje vreme se jako mnogo o tome i pisalo, ali svakako iz onog perioda znam da je bilo jako mnogo ljutnje sa strane, sa nivoa savezne vlade što svi carinski prihodi nisu registrovani kroz budžet savezne vlade, da su čak organizovane i konstituisane komisije od strane predsednika Kontića, kako bi se utvrdila tačna količina sredstava koja bi trebala da bude uplaćena u savezni budžet, jer je na taj način oštećena i vojska Jugoslavije i druge savezne institucije. Danas nije više teško govoriti o tome da li su ta sredstva skretala na neku drugu stranu, obzirom da postoje lična priznanja gospodina Kertesa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uredu. Onda ćemo preći na paragraf 154 i 153, koji se nalaze pod podnaslovom: "Kontrola nad politikom inostranih poslova SRJ". Da li su svi ministri inostranih poslova bili iz Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Od dana ukidanja Ministarstva inostranih poslova Republike Srbije, što je bio dobar korak ka usaglašavanju Ustava Srbije sa Ustavom Jugoslavije. Koliko ja znam, jesu bili svi ministri inostranih poslova iz Srbije, a zamenici su uglavnom bili iz Crne Gore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je uticaj ovo omogućavalo optuženom da ima nad inostranim poslovima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, obzirom da, da ovaj, vraćamo se opet na ono šta je suština ukupnog autoriteta i snage predsednika Miloševića, to nije samo njegov lični autoritet, već to jeste i ta poslanička većina i ministri koji su pripadali jednoj od partija koje su bile njemu podređene. Uticaj na njegovo postavljenje je bio veoma veliki i mislim da je ministar inostranih poslova jedini, praktično, ako se ne varam, iz savezne administracije bio prisutan na većini razgovora gospodina Miloševića sa predstavnicima međunarodne zajednice. Prema tome, zaključak je sasvim jasan, uticaj je bio sa njegove strane dominantan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je sastancima prisustvovao još neko, čovek po imenu Goran Milinović, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Goran Milinović je bio šef kabineta predsednika Miloševića i logično da je on prisustvovao praktično svim sastancima, čak i kad nije bilo ministra, možda nekim sastancima koji su bili u još užem satavu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Goran Milinović vodio beleške?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, pretpostavljam, zato je trebalo da bude prisutan, vodio je beleške.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 153. Da li su međunarodni pregovarači ikad tražili da razgovaraju sa vama, gospodine Lilić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Praktično sve, obzirom da se većina međunarodnih pregovora odnosila upravo na kritičan prostor Republike Srpske, Republike Srpske Krajine, ne računajući kasnije ono što se dešavalo na Kosovu i Metohiji, znači svi međunarodni pregovori su bili vezani za taj prostor, od predsednika Savezne Republike Jugoslavije jedno vreme dok je bio na toj

funkciji je Dobrica Ćosić imao da kažem pod znacima navoda privilegiju, kasnije sve što je bilo vezano za međunarodne pregovore praktično bilo u rukama gospodina Miloševića, ali to je i međunarodna zajednica prihvatila. Tako da savezne institucije, osim Ministarstva inostranih poslova, koliko je meni poznato u najvećem, najvećem delu slučajeva, nisu bile uključivane u te razgovore. A bilo je stranih delegacija koje su normalno dolazile i kod predsednika Savezne Republike Jugoslavije, na poziv predsednika SRJ, kao što su strani predsednici, protokolarne posete koje su bile obavezne da ih predsednik SRJ primi, a kad govorimo o ovim međunarodnim pregovorima, nisam bio uključen.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno, poslednje pitanje pre pauze. Da li ste vi korišćeni kao prenosilac poruka ili instrukcija optuženog ili poruka upućenih njemu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam. Ne znam verovatno je bilo mnogo poruka koje sam mu ja preneo iz raznih situacija ili mnogo poruka koje je on meni rekao ali u kontekstu toga što je rečeno u ovoj sudnici, misli se na protokolarnu ulogu predsednika SRJ koji je po ustavu jedino što imao, zaišta, svakodnevno pravo i obavezu, to je da vodi računa o slanju ili primanju čestitki, pa veovatno na to mislite, kada su u pitanju poruke. To je izneo gospodin Lazarević za ovim stolom koje su svakako netačne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kosovo je sledeća tema, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Sad ćemo da odemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 156, prelazimo na Kosovo. Da li je optuženi bio obavešten o razvoju događaja, odnosno problema na Kosovu i ako jeste, iz kojih izvora i u kom smislu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja verujem da jeste bio obavešten. Mogao je da bude informisan iz više izvora. Mogao je da bude informisan od Državne bezbednosti, od strane Javne bezbednosti, mogao je da bude informisan iz izvora bliskih civilnim vlastima i svakako iz izvora koji su izvori Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je prema vašim saznanjima bilo izveštaja o pljački i oduzimanju imovine na Kosovu i ako jeste ko je vodio takve operacije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Taj sam podatak prvi put čuo za vreme moje posete, obilaska Kosova u Đakovici (Gjakove) prilikom referisanja načelnika Državne bezbednosti koji je bio u svojstvu načelnika Državne bezbednosti na Kosovu i Metohiji i rukovodio nekim od operacija antiterorističkim. Na referisanju je izneto, između ostalog i ta činjenica da pojedini pripadnici rezervnog sastava policije otimaju, da upotrebim taj izraz, imovinu Albanaca i da se prema njima treba najstrožije postupiti, da preko javne bezbednosti se pokrenu krivične prijave i da se uhapsu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 157. Vaša misija utvrđivanja činjenica, sve pod naslovom: "Misija na Kosovu". Vi ste vaš angažman počeli nakon što ste prestali da imate ulogu predsednika u maju 1998. godine, kada je došlo do protoka informacija od strane raznih političara i zvaničnika, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Moj mandat predsednika Jugoslavije istekao je 25. juna 1997. godine, jula meseca je na to mesto postavljen predsednik Milošević, 1998. godine sam ja u svojstvu potpredsednika savezne vlade, obzirom da sam želeo da pomognem koliko je to moguće, prihvatio tu, čak i predložio da budem na tom mestu, predsedniku Miloševiću i u svojstvu potpredsednika savezne vlade sam u dva navrata išao u obilazak kritične teritorije na Kosovu i Metohiji, najvećih, skoro svih gradova, graničnih prelaza, nekoliko sela, svega onoga što je Vojska Jugoslavije smatrala da je trebalo da se vidi u tom trenutku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je od vas tražio da odete tamo i da se upustite u misiju utvrđivanja činjenica?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Inicijalni predlog je bio predlog generala Perišića, tada načelnika generalštaba Vojske Jugoslavije, generala Aleksandara Dimitrijevića, svakako da je o tome bio obavešten i gospodin Kontić a neposrednu saglasnost je dao sam predsednik Milošević. Znači, predlog je bio sa strane Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u to doba postojala želja da se legalizuje upotreba vojske na Kosovu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, prema rečima generala Perišića i nekom njegovom navodnom zahtevu još iz aprila meseca za uvođenjem vanrednog stanja, tada jeste imao jako mnogo problema zbog toga što je od njega traženo da Vojska Jugoslavije učestvuje u svim aktivnostima u kojima je učestvovao MUP Republike Srbije. To nije bilo sporno, mislim da nije bilo sporno upotreba vojske, već je sporan način na koji je trebala da se upotrebi vojska.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prva vaša poseta je bila, čini mi se, 17., odnosno, negde između 17. i 27. maja 1998. godine, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prema vašoj proceni tokom te prve posete, da li je zaista postojalo vanredno stanje, mada nije tehnički objavljeno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, prema onome što je moglo da se čuje od, obzirom da je sastanak u svim gradovima koje sam posetio bio sa lokalnim političkim rukovodstvom i sa lokalnim organima vlasti, kojima su prisustvovali i predstavnici policije iz tog konkretnog grada, situacija na Kosovu je već uveliko bila u bukvalnom smislu vanredna, samo što je nedostajao taj institucionalni deo da ona to postane i faktički.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom druge takve posete, odnosno drugog dana, 27. maja, posetili ste Đakovicu, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, između ostalih gradova i Đakovicu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je tom prilikom bio sa vama?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prilikom te posete samnom je bio general Dušan Samardžić, komandant Treće armije vojske Jugoslavije, bio je gospodin Nikola Šainović, bio je gospodin Nebojša Pavković, tada komandant Prištinskog korpusa, bila je grupa, grupa, grupa pokrajinskih rukovodioca sa aspekta izvršne vlasti i sa aspekta političke vlasti i bila je još nekolicina, nekolicina pukovnika vojske Jugoslavije, ne sećam im se imena, iz Prištinskog korpusa, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je prema vašoj proceni nedostajala koordinacija u smislu onoga šta se tamo događalo, između Državne bezbednosti i drugih tela?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ta druga poseta je upravo trebala da da odgovor na to pitanje i mislim da, da ovaj iako se on naslućivao u vazduhu taj odgovor je bio eksplicitan od strane gospodina Jovice Stanišića koji je tada referisao u Đakovici šta se zaista dešava u borbi protiv terorista sa Kosova i Metohije, kakve se akcije preduzimaju, da postoji nedostatak jedinstva komande između državne i javne bezbednosti u okviru ministarstva policije, da Vojska Jugoslavije ne pruža logističku podršku kakva bi možda bila potrebna, jednostavno videlo se da je nemoguće da se obavljaju aktivnosti koje su mu kao zadatak postavljene od strane, od strane, od strane Vlade Republike Srbije. Znači bio je nedostatak ukupne sinhronizacije između Državne bezbednosti, Javne bezbednosti i Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to imalo nekakvog efekta na pokušaje da se vojska angažuje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To će se videti tek kasnije na jednom drugom sastanku da, da jeste cilj da se vojska Jugoslavije uključi u ukupne operacije na Kosovu i Metohiji, a da je samo od strane gospodina Stanišića to izneto kao problem, znači da nema ukupne koordinacije između ta tri, ta tri vida oružanih snaga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Drugi sastanak, odnosno, druga poseta, do nje je došlo uz odobrenje optuženog, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, svakako i prvi i drugi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Između prvog i drugog sastanka, to je sada paragraf 165, kada ste izveštavali optuženog o tim događajima, da li je on izrazio zabrinutost u vezi članova SPS-a na Kosovu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, obzirom da je na sastanku koji je održan tom prilikom u Peći (Peje) uz prisustvo najvećeg broja predsednika opština sa tog dela Kosova i Metohije, izneto je veliko nezadovoljstvo ukupnim stanjem na Kosovu i Metohiji i bezbednosnim i političkim i ekonomskim. Mislim da, da je postojala zabrinutost kod predsednika Miloševića. Upravo zbog raspoloženja tog političkog dela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je bilo čestih ubistava na Kosovu u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U to vreme su bile intenzivne aktivnosti terorističkih jedinica Albanaca sa Kosova i Metohije. Svakako bili su adekvatni i

odgovori antiterorističkih snaga iz MUP Republike Srbije, tada su tamo bile dve takve jedinice koje su, da su bile dobro sadejstvovane i imale jedinstvenu komandu, verovatno drugačije rešavale probleme koji su kasnije kulminirali na Kosovu i Metohiji i očigledno da je tamo najveći problem bio da će se terorističke aktivnosti albanskih terorista pretvoriti u oružanu pobunu čitavog albanskog naroda na Kosovu, što je stvaralo nove probleme. Znači bilo je dosta, dosta ubistava svakako na Kosovu i Metohiji. Bilo je mnogo napada na jedinice policije, na vojsku Jugoslavije, na objekte policije, ali je bilo i takvih odgovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Optuženi, da li je on znao, da li bi se moglo pretpostaviti da je on znao da je bilo toliko ubistava u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa ja verujem da je znao, jer su postojali dnevni izveštaji o stanju na Kosovu i Metohiji, osim ako ih neko nije pisao na drugi način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 33, dokaznog predmeta 469. On je maločas podjeljen i dodatak je dokaznim predmetima koji su pre podeljeni. Iz naslovne strane ovog dokumenta, 25. maja 1998. godine vidimo da Milan Vlajković podnosi informaciju o aktivnostima vojske na Kosovu, potpredsedniku vlade i vama, zatim na drugoj strani, ne treba nam sve, vidimo u rezimeu da je reč o aktivnostima oružanih snaga Albanije (Albania) prema SRJ, kako se navodi. Kaže se da se te akcije nastavljaju i u poslednjoj rečenici govori se: "Sledeći ove aktivnosti su se poklapale sa aktivnostima šiptarskih terorista, što ukazuje da su koordinirane sa terorističkim aktivnostima na Kosovu i Metohiji," i zatim otvaranje vatre iz automatskog oružja, napadi na bezbednosne organe, jedna jedinica koja se vratila sa graničnog prelaza Morina (Morine), armija koja uzvraća vatru, zarobljavanje petorice terorista, zatim napad na granično područje kod sela Ponoševac (Ponoshec), jedan vojnik koji je završio u bolnici, nema informacija o gubicima kod terorista, odnosno, jedinice na koju je otvorena vatra, zatim zaseda o kojoj je reč na sledećoj strani, zaseda u koju je upala jedna grupa, nema gubitaka naših jedinica, ne zna se kakvi su gubici kod Šiptara. Kakva vrsta izveštaja je vama bila dostupna, vama i drugim članovima Vrhovnog saveta odbrane? Vi, naime, više u to doba niste bili član saveta odbrane.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja više nisam bio član saveta odbrane pa više nisam mogao da imam izveštaje koji su dolazili predsedniku Miloševiću, predsedniku Milutinoviću i predpostavljam još i trećem članu Vrhovnog sa-

veta odbrane. Ovo je izveštaj koji je meni poslat pre svega po nalogu načelnika Generalštaba, gospodina Perišića, da bi se slikovito prikazalo šta, šta su argumenti za pismo koje on, koje on praktično priprema da pošalje predsedniku Miloševiću i o ukupnom stanju na Kosovu i Metohiji. I nevezano od tog pisma vidi se da teroristi na Kosovu i Metohiji imaju zaista izvanrednu logistiku, kako od strane Republike Albanije tako od strane nekih međunarodnih misija, tako, tako nažalost, to će se saznati na jednom od narednih sastanaka i unutar samih naših organa bezbednosti. A sam izveštaj pokazuje da su, da su već akcije kulminirale i da ima mnogo, mnogo napada. To je nekoliko dana pre mog drugog puta na Kosovo i Metohiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 169. Da li je optuženi u to vreme bio više za jedan institucionalni odgovor ili za neki daleko kontrolirani, ograničeniji odgovor, odnosno reakciju NATO-a?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Reakciju na terorističke aktivnosti mislite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, da li bio više za korišćenje policije ili vojske ili nekog drugog ili možda ne znate?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je vreme, na žalost, na koje upozorava kasnije smenjeni načelnik Državne bezbednosti gospodin Stanišić, da na Kosovu nema koordinacije između državne i javne bezbednosti unutar MUP Srbije i Vojske Jugoslavije. Tako da je teško reći šta je zaista bila prava odluka, obzirom da je nedostajala ta koordinacija, verujem lično da se više želelo da se koriste jedinice i snage policije, verovatno uz neku logističku podršku vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U stvarnosti da li je Kosovo bilo pod kontrolom ili van kontrole optuženog u to vreme ili možda ne znate taj podatak?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam da li mislite u političkom ili bezbedonosnom smislu?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U političkom smislu.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, to je vreme kada na Kosmetu postoji veoma veliko nezadovoljstvo Srba sa Kosova i Metohije i lično verujem da politički uticaj iz Beograda značajno slabi i da je teško reći da su, da je Kosmet u političkom smislu bio pod kontrolom u tom pogledu, u tom smislu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo da pređemo na paragraf 172. Vi ste se sastali sa optuženim nakon vaše druge posete. Kakav je bio vaš izveštaj njemu, kakav je sadržaj bio vašeg izveštaja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam mu vrlo detaljno preneo kakve su moje impresije sa, sa Kosova i Metohije, koje su moje impresije sa, sa izveštaja koji je o bezbedonosnom stanju podneo gospodin Jovica Stanišić, šta mislim da treba uraditi sa aspekta te zajedničke komande na relaciji Državna bezbednost - Javna bezbednost, ali i preneo stavove oko lošeg ponašanja dela rezervista iz javne bezbednosti MUP Republike Srbije i smatrao sam lično da je trebalo da se institucionalizuje i aktivnost vojske Jugoslavije, da se preduzmu još neke druge aktivnosti na političkom planu koje bi možda mogle da doprinesu da se stabilizuje taj prostor. U svakom slučaju, izveštaj je pokazivo upravo ono što je general Perišić hteo da postigne, da je stanje na Kosovu bukvalno vanredno, da su sve komunikacije zatvorene, da je jako se teško kretati suvozemnim putem na teritoriji Kosova i Metohije, jednostavno da se zna gde se nalaze teroristički centri, znači u Jablanici (Jabllanice), u Drenici (Drenice), u Smonici (Smonice) u juničkim planinama. Ja sam čak gospodinu predsedniku Miloševiću rekao tada dao jednu kartu tada sa veoma precizno ucrtanim mestima i lokacijama gde se nalaze teroristički centri i mislim da je to zahtevalo sa naše strane jednu drugačiju aktivnost i o tome smo razgovarali. Predsednik Milošević me je uputio da to prenesem na...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Trenutak samo ... Oprostite što sam vas prekinuo, izvolite, molim vas, završite šta ste hteli da kažete o onom šta je rekao optuženi.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Predsednik Milošević me je pažljivo saslušao, normalno, preneo sam mu i šta se dešavalo i na ovom sastanku političkom, koji je bio van ovog bezbedonosnog i uputio da sve te svoje impresije i saznanja prenesem na sastanku kojim će rukovoditi gospodin Milan Milutinović, tada predsednik Republike Srbije. Taj sastanak je imao koordinativni smisao, obzirom da je Milutinović koordinirao rad na neki način sva ta tri Štaba sa Kosova i Metohije, i vojnog i Štaba Javne bezbednosti i Štaba Državne bezbednosti, ili ako hoćete njihovih, njihovih rukovodstava i u jednom delu političkog rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi uradio ono šta ste mu vi savetovali u pogledu tih centara terorizma, kako ste nam opisali?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ti centri nikada nisu i ne znam razlog zbog koga nisu, nisu napadnuti i eliminisani sa Kosova i Metohije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Stanišić izneo nekakve preporuke o teroristima i da li ste to preneli?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa Stanišić je, Stanišić je o tome informisao na sastanku u Đakovici, njegova ideja je bila i ne samo njegova već i ideja jednog broja generala vojske Jugoslavije sa kojima sam se i lično slagao, da se intenzivira napad na terorističke centre, da se intenzivira antiteroristička borba, ali da se vodi računa da to ne pređe granice dozvoljenog, da se vodi računa o civilnim ciljevima i da se pojačaju politički razgovori. Ja sam to kasnije preneo i u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste pomenuli mogućnost uvođenja mera uspostave poverenja, ekonomskih programa i tome slično?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, zaboravio sam, Đakovica je vrlo interesantan grad sa aspekta njenog značaj aza Kosovo i Metohiju, mislim da većina albanskih prvaka sa Kosova i Metohije potiče odatle, ima interesantnu ekonomsku strukturu i rekao sam i predložio predsedniku Miloševiću da bi možda bilo dobro da iskoristimo te potencijale, da pokrenemo proizvodnju u Đakovici, da pokažemo i Albancima iz Đakovice da Srbija vodi računa o njima, da iskoristimo priliku da preko uticajnih Srba starosedeoaca sa Kosova i Metohije i uticajnih Albanaca povećamo taj nivo poverenja. To je predsednik Milošević prihvatio i mislim da je taj zadatak upravo dobio gospodin Duško Matković iz "Sartida" da kasnije uvezuje pojedine sisteme iz Đakovice i Republike Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li su ove sugestije urodile ikakvim plodom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Na žalost, ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi predložio da vaš izveštaj bude prenet na sastanku koji je trebalo da se održi 13. juna, a kojim je trebalo da koordinira gospodin Milutinović? Da li ste vi imali ikakav stav u vezi sa onim što bi time bilo postignuto za optuženog, u smislu podele odgovornosti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja lično mislim da, da je ovaj, činjenica da je Milutinović bio predsednik Srbije zaista i trebao, shodno svojim ustavnim ovlašćenjima, koristi ustavna ovlašćenja i da mnogo drugačije se sve što se dešavalo na Kosovu, dešava. Koliki je zaista bio uticaj predsednika Miloše-

vića da se dešava obrnuto, teško da ja mogu da procenim, obzirom da u svemu tome nisam učestvovao. U svakom slučaju, Milutinović je taj koji je predsedavao tim sastankom. Moj utisak je bio da, pošto je moje prisustvo na tom sastanku bilo prvi i jedini put, da je trebalo tom prilikom da se verovatno spreči smenjivanje gospodina Stanišića još u tom periodu, tako da sam na neki način bio podrška stavovima koje je gospodin Stanišić izneo na tom sastanku i on je, mislim da je taj taj, ako je to bio cilj, taj cilj jeste ostvaren.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Do vaše treće posete, odnosno, misije utvrđivanja činjenica, došlo je u novembru 1998. Da li ste imali sastanak sa optuženim posle te posete?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U novembru 1998. godine imao sam sastanak pre te posete a nakon te posete poslao sam jednu detaljnu analizu gospodinu Miloševiću, radi njegovog informisanja. Analiza je napravljena na osnovu jednog velikog broja obaveštajnih podataka, kako od strane naših službi, tako i od strane službi van teritorije SRJ koja pokazuje svu ozbiljnost stanja na Kosovu i Metohiji i pokazuje verovatno vrlo velike probleme koje će Srbija i Jugoslavija imati ukoliko se brzo ne reši pitanje rastućeg terorizma, ukoliko se brzo ne reši pitanje razgovora sa međunarodnom zajednicom i ukoliko se brzo ne reše odnosi na relaciji, na relaciji Srbi i Albanci na Kosovu i Metohiji, bar u onom preliminarnom smislu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde je jedno dugačko pismo, nećemo ga čitati, ali da li biste mogli da ga identifikujete i kažete kakvo je to pismo? Da li je to pismo koje ste pomenuli?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je pismo koje sam poslao predsedniku Miloševiću, ono pokazuje šta se dešava na granicama Savezne Republike Jugoslavije, pokazuje gomilanje trupa NATO, pokazuje šta se dešava sa vodećim Albancima ili iz Albanije ili sa Kosova i Metohije, pokazuje intenzivno naoružavanje šiptarskih terorista ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pred kraj vidimo vaš predlog da se uvedu hitne mere, da se pojačaju granice, da se bori protiv terorizma, da se takođe pojačaju naponi na međunarodnom nivou, budući da nemamo vremena, ja sam samo hteo da vi to pismo identifikujete kao vaše. Ono je dostupno i može se kasnije pročitati. Hvala lepo. Da li ste vi u to doba primili jedno pismo od generala Perišića, tabulator 32? Zbog uštede vremena, ponovo ne želim da detaljno obrađujem ovo pismo, ali ovde ga imate za zapisnik.

Ovo je jedan dokument koji je predsedniku vlade uputio general Perišić 19. juna 1998. godine. Koliko je vama poznato, da li je optuženi ikada primio kopiju ovog pisma?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam zaista, to teško da mogu da potvrdim. Ovde ne piše da mu je dostavljeno. Ovo se odnosi na finansiranje Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajte i treću stranu, molim vas, možda možete da nam pomognete u vezi sa sledećim. Ovde naime stoji "od Perišića": "Dragi Zoki," ko je to?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je pismo upućeno meni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uredu. "Šaljem vam dve verzije argumenata za uvođenje vanrednog stanja u delu Kosova i Metohije koji predstavljaju osnovu za pravnu reviziju" i tako dalje. Da li ste vi u vezi sa ovim razgovarali sa generalom Perišićem i da li znate gde su otišle kopije ovoga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, general Perišić je bio kod mene i razgovarali smo o ovome, rekao sam mu da je najbolje da o tome obavesti i informiše predsednika Miloševića kao predsednika Vrhovnog saveta odbrane, pri čemu, ja moram da iznesem podatak, po Ustavu Republike Srbije, predsednik Srbije to ima pravo i bez Vrhovnog saveta odbrane da uradi na delu teritorije Republike Srbije. Ovde imate detaljnu političko bezbednosnu situaciju na Kosovu i Metohiji, iz koje se vidi da je zaista uvođenje vanrednog stanja neminovnost, obzirom na sve što se tamo dešava. Koliko mi je poznato od generala Perišića on je to pismo uputio predsedniku Miloševiću. Da li jeste ili nije, ja imam samo njegovo uveravanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo prilog koji se nalazi u pozadini ovog dokaznog predmeta, na engleskom to je dno strane 2, a na srpskohrvatskom se ne vidi broj strane, ima jedan pasoš koji glasi: "Pošto organi MUP-a ne mogu da obezbede zaštitu stanovništva, ima sve više zahteva građana i vlasti da ovu ulogu treba da preuzme Vojska Jugoslavije". Hvala vam, na srpskom to je vrh poslednje strane. Kaže se: "Mi predlažemo sledeće: Da Vrhovni savet odbrane proglasi vanredno stanje, da se pripreme vanredne mere u nekim delovima Kosova i Metohije u skladu sa Ustavom Savezne Republike Jugoslavije i pod brojem 3 da jugoslovenska vojska bude zadužena za sprovođenje odluka Vrhovnog saveta odbrane i da snage MUP i drugi faktori budu angažovani u sprovođenju zadataka koje im odredi Vr-

hovni savet odbrane". To je, znači, argument kojim on podupire svoj stav. Možemo li da pogledamo takođe tabulator 9. Tabulator 9. Kad smo ga gledali ranije, časni Sude, ostavili smo ga tada po strani zbog nekih primedbi predsednika vlade, oni su sada razjasnili svoj stav, ne znam da li još uvek imaju neke prigovore na ovaj dokument, mislim da ne, oni su suzili period koji njih brine, to je 2. jun 1993. godine do 12. jun 1997. godine. Znači, ovo je zapisnik sa sastanka Vrhovnog saveta odbrane koji je održan 9. juna i ne spada u taj period. Vidimo da je na dnevnom redu stavka kadrovska pitanja. Na dnevnom redu je takođe i razmaranje vojno-političke situacije u regionu i stanje na državnoj granici sa Republikom Albanijom. Ako na engleskom pređemo na stranu 2, negde pri dnu, a na srpskom je to na strani koja nosi broj 2.445, vidimo da načelnik Generalštaba govori o angažovanju vojske u skladu sa njenim mirnodopskim svrhama isključivo u graničnoj zoni koja se proteže između dva i po i tri kilometra od granice. Onda molim Pretresno veće da okrene još jednu stranu, da bude na strani 3 od 8 strana, a svedok da pogleda dno strane koja ima broj 2.446, na vrhu, to su predviđanja Generalštaba u slučaju određenih ishoda političkih pregovora. Gospodine Liliću, ako nađete stranu koja je na vrhu ima broj koji se završava sa 2.446, to je na dnu te strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ako mogu da pomognem svedoku, na srpskom tekstu to nisu ta obeležavanja, to ovaj zapisnik počinje sa 2.436 i završava se sa 2.442, tako da je, verovatno, kod gospodina Najsa pomerena ova numeracija, pa se zato ne može svedok da snađe. Inače ovo što kaže da general Perišić govori gde je vojska raspoređena, to je 2.437 u srpskom tekstu. Predviđanja Generalštaba su takođe na toj strani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zahvalan sam vam. "Predviđanja Generalštaba u slučaju pozitivnog ishoda političkih pregovora sa šiptarskim predstavnicima, na Kosovu i Metohiji će tenzije opadati. Ako pregovori ne budu išli pozitivnim tokom onda postoje dve mogućnosti. Prva, da se poveća intenzitet dejstava sobzirom na činjenicu da su neke komunikacije već ugrožene, to se posebno podnosi na područje opštine Srbica (Skenderaj), Glogovac (Glogoc), Klina (Kline), veći deo opštine Dečani (Decane), opštine Đakovica, deo opštine Peć, zatim umanjuje se opasnost od proširenja sukoba," preskačemo sledeća dva pasusa i kaže se u zaključku ovih predviđanja, "general Perišić je podvukao, sve mora da se učini da se spreči negativan tok događaja". Kaže se, "u slučaju da ne uspemo, moraćemo da angažujemo naše vojne snage

u skladu sa eskalacijom sukoba. U slučaju spoljne opasnosti, moraćemo da mobilizujemo vojne snage dok će Vrhovni savet odbrane i drugi savezni organi morati da donesu tu odluku". Preskačemo jedan pasus, kaže se u vezi sa ovom stavkom dnevnog reda: "Predsednik Milošević je predložio, a savet jednoglasno prihvatio sledeće zaključke: prvo, razmatranja načelnika Generalštaba su prihvaćena, drugo, ukoliko se terorističke aktivnosti albanskog separatističkog pokreta budu eskalirale vojska će intervenisati, treće, vojska će biti spremna da se suprotstavi bilo kakvoj spoljnoj intervenciji koja može ugroziti suverenitet i teritorijalni integritet". Dalje idu kadrovska pitanja, međutim, to smo već obradili u jednom drugom dokumentu i nećemo se vraćati na to. Da li ovaj deo sednice Vrhovnog saveta odbrane kao što je ovde zapisano odražava i vaše shvatanje stanja stvari u to vreme gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo je izvod iz zapisnika sa pete sednice, ja ne znam šta je sve razmatrano osim ovog kratkog sižea koji je dao načelnik Generalštaba i ne znam da li se to poklapa sa onim što je govorio kada smo se nas dvojica sreli, ali, u svakom slučaju, ovo je bio jedan opšte prihvaćen stav, znači ako dođe do eskalacije terorističke aktivnosti upotrebiće se vojska samo to podrazumeva neke odluke oko upotrebe vojske obzirom da je Vrhovni savet o tome razmatrao i raspravljao i ovaj treći stav je tada bio opšte prihvaćen u Saveznoj Republici Jugoslaviji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 23, molim. Časni Sude, malo usporavamo zbog dokaznih predmeta, ali nije nam ostalo još mnogo sutra pre podne, tačnije sutra ujutro ću završiti. Ovo je pismo optuženom, datirano 23. jula 1998. godine. Gospodine Lilić, na srpskom je ono na 5 strana. Na prvoj strani vidimo da autor, general Perišić izveštava optuženog o negativnim posledicama korišćenja Vojske Jugoslavije van institucija sistema, izdvajanje jedinica Vojske Jugoslavije, van Vojske Jugoslavije, pokušaja komandovanja jedinicama Vojske Jugoslavije od nenadležnih lica, preskakanja nivoa komandovanja u službenim razgovorima sa pripadnicima Vojske Jugoslavije, vođenje kadrovske politike na nezakonskim i nekriterijumskim osnovama i materijalnim davanjima van zakona i tako dalje. Da li želite da prokomentarišete ovaj deo pisma?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da nema potrebe. Ja sam ovo pismo imao prilike da vidim od generala Perišića, i sam sam bio iznenađen njegovom sadržinom, nema potrebe da se komentariše osim što pokazuje da je, verovatno, pisano pomalo iz revolta zato što je uporno predlagana ta

institucija vanrednog stanja da bi se Vojska Jugoslavije uključila u sukobe sa teroristima na Kosovu i Metohiji što jr jedino tada bilo moguće, a to je da jedinice policije budu podređene Vojsci Jugoslavije. Komentarisati svaki od ovih navoda ovde, zaista, sa moje strane nije potrebno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa, kao što znate iz rezimea, pošto ste ovo sve ranije pregledali, sada smo na paragrafu 185. Mi smo očekivali neke komentare svedoka o ovome, dalje se kaže, sada se vraćamo na ovo pismo: karakteristični primeri činjenica, upotrebe vojske van institucija sistema i tu, pri kraju pod stavkom (A) kaže se: "Pošto vi to niste uvažili, stanje je eskiliralo, pa su predstavnici MUP-a, a i vi, zatražili upotrebu Vojske Jugoslavije. Neke manje jedinice su neposredno i posredno upotrebljavane što je sa aspekta zakona, nelegalno". I pod (B), "da bi realizovali odgovorno i profesionalno zaključke sa sednice Vrhovnog saveta odbrane od 9. juna 1998. godine, zahtevali smo od Vlade SRJ da nam obezbedi zakonske", u zagradi "proглаšavanjem jednog od stanja vanrednog, neposredne i ratne opasnosti", zatvorena zagrada, "i materijalno-finansijske uslove. Ona to ni do sada nije uradila, što znači da je svako angažovanje Vojske Jugoslavije u borbenim dejstvima van graničnog pojasa i dalje nelegalno". Dalje se kaže, "ovakva dalja upotreba Vojske Jugoslavije je neodrživa najmanje iz tri razloga. Ovakvu dalju upotrebu zapažaju posmatrači, pa može izazvati odmazdu međunarodne zajednice i NATO. To izaziva nesporazume ako im se ne da podrška, ako je dobiju i nenamenski i neprofesionalno upotrebe što izaziva kontraprodukte i najbolji primeri su Dečani i Orahovac (Rahovec)". Zatim se kaže, "pokušaj civilnog dela štaba da komanduje korpusom: komandant korpusa je odgovoran za procenu situacije i u saradnji sa civilnim delom štaba i MUP, da planira operacije za Vojsku Jugoslavije i MUP, da to prenese Šainoviću i Miniću". Kaže se, "pošto je njegova želja i želja svih nas da ovo planiranje bude realizovano, on to radi u Prištini (Prishtine) što dovodi do nesistematskog i neadekvatnog korišćenja Vojske Jugoslavije, to jest, njenih jedinica". Da li vi znate da je MUP ikad tražio da ga potpomognu jedinice Vojske Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: MUP je konstantno tražio da pomognu jedinice Vojske Jugoslavije, ali stalno smo u situaciji da raspravljamo na koji način da pomognu, da li legitimno, znači odlukom Vrhovnog saveta odbrane o uvođenju vanrednog stanja na Kosovu ili na način koji to ovde opisuje gošpodin Perišić koji je potpuno nezakonit i nevojnički u najmanju ruku može se reći.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Identifikacija, tačnije, pominjanje Šainovića nas dovodi do nečega na šta ćemo se vratiti kasnije, međutim koje se telo ovde pominje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo je vreme kada je već formiran taj takozvani koordinacioni tim za Kosovo, ako na to mislite koje je sastavljeno od Šainovića, Minića, Anđelkovića i Matkovića. Njihova je koordinacija trebalo da bude, pre svega politička, mislim da oni nisu bili stručni za bilo kakve bezbednosne procene i aktivnosti u ovom smislu. Ukoliko su to radili onda je to najveća korist šteti onoga šta se dešavalo na Kosovu i Metohiji. Očigledno je da su to tražili čim gospodin Perišić piše to u ovom pismu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazimo na sledeći deo pisma. Zaobilaženje nivoa komande i u službenim razgovorima sa pripadnicima Vojske Jugoslavije. Ovo je upućeno optuženom. Tu se kaže, "vi imate pravo da komunicirate sa pripadnicima vojske, međutim, ukoliko vi to radite zaobilazeći NGŠ to je suprotno sistemu subordinacije i jednostarešinstva". Ova skraćenica "NGŠ", šta to znači?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je skraćenica za „načelnik Generalštaba“, to je u ovom slučaju Perišić.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta imate da kažete o ovome ili mislite da dokument govori sam za sebe?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam zato rekao to i na početku samog dokumenta, ali ovaj deo o kome sad govorite se nadovezuje na prethodni, da je bilo subordinacije i jednostarešinstva ovakvi ekscesi da se zahteva upotreba vojske u sadejstvu sa policijom i da eventualno njom rukovode ljudi koji za to nisu ni stručni ni pozvani i to u stanju koje zakonski nije priglašeno za vanredno, znači odgovoran je neko drugi, a ne institucija koja je morala da proglasi vanredno stanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 5 pisma, vođenje kadrovske politike van zakonskog osnova i van kriterijuma uredbe. Često se unapređuju generali i pukovnici van zakona i uredbe kriterijuma što ima dalekosežne negativne posledice u Vojsci Jugoslavije. Potrebno je poštovati zakone, uredbe i kriterijume za unapređenje, a posebno mišljenje i predlog načelnika Generalštaba jer on poznaje ljude, odgovoran je za stanje u Vojsci Jugoslavije i ponašanje generala, ai zakon o Vojsci Jugoslavije, član 46 to precizira. Kako vi razumete prirodu te pritužbe i njen značaj?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Očigledno da je general Perišić nezadovoljan što je neko od generala unapređen u viši čin bez njegovog znanja i bez njegovog konsultovanja što mislim da je bilo sasvim prirodno obzirom na raniji način donošenja odluka na Vrhovnom savetu odbrane, pogotovu ja mogu da govorim sa aspekta prakse kada sam ja bio član Vrhovnog saveta odbrane. Ne znam na koji način je to gospodin Milošević radio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Konačno, ili skoro konačno, stavka 6, materijalna davanja van propisa. "Često mi naređujete," piše general Perišić, "da za potrebe MUP ustupamo pokretnu i nepokretnu imovinu. Na osnovu Zakona o imovini SRJ, niti vi imate pravo da mi naredite, niti ja da izvršim naređenje u vezi sa materijalnim davanjima van Vojske Jugoslavije. Predlog: takve zahteve uputiti titularu". Da li je ovo bilo u redu ili nije bilo u redu, gospodine Lilić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Komentar gospodina Perišića je u redu obzirom da je vlasnik kompletne imovine savezna Vlada Savezne Republike Jugoslavije. A normalno nije sporno da se imovina razmenjuje sa Ministarstvom policije u delu koji je adekvatan nameni policijskih stanica, ali mora da se ispoštuje ovaj princip koji je ovde dat u pismu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pismo se završava sledećim pasusima koje sam ja izdvojio: "Za to imam obavezu, pravo, moralnu, ljudsku, oficirsku i generalsku snagu i čast da vam ukažem na potrebu da u svojstvu predsednika SRJ i Vrhovnog saveta odbrane u odnosu prema vojsci, narodu i državi u ovom prelomnom trenutku poštujuete instituciju Vojske Jugoslavije i njene funkcionalne principe i prema njoj se odnosite na pravilima, ustavom i zakonom regulisan način. U protivnom i ova jedina visokofunkcionalna jugoslovenska institucija prevoriće se u nefunkcionalnu i nejedinstvenu amorfnu masu". Poslednji pasus pisma glasi: „Dok sam u vojsci Jugoslavije, u interesu naroda i države biću beskompromisan u daljem čuvanju izgradnji i jačanju Vojske Jugoslavije i neću dozvoliti njenu razgradnju, narušavanje principa na kojima je zasnovana i njenog jedinstva". Mi smo pregledali ovo pismo, dosta detaljno, kao i vaše komentare na to pismo u paragrafima 181, 182 i 183. Kakva je vaša opšta primedba, šta je hteo general Perišić da postigne ovim pismom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da je želeo da ukaže na svu ozbiljnost stanja na Kosovu i Metohiji, da je želeo da ukaže na vrlo značajnu zloupotrebu Vojske Jugoslavije i da je želeo da se to što se do tada dešavalo promeni

na najbolji način, kako je i opisano. Činjenica je zaista da je Vojska Jugoslavije i bukvalno jedini kohezioni faktor bila zajedničke države Savezne Republike Jugoslavije. Svako njeno, na ovaj način dovođenje u njeno autoritativno pitanje i načelnika Generalštaba i kolegijuma generalštaba bi slabilo njenu poziciju tako da mislim da u potpunosti razumem revolt gospodina Perišića i način na koji je napisao ovo pismo, međutim, koliko znam on je ubrzo nekoliko meseci posle ovog pisma i smenjen sa mesta, sa funkcije načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Da li je bilo nekog razloga, gospodine Liliću koji ste vi mogli da primetite? Zbog čega optuženi nije prihvatio preporuke koje su iznete ovde, da uvede vanredno stanje ili, uopšteno govoreći, da prihvati predloge iz ovog pisma?

SVEDOK LILIĆ: Po mom mišljenju postoje, postoji nekoliko razloga. Jedan od značajnijih razloga jeste sigurno što bi se, u tom slučaju, morala prihvatiti i priznati sva ozbiljnost situacije na Kosovu i Metohiji, mislim da to gospodin Milošević nikada nije želeo da prihvati zbog odnosa prema Srbima sa Kosova i Metohije, drugi, možda čak i značajniji razlog od toga jeste činjenica da u slučaju uvođenja vanrednog stanja se jedinice policije prisajedinjuju Vojsci Jugoslavije i ukupne aktivnosti antiterorističke borbe na Kosovu i Metohiji vodi, praktično, komanda Vojske Jugoslavije i svakako da, moguće je da gospodin Milošević razmišlja i o toj spoljno političkoj dimenziji misleći da ukoliko na uvede vanredno stanje, pregovori koje vodi imati naku veću, značajniju težinu. Lično mislim da je vanredno stanje bilo zaista neophodno da bi se na jedan kvalifikovaniji i kvalitetniji način ukupne aktivnosti na Kosovu i Metohiji i antiteroristička borba vodile. Znači to su bar tri razloga, poštovani sudija.

SUDIJA MEJ: Hvala. Pre nego što završimo sa ovim pismom, već imamo jedan primerak tog koji je u dokazni materijal uveden ranije, mislim da je to bio isečak iz neke knjige. Nećemo sada da se zaustavljamo na tome, ali možda možete da utvrdite.

TUŽILAC NAJS: Naći ćemo koji je broj tog drugog dokaznog predmeta. Možda ćemo ovaj primerak povući i ostaviti onaj prvi. To jeste deo knjige.

SUDIJA MEJ: Ili obrnuto, kako god želite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što završim sa ovim pismom, ako bi neki delovi ili čak i suštinski delovi ovog pisma bili netačni ili pogrešni ili bi bili neka zloupotreba ili pogrešno predstavljanje činjenica od generala Perišića, kakvim se opasnostima kažnjavanja izlagao general Perišić? To je paragraf 183 u rezimeu.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U svakom slučaju, ja mislim da bi bio bar smenjen, ako ništa drugo i prebačen na neku drugu dužnost. Ne verujem da su navodi u ovom pismu netačni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi lično pokrenuli pitanje ovog pisma i njegove sadržine u vašim razgovorima sa optuženim sa jednom određenom svrhom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Povodom ovog pisma, ne sećam se zaista da smo gospodin Milošević i ja pričali o ovom pismu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu ...

SUDIJA ROBINSON: Mislim da ste rekli, gospodine Liliću, da su generala Perišića smenili u roku od sledećih šest meseci. Da li znate tačno kada ke on smenjen? Koliko dugo posle ovog pisma?

SVEDOK LILIĆ: Mislim da je on smenjen, poštovani gospodine Robinson, u novembru 1999. godine, znači, nakon četiri meseca. Ne znam tačan datum, ali sigurno novembar.

SUDIJA ROBINSON: Sobzirom na sadržaj i ton ovog pisma, da li biste rekli da je to kratak rok da je to smenjivanje nastupilo ubrzo posle pisma ili ne?

SVEDOK LILIĆ: Obzirom na samo pismo, može se reći da je smenjivanje bilo sporije nego što bi to bilo logično u odnosu na tonalitet i način pisanja pisma, pod uslovom da to što piše u pismu nije tačno.

TUŽILAC NAJS: Hoćemo li dobiti broj? Tačnije, hteo sam da predem na sledeći dokazni predmet, a možda i ne, zavisi kako vi odlučite.

SUDIJA MEJ: Koliko vam još treba sutra pre podne?

TUŽILAC NAJS: Mislim da bih mogao da skratim ono šta je ostalo i da se uklopim u jedan sat.

SUDIJA MEJ: U redu, ima još jedno pitanje koje treba da rešimo na privatnoj sednici i ne treba da to zaboravimo osim ako nije rešeno u međuvremenu.

TUŽILAC NAJS: Pa, skoro smo jedno pitanje rešili i možda smo rešili i sva pitanja. Ne znam da li je ostalo još jedno otvoreno pitanje, videćemo.

SUDIJA MEJ: Ukoliko možemo da ga rešimo, tim bolje. Ali sada moramo da prekinemo sa radom. Ostaje nam pitanje da li je potrebna privatna sednica. Sekretarijat (Registry) je sa svojom uobičajenom efikasnošću našao broj onog pisma koje je uvedeno ranije, to je 150, možda bi trebalo da ga pogledate, možda hoćete da povučete prvi ili drugi primerak, odlučite sami. Gospodine Liliću, molim vas da dođete ponovo sutra u 9.00.

Sreda, 18. jun 2003.
Svedok Zoran Lilić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice). S obzirom na vremensko ograničenje, moramo da vas zamolimo da završite za jedan sat.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, možda ću morati da preskočim mnogo materijala, ali na neki način sam to očekivao i planirao. Gospodine Liliću, biće puno pitanja kada ću od vas tražiti da odgovorite samo sa da ili ne. Nadam se da ćete mi izaći u susret, da ćete mi pomoći sa tim u vezi. Dokazni predmet 469, tabulator 24 je zapisnik sa sednice Vrhovnog saveta odbrane koja je održana 4. oktobra 1998. godine. Vi ste razgledali taj dokument kada ste se pripremali za vaše svedočenje pred ovim Sudom. Vidimo da ovde Perišić tvrdi da se kampanja NATO, ne može izbeći, Đukanović se izjasnio protiv rata i sugerisao da sve treba uraditi u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija. Milutinović i optuženi su dali izjave koje su se poklapale, bile su konzistentne. Šta vi možete da zaključite iz činjenice da su njihove izjave bile konzistentne, da su se poklapale jedna sa drugom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo je vrlo specifičan zapisnik koji se vodi u trenutku veoma velikog pritiska i opšte opasnosti po teritoriju SRJ, a evidentno da je bio prethodni sastanak verovatno, gde se dodatno razmatrala ukupna ova situacija koja je data u zapisniku. Zato se i daju alternative ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. To je sve što mi je trebalo u vezi sa tim. Prelazimo na paragraf 194 rezimea vaše izjave, molim da dokazni predmet bude vraćen. Hvala. Da li je u jednom trenutku održan jedan sastanak kosovskog štaba kojim je koordinirao Milutinović to je bilo 13. juna

1998. godine i tom sastanku je prisustvovao veći broj visokih policijskih i vojnih zvaničnika, uključujući, osim Milutinovića, i Pavla Bulatovića, Momčila Perišića, Aleksandra Dimitrijevića, Samardžića, Pavkovića, Stojiljkovića, Đorđevića, Sretena Lukića, Šainovića, Jovice Stanišića, Obrada Stevanovića i verovatno Minića? Optuženi nije bio prisutan.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Za vreme diskusije, to je paragraf 198, šta je Stojiljković rekao u vezi sa 1.500.000 Albanaca na Kosovu? Kakva je bila vaša reakcija na njegovu primedbu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja, ako dozvolite, moram samo kratko da objasnim da se taj sastanak naslanja na posetu koja je bila pre toga u Đakovici (Gjakove) gde je gospodin Stanišić referisao o ukupnom bezbednosnom stanju na Kosovu i Metohiji i o ponašanju dela rezervista jedinica policije. Sastanak 13. je praktično sastanak na kome se nastavila ta diskusija, ja sam upozorio gospodina Stojiljkovića na to što se dešava na Kosovu i Metohiji, pogotovu oko sela Ponoševac (Ponoshec), na šta je on vrlo burno reagovao. Imali smo jedan značajan, ovako značajno jak dijalog i rekao je "da na kraju krajeva, treba ih sve pobiti", u smislu verovatno velike iritiranosti onim što sam ja njemu rekao. A ja sam rekao da zbog toga što danas na Kosovu rade pojedini pripadnici rezervnog sastava policije ćemo se jednog dana verovatno stideti što smo Srbi, da će se možda i naša deca stideti, i deca naše dece, i tražio od Milutinovića da interveniše na ovakvo ponašanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 199, treći red. Da li je svrha ovog sastanka imale naizgled nekakve veze sa angažovanjem vojske na Kosovu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Moje uverenje je da je taj sastanak imao, pre svega, za cilj da se analizira kompletno stanje na Kosovu i Metohiji, bezbednosno pre svega. Drugo, da se iskritikuje ponašanje vrha Vojske Jugoslavije, što ne dozvoljava korišćenje vojske u sadejstvu sa MUP-om na način na koji to vrh vojske Jugoslavije nije želeo da prihvati. I treće, očigledno jeste bilo da se pokaže da gospodin Stanišić ne vodi dobro operacije na Kosovu i Metohiji, obzirom da je on ukazivao na potrebu jedinstvene komande i ograničenog dejstva pre svega po terorističkim centrima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 200 rezimea. Da li je za tim sastankom usledio još jedan sastanak, sa užim krugom učesnika, gde je odlučeno da se uspostavi jedno telo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovaj sastanak od 13. je jedini sastanak ove vrste na kojem sam ja prisustvovao, pre svega, na predlog gospodina Miloševića, a prema mojim saznanjima jeste bio sastanak neposredno iza toga, u veoma užem sastavu, gde je odlučeno da se formira jedinstvena komanda snaga javne bezbednosti policije i snaga državne bezbednosti. Ta komanda je praktično dodeljena gospodinu Sretenu Lukiću, generalu policije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je imenovanje Lukića govorilo o Stanišićevim ovlašćenjima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ja mislim da je neposredno iza toga gospodin Stanišić povučen sa Kosova i Metohije, da je prebačen u Beograd i praktično mu je ta komandna nadležnost uzeta iz nadležnosti kada je u pitanju Državna bezbednost. Neposredno iza toga, par meseci iza toga, gospodin Stanišić je smenjen sa te pozicije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sud će videti da se u rezimeu pominje jedan dokazni predmet sa kojim nas danas neću zamarati. To je dokazni predmet 319 tabulator 9, koji je nešto ranijeg datuma, od 15. maja 1998. godine. Svedok je pogledao ovaj dokument, njega je potpisao Đorđević, a odnosi se na formiranje štaba ministarstva u Prištini. Dakle, gospodine Liliću, to telo koje je ranije formirano u Prištini (Prishtine) je zapravo bilo telo Državne bezbednosti, a ne zajedničko komandno telo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Koliko se ja sećam tog zapisnika, odnosno tog naređenja koje je potpisao gospodin Đorđević, načelnik Javne bezbednosti, ono se odnosi na Javnu bezbednost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Paragraf 202. Doneta je odluka da se uspostavi ministarski štab za suzbijanje terorizma, to je dokument pod tabulatorom 25, dajte da ga samo na kratko pogledamo. Ovde vidimo sastav štaba ministarstva za suzbijanje terorizma: Lukić, Gajić, Džinović, Luković, Trajković, Radosavljević, Vuković, Zdravković, Vučurević i drugi. Da li je ovo taj zajednički štab, da li su to ujedinjene snage službe bezbednosti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo rešenje je potpisao gospodin Vlajko Stojilković, ministar unutrašnjih poslova, ovo jeste taj jedinstveni štab Službe javne i državne bezbednosti u okiru kojeg su bile specijalne jedinice. Vidi se da je gospodin Sreten Lukić rukovodilac štaba, tu su mešovito sastavljeni ljudi iz državne bezbednosti i javne bezbednosti, gospodin David Gajić je iz državne, Milorad Luković iz štaba Specijalne jedinice JSO, ali pripada

Državnoj bezbednosti, Živko Trajković iz druge jedinice javne i tako redom, ja neke ljude ne poznajem, ali jeste taj štab.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, izvinjavam se, ovaj dokazni predmet je uveden preko svedoka Babovića, ako smo dobro čuli, kao dokazni predmet 466 tabulator 6, kako su mi upravo rekli. Idemo dalje. Već smo govorili o promenama pravila u vezi sa Vrhovnim savetom odbrane, možemo ponovo da ih vidimo u dokumentu pod tabulatorom 26, u zapisniku sa sednice koja je održana 23. marta 1999. godine. Svedok je već dao svoj komentar u vezi koincidencije tog datuma i NATO bombardovanja. To je sve što vam za sada treba u vezi sa tim dokumentom. Recite nam, gospodine Liliću, nova pravila, novi propisi, određene promene do kojih je tada došlo nisu više omogućavale telefonske konsultacije i uključivale su zahtev, odnosno, uslov da na sednicama moraju da budu prisutni predstavnici saveznog Ministarstva odbrane i načelnika Generalštaba, to je paragraf 209 rezimea. Šta to po vašem sudu govori o prenošenju odgovornosti za ono što će uslediti od optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, evidentno da je nešto što je bila praksa u prethodnom Vrhovnom savetu odbrane ovde sad samo na neki način stavljeno u smislu naređenja, naredbodavno, znači obavezujuće. Prema tome, mislim da podrazumeva i adekvatnu podelu odgovornosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao posledica ovoga, da li bi optuženi imao manju odgovornost? Da li to želite da kažete?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Teško je reći da li bi imao manju odgovornost, ali bi postojala mogućnost da se odluke, neke odluke ne mogu doneti ukoliko se ne ispoštuje taj stav iz novog poslovnika, mislim da se radi o novom poslovniku Vrhovnog saveta odbrane. Znači, verovatno bi bilo moguće da se neke odluke ne donose, samim tim da se ne donesu na način koji propisuje poslovnik, odnosno preko Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 210 rezimea. Svedok je pogledao prethodni dokazni predmet 245 koji govori o instrukcijama za odbranu naseljenih mjesta. Neću ga ponovno obrađivati, Pretresno veće to ima pred sobom. Vi ste, gospodine Liliću, ovo pogledali, da li ste stekli kakav utisak o tome da li ovo dolazi iz nekog već postojećeg plana odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Taj separat koji sam uspeo da vidim, čije po-reklo ja ne mogu da znam, je svakako iz plana odbrane zemlje koju usvaja

Vrhovni savet odbrane, a čiju primenu određuje predsednik Savezne Republike Jugoslavije i moram da priznam da sam bio iznenađen da sam ga video u ovakvom obliku bez prateće odluke Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 215 rezimea svedočenja. Kratko nakon početka NATO bombardovanja da li ste vi, gospodine Lilić, razgovarali sa raznim međunarodnim zvaničnicima kao što su, na primer, Franc Vranicki (Franz Vranitzky) Moamer El Gadafi (Moammer Ell Ghadhafi) i Helmut Kol (Helmut Kohl)? Da li su ti razgovori održani uz znanje i odobrenje optuženog, kako se vama u to vreme činilo, i da li je rezultat bio jedno pismo koje je upućeno optuženom 5. maja 1999. godine? To je tabulator 27.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Neposredno nakon početka bombardovanja, bolje rečeno posle petnaestak dana bilo je jasno da bombardovanje neće trajati kako je bilo procenjeno od strane jednog dela ljudi iz vrha Jugoslavije, nekoliko dana, dva ili tri dana. Ja sam pokušao da, koliko je to moguće, iskoristim veze i uticajne ljude sa kojima sam se sretao ranije i odgovor na vaše pitanje je jeste ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, gospodine Liliću, vi svakako razumete da se detalji onoga što ste nameravali da kažete nalaze u rezimeima vašeg svedočenja, tako da, ako ljudima trebaju detalji, mogu da se posluže dokumentom. Na žalost, zaista smo ograničeni sa vremenom. Da li sam u pravu kad kažem da ste vi imali razgovore sa ovim međunarodnim zvaničnicima i da ste napisali dotično pismo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja bih upravo završio, gospodine Najs, da me niste prekinuli. Odgovor je da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Ako pogledamo to pismo u kojem se iznose vaši elokventno izraženi argumenti koji idu u prilog Kolovom planu, sudije to mogu da pogledaju detaljno, oni to imaju, taj dokument, završava se na strani broj 4 engleskog teksta. Vi kažete: "Odgovornost svakoga od nas je istorijska, možda je različito doživljavamo," i tako dalje i završavate sa rečenicom, „Sudbina srpskog naroda, sudbina Srbije i SRJ je u vašim rukama". Da li je to postiglo ikakvu reakciju kod optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Što se tiče navoda u ovom pismu i želje da se učini pokušaj da se prekine bombardovanje, ne. Što se tiče mog ličnog statusa i odnosa prema meni, postiglo je jako burnu reakciju.

TUŽILAC NAJS– PITANJE: Paragraf 218 rezimea. Da li su vas pozvali na jedan sastanak sa Milutinovićem, Marjanovićem, Tomićem, Jovanovićem i Minićem u zgradi Predsedništva Srbije 17. maja 1999. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to zapravo bio jedan stranački sastanak ili stranački sud, tribunal kako ste vi to opisali?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je bio, s obzirom da su to bili ljudi u vrhu državnih institucija, istovremeno i u vrhu političkih institucija SPS-a verovatno političko-državni sud koji se tako i ponašao u odnosu na ovo prethodno pismo o kojem smo govorili. Znači, bilo je bukvalno suđenje za nešto što ni sami nisu razumeli i za nešto u čemu nisu učestvovali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jedna konkretna pritužba koja se odnosila na vas ticala se čega? Ako možete u jednoj rečenici.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da nije trebalo da dozvolim sebi da napišem ovakvo pismo gospodinu Miloševiću.

TUŽILAC NAJS– PITANJE: Da li je postojala zabrinutost da bi se takvo pismo moglo shvatiti ili kasnije iskoristiti kao neka vrsta dokaza?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. To je otvoreno rekao gospodin Milutinović, mada to meni zaista nikad nije padalo na pamet.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument pod tabulatorom 28. Da li ste vi 17. maja napisali još jedno pismo optuženom? Pretresno veće ga ima, može detaljno da ga pregleda. Mi ćemo se u jednoj rečenici osvrnuti na ovaj dokument. Ovde se odbacuje kritika iznešena na vaš račun, a pismo se završava vašim navođenjem vaše želje da pomognete bez ikakvih ličnih interesa i spremnosti da, kako kažete: "Ukoliko tako odlučite, nakon prestanka agresije NATO pakta, odem sa svih političkih i državnih funkcija". Da li se i to nalazi u pismu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tokom meseci koji su usledili nakon ovih događaja, da li vam je postalo jasno da je jedna od političkih ili vojnih opcija bila posebno favorizovana i ako jeste, koja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Potpuno je bilo jasno da, bar što se tiče odnosa prema NATO, postojalo je verovanje da Savezna Republika Jugoslavija

može da utiče na to ili je bar postojalo verovanje kod nekih ljudi da se porazi NATO što je kasnije i rečeno u nekim javnim nastupanjima, da se, kako se to govorilo, polomi kičma NATO. Mislim da su to zaista bila iracionalna shvatanja i da je trebalo učiniti svaki napor da se bombardovanje zaustavi što je moguće pre.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 222. Perišić, Stanišić i Dimitrijević su smenjeni, odnosno, sklonjeni u stranu. Da li vi mislite da je postojala veza između smene ovih ljudi i JUL-a, stranke supruge optuženog?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam uveren u to.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 224 rezimea. Perišića zamenjuje Ojdanić, mislim da je on bio osoba koju ste vi zapravo smenili sa komandnog položaja, odnosno, premestili sa položaja, ako se ne varam?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. On je sa mesta komandanta Prve armije prebačen u Generalštab na mesto zvanično više, na mesto zamenika načelnika Generalštaba, ako se ne varam, ali mesto sa marginalnim, nebitnim praktično ovlašćenjima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument pod tabulatorom 29. Ovde vidimo na koji način je ova stvar urađena na sastanku Vrhovnog saveta odbrane održanom 14. novembra 1998. godine, to je strana 3 engleske verzije pod naslovom "Kadrovska pitanja". Gospodine Liliću, to je na vašoj strani koja završava sa brojkama 2465. Rasprava je otvorena tako što je optuženi ukazao na potrebu promene načelnika Generalštaba, sobzirom na činjenicu da je, kako je rečeno, na dužnosti već prilično dugo. Ako pogledamo dalje u tekstu, možda stranu ispod, vidimo da je predsednik Crne Gore Đukanović izrazio suprotno mišljenje. Zatim, na sledećoj strani vidimo da se Milutinović slaže sa stavom optuženog. I na našoj strani 503, naše verzije, Đukanovićev odgovor je da "Vrhovni savet odbrane radi onako kako radi. Ako se vi slažete sa tim, tako će i biti, ali ja sam protiv," znači, postojao je konflikt. Možete da pogledate tekst ako su vam potrebni detalji. Imate li kakav komentar na ovaj konflikt, sukob između Milutinovića, optuženog i Đukanovića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prvo, mislim da ovako važno pitanje je trebalo da bude doneto konsenzusom. Na kraju, u novom pravilniku se i uvodi takvo pravilo kad je u pitanju ovako visoka funkcija u Vojski Jugoslavije. Drugo, da zaista nije bitno koliko neko dugo radi taj posao, već kako ga radi. I treće, i ovde se pokazuje da, bez obzira što predsednik Republike Crne Gore

Đukanović ima jak i jasan pricipijelan stav, ipak odluku donosi praktično Milutinović koji se saglašava sa predsednikom Miloševićem i tako daje legitimitet odluci koju je po tada važećim propisima mogao da donese i sam gospodin Milošević i bez ovolike polemike, ali je činjenica da se načelnik Generalštaba uvek postavljao i sklanjao uz apsolutnu saglasnost i jedne i druge republike.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U zapisnik je ušlo da je odluku doneo Milutinović. Da li ste mislili na Milutinovića ili Miloševića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam, Milutinović se složio da treba Perišić da bude smenjen i na taj način jeste doneo odluku na neki način, ali konačnu odluku donosi predsednik Milošević svojim potpisom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 226. Na koji način vi shvatate, šta mislite koji je bio razlog, zbog čega je Stanišić smenjen sa svog položaja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da smo u toku jučerašnjeg dana dosta govorili o principijelnim stavovima gospodina Stanišića kada je u pitanju borba protiv terorista na Kosovu i Metohiji, o potrebi da sadejstvuje pod jedinstvenom komandom javna bezbednost, o potrebi da se uključi i da daje logistiku Vojska Jugoslavije, ali na način koji je legitiman. Mislim da je to jedan od razloga, ali mislim da je ne manje bitan razlog činjenica da on nije odgovarao Jugoslovenskoj levici i da je neposredno iza toga vrlo dobro plasirana priča da gospodin Stanišić radi za američku obaveštajnu službu CIA (Central Intelligence Agency) i da se to provlačilo dosta dugo vremena, sve do njegovog smenjivanja, pri čemu jeste tačno da je direktor CIA bio u Beogradu, gospodin Dojč (John Deutch), ali da je razgovarao sa sasvim jednom drugom osobom i ja o tome ne želim da ovde danas govorim, više od sat vremena u četiri oka. Znači, jednostavno iskorišćena je jedna situacija da bi se ostvario cilj da Jugoslovenska levica dovede svoje ljude na čelo Državne bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dimitrijevića je zamenio general Farkaš. Da li ste vi smatrali da je on na visini zadatka? To je paragraf 227.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Bez potcenjivanja generala Geze Farkaša, mislim da on nije bio ličnost koja je mogla da zameni generala Dimitrijevića, ne samo iz profesionalnih, već i iz nekih drugih razloga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 228. Propust da se proglasi izvanredno stanje imalo je za posledicu šta? Kada je reč o odgovornosti Milutinovića.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Propust da se proglasi vanredno stanje svakako ima za posledicu nelegitimno upotrebljavanje Vojske Jugoslavije i sigurno da u tome treba tražiti odgovornost ne samo gospodina Milutinovića, bar kad je u pitanju prostor Republike Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Propust da se proglasi vanredno stanje je, naravno, bila čija odluka?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je moguća odluka i predsednika Srbije, ali u tim uslovima je trebalo da bude odluka predsednika Savezne Republike Jugoslavije jer se radilo o upotrebi Vojske Jugoslavije, odnosno Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 229. Glasanje o Sporazumu iz Rambujea (The Rambouillet Accord) je održano u kojoj skupštini?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se dobro sećam, mislim da se radilo o skupštini Republike Srbije, Narodnoj skupštini Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to bilo primereno ili neprimereno, i ako je bilo neprimereno, šta nam to govori o optuženom i o njegovim metodama delovanja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Lično mislim da to što je narodna skupština raspravljala o stavovima koji treba da se zastupaju u Rambujeu jeste njeno legitimno pravo. Ali mislim da isto tako je bila obaveza da o tome raspravlja i savezna skupština. Ovako se odgovornost oslanja samo na nivo Republike Srbije, a istovremeno se marginalizuje značaj savezne države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da se samo uopšteno pozabavimo sastankom te skupštine. Stranački sastav skupštine je dao najveća ovlašćenja kojoj stranici?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: *De facto* SPS jeste stranka koja se svuda pominje, ali sigurno da SPS nije stranka koja pokriva sve i najvažnije poluge vlasti u Republici Srbiji. U svakom slučaju, odgovor bi bio SPS.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Podsetite nas smo u jednoj rečenici jer smo o tome detaljno govorili, da li bi to bio slučaj ako bi bio predsednik Srbije u vreme kada je bio samo predsednik Srbije ili obavljao tu funkciju, kako je

optuženi mogao da kontroliše savezne institucije, primenom kakvog metoda?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, kada govorimo o gospodinu Miloševiću, ako na to mislite, mislim da njegov uticaj treba posmatrati sa dva aspekta. Jedno je sa aspekta šefa države, sa aspekta autoriteta koji je stekao svih tih godina, i drugo je sa aspekta šefa političke partije, prvo jedne, pa onda i jedne i druge. I upravo preko političkih partija, odnosno preko SPS-a i JUL-a je taj uticaj dominantan, preko poslanika u saveznoj Skupštini ili preko poslanika u republičkoj skupštini, odnosno preko ministara u jednoj ili drugoj vladi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 230. Gospodine Liliću, vi ste saslušali jedan audio snimak, imamo broj tog audio snimka u ovom rezimeu, ali nemamo vremena da ulazimo u detalje. To je audio snimak broj T0000114. Vi ste tokom priprema za svoje svedočenje saslušali taj video snimak. Čije ste glasove prepoznali?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Na tom snimku ima više glasova. Ja sam prepoznao samo jedan glas.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A to je?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Radi se o glasu generala Mladića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala lepo. To je tabulator 30, časni Sude. A sada bi trebalo da prođemo kroz pitanja koja su juče bila odložena zbog njihove osetljivosti. Mislim da nema potrebe da prelazimo na zatvorenu sednicu. Pozabavićemo se sa nekoliko detalja. Možete li ispred sebe da stavite tabulator 17, molim. Ovaj dokument govori o prestanku profesionalne vojne službe za generala Galića, vi znate da se njemu ovde sudi. Vidimo da ste vi potpisali ovaj ukaz o prestanku profesionalne službe. Možete li to da nam objasnite?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da sam potpisao ovaj ukaz. Ovo nije ukaz koji je specifičan za ukaze Vrhovnog saveta odbrane kojima sam ja predsedavao, pogotovo ne poznajem ni ovog pukovnika Branka Fezera, ali to je mislim bez značaja. Što se tiče potpisivanja ukaza pripadnicima 30. kadrovskog centra, mislim da sam o toma jako puno juče govorio. Mi nismo kroz centar pojedinačno posmatrali bilo koga od tih ljudi, već smo posmatrali sve one koji su po osnovima o kojima sam govorio, po pripadnosti bivšoj JNA ili po principu dobrovoljnosti bili na teritorije Republike

Srpske. Ukaz je verovatno došao kao predlog, recimo gospodina Radovana Karadžića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Shvatam. Sada bih hteo da se pozabavimo jednom drugom temom. Juče ste vi sami rekli da su u vezi sa Srebrenicom odgovorne određene osobe. Možete li da nam kažete ko su te osobe?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Teško da možete da očekujete od mene da navedem bilo koju ličnost, ali sam rekao da smatram da su pojedinci, da postoji pojedinačna odgovornost i da sam siguran da ćete tokom ovog suđenja dokazati o kojim se ljudima radi. Rekao sam da sam uveren da takvo naređenje nije došlo ni od jedne političke i vojne ličnosti iz Beograda, a da sam potpuno siguran da ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gopsodine Liliću, ovo je treći put da nam to govorite. Pošto imamo vrlo ograničeno vreme, možete li da nam kažete, pomognete u vezi sa sledećim: vi ste juče sami rekli da su određeni pojedinci učestvovali u tome i bili odgovorni. Možete li možda da nam pomognete oko toga i kažete nam ko je to bio?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne. Da smo znali o kome se radi, sigurno bismo i sami preuzeli adekvatne mere.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko brzo nakon masakra u Srebrenici ste saznali za taj masakr?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Teško da mogu da budem potpuno precizan, ali mislim da se radilo o relativno kratkom vremenu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dani, nedelje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, recimo, nekoliko dana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Koliko brzo se povezalo ime generala Mladića, koji je naravno optužen za događaje u Srebrenici, koliko brzo nakon toga se ono javno povezalo sa tim događajima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Bilo je dosta polemike na tu temu, ali prema intenzitetu ljutnje predsednika Miloševića, prema informacijama koje su se stihijski slivale, mislim da nije prošlo mnogo vremena. Ne mogu da budem precizan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Molim vas da sada pređemo na tabulator 20. Zamoliću da se tabulatoru 20 doda raniji zapisnik, a tabulator 20 se odnosi na sastanak od 29. avgusta 1995. godine u Dobanovcima. Tabulator koji imate se odnosi na sastanak koji je prethodio ovom sastanku, od 25. avgusta. Gospodine Liliću, molim vas da uzmete pred sebe verziju na BHS-u, tu imate male brojeve na vrhu, počnite sa stranom broj 2. Da počnemo od početka, reč je o sastanku najvišeg političkog i vojnog rukovodstva 25. avgusta 1995. godine u Dobanovcima, to je u skladu sa zaključcima usvojenim na 42. sednici Vrhovnog saveta odbrane održanoj 23. avgusta 1995. godine. Možete li da nam pomognete u vezi sa sledećom stvari. Da li je general Mladić prisustvovao sastanku Vrhovnog saveta odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: General Mladić je bio pozvan pre svega u svojstvu čoveka koji može da izvrši pritisak na rukovodstvo Republike Srpske da prihvate osnove za pripremu mirovnih pregovora u Dejtonu (Dayton). Znači odgovor je da, bio je prisutan na početnom delu Vrhovnog saveta odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Molim vas da sada pogledamo u verziji na engleskom stranu 4, pri dnu, a za vas, gospodine Liliću, mislim da je to strana 6 pri vrhu. Ovo naravno nije sastanak Vrhovnog saveta odbrane, već je to jedan specijalni sastanak održan nakon sastanka Vrhovnog saveta odbrane, i mi vidimo da tu piše: "Pošto je oko 14.30 na sastanak stigao general Ratko Mladić, predsednik Milošević je, obraćajući se prisutnima, upozorio da je održavanje ovog sastanka stroga tajna, što znači da on nigde ne sme da se pominje niti se na njega javno poziva. Osvrnuo se na pismo koje mu je 23. avgusta uputio predsednik Karadžić. Rekao je da to pismo sadrži elemente koji su važni". Da li je proglašenje tog sastanka tajnim bilo povezano sa dolaskom Mladića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zatim vidimo dalje da je predsednik Milošević podsetio Karadžića, dakle, podsetio je Karadžića da je to bio "njegov predlog još pre godinu dana da je trebalo nešto ponuditi Muslimanima što je njima važno, a oni bi dali nešto nama za što smo mi posebno zainteresovani. Tu se, naravno, ne misli na enklave, one nemaju nikakvu perspektivu, one tri u istočnoj Bosni - Srebrenica, Žepa i Goražde bi se istopile u srpskom okruženju i bez borbe". Da li je to bio opšti pogled, opšti stav srpskog rukovodstva u to vreme, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne. S tim, ako dozvolite da samo ispravim, jedan detalj u ovom materijalu nije tačan. Znači, pismo je dobio predsednik Milošević od predsednika Karadžića 22. juna, odgovor na ovo vaše pitanje jeste ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dalje, na strani 5 u verziji na engleskom, a pri samom dnu strane za vas, gospodine Liliću, vidimo na kraju ovog paragrafa, optuženi kaže, "da mu je podsekretar Holbruk (Richard Holbrooke) rekao da je američki stav da ako Srbi ne prihvate mir, ići će se na eskalaciju rata, a ako Muslimani odbiju mirno rešenje, reći će im da ostaju sami sa Demoklovim mačem iznad vrata koji se zove general Mladić". Da li je to bio pristup srpskog rukovodstva kada je reč o upotrebi generala Mladića?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ja mislim da se iz teksta vidi da je to prema rečima gospodina Miloševića rekao gospodin Holbruk.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada idemo na našu stranu 7, a za vas, gospodine Lilić, strana 8. Na trećini strane predsednik Vlade Kontić je upoznao prisutne da je "ekonomska situacija u Saveznoj Republici Jugoslaviji sve teža i da nećemo moći da pomažemo Republiku Srpsku kao što smo do skora mogli". Predsednik Karadžić je čuvši ovu informaciju o nemogućnosti pružanja pomoći Republici Srpskoj pitao predsednika Miloševića: "Znači li to, predsedniče, da ne idem na Neretvu i istočnu Slavoniju?". Predsednik Srbije je odgovorio da je to što Karadžić predlaže ratna opcija. Da li se sećate tog dela diskusije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, svakako da se sećam te diskusije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje, želim da dođem do vaše diskusije. Pri dnu naše strane 7 Karadžić upozorava da "Muslimani žele sve teritorije zapadno od Brčkog, a spremni su da nam prepuste istočnu Bosnu u pojasu Drine. Mi se zato moramo boriti za širi koridor i što kompaktniju teritoriju". Da li je to bila politika o kojoj se tada raspravljalo i koja je tada prihvaćena?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, jasno je da je trebao što širi koridor kod Brčkog, mislim da je to što se tiče dogovora i zajedničkog stava bilo potpuno jasno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaša diskusija može da se nađe u verziji na engleskom na strani broj 9, a u verziji na BHS-u strana 11. Ovde piše da ste vi rekli: "Predsednik Lilić napominje da je sada iluzorno postavljati pitanje da

li se odričemo Krajine. Uradili smo sve da pomognemo Krajini, a dogodilo se to što se dogodilo, napustili su svoja istorijska ognjišta bez borbe, pre bi se moglo reći da su se krajiški političari odrekli svoje matice". Optuženi je dodao manje poznatu informaciju, naime, pomenuo je telegram koji je upućen generalu Mrkšiću u kome mu je poručeno da "izdrži samo dva dana dok mu ne pošaljemo pomoć". "Nisu izdržali, pobjegli su". Vi, gospodine Lilić, nastavljate izjavivši da je "ključno pitanje hoćemo li imati, hoćemo li sačuvati Republiku Srpsku ili ne. Sada se postavlja pitanje srpske sudbine". Idete korak dalje od prethodnih učesnika u raspravi rekavši da, "više za nas praktično i nema brzog rata ili brzog mira, mi se moramo opredeliti samo za varijantu brzog mira". Kao predsednik Vrhovnog saveta odbrane upozorili ste da su "vojni resursi prilično iscrpljeni, a neki skoro pri kraju, zato danas donosimo istorijsku odluku: hoće li biti Republike Srpske ili ne. Biće je ako prihvatimo mir, a ne rat". Da li je to bio vaš stav?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeća strana, strana 10 u verziji na engleskom, a u vašoj verziji strana 12, pri vrhu. Vidimo diskusiju generala Mladića, u stvari, kod vas je to na sredini strane, nisam imao vremena da to sve pročitam, ali Mladić je izrazio zadovoljstvo što su se okupili svi srpski političari jer, kako je rekao, "nije vreme da se nadmećemo u navlačenju konopca". Da li je to ono što je rekao general Mladić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Obzirom na specifičnost rečenice, ja je se dobro sećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde nije zabeležena nikakva rasprava o Srebrenici. Da li je ta tema uopšte pokrenuta na tom sastanku?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ovaj sastanak je bio strogo namenski i vezan je za Dejtonske mirovne pregovore (Dayton Accord). Svakako da se o Srebrenici razgovaralo u razgovoru pre toga, šta se stvarno dešavalo, a sa njihove strane nije bilo nikakvih objašnjenja, niti bilo kakvih priznanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Mladić ponudio bilo kakvo objašnjenje, da li ga je bilo ko pozvao da to učini?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam je Mladić ikada dao ikakvo objašnjenje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Meni lično ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste razgovarali sa Mladićem povremeno, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste poslednji put razgovarali?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Naši intenzivni razgovori su upravo nakon ovih sastanaka, još preciznije rečeno negde u decembru kada sam išao da sa generalom Perišićem i Dimitrijevićem učinimo pokušaj da spasemo francuske pilote koji su bili uslov za potpisivanje Dejtonskog sporazuma u Parizu (Paris). Tada imamo intenzivne razgovore, čak i pregovore na Han Pijesku, pošto je i predsednik Milošević prihvatio da na moju inicijativu i ja odem na Han Pijesak, gde sam tada razgovarao sa praktično celim, sa celim Glavnim štabom Vojske Republike Srpske i posle veoma mučne i duge rasprave ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Odgovorite nam sa da ili ne, Mladić nikada nije objasnio šta se desilo u Srebrenici?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kadrovski centar je nastavio da isplaćuje platu Mladiću, do kada?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam lično Mladiću, ali celoj grupi je kadrovski centar isplaćivao plate do 1994. godine. Kada je zamrznut, isplaćivana je socijalna pomoć, a koliko ja znam, to se nastavilo sve do 2001. godine do marta meseca. Da li i Mladiću, nisam siguran.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliko je vama poznato, da li je Vrhovni savet odbrane ikada pokrenuo istragu o onome što je rečeno da se desilo u Srebrenici? Da li je ikada donešena ikakva odluka da se pokrene bilo kakva istraga u vezi sa mogućim učešćem vojnika VRS u tom događaju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pogledamo sada drugi deo slične zabeleške. To je drugi deo tabulatora 20, to je zabeleška sa sastanka održanog 29. avgusta 1995. godine, i tu ćemo pogledati dva odlomka. U verziji na engleskom je strana 6 od 19 strana. Mladić je bio prisutan i na ovom sastanku, kao što vidimo na strani u vašem slučaju je strana 5 pri vrhu, Karadžić je

rekao: "Moramo da insistiramo da srpske teritorije budu kompaktne," izvinjavam se, "moramo da insistiramo da srpske teritorije budu kompaktne, odgovorio je predsednik Milošević. Ostavimo Goražde, njega će nam sami Muslimani ponuditi za razmenu". Da li je to bio izraz ili stav koji je izneo optuženi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se precizno ne sećam, ali sobzirom da znam principijelne stavove oko mogućih razmena, mislim da jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pri dnu strane na engleskom imamo Miloševića koji ponovo upozorava da "nema mnogo vremena, da je naš interes da se postigne sporazum, jer ako se to ne postigne, neće biti ni Republike Srpske, a onda nema ni njenog ustava". Da li ste se svi toga plašili?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ovde se čini užasno veliki pritisak, i pogotovo napor od strane predsednika Miloševića da oni idu u Dejton (Dayton) na pregovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 8 u verziji na engleskom od 19 strana, a u verziji na BHS-u za gospodina Lilića strana 11. Vidimo šta je Mladić rekao u to vreme. Nema vremena da se sad time bavimo, ali kada je reč o Tridesetom kadrovskom centru, da li se sećate, mi znamo da je bio embrago u odnosu na Republiku Srpsku od avgusta 1994. do nekog vremena u 1995. godini. Kada je 30. kadrovski centar nastavio da isplaćuje plate? Kada, u kojem periodu 1995. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sobzirom na stav generala Mladića koji je izneo 10. odnosno 11. decembra za vreme mog boravka u Republici Srpskoj na Han Pijesku da se ukine granica na Drini, pretpostavljam da to sigurno nije bilo ni u 1995. godini, možda čak početkom 1996. godine, ali je Savezna Republika Jugoslavija bila toliko isrpljena da ne verujem da je mogla da finansira onim tempom kojim je to bilo ranije kroz centar, a o tome sam govorio juče, o mesečnim iznosima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Juče ste rekli da se nastavilo sa isplatom plata 1995. godine i mi smo se time bavili i tokom priprema za vaše svedočenje. Šta ste tada rekli, kada su plate isplaćivane 1995. godine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako dozvolite, mi smo, znači, nakon uvođenja sankcija Republici Srpskoj ostavili odluku da se minimalni deo, takozvani socijalni deo davanja za potrebe porodica 30. kadrovskog centra, za potrebe školovanja njihove dece nastavi i to jeste nastavljeno, ako na to mislite. Ali

to nisu bili celokupni iznosi, nego su bili iznosi koji su bili u nivou zagaran-
tovanih plata tada u Saveznoj Republici Jugoslaviji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A u kojem delu, kom periodu 1995. godine, se nastavilo sa tim isplatama?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Te isplate praktično da skoro nisu ni preki-
dane, znači taj minimalni deo za jedan deo pripadnika kadrovskog centra
koji su bili najugroženiji. Mislim da i danas postoje ti spiskovi, da ih možete
dobiti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala. Sada će vam biti postavljena dodatna
pitanja. Zapravo, imam još jedno pitanje za vas. Vi ste ostali član SPS-a do
kada, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam polovinom avgusta 2000. godine
dobio otkaz i radnu knjižicu i ostao bez posla u saveznoj administraciji, a
nakon toga sam podneo ostavku na sve druge funkcije i u okviru SPS-a i na
neke još od funkcija koje su bile više volonterske, u okviru savezne države.
Znači, do avgusta 2000. godine.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja sam se na kraju svedočenja bavio tabulatori-
ma koji nisu uvedeni u spise. Uglavnom su to zapisnici sa sednica Vrhovnog
saveta odbrane koji ne potpadaju, koje su van perioda koji pokriva ovaj sve-
dok i njihova vrednost je prilično ograničena tako da nije bilo neke posebne
potrebe da ih on komentariše

SUDIJA MEJ: Bilo je postavljeno i pitanje u vezi sa tabulatorom 8.

sekretar: Tabulator 8 je trenutno obeležen samo zbog identifikacije, časni
Sude.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 8 je deo o kome je govorio predstavnik vlade,
međutim, sada se slaže da možemo da se pozabavimo njime pošto je on
izvan onog uskog perioda za koji je tražena zaštita. Pod takvim okolostima,
on može da bude obeležen kao dokazni predmet.

SUDIJA MEJ: U redu. Drugo pitanje je zabuna do koje je došlo između doka-
znog predmeta 466, tabulator 6 i dokaznog predmeta 469, tabulator 25.

TUŽILAC NAJS: Rečeno mi je da je ovaj drugi dokazni predmet drugačiji, pošto je reč o jednom odlomku.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC NAJS: Pošto je reč o jednom odlomku na koji će se svedok možda oslanjati kada bude govorio o svojim stavovima, bilo bi poželjno da to ostane kao posebni dokazni predmet.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Liliću, hteo bih da se vratimo na prethodni deo vašeg svedočenja. 1997. godine vi ste bili kandidat SPS-a za izbore te godine i mislim da ste rekli da je kampanja bila opstruirana od strane JUL-a i Mire Marković, i da je uticaj koji su oni imali imao određene posledice na vašu poziciju. Možete li da mi kažete da li je išta urađeno, da li je sprovedena neka konkretna strategija sa njihove strane kako bi osujetili vašu kampanju? Vi ste se na kraju povukli.

SVEDOK LILIĆ: Da, gospodine Robinson (Robinson), ova kampanja je u celosti bila opstruirana, od onog medijskog objavljivanja, uključujući i činjenicu da su informacije sa mojih promocija širom Srbije uglavnom išle na kraju dnevnika ili na sredini dnevnika državne televizije koja je objektivno bila u našim rukama, kad kažem u našim rukama, mislim na naš politički uticaj, do toga da je trajala jedva jedan minut i do same činjenice koju sam saznao značajno kasnije, da se čak uticalo i na samo prebrojavanje izbornih glasova. Ali, ako mi dozvolite, ja zaista ne bih želeo da o toj temi ovde razgovaram.

SUDIJA ROBINSON: U redu, hvala lepo.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja želim pre nego što počnem unakrsno ispitivanje ovog svedoka da čujem vaš stav o vremenu koje mi stoji na raspolaganju, jer kao što ste videli, gospodin Najs je preko mnogih dokumenata prešao tako što je tražio od svedoka samo da ih identifikuje. Jednostavno, mi ovde imamo gomilu dokumenata koji su identifikovani, a u čiju sadržinu niko nije ulazio.

SUDIJA MEJ: Da, gospodine Miloševiću, mi moramo da imamo na umu da će možda i amikusi imati neka pitanja. Takođe imamo na umu i da će možda biti i dodatnog ispitivanja. S obzirom na sve to, vama ostaje ostatak vremena do kraja sutrašnjeg dana. Pogotovo vas savetujem u ovom slučaju, i upozoravam vas, da ne trošite vreme na prepirku sa svedokom. Ukoliko to budete radili, to će se računati na vašu štetu, to vreme koje potrošite. Isto važi i ako se budete bavili nerelevantim stvarima. Mi ćemo videti kako ćemo napredovati u svemu tome, ali to je za sada vreme koje vam stoji na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Znači, do kraja sutrašnjeg dana. To je tek samo nešto malo duže nego ...

SUDIJA MEJ: Ovo je način na koji se troši vaše vreme, upravo to, prepirka. Molim vas, izvolite počnite, postavite pitanje. I savetujem da počnete sa dokumentima u vezi kojih nema nikakvog spora, jer može postojati pitanje dopustivosti drugih pitanja.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Radi efikasnosti, gospodine Mej (May), ja ću nastojati da idem nekakvim redom kojim je išlo glavno ispitivanje. Mislim da će to biti odgovarajući način, a doći ćemo i na dokumente, a prethodno nekoliko samo pitanja svedoku. Teme o kojima se ovde raspravlja su Kosovo, Bosna, Hrvatska. S obzirom na informacije, na funkcije, na znanje prilika, u kojoj je meri srpski narod, Muslimani, Romi, Turci, Egipćani, Goranci i ostali nealbanski deo stanovništva na Kosovu bio ugrožen od strane albanskog separatističkog pokreta?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Svi pripadnici ovih naroda koje ste nabrojali su, ja bih rekao, podjednako bili ugroženi i bio je sigurno ugrožen njihov opstanak na Kosovu i Metohiji, i bezbednost svake vrste, i ekonomska sigurnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ekonomska bezbednost je svakako važna, ali ima nešto važnije od ekonomske bezbednosti a to je životna ugroženost. Da preciziram pitanje, u kojoj su meri bili životno ugroženi, s obzirom na pritiske i permanentna ubistva koja su se događala na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam i maločas rekao pod brojem jedan, da je njihova bezbednost bila izuzetno ugrožena i jesu bili životno ugroženi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste govorili o tome da je bilo mnogo ubistava, gospodin Najs je postavio pitanje da li sam ja znao za to. Mislim da je u pitanju jedan mali nesporazum između vas kako ste se razumeli. Vi se govorili o veliko broju ubistava čije su žrtve bili, pre svega, Srbi i drugo nealbansko stanovništvo, a počinio albanski teroristi, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To se može videti iz transkripta. Ja jesam bio vrlo precizan i rekao sam da je bio jako veliki broj napada sa strane albanskih terorista. Podrazumeva se da nisu napadali sami sebe, već upravo na srpsko i nealbansko stanovništvo, čak i na albansko stanovništvo u nekim slučajevima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo je to bilo sledeće pitanje. Da li je tačno da je bio jedan veliki broj Albanaca koji su želeli da žive u miru, koji su želeli da žive u saradnji, toleranciji i imali veoma dobre i prijateljske odnose i da su i oni bili žrtva albanskih separatističkih snaga, pogotovo albanskih terorista?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, i o tome postoje veoma precizni izveštaji, i mislim da su ti upravo Albanci bili naša velika rezerva za uspostavljanje dobrih odnosa i u okviru dobre komunikacije na relaciji Srbi nealbanci, ti ugledni Albanci koji su bili spremni za takav način života na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ikad u našoj politici, znači, imam u vidu vreme kada smo nas dvojica bili na političkoj sceni, ne govorim o tome pre, da li je ikad bio ijedan trenutak a da nije pravljena razlika između terorista separatističkog pokreta i albanskog naroda? Ne znam da li sam dovoljno jasno postavio pitanje.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Jeste dovoljno jasno postavili pitanje ukoliko mislite do ovog perioda 1998. godine kada ipak imamo u nekim slučajevima nekontrolisana dejstva, ja sam o tome govorio, ali to je zaista izuzetak. Mislim da bi odgovor na vaše pitanje bio da, nije bilo takvih situacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nikada nismo poistovećivali teroriste sa albanskim narodom. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je reč o nekontrolisanom ponašanju, ili bolje reći o zločinima, koje pominjete i koji su se događali, da li je poznat bio stav svim funkcionerima, i političkim i policijskom i vojnim, da se ne sme deštvovati ni u jednom slučaju ako mogu da budu ugroženi civili?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je bio jasan i principijelan stav koji je često puta naglašavan. Ja nisam bio intenzivno prisutan na sastancima posle 1998. godine, ali znam za period u kome sam ja bio prisutan na tim sastancima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, moj kategoričan stav da se čak i kada je reč o dejstvu protiv terorista ne sme deštvovati ako mogu biti ugroženi civili, znate taj stav?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznat stav da se za svaki pojedinačni zločin mora da odgovara i da ne sme nijedan da se prikrije? Bez obzira da li je o krađi reč, o pljački ili natežim delima kao što su ubistva, silovanja i tako dalje.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Meni je poznat taj stav, ali smo iznosili suprotne primere i tražili istrage, neke su se odvijale u okviru vojske, za druge istrage ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Generalno o tome, pošto je ovde uvedeno dovoljno dokumenata, ja bih uveo još jedan koji odlikava naš politički stav upravo sredinom 1998. godine. Evo, podsetiću imam ovde magnetofonsku zabeležku 16. sednice glavnog odbora Socijalističke partije Srbije, a na kraju je dat i zapisnik, a na kraju čak i saopštenje za štampu koje se daje. U zapisniku piše da su prisutni, sednici su prisustvovali Slobodan Milošević, predsednik Socijalističke partije Srbije i onda se nabraju potpredsednici, da ne gubim vreme, među njima Zoran Lilić i tako dalje. To je 16. sednica održana 10. juna 1998. godine, dakle, u jeku problema na Kosovu i Metohiji. E, sad želim da vas pitam da li se sećate, citiraću samo deo onoga što sam rekao u završnoj reči, pa vm to citiram i unapred postavljam pitanje da li se sećate tog stava? Dakle, to je sednica najvišeg partijskog rukovodstva, ima ovde spisak svih ljudi, par stotina ljudi, plus što prisustvuju i predsednici opštinskih odbora, to je otprilike u onoj sali gde smo držali 400 ljudi najodgovornijih za rad u partiji, je l' tako? Da li se sećate...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, dobro se sećam te sednice.

SUDIJA MEJ: Pre nego što date odgovor na ovo pitanje, možete svakako da pogledate zapisnik, optuženi može da pročita relevantni pasus, a onda vi sami možete da pogledate zapisnik. Da?

TUŽILAC NAJS: Bili bismo zahvalni ako bismo mogli da dobijemo jedan primerak.

SUDIJA MEJ: Dajte da to dobijemo, pa ćemo uvesti u spis kad za to dođe vreme. Izvolite, gospodine Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imam samo jedan primerak. Nemam razloga da vam ne stavim na raspolaganje ceo zapisnik. Dakle, ovaj deo koji se odnosi samo na tačku u kojoj se raspravlja o Kosovu, da li se sećate, dakle, kad govorim o tome kažem ovako: "Naša je politika da Kosovo rešimo političkim sredstvima. Mi pristupamo tom rešenju imajući u vidu naša uverenja, naš program koji podrazumeva princip nacionalne ravnopravnosti. Mi ne želimo da Albancima pravimo štete i mi ne želimo da Albanci na Kosovu budu građani drugog reda. I zbog toga treba da imamo na umu," inače, što je Minić naglasio u svom referatu, jer on je u vezi s tim podnosio referat, "da imamo na umu veliku razliku da pravimo, i to smo više puta naglašavali, između separatističkog pokreta i albanskog naroda koji živi tu. Kako god to izgledalo", preskačem neke pasuse da bih uštedeo vreme, ali vi možete da vidite ceo tekst, "kako god to izgledalo, mi moramo da upravo taj prilaz imamo, političko rešenje i afirmaciju principa nacionalne ravnopravnosti. Moramo da imamo u vidu i to da ti koji su manipulisani," jer napred govorim o tome da su neki Albanci manipulisani i da neki naši drugovi govore da je većina manipulisana, "da imamo u vidu da i ti koji su manipulisani na svaki način, i to su nesrećnici s kojima se, kao i sa svakom svetskom sirotinjom, manipuliše prvo od njihovih moćnika, pa onda od ovih svetskih manipulanata koji ih stavljaju u funkciju destabilizacije južnoevropskog dela na kome treba stalno stvarati alibi za zadržavanje nekih vojnih efekativa velikih sila. Nisu oni nosioci aktivnosti," mislim, dakle, na Albance, "oni su sredstvo nečije aktivnosti. Ima i takvih kao što je taj," ovde piše Fukoši (Fukoshi), a ja mislim na Bukošija (Bujar Bukoshi), jer ovo je štamparska greška, nije Fukoši nego Bukošij, "tamo u Nemačkoj (Germany) koji je postao milioner na fondovima koje prikuplja za navodno potrebe Albanaca," i tako dalje. A onda zaključujem, "prema tome, u vezi sa Kosovom politički pristup, i u vezi sa Kosovom princip nacionalne ravnopravnosti i molim, ovo za našu političku

aktivnost dole na Kosovu, ne samo naših kadrova na Kosovu, nego i naših kadrova van Kosova, koji treba da budu dole". I onda kažem, "dijalog". Kao što se sećate, ja sam ovo govorio na kraju, nisam imao nikakav pisani tekst, ali je nadam se dovoljno konzistentan. "Dijalog koji je započet," mislimo na dijalog kada je Rugova (Ibrahim Rugova) bio i tako dalje, "nije rezervisan samo za državnu komisiju i predstavnike albanskih političkih partija, za Ratka Markovića," to je, kao što se sećate potpredsednik vlade koji je vodio delegaciju vlade, "i onog Mahmuta Bakalija (Mahmut Bakalli) ili Bajazita Nušija (Bajazit Nushi) ili ovog Aganija (Fehmi Agani), nije za njih samo rezervisan, dijalog i to naravno ne samo srpsko-albanski, nego i srpsko-albansko-turski i muslimanski i romski i crnogorski, svi, taj dijalog treba da bude prisutan na svim nivoima, u opštini, u mesnoj zajednici, u formalnom i neformalnom smislu, formalni i neformalni dijalog, jer ljudi treba da budu mobilisani da se živi". I sada govorim da se „pokazuju jasne razlike tamo gde teroristi deluju," i tako dalje, "od onoga gde je mirno i gde se normalno živi. Oni vide to i ja mislim da svi pametni ljudi ne žele da vide rušenje, bedu, patnje civilnog stanovništva, sve što može da nosi taj proces. Prema tome, na jednoj strani, mi ćemo insistirati na dijalogu i ići na političko rešenje, na drugoj strani, mi se moramo obračunati sa terorizmom. Ako sami Albanci budu uspeli da zaustave terorizam, alal im vera, mi im tu želimo sve najbolje". A onda kažem, preskačem opet, "partija treba da koordinira dole političko delovanje". Dakle, naglašavam političko delovanje i ulogu koju treba da ima partija. "To je posao partije. Da se zaduži Milomir Minić, Duško Matković, Zoran Anđelković. Na čelu ovog tima trojnog je Minić, s tim što tim treba da se proširi, za koordiniranje u ime partijskog rukovodstva, političkih događaja dole na Kosovu". Dakle, sećate se, nadam se, tog sastanka, sredina je ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da pogleda ovaj zapisnik. Zamoliću vas da na neki način označite delove na koje se pozivate kako bismo to mogli da proverimo. Molim poslužitelja da ga uzme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Može da pogleda od ovog označenog dela na strani 52, jer tu počinjem sa Kosovom, pa do kraja, obeležio sam ovo što sam citirao. Ali ja sam siguran da svedok dobro se seća tog sastanka.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo su magnetofonski snimci sa sednice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, transkript magnetofonskog snimka sa sednice.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se, gospodine Mej, zaista dobro sećam ovog sastanka koji je bio, ne znam da li je tačno bio 10. juna, to je sad rekao gospodin Milošević. Ja sigurno ne mogu da potvrdim autentičnost celog ovog govora koji piše ovde, ali politički stavovi i principijelni stavovi o kojima smo pričali su svakako bili i vaši lični i stavovi SPS-a, to je ono šta jeste bilo na glavnom odboru... Poziv na dijalog, poziv na saradnju, poziv na mirnim putem rešavanja problema koji postoje, naponi državne komisije koju je činila državna komisija Srbije sa gospodinom Markovićem na čelu, o čemu se pričalo što je ovde sadržano, takođe nisu sporni. Ja jesam tome bio prisutan, ali šta se stvarno dešavalo na terenu, ja nisam bio prisutan niti mogu da posvedočim da li je ova principijelna politika o kojoj ste govorili sprovedena na način na koji ste rekli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li je tu jasno istaknut i uvek istican, bar kad je o meni reč i kad je reč o našem rukovodstvu, da mi možemo da budemo zemlja koja je progresivna, koja se uspešno razvija samo ako se poštuje princip nacionalne ravnopravnosti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vrlo kratko da odgovorim, da. Stim što je, ako dozvolite, ovaj sastanak i održan ne tako dugo posle mog obilaska, drugog obilaska Kosova i informacija koje sam vam preneo šta se zaista tamo dešava na Kosovu i Metohiji.

SUDIJA MEJ: U redu, zapisnik će postati dokazni predmet. Molim da mu se da broj koji sledi.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane 142.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja molim Sekretarijat (Registry) da kad napravi kopiju meni vrati ovaj primerak.

SUDIJA MEJ: Da, kopija vam može biti vraćena kasnije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato, dakle, da li je ikad u svim ovim događajima postojao bilo kakav politički stav da se proteraju Albanci sa Kosova?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne. Na sastancima kojima sam ja prisustvo-vao Glavnom odboru, Izvršnom odboru, u razgovoru sa vama, ja ne znam za takav stav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ikad postojao bilo kakav plan da se proteraju Albanci sa Kosova?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam za takav plan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su neka opšta pitanja sa kojima sam hteo da otvorim pitanje Kosova. Sada da pređemo na pitanje Bosne, isto tako na neka opšta pitanja. Pretpostavljam da ste pratili ovo takozvano suđenje ovde, bar delimično. Ja sam rekao u vezi sa Bosnom i sa Hrvatskom da smo se mi tamo bavili mirom a ne ratom. Da li je poznato i da li je tačno da su Srbija, Savezna Republika Jugoslavija i ja lično sve svoje snage ulagali i kada je reč o Bosni i Hercegovini i kada je reč o Hrvatskoj da se što pre postigne mir? Je li to tako ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, pa proizvod toga su sijaset mirovnih planova koji su ponuđeni bilo bosanskoj strani kada govorimo o Srbima iz Bosne, bilo Srbima koji su bili u Hrvatskoj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo ko iz Srbije, kad kažem bilo ko iz Srbije, iz strukture vlasti, uključujući i policiju, Državnu bezbednost i dalje bilo kakve organe, podsticao na bilo kakav način nekom svojom aktivnošću rat u Bosni ili u Hrvatskoj?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Teško da vam mogu odgovoriti na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi, molim vas, kada je reč o događajima u Hrvatskoj, da li je bilo kakav organ iz Savezne Republike Jugoslavije ili u to vreme još je bila SFRJ, iz Srbije učestvovao u tim događajima u Hrvatskoj kad je došlo do onih pritisaka na srpsko stanovništvo, otpuštanja sa posla, izbacivanja iz ustava, tihih likvidacija, i svega što je podsećalo na ustaški genocid iz drugog svetskog rata zbog čega su ljudi bili sasvim osno-
vano zaplašeni? Je li tako ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, upravo je tako kako ste rekli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je ono što je srpsko stanovništvo koje je bilo ugroženo u tom trenutku učinilo da se zaštiti bio elementarni akt samoodbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja bih rekao da, apsolutno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su oni, kad kažem oni, mislim na Srbe u Hrvatskoj, na tim prostorima živeli vekovima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Kako da ne, jako dobro znam taj prostor, i ljude koji su tamo živeli i koji danas žive uglavnom na teritoriji Republike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da oni nisu osvajali nikakve teritorije na kojima inače nisu živeli, odnosno želeli su da odbrane teritorije na kojima su živeli vekovima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su uz probleme koji su nam poznati, uzeli oružje da se odbrane, ali odmah prihvatili uz, kažem, probleme ...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mislim da su to stvari o kojima Pretresno veće treba da donese odluku. Ja sam vam dozvolio da pitate svedoka za njegovo mišljenje u vezi sa nekim od tih stvari, ali striktno govoreći, to je ne-relevantno. Osim ako on nema nekih direktnih stvari da kaže u vezi sa tim, on ne može o tome da svedoči. Ako imate nekih direktnih pitanja, nekih konkretnih pitanja, izvolite, ali nemojte da tražite mišljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja mislim da gospodin Lilić kada je reč o stradanju Srba u Hrvatskoj 1990. godine i 1991. do 1995. godine ima mnogo šta direktno da kaže. Da li imate, gospodine Liliću, direktnih saznanja o tome šta se događalo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, imam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, samo kratko, evo, u jednoj rečenici recite šta se događalo.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, mislim da je najblaže rečeno da, kada su u pitanju Srbi u Hrvatskoj zaista, da ne upotrebim pretešku reč, ali obzirom na procenat Srba koji je tamo živio od 18 do 22 posto, praktično danas ih nema ni 2 posto, ta dva podatka govore sama za sebe. Sa druge strane, mislim da je bila dobra prilika još 1992. godine, zahvaljujući sigurno aktivnostima Savezne Republike Jugoslavije, Srbije, kada je Vens-Ovenov (Vance-Owen Plan), Vensov plan (Vance Plan) u pitanju za Krajinu i da je ta prilika propuštena pre svega zbog neozbiljnosti, rekao bih u slobodnoj interpre-

taciji, jednog dela rukovodstva Republike Srpske Krajine. Normalno, to ne amnestira sve ono što se desilo u okviru dva velika organizovana napada, "Bljeska" i "Oluje", i na proterivanje Srba sa tih prostora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da ne trošimo onda dalje vreme na to, mislim da ste dovoljno rekli u opštim crtama o tim pitanjima. Šta je bilo sa Srbima u Bosni? Poznato vam je kao političaru i funkcioneru iz tog vremena da smo svi zvali Bosnu "Jugoslavija u malom", upravo zato što su tamo živeli i Srbi, i Muslimani i Hrvati, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Etnički sastav Bosne i Hercegovine, kad govorimo o Bosni i Hercegovini iz Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, mislim da je u potpunosti odgovarao etničkom sastavu koji je bio u Srbiji do skora, tako da je to tačno što vi kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je praksa i Ustav Bosne i Hercegovine nalagao o političkim pitanjima konsenzus tri konstitutivna naroda koji su bili definisani u ustavu, znači Srbi, Hrvati i Muslimani?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je odluka o nezavisnosti Bosne i Hercegovine doneta bez srpskog naroda kao konstitutivnog naroda, odnosno, da nije mogla biti legalna?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su Srbi i Muslimani postigli bili čak i nešto što su oni nazvali "istorijski dogovor"?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam detalje tog dogovora, ali znam da je postignut takav dogovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da su sve tri strane konačno potpisale, Karington (Peter Carrington) je onda predsedavao konferencijom, a taj plan je direktno vodio portugalski ambasador Kutiljero (Jose Cutileiro), potpisale Kutiljerov plan (Cutileiro Plan)?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno i to je praktično, ne tako dugo posle početka rata, mislim da je kasnije od toga odustala muslimanska strana, ako se ne varam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naime, Kutiljerov plan je potpisan pre početka rata, pa kad je muslimanska strana odustala i došlo do priznanja, onda je izbio rat. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Rat u širokim razmerama, ali je bilo ovih pojedinačnih sukoba, ja mislim i pre Kutiljerovog plana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su svi ti početni napadi uglavnom bili takvi da su žrtve bili Srbi? Govorim o upadu u severnu Bosnu, Slavonski Brod, ubistvo na svadbi u Sarajevu, prve žrtve rata su bili Srbi.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema mojim saznanjima da, i mislim da je rat u Bosni upravo i započeo ubistvom, ako se ne varam da se zvao Gardović, na svadbi koja je bila u Sarajevu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sad ćemo ići redosledom kojim ste vi svedočili u onoj meri u kojoj ja budem mogao da taj redosled pratim, sobzirom da je gospodin Najs išao sa predmeta na predmet prilično žustro i brzo ...

SUDIJA MEJ: Ako prelazite na drugu temu, ovo bi bio prikladan trenutak za pauzu. Idemo na pauzu od 20 minuta.

(pauza)

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, sobzirom da ste vi bili na jednoj od najviših funkcija, a kasnije bili čak i na najvišoj, u tim mirovnim naporima ste i vi učestvovali na određen način. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa može se tako reći. Ja nisam učestvovao u spoljno-političkim diplomatskim aktivnostima, ni u samim pregovorima, ali je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate, odmah po izbijanju sukoba u Bosni, pisma, objavljeno je i u "Politici", koje sam uputio Islamskoj konferenciji (OIC, Organization of the Islamic Conference) u Istantbulu (Istanbul) u kojem sam napisao da su Srbi i Muslimani braća, da taj sukob treba da prestane odmah, da je taj sukob samo u interesu neprijatelja i Srba i Muslimana i da se problem mora rešiti mirnim putem?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne sećam se detalja svakako, ali znam za to pismo i znam da je sadržina otprilike u ovom smislu u kojem sad govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate moje posete Turskoj (Turkey) i razgovora sa tadašnjim turskim predsednikom Ozalom (Turgut Ozal) i tadašnjim turskim premijerom Demirelom (Suleyman Demirel) i mog stava da će Srbija podržati svako rešenje o kome se tri naroda u Bosni i Hercegovini dogovore?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to jeste bio i politički stav kasnije kod nas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da su odmah usledili napori međunarodne zajednice koja je tražila našu pomoć da se dođe do mirovnog rešenja i da je kao rezultat tih nekoliko mesečnih, rekao bih, napora u Atini (Athens) za 1. maj 1993. godine potpisan Vens-Ovenov plan?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, vi ste bili uključeni u sve pregovore sa predstavnicima međunarodne zajednice bez obzira o kojoj se grupaciji radi, i tada i kasnije. Sećam se da je taj sporazum, Vens-Ovenov plan bio parafiran u Atini, da ga je parafirao gospodin Radovan Karadžić, ja mislim, ako se ne varam u prisustvu gospodina Micotakisa (Konstantine Mitsotakis), i da je to naišlo na opšte odobravanje kod nas u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate ko je najviše doprineo da rukovodstvo Republike Srpske na čelu sa Karadžićem, bila je prisutna cela delegacija Republike Srpske, dakle ko je najviše doprineo da oni prihvate taj plan i potpišu ga u Atini?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, svakako ja mislim da je vaša zasluga bila najveća.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da su onda ostavili rezervu da taj potpis bude potvrđen u Skupštini Republike Srpske?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to ste preneli, ako se ne varam, na jednom od sastanaka u Beogradu da postoji mogućnost da ponovo izigraju poverenje koje im je ukazano i od strane međunarodne zajednice i od vas lično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da sam ja išao na tu skupštinu na Pale, zajedno smo se vozili čak i u automobilu grčki premijer Micotakis i ja? Micotakis je onda uložio velike napore da doprinese da se ostvari mir u Bosni i Hercegovini takođe.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da je ta sednica skupštine na Palama trebalo da bude verifikacija onoga što je parafirano u Atini, pored vas i gospodina Micotakisa, ako se ne varam, da je bila mnogo veća ta naša delegacija iz Republike Srbije, da je bio i gospodin Dobrica Ćosić, da je bio i gospodin Momir Bulatović kao predstavnik Crne Gore, čak sam i ja bio prisutan, tako da se veoma dobro sećam tog puta na skupštinu na Palama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste bili prisutni na skupštini na Palama?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da sam ja dva puta govorio na skupštini na Palama?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, sećam se svih govornika koji su izlazili i pokušavali da izvrše pritisak, pod znacima navoda pritisak, mislim da je to bilo najrazumnije rešenje koje, na žalost, tada nije prihvaćeno, na poslanike skupštinske većine, ako se može govoriti o većini u kojoj je SDS praktično imao skoro 100 posto mandata u Skupštini Republike Srpske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To što kažete je veoma tačno, jer osim četvorice pripadnika stranke onih Reformista ili kako su se zvali, u stvari je bila skupština sastavljena isključivo od SDS-a, je li tako? Da li se sećate da posle mog prvog govora je usledila jedna prilična debata predstavnika Republike Srpske protiv plana i da sam ja zbog toga drugi put intervenisao i insistirao da se plan prihvati i obrazlagao zašto je mir u interesu svih naroda i srpskog naroda, da je to jedina alternativa da se plan mora prihvatiti? Sećate se toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja moram da budem čak i malo precizniji, ako dozvolite, mislim da je bilo potpuno jasno da je verovatno sama sednica skupštine već bila pripremljena da se plan ne prihvati i da se tako jedan deo poslanika i ponašao. I to jeste iziskivalo i vaša dva izlaska i mislim da je govorio i gospodin Dobrica Ćosić, da je govorio i sam premijer Micotakis, da je govorio i Momir Bulatović. Vaše drugo izlaženje je, prema mom uverenju tada, bilo skoro na ivici rezultata da se prihvati plan Vensa-Ovena ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo sam to hteo da vas pitam, pošto sam u drugom izlaženju uglavnom nastojao da pobijem argumente kojima

je plan odbacivan, da je skupština, iako tako sastavljena, iako u takvoj atmosferi, to propratila aplauzom. Sećate se toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Ja sam upravo to hteo da kažem malo-čas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda je pao predlog od pojedinaca koji nisu želeli da se plan prihvati da se napravi tajm-aut (time-out), sećate se toga? Da bi se konsultovao poslanički klub SDS-a, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, dat je predlog da se održi poslanički klub, iako je zaista to bilo nepotrebno, bar je to moje mišljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se koliko smo sati mi u prizemlju čekali da oni na spratu održe tu sednicu poslaničkog kluba?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da smo čak tražili da, odnosno, da se tražilo da neko sa naše strane prisustvuje tom poslaničkom klubu, da su oni to odbili, i da se radilo više sati, nisam siguran, ne mogu precizno da odgovorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali nekoliko sati.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Više sati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Insistirao sam da i mi prisustvujemo poslaničkom klubu, što je odbijeno. Jer je bilo uverenje da ćemo ih ubediti. Je l' tako bilo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim drugačije, samo malo u kontekstu ove poslednje rečenice. Bilo je uverenje verovatno da neće moći da govore otvoreno pred nama, a da su oni već doneli odluku da ne prihvate plan, i svakako je postojala rezerva da se i na samom poslaničkom klubu pod, ne pod našim pritiskom, nego pod argumentima koji se iznose, poslanici ipak shvate da je to za njih bio najoptimalniji trenutak i ja sam siguran, pogotovo sa ove distance danas, da je to za Republiku Srpsku bio zaista najoptimalniji trenutak za sklapanje mira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nakon tog njihovog odbijanja uvedene su one rigorozne sankcije i protiv nas i Republike Srpske i svih, i nastavljen je rat u kome je onda stradalo mnogo, neuporedivo mnogo više ljudi nego do tada, do zaključenja Vens-Ovenovog plana, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Posle tog poslaničkog kluba, stavljen je na glasanje i odbijen plan, je l' tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tačno, plan je odbijen, negde je to bilo u jutarnjim satima već, ako se ne varam, ili duboko u noć.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Posle toga mi smo, s obzirom da smo veoma negativno reagovali na takvu jednu pogrešnu odluku, rekao bih tragično pogrešnu odluku, uveli blokadu da bi nastojali da ih primoramo da preispitaju tu politiku i prihvate mirovni plan, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da ste zamenili Vens-Ovenov plan i plan Kontakt grupe, gospodine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svejedno. Vi se sećate da je Srbija, i ja lično, podržala pet raznih mirovnih planova koji su predlagani, stavljeni na sto na osnovu pregovora koji su maratonski vođeni u Ženevi (Geneva), najčešće u Ženevi, ali i u drugim mestima, i da je to bilo bezuspešno. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Ono što je sigurno kada je u pitanju Vens-Ovenov plan to je da smo mi po, ovaj, vašom odlukom demonstrativno napustili tada Pale negde pred zoru, bez obzira na njihova ubeđivanja da se ostane zbog opasnosti od napada sa muslimanske strane, i sigurno da je bilo mnogo restrikcija u tom periodu 1994. godine i kasnije, u pogledu bilo kakve pomoći sa strane Republike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rat je, dakle, nastavljen i vi ste na kraju današnjeg glavnog ispitivanja komentarisali ovu belešku sa sastanka predstavnika najvišeg političkog i vojnog rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srpske, kako piše, to je ovaj dokument koji ste maločas gledali, koji je održan 29. avgusta...

SUDIJA MEJ: Da, tabulator 20. Dajte prvo svedoku dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Već je bio pred njim, ali svakako treba da ga ima. Na prvoj strani stoji: "Sa jugoslovenske strane na sastanku su bili predsednik SR Jugoslavije Zoran Lilić, predsednik Republike Srbije Slobodan Milošević, predsednik Republike Crne Gore Momir Bulatović, predsednik savezne vlade doktor Radoje Kontić, načelnik Generalštaba Momčilo Perišić, ministar odbrane Pavle Bulatović, i načelnik vojnog kabineta predsednika SR

Jugoslavije general Slavoljub Sušić. A delegacija Republike Srpske u sastavu Radovan Karadžić, predsednik, potpredsednici Republike Srpske Nikola Koljević i Biljana Plavšić, predsednik Skupštine Momčilo Krajišnik, predsednik Vlade Dušan Kozić, ministar inostranih poslova Aleksa Buha, komandant glavnog štaba VRS general pukovnik Ratko Mladić, pomoćnik komandanta za bezbednost general potpukovnik Zdravko Tolimir, pomoćnik komandanta za moral, informisanje, pravne poslove i verska pitanja general potpukovnik Milan Gvero i za pozadinu general potpukovnik Đorđe Đukić. A sastanku su prisustvovali patrijarh Srpske pravoslavne crkve gospodin Pavle i vladika Irinej Bulović". Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, dobro se sećam tog sastanka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na početku sam ja zamolio predstavnike Republike Srpske da informišu nas prisutne o poslednjoj sednici Skupštine Republike Srpske na kojoj je pozdravljena američka mirovna inicijativa i izražena spremnost da delegacija Republike Srpske zajedno sa delegacijom Jugoslavije učestvuje na predstojećoj međunarodnoj mirovnoj konferenciji, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Krajišnik je predložio da o tome govori Koljević, a Koljević je smatrao da to u ime svih treba da učini predsednik Republike Srpske, Radovan Karadžić. Tako ovde stoji. I onda Karadžić objašnjava da su na kraju, da je bila duga diskusija, oprez, strepnje, strah, nepoverenje u namere i tako dalje, ali da su na kraju usvojeni zaključci u kojima je skupština podržala američku mirovnu inicijativu i prihvatila da se ide na mirovne pregovore, da strepe da bi utapanjem delegacije u delegaciju Jugoslavije, Muslimani bili u prednosti, da se ne izgubi legitimitet Republike Srpske pred međunarodnom zajednicom, da bi Srbi mogli postati nacionalna manjina, što su sve bile besmislice. Pretpostavljam da ste i vi tako mislili, zar ne? Je li to tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Je li to pitanje postavljeno?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – ODGOVOR: Da.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, osim što mislim da u tom trenutku još nije postojala odluka Skupštine Republike Srpske da se ide u Dejton i da im je to bio izgovor kasnije da pokušaju da još malo odgovlače sa pregovorima oko sastava delegacije, obzirom da je Karadžić insistirao da budu dve

delegacije, da jedna bude Republike Srpske, druga da bude naša, da bude šest članova. Onda su pod našim pritiskom, pre svega vašim, normalno, prihvatili da se ide onako kako to ovde stoji u ovom zapisnicima, u onom drugom ja mislim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Obratite pažnju na rečenicu u sredini ovog pasusa na strani 2, to je treći pasus: "Prema mišljenju predsednika Republike Srpske, Americi (United States of America) se ne bi svidelo da se odnosi Republike Srpske i SR Jugoslavije poprave". Ta rečenica, ovako uzgredno ovde pomenuta, nadam se da za vas koji znate situaciju govori mnogo. Mi smo pomagali narod, a imali smo prilično loše odnose, pogotovo od odbijanja Vens-Ovenovog plana, sa rukovodstvom Republike Srpske. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je partijska saradnja SDS-a bila uglavnom sa opozicionim strankama u Srbiji, da nikad nije bilo partijske saradnje između SPS-a i SDS-a?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, nije bilo partijske saradnje na nivou nekih naših programskih opredeljenje, pa čak mislim ni na bilo kakvom nivou, a jeste bilo partijske saradnje između SDS-a i nekih tada opozicionih partija koje su danas, ja mislim, na vlasti u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sećate li se da je Karadžić izneo prime-dbe na ponašanje medija u Jugoslaviji pominjući sasvim konkretno, to stoji u poslednjem pasusu, primedbe sa radija kako se, eto, narod osvestio, da je rukovodstvo Republike Srpske poraženo na skupštini i slično, ceni da je vreme da se sve stvari stave na zdrave osnove i on naglašava da je saradnja Republike Srpske sa Jugoslavijom otvorena i iskrena? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je. Ja mislim da mu je tad i obećano, bar u smislu obećanja, da će se stanje u medijima malo promeniti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sad vam skrećem pažnju na stranu 4 ovoga, pošto su oni tu vodili diskusije o kojima ima u ovom zapisniku, drugi pasus na strani 4: "Predsednik Slobodan Milošević je osvrćući se na izla-ganje prethodnih učesnika ocenio da se oni još nalaze u fazi sporovoznog razmišljanja o tome u kom se smeru razvija situacija ...

sekretar: Gospodine Miloševiću, prevodioci mole da se malo približite mikrofonu, loše vas čuju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Osnovne konstatacije sa prošlog sastanka da je sada jedino moguć brzi mir ili brzi rat i dodao da imamo još samo nekoliko nedelja, da mi nismo u situaciji da raspravljamo principe koje smo već bezbroj puta sa međunarodnom zajednicom raspravljali. Ako verujete da možete," to me citira ovaj ovde u zapisniku, "ako verujete da možete samostalno sa Muslimanima da postignete rešenje, vi pokušajte, mi ćemo vas podržati, ali sumnjam u to, rekao je predsednik Milošević obraćajući se rukovodstvu Republike Srpske i ponovo izneo uverenje da Alija Izetbegović nema strategiju za mir, već strategiju za rat, radi na tome da isprovocira Srbe da učine neki nepromišljeni potez pa da dovede NATO da obavi posao za njega. Sada, međutim, Americi odgovara mir, oni hoće razgovore u sastavu 'pet plus tri', zemlje članice Kontakt grupe, predstavnici Jugoslavije, Hrvatske i Muslimana". I podsetio sam ih da "mi trebaju predlozi da se stvore uslovi da u delegaciju Jugoslavije uđe i nekoliko ljudi iz Republike Srpske koji će prihvatiti mir, koji će prihvatiti ono šta se na konferenciji bude ispregovaralo," znači ono što bude rezultat konferencije, "i posebno upozorio na realnost da za međunarodnu zajednicu postojanje Republike Srpske nije preduslov konferencije, ali da Republika Srpska treba da bude rezultat konferencije". Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I je li Republika Srpska i bila rezultat konferencije? Ona je u Dejtonu sankcionisana, ustanovljena.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda insistiram da se na konferenciju ide sa jasnim stavom u odnosu na plan Kontakt grupe (Contact Group) kao polaznu tačku za dalje pregovore, jer to je bio i predlog Kontakt grupe i ja se zalagao da ne budu više od dva predstavnika Republike Srpske, da mora da se radi brzo, i da mora mirovni proces da se nastavi. Onda ima objašnjenje gde Karadžić kaže koja su to dva delegata "koja će na sebe prihvatiti odgovornost za tako krucijalnu odluku od značaja za ceo srpski narod u Bosni i Hercegovini" i zahtevao da u delegaciji Republike Srpske bude šest delegata. "Mi insistiramo ponovo, naš stav je uvek bio isti: jedinstvena delegacija, da uđu predstavnici Republike Srpske". Kaže on: "U isto vreme Muslimani

će uz podršku NATO tući naše položaje sve dok naše teritorije ne svedu na 20 posto kako bi to bila Republika Srpska". Na kraju stranice ja govorim, ponovo upozoravam: "Nema mnogo vremena, naš je interes da se postigne sporazum, jer ako se to ne postigne, neće biti ni Republike Srpske". Pošto su se oni pozivali na ustav, ja im kažem: "Neće biti ni Republike Srpske, a onda nema ni njenog ustava na koji se pozivate kad insistirate na tome da o svemu morate imati saglasnost Skupštine, onda nema ničega". I onda je objašnjenje da njihovo, zašto oni da budu priključak delegaciji Jugoslavije, na šta im ja sasvim direktno, iskreno, ne baš blago odgovaram: "To je zato što do sad s vama imamo loše iskustvo". Je li tako? Prema tome, naše insistiranje je bilo ono što delegacija prihvati i potpiše, mora da bude konačno i da ne može da se ostavi nikakva mogućnost da se ponovi ono što se dogodilo sa Vens-Ovenovim planom, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. I još ja mislim da je bio još jedan stav, da vaš glas praktično bude odlučujući ukoliko bi eventualno sa njihove strane bilo nekakvih rezervi, obzirom da Karadžić u jednom delu ovog razgovora ukazuje da u međunarodnoj zajednici postoji briga, kako on kaže, da bi "ludi Srbi iz Bosne" mogli da odbiju i ovaj mirovni plan. Znači, mislim da je upravo to poslužilo da im se uslovi, čak i u samom sastavu delegacije, da vaš glas bude odlučujući, ja mislim da je tako i bilo u Dejtonu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, skrećem vam pažnju na stranu 8: "Milošević upozorio rukovodstvo Republike Srpske da njegove predloge i zalaganja ne shvate kao želju da im se nametne nešto što se kosi sa interesima srpskog naroda u bivšoj Bosni i Hercegovini, ukazao na neshvatanje ozbiljnosti situacije od strane rukovodstva Republike Srpske i nije se složio sa iznetim mišljenjem da su, eto, žrtvovali neke svoje principijelne stavove da bi se izašlo u susret Srbiji. Rekao im je da ako zaista misle da ono što čine za Srbiju i SR Jugoslaviju, onda su očigledno na pogrešnom putu, upravo je obrnuto, sve što rukovodstvo Jugoslavije kao matične zemlje čini, treba shvatiti kao uslugu za dobro i u interesu srpskog naroda u celini". Ovde Perišić govori na kraju devete strane da "ima donekle mesta tvrdnji da se međunarodna zajednica urotila protiv našeg naroda, čak se stvaraju neke ekscesne situacije da bi se Srbi primorali na ponašanje u skladu sa interesima tvorca novog svetskog poretka," zbog toga je apelovao na "razumne poteze s naše strane". I onda se zalaže da se decidno ne pominje plan Kontakt grupe, ali se u mirovni proces mora ući i to što pre. Upozorio je da nema mnogo vremena, da se NATO već sprema za vazdušne udare po srpskim

položajima, ne isključuje ni angažovanje kopnenih snaga, i nije vreme da se natežu rukovodstva o pojedinostima, jer ako je ceo svet protiv nas, moramo ga našim mudrim postupcima onemogućiti da nas slomi, moramo zaštititi ono što se u ovom trenutku može zaštititi. I onda, "predsednik Milošević je predložio rukovodstvu Republike Srpske da izda jedno saopštenje u kojem bi trebalo istaći dve stvari: prvo, da mnogo oštrije osude granatiranje Sarajeva i stradanje nedužnih civila, drugo, da predloži prekid neprijateljstva i povlačenje teškog naoružanja na 20 kilometara od Sarajeva". Da li se sećate da je i do tada, u tom periodu, zvanično Vlada Srbije u nekoliko navrata, to je objavljivano i u dnevnoj štampi, najoštrije osudila bombardovanje Sarajeva?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, mnogo puta. I ne samo Vlada Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o Vladi, jer su to zvanične osude, a osuda je bilo i od drugih. "Karadžić, dopunjavajući Mladićevo izlaganje, iznosi mišljenje da Muslimani posle deblokade Sarajeva neće hteti ni o čemu da razgovaraju sa Srbima. Usprotivio se da u delegaciji budu samo Krajišnik i Koljević, s obzirom na činjenicu da se njihovim učešćem može manipulirati, pošto su obojica bili članovi parlamenta, odnosno Predsedništva bivše Bosne i Hercegovine pod vlasti Alije Izetbegovića. Milošević još jednom upozorava da ako danas dva rukovodstva se ne slože da treba ići na mirovni proces, onda treba znati šta nas čeka kao posledica. Ako se mi ne nađemo na konferenciji i ne dogovorimo sa protivničkom stranom, onda će Savet bezbednosti i NATO izvršiti razgraničenje prema svom nahodanju. Vidno uzbuđen i ljut zbog toga što rukovodstvo Republike Srpske očigledno ne shvata težinu situacije u kojoj se nalazi srpski narod na prostoru bivše Bosne i Hercegovine, predsednik Milošević je rekao, 'vaša podozrivost može sve skupo da naša košta. Ako vi nemate poverenje u najbolje namere i iskrenu želju celog jugoslovenskog rukovodstva, predsednika Lilića, Bulatovića, Kontića i ostalih ovde prisutnih da vam se maksimalno pomogne, onda nema smisla više da razgovaramo". Onda patrijarh se uključuje, patrijarh, u funkciji podrške da se ide na mirovne pregovore, kaže: "Mnogo je važnije šta se potpiše, nego ko potpisuje, mada je dobro da i potpisnik bude neko ko uživa poverenje i ugled naroda". Ponovio je apel crkve na srpsku slogu, u interesu srpskog naroda. E onda, oko tih svih natezanja, ako se sećate, ja sam, pošto sam zahvalio Njegovoj Svetosti na mudrim rečima, kaže se: "Predsednik Milošević izneo nov predlog, da u delegaciji koja će predstavljati srpske interese bude ukupno šest članova, trojica iz SRJ i troji-

ca iz Republike Srpske. I da bi sve to ozvaničili, predložio tekst sporazuma dvaju rukovodstva u kome će se jasno odrediti sastav i kompetencije delegacije. Krajišnik je bio protiv formalnog potpisivanja bilo kakvog međusobnog sporazuma dvaju rukovodstava, upitao je: 'Čemu papir, nije li to izraz nepoverenja u rukovodstvo Republike Srpske?' Odgovorio mu je predsednik Milošević opaskom da ga na to tera dosadašnje iskustvo u dogovorima sa rukovodstvom Republike Srpske koje mnoge usmene dogovore nije poštovalo i dovodilo nas u krajnje neugodnu situaciju pred predstavnicima međunarodne zajednice. Upozorio je takođe da je odugovlačenje sa dogovorom o jedinstvenom nastupu opasno, da je nekakva kupovina vremena, kupovina vremena za našeg zajedničkog neprijatelja". Onda me citira ovde zapisničar: "Radovan Karadžić je kolebljiv čovek, uvek misli da ima neko bolje rešenje a vreme ne radi za nas. Zato, gospodo, ako nećete da prihvatite pisani sporazum dvaju rukovodstava, onda neka vam je sa srećom, borite se sami i izберите za bolje rešenje nego što bi smo to uspeli zajedno. Želim samo da vas upozorim da ćemo u slučaju da ne prihvatite ponuđeni papir o međusobnom sporazumu, predsednik Lilić, ja, Bulatović, Kontić, Perišić i ostali, brinuti samo o Saveznoj Republici Jugoslaviji, a vama neka je prosto. Odgovornost je vaša i za negativne posledice polagaćete račune pred istorijom". I onda Momir Bulatović kaže: "Jedini je način da se postigne nešto ako se obezbedi zajednički nastup," i Krajišnik na kraju pristaje da zajednička delegacija broji šest članova i da u slučaju jednakog broja glasova nema rešenja. E onda, ja insistiram da u tom slučaju, pošto je tri prema tri, odlučuje glas šefa delegacije, to jest moj glas. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Predsednik SRJ Zoran Lilić je rekao da je takva procedura uobičajena u radu delegacije i da je sasvim razumljivo da predsednik Slobodan Milošević kao," kako ste vi tada rekli, "najveštiji i najiskusniji pregovarač odluči kada i šta treba prihvatiti, ako je u interesu našeg naroda". Ponovo se pokreću pitanja o jedinstvenoj delegaciji, zajedničkoj, sa jednakim pravima u odlučivanju i tako dalje. Ostali su prihvatili, većina rukovodstva, da se obrazuje jedinstvena delegacija. Onda je opet prekinuto na predlog Republike Srpske, napeta atmosfera sa neizvesnošću u pogledu konačnog ishoda, rasprava je nastavljena u još napetijoj atmosferi, opterećena očiglednim podozrenjem od strane rukovodstva Republike Srpske da se prihvatanjem obaveze ne izneveri poverenje poslanika Skupštine. I u međuvremenu, ja sam spremio tekst sporazuma koji treba potpisati, i

onda smo konačno posle, ja ne znam koliko je sati trajalo, ponovo je oko 23.00 zatražena pauza. Kaže se: "Očigledno ljut zbog odugovlačenja da se sastanak okonča, na način i sa rezultatima koje iziskuje ozbiljnost trenutka, predsednik Milošević je predložio da rukovodioci SR Jugoslavije potpišu sporazum, čime će i konkretno potvrditi svoju opredeljenost da rade za opšte dobro srpskog naroda i svih građana Jugoslavije. Bez ikakvih rezervi, dokument su potpisali Patrijarh Srpske pravoslavne crkve gospodin Pavle i vladika Irinej Bulović. Posle dužeg većanja u odvojenoj sali, rukovodstvu Republike srpske su se pridružili i najviši predstavnici SR Jugoslavije, potom Patrijarh i vladika Irinej. Tražili su da se izlože prioriteti, beseda Patrijarha Pavla i taj smo konačno sporazum zaključili". Da li je, sad vas pitam, ne samo kao svedoka i učesnika ovog sastanka nego kao i političara koji je bio na najvišoj funkciji, da li bi uopšte bilo moguće doći do Dejtona da ovaj korak nije, da ovaj, rekao bih, međukorak nije napravljen?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim sigurno je jedino, jedno, i ja sam to mnogo puta ponovio i nema razloga da to i danas ovde ne kažem, da ne bi bilo Dejtonskog sporazuma da sa ovolikom upornošću nije vršen pritisak, pre svega sa vaše strane na, ne bih rekao celo rukovodstvo Republike Srpske, obzirom da su doktor Koljević pa mislim i Biljana Plavšić relativno brzo prihvatili da delegacija ipak bude jedinstvena a da je gospodin Karadžić tvrdoglavo odbijao sve vreme najveći deo argumenata koji je iznošen. Treba istaći da je ovome prethodio, bila su dva sastanka, da je njima prethodilo jedno pismo koje ste vi dobili od Karadžića, na osnovu koga mu niste mogli da verujete, obzirom na sve što se dešavalo do tada, gde u pismu prihvata da će učiniti, kako on kaže, ustupke u odnosu na povlačenje teške artiljerije oko Sarajeva, da bi na samom sastanku ponovo stavio rezervu, ukoliko se povuče teška artiljerija, da će Muslimani biti u prednosti i tako dalje. Znači, još jednom pokazuje da nije čovek kome možete verovati bez ovako jasnih i decidnih stavova koji su kasnije pretočeni u zajednički dokument da delegacija bude jedinstvena. Najkraći odgovor bi bio da do Dejtona ne bi došlo svakako da nije bilo ovih sastanaka. Ovi dokumenti su rađeni na moje insistiranje i radio ih je general Šušić i vrlo su detaljni i zaista odslikavaju stanje i atmosferu koja je bila na tim sastancima, tako da sve ovo što ste sad rekli potpuno odgovara istini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam to hteo i da čujem, s obzirom da ste vi i u samom početku teksta imenovani, odnosno prvoimenovani kao lice koje se nalazi na najvišoj funkciji, to je delegacija SRJ i Republike Srpske

i na čelu delegacije SRJ je predsednik SRJ Zoran Lilić. Prema tome, reč je o vašoj odgovornosti da ovo bude u svakom slučaju autentično i mislim da je ovo zaista autentično. Dakle, vaš sekretar, odnosno sekretar, to jest načelnik vojnog kabineta je pravio ovaj zapisnik i on je autentičan.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ja sam zato i istakao tu činjenicu mada je moje ime ovde prvo samo *de jure* i mislim da ćete se vi složiti sa mnom da je to tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ja ću se složiti jer nesumnjivo je da je moje angažovanje tu bilo presudno, to ja ne sporim, a koliko shvatam, ni vi.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno, i vaše angažovanje i vaš uticaj, i kao što sam rekao, pregovaračke sposobnosti, obzirom na sve pregovore koje ste vodili svih tih godina u ne lakim uslovima. Mislim da su ovo značajni sastanci, i sugurno da bez njih veliko je pitanje da li bi bilo Republike Srpske. Ono što je takođe činjenica o kojoj niste govorili, to je da rukovodstvo Republike Srpske, pre svega gospodin Karadžić nije verovao da su mogući NATO udari po položajima oko Sarajeva, da su i na to upozoreni s vaše strane na osnovu naših obaveštajnih informacija, odnosno informacija koje ste vi dobijali i koje smo svi zajedno imali, da će udari biti vrlo brzo posle ovih sastanaka i na žalost, zbog njihove tvrdoglavosti to se i desilo, mislim posle nekoliko sati nakon potpisivanja tog sporazuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste posle Dejtona prilično detaljno upoznati sa tokom pregovora koji su bili teški, koji su trajali tri nedelje u Dejtonu, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, obzirom da sam tada praktično bio jedini, da upotrebim taj izraz, viši funkcioner koji je ostao u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, najviši funkcioner koji je ostao u Beogradu. A da li se sećate da je na prvom sastanku u Dejtonu muslimanska delegacija predložila da teritorija Republike Srpske bude samo 37 posto teritorije Bosne i Hercegovine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, prema podacima koje sam mogao da vidim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da su se onda predstavnici iz Republike Srpske pozvali na stav Kontakt grupe o podeli pola-pola,

a da im je odgovoreno da su sva pitanja otvorena i da nema nikakvih tu prethodno preuzetih obaveza, dakle da se o svemu može pregovarati? Da li vam je onda poznato uz koliko napora i kakvim pregovorima smo konačno došli do rešenja pola-pola? Ovo vas pitam zato što se u javnosti dosta iskrivljeno prikazuje kako su u Dejtonu Srbi uterani u 49 posto, a tada je situacija bila sasvim drukčija, mi smo čak u Dejtonu u tih pola-pola uključili jedan značajan deo teritorija koje su već bile izgubljene posle NATO udara i rasula koje je zbog toga nastupilo u Vojsci Republike Srpske. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, vi ste par puta zaustili da kažete, u ovom glavnom ispitivanju, zaustili da kažete nešto u vezi sa Srebrenicom, ali vas je gospodin Najs prekinuo. Pa vas molim da kažete ...

SUDIJA MEJ: Ne postavljate stvari na fer način. To nije bilo tako. Svedoku je bilo dopušteno da iznese svoje stavove, iako su naravno, to samo stavovi. On je samo dao svoje mišljenje o tome, i ono što je gospodin Najs istakao je da je to samo stvar mišljenja i da će na Pretresnom veću biti da presudi o samoj stvari. Ali, da, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja mislim da to nije ispravno tumačenje zbog toga što se ovde ne radi o mišljenju gospodina Lilića, već o onome što on zna s obzirom na funkciju koju je vršio. On nije svedok kakve uobičajeno gospodin Najs dovodi.

SUDIJA MEJ: U redu. U redu. Naravno da možete svedoku postavljati pitanja u vezi njegovih detaljnih saznanja o tim stvarima, ali on je juče svakako dao svoje mišljenje. Postavite mu pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas da mi kažete šta ste vi znali u vezi s tim? Šta je znalo rukovodstvo Srbije, rukovodstvo Jugoslavije, pošto je događaj bio zaista dramatičan, tragičan? Dakle, ne pitam vas za vaše mišljenje samo, jer kao što vidite, mišljenje nije dopušteno, nego vas pitam samo za vaša saznanja.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam izneo svoja saznanja i u toku jučerašnjeg dana i danas i tvrdnju da zaista niko iz političkog rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije nije mogao da izda takav nalog, a da sa time nismo ni bili upoznati. Izneo sam i svoje impresije o tom tragičnom događaju na-

kon nekoliko dana na sastanku koji sam imao sa vama, rekao sam da ste bili više nego ljuti, potrešeni, da ste upotreбили rečenicu otprilike: "Ovi ljudi Srbi sa Pala", misleći pri tome pre svega na rukovodstvo Republike Srpske ili na deo tog rukovodstva, "ne mogu da verujem da su tako nešto uradili". Izneo sam takođe svoju impresiju da ja ne verujem da ste vi u bilo kom svojstvu učestvovali u tako nečemu i da jednostavno niko sa naše strane o tome nije bio informisan, osim ukoliko nije bilo neke privatne komunikacije na nekoj relaciji između pojedinih ljudi koji su bili van, na neki način, svakodnevnih sastanaka i ne znam već koji izraz da upotrebim, mislim da sam to objašnjavao ovih dana. Slučaj Srebrenica koji je zaista tragičan je delo pojedinaca, pojedinačno, to je moje mišljenje, moja impresija, i sigurno da će ovo Pretresno veće dati ocenu o tome i doneti konačnu odluku. Nije bilo nikakvog organizovanog učešća Savezne Republike Jugoslavije i rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije, bar da ja znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je i rukovodstvo Republike Srpske, kad smo ih pitali šta se dogodilo i kako je moguće da se tako nešto dogodi, dalo odgovor da ni oni nisu znali za događaje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to sam rekao, to sam pokušao i danas da kažem, to sam rekao u toku jučerašnjeg ispitivanja. Odgovor je da, na vaše pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Sada ću se vratiti na početak vašeg glavnog svedočenja od juče. Vas je gospodin Najs pitao kakvu je ulogu igrala Socijalistička partija Srbije u zakonodavnom procesu i pitao je li imala vodeću ulogu. Da li je sporno da partija koja ima parlamentarnu većinu u bilo kojoj zemlji parlamentarne demokratije, naravno, da ima vodeću ulogu u zakonodavnoj delatnosti, odnosno u onome čime se bavi parlament?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam upravo takav odgovor i dao i objasnio suštinu parlamentarnog života u Srbiji, da je parlamentarna većina koja je u prvom mandatu bila skoro apsolutna kada je u pitanju Socijalistička partija Srbije, znači imali smo ja mislim 194 poslanika, ako se ne varam, donosila legitimne odluke u republičkoj Skupštini i da je sigurno imala uticaje na donošenje zakona. Na kraju krajeva, to joj i pripada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste vi bili predsednik Skupštine Republike Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Predsednik Skupštine Republike Srbije sam postao u januaru 1993. godine posle vanrednih izbora 1992. godine na koje ste pristali, iako nisu bili redovni izbori, na zahtev opozicije. Tada je republička Skupština imala, ja mislim, nešto preko 100 mandata kada je u pitanju mandat Socijalističke partije Srbije, tada smo imali koalicion odnos u samom parlamentu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi smo onda formirali manjinsku vladu, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Imali smo manjinsku vladu, a u parlamentu smo tražili načina da dođemo do potrebnih 126 glasova, što je logično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kasnije je Srpska radikalna stranka proizvela krizu u Narodnoj skupštini, pa sam na predlog vlade ja raspustio skupštinu, i raspisani novi izbori, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, u vreme kad ste vi bili predsednik skupštine, mi nismo imali većinu u skupštini?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nismo imali parlamentarnu većinu, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tom smislu, konsultacije i pripreme u telima Narodne skupštine vođene su u skupštinskim odborima na predlog vlade, uz naše učešće koje nije moglo biti apsolutno, već relativno najveće, ali u svakom slučaju bez naše mogućnosti da sami odlučimo o donošenju zakona, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno, u tom mandatu Skupštine Srbije naše učešće nije bilo dominantno i nije bilo većinsko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda smo posle raspisivanja vanrednih izbora bili gotovo na polovini broja poslanika i onda smo napravili koaliciju sa Novom demokratijom, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se ne varam, tada smo imali 123 mandata. Tačno je da je napravljena koalicija sa Novom demokratijom Duška Mihajlovića.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste. Ona je imala sedam mandata, tako smo dobili tada ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Potrebnu većinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Dobili smo potrebnu većinu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Potrebnu apsolutnu većinu u skupštini za, e sada, vi govorite, ne znam iz kojih razloga je to istakao kao važno gospodin Najs u vašoj izjavi, ali kažete: "Krajem 1995. godine osnovana je Jugoslovenska levica" i da je Jugoslovenska levica sa nama ušla u koaliciju za izbore 1996. godine. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, tako je. Samo ako dozvolite da objasnim malo ona 123 mandata iz prethodnog saziva skupštine. Svakako da je apsolutna većina od 126 poslanika neophodna da bi se potpuno na neki način kontrolisao rad parlamenta sa aspekta one stranke koja ima tu većinu, ali obzirom na pravilo da se odluke donose u najvećem delu većinom prisutnog broja članova, onda i tih 123 nekad mogu da znače većinu u smislu odlučivanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sad da ne ulazimo u ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Samo da objasnim da se ne bi stvorila pogrešna slika u odnosu na ono što sam ranije rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je Jugoslovensku levicu formiralo tada 1995. godine 23 partije leve orijentacije, radničke, socijalističke, socijaldemokratske i tako dalje? A ne kako ste vi rekli, "ja ili moja supruga".

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam zaista da je formiralo 23 partije. Znam koliko je bio njen uticaj u političkom i ekonomskom životu Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije, znam da nikada nisu izašli samostalno na izbore, tek 2000. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, na to ćemo doći, pošto to nije tačno, sad ću vas podsetiti. Ja nemam utisak da vi namerno kažete nešto što nije tačno, nego to verovatno pod uticajem ove sadašnje propagande zaboravljate stvarne činjenice. Ali kad vas podsetim, ja sam siguran da ćete se toga setiti, tako da, da nemate u vidu da vam pripisujem bilo kakvu zlonamernost, nego naprotiv.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vi dobro znate da ja nisam nikad bio zlon-ameran.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da vas podsetim. Evo, ja čitam pošto imam program, ako budete zainteresovani imam ga i na engleskom, gospodine Mej, kaže: "23. jula osnovana od 23 partije leve orijentacije i od velikog broja pojedinaca koji su individualno ušli u pokret," levo je shvaćeno na veoma fleksibilan način, tu se nalaze i komunisti, i socijalisti, i socijaldemokrati sve do zelenih. A onda se kaže: "Jugoslovenska levica nije izraz novog samo kad je reč o organizaciji, ona novo izražava i u shvatanju svoje teorijske osnove. Jugoslovenska levica svojom teorijskom osnovom smatra svaku ideju slobode, odnosno svaku misao koja doprinosi oslobađanju čoveka od nasilja, siromaštva, izrabljivanja, poniženja, neznanja, sadržanu u filozofiji, nauci, religiji i umetnosti". Sećate li se toga, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, zaista. Ali nemam razloga da vam ne verujem da to piše u njihovom programu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ću vam dati da pogledate, pošto ja inače mislim da je ovo najbolji program koji je napravljen na levisi u Evropi na kraju prošlog veka. Oni kažu na samom početku: "Moguće je, dakle, da čovečanstvo u treći milenijum uđe poštujući i koristeći sve oslobodilačko i progresivno do čega je misleći i radeći čovek u svom razvoju došao, bez obzira u kom je delu sveta i u kom vremenu do toga došao, odnosno bez obzira u okviru kog društvenog sistema je to oslobodilačko i progresivno nastalo. U tom pogledu, kao najdragocenije izdvajamo ideju ekonomskog blagostanja koja je vrhovna ideja kapitalističkog društva, građanske civilizacije na jednoj strani i ideju ravnopravnosti kao vrhunsku vrednost socijalističke teorije i prakse na drugoj. Objedinjenje te dve ideje mogu izmeniti svet, uvesti ljude u jedno mirno, bogato i lepše društvo". Dakle, progam je prilično obiman, ja ne mogu da vam ga citiram u celini, ali ovo očigledno nije u skladu sa današnjim intrigama koje su u kontekstu borbe protiv levice u svetu uopšte. E, sad da se vratimo na ovo što vi kažete.

SUDIJA MEJ: Pre no što to učinimo, vi ste sada, naime, uveli ovaj program, neka ga svedok prvo pogleda, neka vidi o čemu je reč i onda ćemo to uraditi i sa dokaznim predmetom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Daću vam kopiju za vas na engleskom, gospodine Mej, a za svedoka imam, daću mu srpsku verziju.

SUDIJA MEJ: U redu, dajte nam ga u obe verzije, a neka svedok pogleda verziju na BHS-u.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam siguran da svedok ne sumnja da sam mu citirao ispravno tekst, ali on može da ga pogleda, naravno, i ja ga molim da ga pogleda, jednostavno da vidi ovo što sam mu citirao, obeležio sam sa strane na početku, ali ne verujem da sumnja u ispravnost mog citata. Uostalom, to je javni dokument.

SUDIJA MEJ: U redu, dajte nam, molim vas, broj. Samo trenutak da dobijemo broj za dokazni predmet.

sekretar: To je dokazni predmet Odbrane 143, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Gospodine Lilić, želite li nešto da kažete?

SVEDOK LILIĆ: Ja ne sumnjam u tačnost programa o kojem je govorio gospodin Milošević, ni u pravedne principe levice, ne bih želeo da se ovaj moj govor shvati politički, i neću dugo o tome da govorim. Ja sam levičar po opredeljenju i ti principi su mi veoma bliski. Bio sam i ostao levičar, bez obzira što sam otišao odande gde sam bio. Ja nisam, kada sam govorio o uticaju Jugoslovenske levice i pojedinim ljudima iz Jugoslovenske levice, govorio o programu Jugoslovenske levice, ispravnosti, opredeljenjima, ideologiji koja se nalazi u programu o kojem govori gospodin Milošević, ja sam govorio o uticaju pojedinih ljudi iz Jugoslovenske levice i na SPS i na državu u celini. I slobodno bih rekao, bez obzira da li ćemo se oko toga složiti ili ne, na zloupotrebu mnogih funkcija na kojima su se nalazili upravo ljudi iz Jugoslovenske levice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Na to ćemo doći, ali to što ste vi pomenuli ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Znači, nisam govorio o programu Jugoslovenske levice i nisam govorio o ispravnosti tog programa.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali pošto ste pominjali moju suprugu, a moja supruga se isključivo bavila pisanjem i ona je i pisala ovaj program, to je njena uloga u Jugoslavenskoj levisi, u Jugoslavenskoj levisi nije bila njena uloga ni organizacija, ni finansije, ni bilo kakva, kako bih rekao, materijalna, već pre svega duhovna, ona se angažovala kao intelektuala. Dakle, ona je i pisac ovog programa Jugoslovenske levice. E sada, pošto ste rekli da JUL ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori na pitanje. Da li možete da nam pomognete oko toga, gospodine Lilić, da li je to tačno? Da li znate ili ne?

SVEDOK LILIĆ: Ja ne znam da li je gospođa Marković pisala taj program, pretpostavljam da jeste, mislim da to zaista nije sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ste rekli da Jugoslovenska leвица nije samostalno izašla na izbore do 2000. godine, ja želim samo da vas podsetim: Jugoslovenska leвица je bila u koaliciji na izborima 1996. godine, koaliciji koja je nosila zvaničan naziv Socijalistička partija Srbije - Jugoslovenska leвица - Nova demokratija - Slobodan Milošević, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A s obzirom da je tu bila, dakle, SPS - JUL - Nova demokratija pod mojim imenom zajedno ta koalicija, vi ste rekli da se s obzirom na to ne može, nema osnova da proceni koliko je bio sam udeo same Jugoslovenske levice u toj koaliciji, njen doprinos, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja generalno mislim da ako neko ide u koaliciji na izbore, teško je proceniti koliko je njegov doprinos i koliko je njegovo biračko telo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tačno. Vi ste potpuno u pravu i to je principijelno sasvim u redu. E sada želim da vas podsetim da je upravo zbog toga što je to teško proceniti, mera učesća JUL-a u vlasti, osim, naravno, kriterijuma kvaliteta kadrova koji su birani, a načelo je važno za sve, mera učesća u vlasti bila i to što je JUL izašao samostalno, izuzev u Beogradu na lokalne izbore 1996. godine koji su paralelno držani sa ovim opštim izborima, na lokalne izbore i na njima, na tim lokalnim izborima, njihovi kandidati za opštinske odbornike u ukupnom zbiru osvojili su preko

400.000 glasova. Dakle, to je bio jedan materijalni kriterijum koji je mogao da proceni meru doprinosa i u ovim izborima gde su bili u koaliciji. Oni su imali preko osam stotina opštinskih odbornika u raznim opštinama u Srbiji tamo gde su njihovi ...

SUDIJA MEJ: Ne, zaustaviću vas ovde. Svedok ne može da primi sve to, ako nastavite i dalje da tako iznosite podatke. Pređite na konkretno pitanje, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, svakako. Gospodine Mej, vi potcenjujete svedoka i njegovo znanje, on dobro zna sve to i bio je na najvišim političkim funkcijama ...

SUDIJA MEJ: Nema sumnje, nema sumnje u to, ali mi nismo, mi to ne možemo da pratimo. Molim vas da pređete na konkretno pitanje i postavite ga kratko, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li mogu da vas podsetim da je, dakle, tamo gde su na lokalne izbore upravo istovremeno sa ovim izborima o kojima vi govorite, izašli, da je zbir osvojenih glasova bio oko 400.000? Preko 400.000, ne oko 400.000, preko 400.000. Da li se sada toga sećate?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja znam za te podatke kojima se operisalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa, dobro. E sad, molim vas, pošto ste vi rekli juče da su predstavnici Jugoslovenske levice koji su bili koalicioni partneri u toj koaliciji SPS-JUL-Nova demokratija zauzimali ključne pozicije, ja sam zamolio mog saradnika da mi dobavi iz Beograda sastave vlada, republičke i savezne. Imamo ih ovde iz nekoliko datuma jer je bilo rekonstrukcija, oni su dati na faks, ali pošto se sastavi vlada objavljuju u "Službenom listu", jer ih bira skupština, onda se to može proveriti i u "Službenom listu". Evo, na primer, Vlada Republike Srbije iz avgusta 1997. godine, vi ćete se setiti toga, ja ću vam dati da pogledate spisak, precrtao sam samo jedno ime ovde jer je dvaputa ponovljeno pod rednim brojem 30 i pod rednim brojem 34, isti čovek, valjda u brzini kad su kucali, nisu obratili pažnju, ali, evo: Mirko Marjanović, predsednik vlade, on je Socijalistička partija Srbije, je li tako? Onda Dragomir Tomić, ministar koordinator, isto Socijalistička partija Srbije; Slobodan Radulović, potpredsednik vlade iz Nove demokratije; profesor doktor Ratko Marković, potpredsednik iz Socijalističke partije

Srbije; Svetozar Krstić, potpredsednik iz Nove demokratije; Milutin Stojković, potpredsednik, iz Socijalističke partije Srbije; Vlajko Stoilković, potpredsednik i ministar unutrašnjih poslova, iz Socijalističke partije Srbije; Borislav Milačić, ministar finansija, iz Socijalističke partije Srbije; Arandjel Markičević, ministar pravde, JUL, da vam ne čitam celu vladu. U celoj vladi koja ovde ima 38 imena, a u stvari je 37, jer je Ivan Sedlak ministar bez portfelja iz JUL-a, inače nije Srbin. Iz JUL-a je u celoj vladi, daću vam sad ovaj spisak da pogledate, ima znači jedan, dva, tri, četiri, pet, šest, od toga su dva bez portfelja, a ovi iz JUL-a su od 37, znači, od 37 šest, to je manje od 20 posto. A ovi ministri iz JUL-a, jedan je Vladimir Ljubičić, ministar turizma; Arandjel Markičević, ministar pravde; Bratislava Morina, ministar za brigu o porodici; Leposava Milićević, ministar zdravlja; Zoran Modrinić, ministar za lokalnu samoupravu i ima Ivan Sedlak i Andreja Milosavljević, ministri bez portfelja. S tim što se nalaze i dva nestranačka ministra: profesorka Radmila Milentijević za informacije, Milan Beko, ministar za ekonomske odnose i vlasničku transformaciju, takođe nestranačka ličnost. Znači, nijedan ključni resor praktično nema JUL, a broj je ovaj koji sam vam dao, evo, možete da vidite. Ali pre nego što vidite, pogledajte saveznu vladu. U saveznoj vladi ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, nećemo. Dajte da svedok vidi taj spisak iz kojeg ste čitali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, pogledajte. Pretpostavljam da će vam ovo osvežiti pamćenje, tako da, nisam ni ja mogao napamet da se setim, ali znam da nije bilo tako, pa sam zato tražio.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da je spisak tačan, nema razloga da sumnjamo u spisak. Pitanje je samo da li sam ja govorio samo o sastavu Vlade ili o ključnim mestima na prostoru Republike Srbije, ja mislim da je ovo drugo. Dalje, oni koji su tu, ako dozvolite samo da završim, ja sam rekao i da su pojedini članovi SPS-a bili realizatori, da upotrebim reč, politike Jugoslovenske levice u samom SPS-u. Sigurno tu ne bih zaobišao gospodina Vlajka Stoilkovića koji jeste formalno i nominalno član SPS-a...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je bio od osnivanja član SPS-a.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Jeste, većina su ovi ljudi koji su kasnije bili u JUL-u, od osnivanja bili u SPS-u.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, i vi ste bili u odličnim odnosima sa JUL-om.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sa JUL-om, na žalost, nikad nisam bio u odličnim odnosima. Da je bilo drugačije, ja ne bih prošao kroz sve ono što sam prošao od 1996. godine. I nisam imao nameru da polemišem na relaciji JUL – SPS-a, jer sam verovao da ćete se složiti da je SPS bio dominantna politička partija ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da jeste.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da su ti mandati pripadali SPS-u, da JUL zaista nikada nije izašao samostalno na izbore osim 2000. godine, da je 2000. godine dobio 0,38 posto glasova, a da je držao, ja to ponavljam krajnje odgovorno, ključne pozicije u Vladi Republike Srbije, u saveznoj vladi i u drugim institucijama, i to nije sporno. Sporno je da li su oni zloupotrebljavali te položaje ili nisu zloupotrebljavali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Liliću, da li vi osporavate ijedan od ovih podataka koje sam dao?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Koji su ovde napisani?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Pa i ovo da su imali preko 400.000 glasova 1996. godine na lokalnim izborima? Da li osporavate to?

SUDIJA MEJ: To smo već prošli. Molim da se taj dokument sada uvede. Koja je to vlada?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vlada Srbije ...

SUDIJA MEJ: U redu. Samo trenutak, sačekajte samo trenutak da dobijemo broj dokaznog predmeta.

sekretar: To je dokazni predmet 144.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da pređemo sada na saveznu vladu koja broji 21 člana, ima samo dva člana JUL-a u saveznoj Vladi iz avgusta 1997. godine. To su Nebojša Maljković i Borisav Vuković, koji je inače valjda i pre pristupanja JUL-u bio u Ministarstvu spoljnih poslova za ekonomske odnose

i tako dalje, Nebojša Maljković je bio istaknuti privrednik. Dva od 21. Možete i to da pogledate?

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da vidi ovaj spisak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ostalo je SPS i DPS Crne Gore, naravno. A predsednik je Radoje Kontić iz Crne Gore. Moramo da požurimo ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Moj komentar, gospodine Mej, za ovu vladu je sličan komentaru za ovu prethodnu. Znači, i ovde ima članova SPS-a koji su apsolutno bili u funkciji Jugoslovenske levice, što, opet ponavljam, ne mora ništa da znači, ali da prokomentarišem gospodina Vukovića... Preko gospodina Vukovića su išli svi spoljo-trgovinski aranžmani na nivou Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je bio ministar spoljne trgovine, je li tako?

SUDIJA MEJ: Nemojte da prekidate, samo trenutak, dozvolite svedoku da završi i da to uradimo kako treba. Izvolite, gospodine Liliću.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam upravo i govorio o značaju mesta koji su držali članovi direkcije Jugoslovenske levice. To je jedno, u tom trenutku, od najznačajnijih mesta u saveznoj vladi. I nije bitan kvantitet nego kvalitet pozicija koje pokrivaju. Znači, o tome sam govorio i to je apsolutno činjenica, ne ulazeći, ponavljam, u programska opredeljenje Jugoslovenske levice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, nećemo se onda time dalje baviti. Imaju dvojicu od 21 ...

SUDIJA MEJ: U redu, ako više nećete da se bavite tim dokumentom, uvešćemo ga kao dokazni predmet, a onda ćemo da napravimo pauzu, jer je došao trenutak za pauzu.

sekretar: To je dokazni predmet odbrane broj 145.

SUDIJA MEJ: Hvala. Sada ćemo da napravimo pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, složili smo se maločas da je nesumnjivo Socijalistička partija Srbije bila vodeća politička snaga u Srbiji sve to vreme, a ja bih rekao i najveća partija na Balkanu, može se reći. Da li vi delite moju ocenu da je Socijalistička partija Srbije u svim tim veoma teškim vremenima svoju ulogu vršila časno i u najboljem interesu naroda i svih građana Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja se slažem da je Socijalistička partija Srbije zaista dala enormno veliki doprinos stabilizaciji ukupnih zbivanja na prostoru ne samo Savezne Republike Jugoslavije, da jeste bila najznačajnija, i da sam upravo zato i govorio da joj često nije prema zaslugama pripadalo i onoliko prava koliko je sticala na izborima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste ikad čuli, ne govorim ovde samo o vrhu Socijalističke partije Srbije, nego o bilo kom rukovodstvu Socijalističke partije Srbije, da je zauzimalo stavove koji su bili suprotni njenom programu, interesima građana i naroda ili protiv interesa bilo koje nacionalne zajednice?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam za takav slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate da je u članstvu Socijalističke partije Srbije u to vreme, a koliko ja znam i danas, bilo mnogo članova iz drugih nacionalnih zajednica, i Mađara, i Hrvata i Albanaca i Turaka, Goranaca, Rumuna, Rusina i tako dalje, Muslimana? Na prostoru Srbije živi veliki broj nacionalnih zajednica, nije bilo nijedne iz koje nije bilo i pripadnika Socijalističke partije Srbije. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam o tome govorio, i pokušavao sam da objanjam kolika je bila snaga Socijalističke partije Srbije činjenicom da je imala preko deset hiljada mesnih odbora i da je zaista što se tiče sastava bila heterogena i da je u okviru te partije su praktično bili pripadnici skoro svih naroda, i većinskih i manjinskih koji žive na prostoru Republike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li to upravo znači da je Socijalistička partija Srbije na taj način izražavala najdublje interese svih građana Srbije? I po svojoj strukturi, i po svom sastavu, i po svom programu i po onome šta je stvarno radila?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste pomenuli juče u glavnom ispitivanju nešto što sam ja prvi put, moram da kažem, čuo, a video sam to i u vašoj izjavi, pomenuli ste izraz "vlada u senci". Koliko ja znam, vlade u senci formiraju opozicione stranke. Što bi vlada na vlasti formirala "vladu u senci", o kakvoj "vladi u senci" vi govorite?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne u tom kontekstu, gospodine Miloševiću, mislim da sam vrlo dobro razumeo, ja sam figurativno upotrebio izraz koji se u žargonu koristio u našim razgovorima, da su oni ljudi koji su imali privilegiju da budu na čestim konstultacijama kod vas, praktično bili neka vrsta te vlade. Ne vlada u senci sa aspekta opozicionog delovanja, normalno da nisu imali potrebe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali to nije nikakva tajna, najčešće jednom nedeljno je držana takozvana koordinacija. Pretpostavljam da se toga sećate.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da ste to mogli da vidite iz izjave koju ste dobili da sam ja rekao da je otprilike jednom nedeljno, a nekad i češće, zavisi od potreba ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nekada i ređe, nekada jednom nedeljno, ali to nije bitno. Vi ste nabrojali imena ljudi koji su učestvovali, verovatno ne sva, ali to je, tačno ste nabrojali. Nabrojali ste Mirka Marjanovića koji je bio predsednik vlade, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, Dragana Tomića, predsednika Narodne skupštine, pa Milomira Minića, ja sam zapisivao onako kako ste ih vi nabrajali, ne po rangu, Milomira Minića koji je bio predsednik saveznog parlamenta, odnosno, donjeg doma saveznog parlamenta, Veća građana, Milana Milutinovića, predsednika Republike Srbije, Živadina Jovanovića, ministra spoljnih poslova, Goricu Gajević, generalnog sekretara Socijalističke partije, Nikolu Šainovića, potpredsednika savezne vlade koji je bio iz Srbije. Dakle, to su istovremeno i najviši funkcioneri Socijalističke partije i najviši državni funkcioneri koji su se na koordinaciji sastajali, sobzirom da su samostalno vodili veoma značajne institucije, da međusobno razmene informacije i međusobno se konsultuju. Je li ima u tome nešto što je nenormalno, ili što nije uobičajeno u bilo kojoj zemlji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja, koliko se sećam, zaista nisam govorio ni o čemu što je nenormalno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam lepo. Da idemo dalje. Vi ste sasvim, mislim, ispravno protumačili jednu tezu koja se ovde često povlači; naime, vama je poznato da se ovde povlači neka teza kojoj se pripisuje Srbima krivica zbog navodne namere da se formira nekakva samo srpska država i uzima se krilatica "svi Srbi u jednoj državi". Da li je tačno da se to da svi Srbi žive u jednoj državi odnosilo na Socijalističku Federativnu Republiku Jugoslaviju i to je, dakle, naša politika iz vremena o kome vi svedočite, od 1990. do 2000. godine, a 1990. godine kada je počela kriza u Jugoslaviji se odnosilo na Jugoslaviju, da je još jedan dodatni interes Srbije da se sačuva Jugoslavija jer u njoj svi Srbi žive u jednoj državi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče upravo o tome i govorio rekavši da je upravo ta Jugoslavija - Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija pružala mogućnost da svi Srbi zaista i žive u jednoj državi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je ikad, na nekom našem rukovodstvu, ikad iko lansirao bilo kakvu tezu o nekakvoj Velikoj Srbiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To nisu bili politički stavovi Socijalističke partije Srbije, nikog od nas lično, koliko ja znam, to jesu bili politički stavovi nekih drugih političkih partija, ili nekih drugih rukovodioca van teritorije Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ne ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ali ne SPS-a, rekao sam, i ne naši.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto je ovde dato mnogo dokumentata, ja ću preko nekih naravno preći jer je to nužno, ali molim vas da mi kažete odgovor na jedno sasvim opšte pitanje, da li se u bilo kom dokumentu koji vam je stavljen na uvid, koji su ovde prezentirani, uključujući čak i dokumente koje ste samo identifikovali, može govoriti o bilo kakvoj odluci koja je doneta nezakonito, nelegalno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam komentarisao samo jedan dokument za koji sam rekao da mi je nepoznat i da sam iznenađen sa tog aspekta o kome vi govorite, pod uslovom da je taj dokument tačan. On je, taj dokument odnosi se na nekakva davanja veće količine novca iz Narodne banke Jugoslavije, a on nije dokument sa strane ni Republike Srbije ni Savezne Re-

publike Jugoslavije. Drugi dokument jeste dokument u kome Perišić general piše pismo, ja mislim ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne govorim o pismu Perišićevom. Perišićevo pismo, doći ćemo na njega kasnije, videćemo koliko je utemeljeno, ali ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja zaista ne znam o kom broju dokumenata vi govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorim o svim dokumentima koji su ovde prezentirani. Da li tu ima nešto nezakonito?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Koliko sam ja uspeo to da vidim, ukoliko govorimo o istim dokumentima, a pretpostavljam da, da... Ne, nema ničeg nezakonitg.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste pomenuli da, s obzirom da su to tačne činjenice, Ustav Srbije je donet pre Ustava Jugoslavije, Ustav Crne Gore takođe, nisu u formalnom smislu usaglašeni i to je tačno. Međutim, da li se sećate da u Ustavu Srbije, koliko ja znam, a vi ćete se možda bolje sećati, to je član 136, stoji da Srbija koja je u sastavu Jugoslavije, da nadležnosti koje su predviđene Ustavom Jugoslavije vrše se na nivou Jugoslavije, bez obzira da li su predviđene u Ustavu Srbije jer je Ustav Srbije onda koncipiran celovito i podrazumevao sve nadležnosti?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se sećam tog člana. Mislim da nije 136, da 136 opisuje neka ovlašćenja, ja mislim predsednika Savezne Republike Jugoslavije, ali svakako postoji taj član o kome vi govorite. Znači, tačno je, sa tim što nisam siguran da li je član 136.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde je svedok koji je svedočio pre vas ukazao i na to kako sam ja po nekom zakonu imao pravo da delim neka odlikovanja kao predsednik Republike Srbije, pa pošto ja nikad nikome nisam u svojstvu predsednika Republike Srbije dodelio nijedno odlikovanje, da li se vi sećate da sam ja ikad nekome dodelio neko odlikovanje, kad sam bio predsednik Republike Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sećam čak da ste dodelili ni onima kojima ste obećali, gospodine predsedniče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ne kao predsednik Republike Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Slažem se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorili ste o tome da predsednik republike ima pravo da unapređuje generale i prvu klasu oficira, što nije sporno. Unapređivanje prve klase oficira je jedan svečani čin, je li tako? I on se odnosi praktično na sve one koji završe vojnu akademiju, stupaju u vojsku sa najnižim oficirskim činom i oni se primaju znači kao oficiri Jugoslavije po završenoj Vojnoj akademiji, svi do jednoga i bez izuzetka, i to je svečani čin koji potpisuje predsednik SRJ. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ukaz o unapređenju te klase koja završava konkretnu akademiju jeste u nadležnosti predsednika SRJ i mislim da je definisana uredbom savezne vlade upravo koja se odnosi na tu oblast, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitani ste u vezi sa onim periodom kad je Dobrica Ćosić bio predsednik Savezne Republike Jugoslavije o postojanju državnog saveta koji je on formirao, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To telo nije imalo utemeljenje u Ustavu Jugoslavije, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, to je bio i glavni razlog što vi niste, kada ste postali predsednik Jugoslavije, nastavili da koristite to telo niti da ga ponovo imenujete jer za to nije bilo nikakvog razloga, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam se strogo držao ustavnih nadležnosti koje je imao predsednik Jugoslavije i jednostavno taj savet, što se mene tiče, zaista nije imao potrebe da postoji, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitao vas je gospodin Najs koliko je održano za vaše vreme sednica Vrhovnog saveta odbrane, rekao je da su 53, vi ste odgovorili preko 50, nema potrebe da cepidlačimo, verovatno je održano toliko sednica. Na svim tim sednicama su raspravljana razna pitanja koja

ste vi stavljali na dnevni red i koja su stavljana na dnevni red po predlogu Generalštaba Vojske Jugoslavije. Da li je ijedan jedini, tu je mnogo generala unapređeno, mnogo njih razrešeno, da li je za sve to vreme dok ste vi bili predsednik SRJ i Vrhovnog saveta odbrane ijedan jedini general unapređen ili razrešen na moje insistiranje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Svi su unapređeni uz saglasnost, zajedničku saglasnost članova Vrhovnog saveta odbrane. I da dodam, znači Vrhovni savet odbrane i dnevni red je sastavljan često i na predloge predsednika iz republika članica Savezne Republike Jugoslavije, znači ne samo po predlogu Generalštaba i predsednika Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesam li ja nekad neku tačku stavio na dnevni red Vrhovnog saveta odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, mi smo dnevni red Vrhovnog saveta odbrane uglavnom usaglašavali zajednički, ili bih vam ga ja predložio, a vi biste ga prihvatili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što je bila uobičajena procedura.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da je jedan, ako dozvolite, jedan Vrhovni savet odbrane specifičan. Teško da možemo da govorimo o tim zapisnicima, obzirom da ja nemam saglasnost da ih komentarišem, ali jedan je specifičan i odnosi se upravo na napore oko prihvatanja plana Kontakt grupe za Republiku Srpsku. Mislim da je, recimo, taj održan na vaš predlog i to da budu prisutni svi članovi kolegijuma, načelnik Generalštaba i komandanti armija i mislim da normalno uz vas, Momira Bulatovića i mene bio je prisutan i gospodin Kontić. To je specifičan sastanak, zato ga se i sećam ovako eksplicitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali to je bilo isključivo u funkciji postizanja mirnog rešenja za Republiku Srpsku, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U funkciji informisanja svih pripadnika Vojske Jugoslavije o ponašanju rukovodstva sa Pala i u funkciji upravo postizanja mirnog rešenja i prihvatanja plana Kontakt grupe, ako se ne varam 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da je bilo umereno da se rukovodeći sastav, taj vojni vrh upozna sa našim mirovnim nastojanjima i

razume politiku koja se vodi u vezi sa postizanjem mirnog rešenja oko koga smo imali probleme u to vreme sa rukovodstvom sa Pala?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne mislim da se ništa loše može dodati tome, jednostavno mislim da je taj sastanak bio potreban, kao i mnogi drugi koji su se bavili tematikom što bržeg uspostavljanja mira na tom prostoru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitao vas je gospodin Najš, zapisao sam ovo, pošto se sad osvrćemo na te sednice Vrhovnog saveta odbrane: "Na koji način je optuženi nametao volju Vrhovnom savetu odbrane, način na koji je to radio? Na koji način je optuženi uticao na Vrhovni savet odbrane?". Pa mi sada recite jesam li ja nešto nametao neku volju Vrhovnom savetu odbrane i činio bilo šta izvan okvira koje mi daje pravo člana Vrhovnog saveta odbrane da učestvujem u njegovim sednicama i da iznesem svoje mišljenje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Niste činili ništa van okvira koje vam daje pravo člana Vrhovnog saveta odbrane, stim što je to pravo člana bilo dominantno. Mislim da zaista ne treba ni u jednom trenutku ni u jednoj oblasti odbiti vašu dominantnu ulogu u bilo kom pogledu. Pri čemu, kada je Srbija u pitanju, sigurno da je njen uticaj na ukupna zbivanja na prostoru SRJ bio dominantniji od uticaja Republike Crne Gore, iako ste vi uvek pokušavali da nađete modalitet nekakve jednakosti sa Bulatovićem. Prema tome, funkcija na kojoj ste se nalazili je bila dominantna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja svakako ne osporavam da sam ja imao dominantnu poziciju koja je proizilazila iz nekakvog autoriteta koji sam stekao, pretpostavljam. Međutim, pitanje je bilo jesam li ja nekakvu volju nametao vama? Kad se kaže "nametnuti volju", podrazumeva se da se onaj kome se nešto nameće, s tim ne slaže, ali, eto, prinuđen je da nešto prihvati. Jeste imali takvih situacija da ste vi bili prinuđeni da nešto prihvatite zato što se ja za nešto zalažem?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, silom nije ništa nametano na Vrhovnom savetu odbrane. I sve odluke, ja sam to ponovio nekoliko puta, koje su donele, donete su konsenzusom bar dok sam ja bio predsednik Savezne Republike Jugoslavije. A o vašem autoritetu sam vam rekao maločas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ga ne sporim ni danas, doduše. Vi ste objasnili da je došlo do poremećaja odnosa na liniji Bulatović - Đukanović i da se to na neki način odrazilo na funkcionisanje federacije, s obzirom da se

posle podelila i stranka. Deo koji je ostao uz Bulatovića, ostao je u saveznoj Vladi i u nesaglasnosti sa vladajućom strukturom u Republici Crnoj Gori, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Đukanović je ipak dolazio na sednice Vrhovnog saveta odbrane i obavljao svoju funkciju. Ponekad nije, naravno, ali je uglavnom dolazio. Je li to poznato?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Meni je poznato da je bio na nekoliko sednica početkom, i da kasnije nije dolazio, upravo ovako kako kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja želim da vam skrenem pažnju, pošto je o tome gospodin Najš govorio a vi ste komentarisali, na zapisnik sa šeste sednice Vrhovnog saveta odbrane, on je veoma dug i ja ga neću komentarisati po svim tačkama. To je zapisnik sa šeste sednice Vrhovnog saveta odbrane 4. oktobra 1998. godine, prisutni su Slobodan Milošević, Milan Milutinović, Milo Đukanović, samo da ovo preciziramo, da bude svima jasno, jedini članovi Vrhovnog saveta odbrane su tri predsednika, je li tako, ostali su prisutni na sednici Vrhovnog saveta i ne mogu odlučivati u sednicama Vrhovnog saveta, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Jedini članovi, ja bih to možda malo ispravio, jedini članovi Vrhovnog saveta odbrane sa pravom glasa su tri predsednika, a mislim da oni zaista nemaju nikakvu funkciju ukoliko tu nije prisutan načelnik Generalštaba, pa i ministar odbrane bar, ako izuzmemo predsednika savezne Vlade. I mislim da ste vi kasnije i sami usvajajući novi poslovnik, upravo tako i tretirali njihovo prisustvo, kao obavezu iz, pre svega, stručnih razloga, je li. A što se tiče odlučivanja ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To što je bilo praksa pretvoreno je u novi poslovnik. A da li se može uopšte reći da je time trebalo da se podeli nekakva odgovornost? Kako se može uopšte govoriti o nekakvoj podeli odgovornosti? Zna se po ustavu čija je šta odgovornost. Ako je praksa koja je inače postojala pretočena u novi poslovnik, to nema nikakve veze s podelom odgovornosti.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vrhovni savet odbrane kojim sam ja predavao, čiji ste i vi bili član, je upravo funkcionisao onako kako ste vi definisali kasnije poslovníkom 23. marta 1999. godine, znači, upravo po tim principima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, nadam se da imate ovaj zapisnik, ja ću komentarisati ...

TUŽILAC NAJS: Tabulator 24.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je, znači, 4. oktobar 1998. godine, na srpskoj verziji to je stranica koja je označena ovim registarskim brojem na kraju 459: "Predsednik Srbije Slobodan Milošević je ponovo izložio naše generalno opredeljenje da sva otvorena pitanja rešavamo mirnim putem, izneo nekoliko glavnih argumenata kojima se takvo opredeljenje potkrepljuje. Prvo, prestanak oružanih dejstava ...

TUŽILAC NAJS: Strana 7 od 10.

SUDIJA MEJ: Dajte da vidimo da svi imamo relevantan odlomak.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je to na sedmoj strani, ima ih ukupno 10 u desnom uglu.

SUDIJA MEJ: Moramo da budemo sigurni da i svedok ima relevantni pasus. Gospodine Liliću, da li imate taj pasus? Imate ga. Izvolite, gospodine Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači: "Izložio generalno opredeljenje da sva da sva otvorena pitanja rešavamo mirnim putem, izneo nekoliko glavnih argumenata kojima se takvo opredeljenje potkrepljuje. Prvo, prestanak oružanih dejstava", samo da kratko komentarišem ovo. Početkom oktobra praktično takozvana ova UČK-a (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves), u stvari teroristička organizacija, je bila poražena i oružana dejstva su prestala, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako su informacije dolazile od ljudi koji su bili na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, znači: "Prvo, prestanak odružanih dejstava. Drugo, povlačenje snaga u mesta stalnog baziranja po meri prestajanja terorističkih aktivnosti, što je deo našeg dogovora sa ruskim predsednikom Jeljcinom. Treće, otvorenost celokupnog prostora za slobodno kretanje predstavnika UNHCR-a (United Nations High Commissioner

for Refugees) i Međunarodnog crvenog komiteta krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross) radi pomoći u rešavanju humanitarnih problema. Četvrto, naša spremnost za dijalog i rešavanje problema mirnim putem. Sva četiri zahteva sa naše strane su ispunjena uprkos našim kritičkim primedbama na rezoluciju, jer mi ne predstavljamo pretnju miru okolnim zemljama niti ugrožavamo njihovu bezbednost". To je bilo sadržano u rezoluciji. Da li vi delite taj stav da nismo predstavljali nikakvu pretnju miru okolnim zemljama i ugrožavali bezbednost okolnih zemalja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, sva četiri smo uslova ispunili uprkos našem kritičkom stavu prema rezoluciji, upravo zato što ne predstavljamo pretnju miru okolnim zemljama. Ja kažem: "I oni se ne ljute kad mi to kažemo da su optužbe zbog toga neosnovane jer su potcenili albanski terorizam na Kosovu". I onda kaže: "Milošević podsetio da su dejstva prestala u prošli ponedeljak, pre šest dana, vraćene su antiterorističke jedinice u kasarne, obezbeđena potpuna sloboda kretanja ne samo za UNHCR i aktiviste Međunarodnog Crvenog krsta, već i za diplomatske misije, pa čak i za predstavnike medija, što nije ni bio zahtev iznet u rezoluciji". E, onda je bitno: "Jedino nisu izvršene obaveze albanskih partija i pokreta: tačke 1, 2, 3, 4 i 6. Tačka 7 odnosi se na Albaniju, ali ona i dalje pokušava da unosi vojni materijal, opremu i municiju u našu zemlju što naše granične jedinice efikasno sprečavaju". Prema tome, mi smo realizovali sve zahteve koji su nam postavljeni u rezoluciji. To je sve afimisano i u pismu našeg ministra spoljnih poslova generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija (United Nations) Kofi Ananu (Kofi Annan) koji će podneti izveštaj Savetu bezbednosti (UN Security Council). I onda kaže da sam „podsetio učesnike sednice na svoj susret sa ambasadorima zemalja Kontakt grupe na kome je afimisan stav Narodne skupštine u vezi sa rešavanjem krize na prostoru Kosova i Metohije i upoznao članove Vrhovnog saveta sa stavovima Rusije (Russia) čiju sam delegaciju primio upravo na dan održavanja sednice, pre te sednice. Delegaciju su predvodili ministar inostranih poslova Igor Ivanov (Igor Ivanov) i ministar odbrane maršal Igor Sergejev (Igor Sergeyev). Oni su uzneli stav Rusije da će uložiti veto u Savetu bezbednosti ukoliko bude predložena rezolucija o vazдушnom napadu na SR Jugoslaviju. Od nas očekuju da afirmišemo ono što smo dosad učinili u implementaciji Rezolucije 1199 (UN Security Council Resolution 1199) i našu spremnost za dijalog". I onda govorim o tome da "na predstojećoj sednici oba veća savezne skupštine treba postići konsenzus

oko strateških opredeljenja u vezi sa Kosovom i Metohijom. Očekujemo da skupština Jugoslavije donese zaključke koje će afirmisati naša opredeljenja" i tako dalje. Dakle, i od savezne skupštine se očekuje da na takav način reaguje, za razliku od onoga što se ovde tvrdi, ona nije isključena iz svega ovoga. Dakle, na sednici prisustvuju i Milutinović i Đukanović, ovo je sednica od oktobra 1998. godine. Zaključak, samo hoću na ovu stranu koja se završava sa 61, "Jugoslavija je čvrsto opredeljena za mir i spremna da mirnim putem rešava sva otvorena pitanja, ali ukoliko budemo napadnuti, zemlju ćemo braniti svim sredstvima". To je usvojeno kao zaključak jednoglasno i ovde dva pasusa niže kaže: "Predlog predsednika Miloševića prihvatila su oba člana Vrhovnog saveta odbrane, predsednik Republike Srbije Milan Milutinović i predsednik Republike Crne Gore Milo Đukanović". Dakle, to je odluka Vrhovnog saveta odbrane koja se tiče odbrane zemlje ukoliko bude napadnuta, doneta konsenzusom sva tri člana Vrhovnog saveta odbrane. Da li tu, gospodine Liliću, ima išta sporno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Što se tiče samog izlaganja, zapisnika, teme, odluke, zaključka mislim da zaista nema ništa sporno, osim što je možda, što se nas u Srbiji tiče, pogrešna ocena u odnosu na Rusiju da će uložiti veto i verovatno pogrešna procena da NATO neće napasti, odnosno da će kampanja trajati mnogo kraće nego što je trajala. U tom trenutku se to nije znalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi to nismo zaključili, naprotiv rekli smo: "Ako budemo napadnuti, mi ćemo braniti," ali pre toga glavni stav - "nastojimo da stvari rešimo mirno". I ispunili smo ova četiri zahteva onako kako sam ih nabrojao. E sad, molim vas, sad želim da razjasnim onaj deo vašeg svedočenja koji se odnosi na pomoć Vojski Republike Srpske, Srpskoj Vojski Krajine i na 30. i 40. kadrovski centar. Pošto ovde ima dosta, rekao bih, insinucija u vezi s tim, da li je tačno da se za naše angažovanje, ako bi jednom rečju trebalo da bude definisano, može upotrebiti isključivo reč pomoć? Je li tako ili ne, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su praktično sve armije stvorene na području bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, i hrvatska, i muslimanska, i slovenačka, i makedonska i, naravno, Vojska Jugoslavije stvorene u osnovi iz nekadašnje JNA? Bar kad je reč o oficirskom kadru i uopšte tome što je sačinjavalo JNA.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, moglo bi se tako reći u odnosu na JNA, ali mislim da su sve republike imale i svoje teritorijalne odbrane iz kojih su nastale republičke vojske, a ovaj stručni deo kadra je svakako iz Jugoslovenske narodne armije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je ova materijalna pomoć kojom smo mi izražavali solidarnost prema bivšim pripadnicima JNA koji su ostali da brane svoju republiku u Bosni i Hercegovini ili u Krajini isključivo se svodila na, rekao bih, taj socijalni aspekt, na njihova stečena prava u pogledu ličnog dohotka i socijalnog osiguranja od kojih je zavisila egzistencija njihovih porodica?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam juče detaljno o tome govorio i vi ste praktično potvrdili na neki način najveći deo tog izlaganja, i to jeste suština formiranja 30. i 40. kadrovske centra, upravo da se administrativno vodi briga o sredstvima koja se upućuju upravo porodicama koje su bile na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije i Republike Srbije. Možda sam ostao dužan jedno malo objašnjenje. Kada se kaže "centar", ne radi se o nekom sofisticiranom objektu koji služi za obuku, za smeštaj velikog broja ljudi. 30. centar je jednostavno bio vojna pošta koja je nosila oznaku 3001 u okviru Generalštaba i nalazila se u Beogradu u jednoj kancelariji, a isto tako je i Četrdeseti centar bila vojna pošta 4001. Prema tome, odgovor na ovo vaše pitanje jeste da, uz ovo jedno kratko pojašnjenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo vam zahvaljujem na tom pojašnjenju. To ja čak i nisam znao da je to bilo u jednoj kancelariji jedan, u drugoj – drugi, ali je potpuno jasno da je tu bilo u pitanju samo evidencija materijalne pomoći koja se daje u vezi sa stečenim pravima u dotadašnjoj JNA u pogledu njihovih prava na lične dohotke i socijalno osiguranje. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Pa, činjenica je da taj centar nastaje posle našeg na neki način, gašenja ili umrtvljivanja 1994. godine zbog plana Kontakt grupe, njegovog neprihvatanja. On nastavlja da živi sve do 28. marta 2001. godine, ja mislim kada ga je gospodin tadašnji predsednik Savezne Republike Jugoslavije Koštunica ugasio pripremajući aneks o saradnji Republike Srpske i Vojske Jugoslavije i koji je trebao da bude zasnovan na sporazumu o specijalnim odnosima između Savezne Republike Jugoslavije i Vojske Republike Srpske koji je potpisan, ako se ja dobro sećam, krajem februara ili početkom marta 1997. godine. Tada se formirao i Savet za saradnju, ja mislim da ste upravo vi bili izabrani za predsednika tog saveta. Znači, centar

je nastavio da živi sve do 2001. godine, a aneks je pripremljen po ugledu na aneks o saradnji između, koji je bio napravljen već, između Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bilo, možete samo to da potvrdite sa da i ne, u skladu sa Dejtonskim sporazumom.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. To sam izostavio, ispustio sam tu činjenicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste taj sporazum vi potpisali sa predstavnikom Republike Srpske?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sporazum sam ja potpisao sa gospodinom Momčilom Krajišnikom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U onoj velikoj svečanoj sali u Predsedništvu Srbije, je li tako? Sećam se toga jer sam tome prisustvovao.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je bio sporazum o odnosima između SRJ i Republike Srpske, zasnovan na Dejtonskom sporazumu. E, sad da se vratimo na ovu našu pomoć. Postoji ovde jedno ključno pitanje na koje treba dati odgovor, a na koje ga vi možete dati sasvim kompetentno: da li je Generalštab Vojske Jugoslavije na bilo kakav način imao komandnu ulogu u odnosu na štab Vojske Republike Srpske ili na glavni štab Srpske Vojske Krajine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je jednostavno nemoguće ukoliko se poštuju sve naše noramtivnopravne odluke. Znači, Generalštab Vojske Jugoslavije samostalno ne može da bude doveden u takvu situaciju, a odlukom Vrhovnog saveta odbrane nikad nije ni postavljeno to pitanje niti se ikad o tome razgovaralo. Znači, odgovor je ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja to pitam zato što su ovde crtane razne šeme i prikazivane razne šeme u kojima se vidi Generalštab Vojske Jugoslavije, pa onda, ispod njega Glavni štab Vojske Republike Srpske i tako dalje, jer se želi da nametne ideja o tome da je to predstavljalo jedinstvene oružane snage kojima se komadovalo iz Beograda. Molim vas, komentarišite tu činjenicu.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja nisam imao prilike da vidim te šeme, ali zaista takva konstatacija ne odgovara istini, ne odgovara činjeničnom stanju, i nemoguća je bila bez saznanja članova Vrhovnog saveta odbrane i njihove odluke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam lepo, to smo raščistili. Pitao vas je gospodin Najš kakvu kontrolu sam ja imao, Slobodan Milošević, na rukovodstvo bosanskih Srba i tako dalje. Vi ste odgovorili da se ne može upotrebiti reč "kontrola", je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ste odgovorili da sam imao neki uticaj, ali nedovoljan da se prihvate mirovni planovi. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su moji kontakti i nastojanja svom snagom bila upravo usmerena, i taj moj uticaj koliki je on bio, nekad veći, nekad manji, uvek i u pravcu traženja mirovnog rešenja i prihvatanja mirovnih planova? Je li to tačno ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao da ste imali nesporni uticaj i to mislim da zaista nije sporno, ali da, da sam prisustvovao situacijama koje su se odnosile upravo na telo o kome ste govorili, što se vidi iz zapisnika iz Dobanovaca, a na kraju vidi se i iz priprema za prihvatanje planova, i Vens-Ovenovog i Kontakt grupe. Ali sam zato i rekao da taj uticaj očigledno nije bio dovoljan kada te planove nisu prihvatili. Mislim da je sa strane jednog dela rukovodstva Republike Srpske postojala jedna druga težnja, a to je da se Savezna Republika Jugoslavija po svaku cenu uvuče u rat, da se možda napravi, ako se ne varam, bila je zajednička sednica Skupštine Republike Srpske i Republike Srpske Krajine na Plitvicama upravo kao odgovor vašem pritisku da se prihvati plan Kontakt grupe, da se napravi neka zajednička srpska republika između te dve, Republike Srpske i Republike Srpske Krajine, što apsolutno, mislim da ni vi, pre svega vi, a i niko od nas to nije mogao da prihvati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi stim, pošto se to onda mozaik stvara od pogrešnih kockica, pitao vas je gospodin Najš da li su dolazile vođe bosanskih Srba u zgradu gde je bila moja kancelarija, znači u Predsedništvo

Srbije. Vi ste rekli da, ali ste dodali "najčešće pred te pregovore", bilo je mnogo pregovora koji su se najčešće vodili u Ženevi. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je ono što ja znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I poznato vam je, pretpostavljam, sa tih pregovora koji nisu bili tajna i koje su vodili prvo Vens (Cyrus Vance) i Oven (David Owen), posle toga Oven i Stoltenberg (Thorvald Stoltenberg), da je ono na čemu se angažovala Republika Srbija i ja lično bilo postizanje mirovnog rešenja, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitao vas je gospodin Najs o Mladiću. Vi ste odgovorili "nepredvidiv", a da se između nas, ali to nije reč samo o Mladiću, nego o širem sastavu rukovodstva, da je odnos pogoršan posle neprihvatanja Vensovog plana, odnosno Vens-Ovenovog plana. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste o finansiranju budžeta Jugoslavije, da je u vreme dok ste vi bili predsednik, Srbija participirala u finansiranju sa 95 posto, a da se to čak kasnije povećalo, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li to govori o tome da je Srbija u granicama svojih mogućnosti u vrlo teškim ekonomskim uslovima praktično nosila na sebi ceo teret finansiranja Vojske Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To uopšte nije sporno, to je apsolutno tačno. Pri čemu ja moram da dodam da praktično ta budžetska stavka koja je pripadala Vojski Jugoslavije zbog ukupnih ekonomskih mogućnosti nikad nije bila ispunjena onako kako je projektovana, tako da je Vojska Jugoslavije bila stalno u finansijskim problemima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je izbor za mesta i raspoređivanje u Generalštabu, ne govorim ovde samo o bilo kakvoj svojoj ulozi nego o našem zajedničkom stavu, bio da to budu ljudi opredeljeni za Jugoslaviju i da su takvi i odabirani i unapređivani i da se nastojalo da se to tako i čini?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam o tome govorio u toku jučerašnjeg dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda vas je pitao gospodin Najs u vezi sa nekakvom militarizacijom policije. Vi ste odgovorili da se ne može reći da je policija militarizovana. Je li to tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Takav je odgovor bio, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate neko objašnjenje zašto se nastoji nametnuti ideja kako je policija militarizovana?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mislim da nema potrebe da ja iznosim svoje pretpostavke ovde. Ja sam rekao i iza toga apsolutno ja mogu da stojim da je u to vreme, bar kad je u pitanju unutrašnji prostor Republike Srbije, policija bila favorizovana u odnosu na Vojsku Jugoslavije. Generalski činovi i činovi koji su uvedeni u policiju ne predstavljaju nikakav dokaz ili činjenicu koja pokazuje da su vojni činovi prebačeni na policiju i da je to militarizacija policije. Ali sam rekao nešto drugo, pretpostavljam da se vi jako dobro sećate, a to je da lično smatram da ste to uradili više kao ustupak gospodinu Radovanu Stojčiću nego što je to zaista bilo potrebno da se u policiji uradi. To je moje mišljenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a nisam baš dobro razumeo, shvatio sam da ste vi objasnili da Radovan Stojčić nije imao kvalifikacije za funkciju koju je vršio.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, za funkciju koju je vršio sigurno je imao kvalifikacije, ali sam upoređivao čin general-pukovnika, sa aspekta shvatanja tada u Generalštabu Vojske Jugoslavije, koji je on imao, i čin general-pukovnika u Vojski Jugoslavije i rekao sam da je za čin generala u principu, ne general-pukovnika, u Vojski Jugoslavije potreban najmanje doktorat nauka, škola Nacionalne odbrane, mnogo kvalitetnih ili visokih ocena sa komandnih mesta kroz karijeru koju je general prošao, i upoređivao to sa onim drugim poslovima koje je radio Radovan Stojčić, pod uslovom da te činove stavimo u istu ravan, ako nisu u istoj ravni, onda oni zaista nemaju nikakvog značaja, poređenje nema značaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali pretpostavljam da ćete priznati da se ne može upoređivati nešto što traje decenijama ili čak vekovima kao metod rada, praćenja, unapređivanja u vojnoj službi i nešto što je novo kad se uvodi u policiji i da to što ima svoju tradiciju ne može kad je novo da ima bilo kakvu tradiciju pred sobom.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se slažem stim. Vi znate da sam ja lično, možda sam ja po prirodi svog opredeljenja zbog porodičnih stvari čitav niz godina unazad, možda više na strani Vojske Jugoslavije, ali sam bio protiv uvođenja činova te vrste u policiju, pogotovo što su uvedene samo u jedan deo policije, u Javnu bezbednost. Državna bezbednost, iako su i tamo policijski profesionalci, je ostala bez tih činova. Normalno, ja kad to govorim nemam nikakve zadnje namere u pretpostavci da se nešto radi tendenciozno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, uvedeni su činovi za uniformisani deo policije. Državna bezbednost nije uniformisani deo policije, on nije imao ni potrebe za uvođenje činova. Po vertikali svi funkcioneri ministarstva imali su naravno od najnižeg do najvišeg svoje pretpostavljene i u krajnjoj instanci odgovarali ministru unutrašnjih poslova, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kome je odgovarao ministar unutrašnjih poslova?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ministar unutrašnjih poslova bi, i ne samo bi, nego je odgovarao predsedniku republičke vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Odgovarao je vladi, pre svega.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vladi apsolutno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pita vas je za Zorana Sokolovića. Zoran Sokolović je bio na najvišim političkim funkcijama, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Ja sam to juče objasnio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bio je nekad sekretar CK-a, bio je predsednik Narodne skupštine, posle toga je bio ministar unutrašnjih poslova. Bio je veoma predan, i rekao bih, u svakom smislu čvrsto opredeljen i u rukovodstvu Socijalističke partije Srbije, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, on kao civil i kao političar, kao ministar policije nije imao nikakv čin. Nikakav generalski ili tako dalje, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, nije imao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A objasnite mi, pošto nisam shvatio, kažete "nije imao stvarnu vlast". Je li on obavljao svoju funkciju ili nije obavljao svoju funkciju, po onome što vi tvrdite?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: On je obavljao funkciju ministra policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ministar unutrašnjih poslova.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Dobro, unutrašnjih poslova, tada se tako zvala, kasnije ja mislim da je jedno vreme bio ministar i kada je ona promenila naziv u Ministarstvo unutrašnjih poslova policije ili šta je već sve urađeno u njoj, od dobijanja činova pa nadalje. Mislim da se zvanično zvala policija, ali mislim da je nebitno. Ja sam uveren, prema saznanjima koje imam, da je što se tiče Javne bezbednosti glavne poteze vukao, pre svega, Radovan Stojčić Badža.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A on je bio na čelu Javne bezbednosti, kao što je i kod Državne bezbednosti na čelu bio Stanišić, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, Stojčić je vodio Javnu, Stanišić Državnu. Da li vam je poznato da su najčešće kad su imali neki problem ili želeli da razgovaraju sa mnom, dolazili upravo u tom sastavu - ministar, šef jednog resora i šef drugog resora, sva trojica zajedno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, i u kontekstu toga sam ja i rekao da Sokolović, ako se to tako shvatilo, nije imao stvarnu vlast. Znači, dolazili su sva trojica normalno kad god je bio neki problem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda to baca sasvim drugo svetlo na ovo. Moj je utisak bio, a verovatno to ne bi mogao da porekne niko ko je znao te odnose, da su i Stojčić i Stanišić prema Sokoloviću se odnosili sa velikim poštovanjem i uvažavanjem.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Apsolutno, za razliku od kasnijih ministara. To je potpuno tačna konstatacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste o tome kako je vojna bezbednost bila u jednom periodu isključena iz mogućnosti da prisluškuje telefonske razgovore. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da se to dešava praktično kad ne postoji savezna služba Državne bezbednosti, kad postoji samo republička?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Poznat mi je čitav događaj i način na koji je došlo do eliminisanja Uprave bezbednosti Vojske Jugoslavije da učestvuje u tajnoj kontroli telefonskih razgovora i takva odluka se donosi, normalno, ja ovde iznosim tvrdnju generala Aleksandra Dimitrijevića, načelnika Uprave bezbednosti Vojske Jugoslavije, takva odluka se donosi upravo 1993. godine. Znači, tada ne postoji savezna Državna bezbednost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tada ne postoji savezna, a kada je reč o republičkoj Državnoj bezbednosti, pošto je Ustavom zagarantovana nepovredivost pisama, telefonskih razgovora i tako dalje, postojao je propis da se odobrenje može dati isključivo tako što ga potpiše predsednik Vrhovnog suda. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je. I ja znam da su se oni sastajali svakog ponedeljka, znači načelnik Državne bezbednosti Srbije i sudija Vrhovnog suda Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne znam da su se sastajali svakog ponedeljka, ali znam samo za taj propis, i verujem da je tačno to što mi je Stanišić govorio, da nikada nijedna mera nije primenjena bez potpisa predsednika Vrhovnog suda. Dakle, pošto se radi o Vrhovnom sudu Srbije i pošto se radi o Službi državne bezbednosti Srbije, i pošto se radi o svakom odobrenju koje je morao da potpiše Vrhovni sud, ja lično, a sad pitam vas jeste li vi sa tim upoznati, ja sam lično bio obavešten da Vojna bezbednost, ako postoji vojno-bezbednosni razlog da se uvede takva mera koja mora proći ovu proceduru jer su svi građani pred zakonom isti, nikad nije odbijena od strane Državne bezbednosti Srbije za lica za koja je nadležna vojna bezbednost i za koja Vojna bezbednost traži. Dakle, nikada nije odbijena i uvek je takva procedura sprovedena.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, moguće da je tako, ja ne znam da li je to tačno. Od mene je intenzivno traženo da ja tražim to od vas, i vi znate da je bilo razgovora nekoliko puta na tu temu da se Upravi bezbednosti vrati to pravo da ulazi u takozvane razdelnike radi prisluškivanja razgovora, čak i sa ovim izgovorom u odnosu na ovo što ste sada vi rekli, da ne moraju baš uvek o svemu da informišu Državnu bezbednost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, bez informisanja Vrhovnog suda to ne bi bilo moguće ni za vojsku, sobzirom na propise koji su važili u Srbiji.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ali ima Vrhovni vojni sud i mislim da je kasnije sve to vraćeno na stanje kako je bilo 1992. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja mislim da je nezakonito vraćeno, ali neka to ostane moje mišljenje. Pitao vas je gospodin Najs da li je optuženi imao kontrolu nad visokim oficirima JNA? Nije mi bio jasan odgovor. Jesam li ja imao kontrolu nad nekim visokim oficirima JNA?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam ponovo ponovio isti izraz da je "kontrola" prejaka reč, ali da su vam neki od generala bili bliži u odnosu na neke druge, ali to je relativna ocena.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Liliću, sećate li se da sam u velikim poslovima koje sam imao zaista bio lišen svake mogućnosti da se bavim Vojskom i da se uopšte Vojskom nisam bavio? Osim što sam učestvovao na sednicama Vrhovnog saveta odbrane što po Ustavu moram.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Hoćete odgovor da vam kažem?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hoću, ali evo da podsetim na jedan naš razgovor, pa pretpostavljam da ga nećete poreći. Pitali ste: "Imate mnogo obaveza, mogu li još šta da pomognem?". Ja sam rekao: "Ovo što ti je u ustavnoj nadležnosti, vojska, brini se o tome, ja zaista nemam vremena da posvetim ni najmanje svoje vreme tom poslu, osim što ću dolaziti na sednice kad god ih zakažeš".

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, nije to sporno. I mislim da je to srećna okolnost da je sačuvana ta Vojska i da je ostala bar u to vreme istinski kohezioni faktor očuvanja Jugoslavije, i mislim da je u nekim kritičnim situacijama na našem unutrašnjem političkom planu pokazala jako visok stepen razumevanja unutar naše politike. Ovde se govorilo o nekim ljudima iz vremena pre 1993. godine, neki koji su ostali u vojsci 1994. godine, neki koji su bili bliži policiji, recimo da upotrebim taj izraz, misli se na Božu Stefanovića, Boru Jovanovića i tako još neka imena. U kontekstu toga je bio odgovor da su vam neki možda bili simpatičniji, neki manje simpatični.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Možda, možda, već ste upotreбили izraz "možda". Ja na primer ne verujem, možda sam sreo, ne mogu da se zakujem, u raznim svečanim prilikama neke od ovih generala, ali evo pomenuli

ste juče generala Marjanovića, za njega sam prvi put čuo kad ga je predložio general Ojdanić, novi načelnik Generalštaba za imenovanje na funkciju u Generalštabu. Generala Boru Jovanovića nisam lično poznao. Ojdanića sam poznao iz viđenja i na mene je ostavio utisak jednog izuzetno dobrog čoveka, poštenog, tada čak nisam ni znao da je i vrlo pametan čovek i vrlo obrazovan čovek. Ja ne znam da li vi delite to mišljenje. A Boža Stefanović, tačno je, dolazio je kod mene da se nešto žali i posle se ljutio na mene zato što nisam upotrebio svoj uticaj da bude imenovan za načelnika Generalštaba, jer je on bio jedan od kandidata u to vreme. Ali nije mi poznato da sam ja imao blizak odnos ni sa jednim generalom, čak ni sa jednim jedinim generalom iz JNA ili Vojske Jugoslavije. Najbolje sam čak poznao svojevremeno Kadrijevića, koji je bio savezni sekretar, njega sam poznao isto po službi koju je on vršio.

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori na pitanje. Da li možete da odgovorite na bilo koji deo ovog pitanja, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, naravno, gospodine Mej. Ja sam, kad sam spomenuo generala Marjanovića i sigurno ste imali prilike pre toga, ako ne da ga vidite, onda da o njemu slušate. On je bio kad je general Ojdanić bio komandant Prve armije koja je, kao što vi dobro znate, preko 50 posto zone odgovornosti cele teritorije Savezne Republike Jugoslavije ili 50 posto, Marjanović je bio načelnik štaba, ja mislim da je on pratio i Užički korpus, tako da su obojica išli stalno u tandemu, ja bih rekao. No, njega sigurno znate i iz vremena pregovora i potpisivanja Kumanovskog sporazuma (Military Technical Agreement)...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je kasnije kada je na predlog Ojdanića ...

SUDIJA MEJ: Zaustavio sam vas jer ste prekinuli svedoka. Govorili ste skoro pet minuta i onda očekujete od njega da odgovori za minut. Gospodine Liliću, da li želite još nešto da dodate?

SVEDOK LILIĆ: Samo oko generala Jovanovića koji je vrlo specifičan u okviru odnosa Generalštaba Vojske Jugoslavije, mislim da se to dešava upravo u vreme 1992, 1993., 1994. godine. O njemu sam govorio možda u kontekstu što je na neki način amnestiran od vojnodisciplinskog suda, a što se tiče generala Stefanovića, tačna je konstatacija da je njemu bilo obećano da

će biti načelnik Generalštaba ili da je bio jedan od kandidata za načelnika Generalštaba.

SUDIJA MEJ: Da, mislim da je ovo zgodan trenutak da prekinemo sa radom za danas. Imali smo na umu sledeće: gospodine Milošević, vi ćete imati na raspolaganju prve dve sesije sutra ujutro i time ćete imati sat ili približno toliko više od vremena koje je Tužilaštvo imalo na raspolaganju, a to će takođe ostaviti sat vremena na raspolaganju amikusima i dodatnom ispitivanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja sam protiv takve odluke, jer je bilo očigledno da gospodin Najš preleće preko dokumenata, a vi meni dajete potpuno identično vreme koje je imao gospodin Najš, a ja apsolutno ne mogu da prelećem preko dokumenata i da ih uvodim i da kažem svedoku: "Je li ovo autentičan dokument? Molim vas, zavedite ga," i tako dalje. Mislim da je ovo krajnje ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu, imam to na umu, predlog je bio da vi imate na raspolaganju jedan sat više od Tužalištva, a ne isto vreme kao Tužilaštvo. Mi ćemo ponovo da razmotrimo taj stav, kao što sam rekao. Gospodine Najš, možda neće biti moguće da sutra produžimo zasedanje. Danas ne možemo da produžimo vreme iz jednog razloga, ako ga produžimo, onda se optuženom uskraćuje svaka mogućnost odmora i relaksacije. To je problem koji moramo da imamo u vidu. Mi ćemo pogledati, razmotriti svoj stav i možda će biti neophodno da se svedok kasnije vrati, ako ne završimo sve što treba. Samo trenutak, samo trenutak.

TUŽILAC NAJŠ: Ako to bude neophodno, siguran sam da to može da se postigne. Ovo je svedok sa kojim bih želeo da potrošim prilično skromno vreme u dodatnom ispitivanju, jer je zbog prirode njegovog svedočenja i položaja koje je imao i sličnih stvari jednostavno neminovno da se obavi dodatno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Pa, onda bi u tom slučaju trebalo možda porazgovarati sa svedokom da se vidi da li može da se vrati, ukoliko to bude bilo potrebno.

TUŽILAC NAJŠ: Da, ja to mogu da uradim, mogu možda to da obavim putem njegovog advokata.

SUDIJA MEJ: Da, na koji god način to bude moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam juče zahtevao da mi date mnogo duže vreme nego što ga ima gospodin Najs, upravo iz razloga koje sam objasnio. Lično ne verujem da će svedok odbiti da produži unakrsno ispitivanje posle vikenda. Ne vidim zašto to ne bi učinio i zašto je najvažnije da se sve to završi sutra do kraja rada, ako je reč o ovakvoj jednoj gomili dokumenata koju ja apsolutno ne mogu da prelazim kako ih je prelazio gospodin Najs.

SUDIJA MEJ: Svedok će možda biti u mogućnosti da se vrati, a možda i neće biti u mogućnosti da se vrati. Moramo da uzmemo u obzir i ono šta njemu odgovara. Ako bude neophodno, možemo da ga zamolimo da se vrati onda kada to njemu bude zgodno. Mi, naravno, imamo na umu vreme, ali vreme mora da se koristi na najbolji način za sve.

TUŽILAC NAJS: Još jedna stvar u vezi sa brojem svedoka za sledeću nedelju. Svedoci koji su bili predviđeni za naredne dane su ranije bili raspoređeni za konkretne datume i bilo je poteškoća u iznalaženju dana, to jest, vremena koje im odgovara u jednom ili dva slučaja jer su bili predviđeni za vreme kada je optuženi bio odsutan iz razloga koji su bili van njegove kontrole. Druga stvar je da sam imao na umu da se obratim Pretresnom veću s obzirom na jutrošnje unakrsno ispitivanje koje se sastoji iz velikog dela čitanja, a vrlo ograničenih pitanja. Mislim da, pošto je reč o dokumentima koji se odnose na određene sastanke, to su suštinski dokumenti koji sami za sebe govore, kao na primer sastanci Vrhovnog saveta odbrane, tako da mislim da bi više vremena moglo da se uštedi kada se ne bi trošilo vreme na jednostavno čitanje delova dokumenata već jednostavno postavljanje pitanja.

SUDIJA MEJ: Da, ja to imam na umu, ali to je područje gde treba imati na umu činjenicu da optuženi sam sebe zastupa. Njega ne zastupaju profesionalni advokati koji bi stvari možda obavljali ekspeditivnije. Za danas ćemo završiti sa radom. Nastavljamo sutra. Gospodine Liliću, molim vas da se vratite sutra u 9.00.

Četvrtak, 19. jun 2003.
Svedok Zoran Lilić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.02 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs (Nice).

TUŽILAC NAJS: Kada je u pitanje povratak gospodina Lilića, mislim da bi u vezi sa tim hteo da vam se obrati njegov advokat.

SUDIJA MEJ: Izvolite.

ADVOKAT ŠAPONJIĆ: Ako mi dopustite da kažem u vezi sa završetkom svedočenja gospodina Lilića, gospodin Lilić se odazvao sudskom nalogu prvi put prošle godine, kada nisu bili ispunjeni uslovi za svedočenje i drugi put sada. Sada je obavešten da se poziva da svedoči između ponedeljka, 16. juna i četvrtka, 19. juna. Imajući u vidu da je Tužilaštvo blagovremeno završilo glavno ispitivanje, te da je unakrsno ispitivanje optuženog pod kontrolom Pretresnog veća, u skladu sa Pravilom 90(F) i (H), te da je moguće rasporedom današnjeg vremena obezbediti ravnopravnost strana i dodatno ispitivanje, molili bi, uz svo poštovanje Suda, da se sa današnjim danom okonča svedočenje gospodina Lilića. Gospodin Lilić moli da se uvažave navedene činjenice, kao i njegovi poslovni, materijalni i lični razlozi koji se protive opravdanosti njegovog ponovnog dolaska pred Tribunal. Hvala.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ: Ja bih želeo da se obratim Sudu u vezi sa ovim pitanjem. Misim da je ovo primer neopravdanog mešanja u vođenje sudskog postupka. Naime, na Sudu je da odredi koliko je ispravno i adekvatno da se potroši određeno vreme za svedočenje svedoka i da se to stavi u ravnotežu sa interesima pravičnog suđenja, odnosno, da se izbalansira potreba za

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ekspeditivnošću sa interesima pravičnog suđenja. Sud zna da je gospodinu Miloševiću vrlo stalo da u potpunosti iznese svoje teze, ceo svoj slučaj pred ovog svedoka. On je vrlo važan svedok, on je vrlo često spominjan u vezi sa važnim događajima u vezi sa ovim slučajem i tokom ovog suđenja. Tužilac je u prednosti, jer je on na brz i direktan način dobio informacije koje je želeo koristeći se pravilima procedure. Ali za gospodina Miloševića zadatak je daleko teži i njegovo unakrsno ispitivanje zahteva daleko više vremena za svedoka ovakva prirode.

SUDIJA MEJ: Da, hvala vam.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Izvolite. Moram da kažem da smo zabrinuti zbog mešanja u način na koji mi vodimo ovaj postupak i ovo suđenje. Ali, naravno, saslušaćemo šta imate da kažete.

PREDSTAVNIK VLADE SCG PANČEVSKI: Časni Sude, ja bih želeo da vam se obratim u vezi sa ispravkom, vidim da je u transkriptu navedeno da je, kada se obraćao poštovani advokat Šaponjić vama kao Pretresnom veću, da je navedeno da sam se obratio ja i da stoji ime Pančevski. To je moje ime, samo bih želeo tu kratku korekciju da uputim, za ime u transkriptu. Hvala lepo.

SUDIJA MEJ: U redu. To je svakako adekvatna intervencija.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Jasno je da treba ostaviti dodatno vreme za unakrsno ispitivanje ovako značajnog svedoka i mi ćemo iz tog razloga omogućiti optuženom jedno dodatno zasedanje, dodatnu sednicu danas popodne kako bi mogao završiti sa svojim unakrsnim ispitivanjem. Na Pretresnom veću je da odluči da li će se svedok vratiti ili ne. Mi imamo na umu njegove probleme i poteškoće i činjenicu da se on stavio na raspolaganje da ovde svedoči, ali treba takođe imati na umu i druge aspekte. Naravno, na Tužilaštvu je zapravo da odluči da li će se ovaj svedok vratiti ili ne, to je nešto na čemu su oni insistirali i mislim da je dodatno ispitivanje ovde takođe vrlo važno i vredno, tako da ćemo mi postupati imajući na umu sve te aspekte. Mi u ovom trenutku ne

zasedamo u punom sastavu, tako da ne možemo da donesemo konačnu odluku. Kada budemo zasedali u punom sastavu, ukoliko se u tom smislu podnese neka molba ili zahtev, mi ćemo to razmotrati. Gospodine Milošević, u međuvremenu, sa današnjim danom morate završiti unakrsno ispitivanje.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili smo o događajima u 1995. godini. Vi ste objasnili neke aspekte događaja. Da li se sećate da je čitava jedna brigada vojske Armije Bosne i Hercegovine, dakle Izetbegovića tražila preko posrednika od mene saglasnost da pređe Drinu i nađe spas u Srbiji? To je bilo 840 ljudi, cela brigada koja je tražila jednostavno utočište pred dejstvima. Da li se sećate toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sećam se tog događaja, ne znam detalje, ali se sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da smo im odobrili da pređu, jedini je uslov bio da pređu bez oružja, da smo ih smestili u policijski kamp, lekarski zbrinuli, hranili, istog dana, odnosno sutradan poslali tamo sve predstavnike diplomatskih misija u Beogradu, Crveni krst i tako dalje, da bi se videlo ko su i da bi se videla briga koja se o njima vodi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, mislim da je bilo jedno opšte raspoloženje i da smo svi bili zadovoljni jednim tako humanim gestom sa naše strane prema muslimanskoj strani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda neću da vam, pošto ovde imam i izveštaj "Politike" o tom događaju, da gubim vreme na njemu. Vi se sećate, nadam se, da su onda i jedni i drugi tražili da ih mi vratimo, kad kažem i jedni i drugi, rukovodstvo Republike Srpske da se preda njima da bi ih razmenili, a preko međunarodnih posrednika rukovodstvo na čijem je čelu bio Alija Izetbegović da se vrate njima, a ja sam odbio i jedne i druge, sećate se toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa obrazloženjem da neću da ih vratim jer su oni pod mojom zaštitom, a što se tiče vojske Bosne i Hercegovine iz koje su došli, nemam dokaze da su dobrovoljno u toj vojsci i da takođe neću ni njima da ih vratim, već da želim da oni budu, pošto su zbrinuti, oporav-

ljeni, odeveni, nahranjeni, prebačeni u neku neutralnu zemlju odakle svako od njih može svojom voljom da odluči da li će da se vrati tamo ili će da ide kod rođaka u Australiju (Australia), Ameriku (United States of America) ili Nemačku (Germany) ili bilo gde drugo. Je li tako bilo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je javno iznet vaš stav, koliko se ja sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda smo ih posle jednog prilično dugog perioda u kome oni uopšte nisu tretirani kao zarobljenici, nego kao izbeglice, prebacili u Mađarsku (Hungary) gde ih je prihvatio Međunarodni komesarijat za izbeglice (UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees) i omogućio svakome da prema svojoj volji ide na razne strane sveta. Dakle, da li je jasno bilo da kad vojnici Armije Bosne i Hercegovine traže utočište u Srbiji, da se nije moglo govoriti da oni traže utočište kod nekakvog agresora, kako su oni hteli nama da pripišu na političkom planu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno, pri čemu zaista mogu i ja slobodno da dodam da je Srbija, što se tiče etničkog sastava, bila skoro adekvatna sastavu prethodne Jugoslavije, SFRJ, i da je sve vreme ratova, i u Hrvatskoj i u Bosni, u Srbiji su živeli i Hrvati i Muslimani i Albanci i nije bilo incidenata po tom osnovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste, odnosno, pitao vas je gospodin Najs u vezi sa Abdićem jeste li videli Abdića u Beogradu. Da li se sećate da je ta poseta bila objavljena i na televiziji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam i rekao u odgovoru na to pitanje da je to bilo u svim našim medijima i da su prenela i sredstva informisanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je Abdić onda uspostavio Autonomnu pokrajinu Zapadnu Bosnu i zaključio mir i sa Republikom Srpskom i sa hrvatskom stranom želeći da tu enklavu sačuva i izvuče iz bilo kakvih ratnih dejstava i da nastavi da normalno sarađuje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je Abdić takvu izjavu ili sličnu, ja ne mogu precizno da je interpretiram, dao i pred našim sredstvima informisanja u Beogradu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je onda čak potpisan sporazum između njih, to je bilo u zgradi Predsedništva Srbije, i ja sam taj sporazum potpisao kao svedok, u svojstvu svedoka?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što se tiče, dakle, tog dela Bosne i Hercegovine, tu je tada rat prestao u odnosima Srba, Muslimana, Hrvata, ali na žalost, nastavljen je dejstvima Petog korpusa Armije Bosne i Hercegovine pod komandom Atifa Dudakovića. Da li se sećate mnogih događaja o velikim zverstvima pripadnika tog korpusa upravo nad Muslimanima koji su bili pristalice mira u autonomnoj pokrajini Zapadnoj Bosni?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, prema informacijama koje smo imali ne samo Petog korpusa, već i ukupno muslimansko rukovodstvo iz Sarajeva je bilo izuzetno nezadovoljno takvim stavom gospodina Fikreta Abdića i upravo su na tom delu muslimanskog življa bile najveće represije nakon objavljivanja autonomije Zapadne Bosne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je u stvari na tim prvim izborima za Predsedništvo Bosne i Hercegovine pre izbivanja rata Fikret Abdić bio ličnost koja je dobila najveći broj glasova, veći i od Alije Izetbegovića, i prema pravilima trebalo da bude predsednik Predsedništva Bosne i Hercegovine?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to se moglo videti iz zvaničnih izveštaja i u sredstvima informisanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali on je to svoje pravo i prednost prepustio Izetbegoviću, govoreći da je on privrednik, a ne političar i da ne želi da se bavi tim političkim stvarima? Ostao je samo član Predsedništva, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kasnije je to na žalost izazvalo fatalne posledice, vi se sećate u kojoj je meri bila korišćena i onda Islamska deklaracija i uopšte u kojoj su meri otvorena vrata islamskom fundamentalizmu tada u Bosni i Hercegovini dolaskom Izetbegovića na čelo Predsedništva Bosne i Hercegovine. Da li je to tačno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja lično mislim da je to jedno od najvećih zala koja su se zatekla na prostoru Bosne i Hercegovine, to prisustvo muslimanskog, odnosno islamskog fundamentalizma i veoma velike količine sredstava koja su se slivala kao pomoć Aliji Izetbegoviću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde je jedan svedok koji je svedočio par dana pre vas, između ostalog i o tome da smo mi pružali pomoć Republici Srpskoj i Srpskoj Krajini, a o tome smo razovarali juče, kada sam ga pitao: "Pa, dobro, šta je čudno u tome da Srbi pomognu ...

SUDIJA MEJ: Ne, on u vezi sa tim ne može da da komentar, to je rekao neki drugi svedok, on to ne može da komentariše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Mej (May). Da pređemo onda na neka druga pitanja. Ali mogu da pitam svedoka da li je poznato i da li je uopšte bilo sporno da je muslimanska strana u ratu primala pomoć od čitavog niza država, uključujući i velike grupe mudžahedina dobrovoljaca i tako dalje, koji su učestvovali u zverstvima izvršenim i nad Srbima i nad Hrvatima u Bosni i Hercegovini? Smatram da svedok to, s obzirom na svoju funkciju tada, mora znati jer je te informacije dobijao.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To uopšte nije sporno, čak nije sporno ni prisustvo nekih fundamentalista i njihova identifikacija na samoj teritoriji Bosne i Hercegovine, čak i u borbenim jedinicama Alije Izetbegovića. Mislim da za to postoje veoma jaki i validni argumenti i u Vojsci Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je tačno, kada govorimo sada o Kosovu, da je u rukovodstvu našem bilo poznato da se Amerika javno zalagala za sporazum Srbije i kosovskih Albanaca, a da se svojom tajnom diplomatijom i obaveštajnim aktivnostima izuzetno intenzivno bavila reorganizovanjem UČK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) koja je bila već septembra-oktobra 1998. godine poražena?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema obaveštajnim podacima koje smo imali, prema informacijama iz centara gde su se obučavali albanski teroristi, uloga Amerike je tu bila evidentna, i na našoj teritoriji i na suprotnoj strani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste vi tada smatrali da će oni pripremati UČK-a za prolećna dejstva?

SUDIJA MEJ: To nije pitanje za ovog svedoka, možda će biti nekog dokaznog materijala u vezi sa tim kad za to dođe vreme i onda ćemo to razmotriti, ali za ovog svedoka, njegovo mišljenje nije u vezi sa tim relevantno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja upravo mislim da jeste pitanje, jer ovde je dato i njegovo viđenje ove situacije, to je dokument koji se odnosi, to je pismo u kome on izlaže sve ove aspekte, ono je označeno 04449622, Savezna Republika Jugoslavija, savezna vlada, potpredsednik Zoran Lilić, u kome on izlaže stavove o kojima je govorio. Naime, on je ispitivan o svojim misijama ...

SUDIJA MEJ: Da, to je u redu. Iznesite pred njega pismo ako ga imate.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 31.

SUDIJA MEJ: Dajte svedoku njegov primerak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, prvo da razjasnimo da li je tačno da ste vi nastojali da ovde date jednu celovitu sliku na bazi svih informacija vojnih službi, Službe državne bezbednosti, informacija Ministarstva inostranih poslova, odnosno onog centra za prikupljanje informacija, dakle sve što vam je bilo dostupno nastojali ste da na neki način sažmete u jedan pregled ovih osnovnih ocena, stavova i tako dalje? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pismo koje sam vama uputio otprilike 20. novembra je upravo sastavljeno na osnovu svih saznanja i unutarobaveštajnih i obaveštajnih službi i iz drugih zemalja i iz svih ovih izvora koje ste pomenuli, ali i iz uvida na terenu šta se dešava zaista na tom prostoru. I mislim da se jako lako može dokumentovati uvidom u dokumentaciju Vojske Jugoslavije, SID-a, Državne bezbednosti i pozivom nekih drugih svedoka koji mogu biti, ukoliko to uvaženi sud bude želeo da ovde to dokumentuje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, propustio sam da dodam i to da je, delimično ste u pravu kad to tvrdite, da je osim svih ovih informacija ovo bio i rezultat i ovih vaših odlazaka na Kosovo u dogovoru sa mnom sa odgovarajućim predstavnicima vojske, policije, lokalnih organa i tako dalje. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da li je tada bila procena da će oni pripremati ovu terorističku organizaciju za prolećna dejstva?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je na osnovu saznanja koja smo imali bio evidentan pokazatelj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je bilo naše uverenje da će oni preko uticaja na albanske lidere, ovde pominjete Rugovu (Ibrahim Rugova), ali svakako ste mislili i na druge, otezati pregovore po sistemu napred-nazad i kupovati vreme jer je UČK-a bila u veoma lošem stanju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, to je upravo u vremenu kada je teroristička vojska Kosova, OVK-a ili UČK-a, kako je ko zove, svejedno, ja ne bih rekao da je bila uništena, ali je svakako bila razbijena, znači u jednom rasulu opštem i pred verovatno konačnim krahom. Tako da je ova ocena koja je ovde data apsolutno tačna: ne samo preko gospodina Rugove, normalno, neko preko većine albanskih prvaka za koje su se trudili da ih ujedine na jednom istom cilju, obzirom da su i sami tada bili relativno razjedinjeni, albanski prvaci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je onda ocena bila i da je konačana cilj Klintonove (Bill Clinton) administracije bio dovođenje NATO snaga na Kosovo i Metohiju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila moja impresija na osnovu svih podataka koje sam imao i ja sam vam to napisao u ovom pismu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako je. A da li je tačno da je Hil (Christopher Hill) tada, to je američki ambasador u Makedoniji koji je bio zadužen za ove neposredne kontakte na Kosovu, nudio UČK razna modifikovana rešenja koja izlaze izvan okvira sporazuma koji smo postigli Holbruk (Richard Holbrooke) i ja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Sa gospodinom Hilom je, ako se ja ne varam, tada pregovore ili razgovore vodio gospodin Šainović, ovo je informacija sa terena i ona odgovara podacima koje sam ja dobio na samom terenu, čak i od ljudi koji su bili neposredno involvirani u OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je onda glavni cilj administracije bio da se napravi spoljni prsten oko Kosmeta?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam pokušao u ovom pismu da upravo odgovorim na to pitanje dajući podatke o broju vojnika u Makedoniji, šta se očekuje da će još stići i prema izvoru koji je bio izuzetno relevantan i to se moglo videti čak kad se to stavi na geografsku kartu, onda se tačno vidi da se potpuno zatvara taj prsten.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da gomilanje stranih trupa nije imalo svrhu da spreči upade terorista, već da manipulišu izbeglicama

kada dođe do sukoba, da pređu u Albaniju (Albania) da bi se stvorili uslovi za prikazivanje nekakve humanitarne katastrofe?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U trenutku kad sam ja pisao ovo pismo, ili ovaj izveštaj ili informaciju vama, to se nametalo kao dobra pretpostavka, ali se ona kasnije ispostavila kao tačna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A jesu li vam poznata naređenja, nalozi i aktivnosti u toku agresije NATO na Jugoslaviju vođstva UČK-a i albanskih političkih stranaka stanovništvu da napušta masovno teritoriju Kosova i odlazi u Albaniju, Makedoniju i Crnu Goru?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja nisam bio u prilici da tada budem na Kosovu i Metohiji, ali sam upoznat sa takvim naredbama. Podaci koje ja znam pokazuju da je to činjenica. Naime, pre početka NATO bombardovanja broj izbeglica u Makedoniji i Albaniji zbirno nije prelazio 35.000. Nakon početka bombardovanja NATO pakta prema podacima komesarijata Ujedinjenih nacija, znači to su podaci koji nisu iz naših izvora, već iz Ujedinjenih nacija (United Nations), taj broj se popeo, ako mene još uvek dobro služi memorija, a mislim da da, negde na 780.000.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo potpuno jasno da oni u to vreme nisu bežali pred nekim srpskim dejstvima niti da je bio organizovan neki proces njihove deportacije od strane ...

SUDIJA MEJ: Nisam baš siguran da ovaj svedok može da odgovori na to pitanje, on tada u to vreme nije bio tamo. Radi se o ključnom pitanju o kome će Pretresno veće morati da odluči, a njegovo mišljenje nam neće baš biti od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ne pitam svedoka, gospodine Mej, za mišljenje, nego za činjenice koje su mu, u to vreme je bio potpredsednik vlade ...

SUDIJA MEJ: On ne može na to da odgovori. Ne može da odgovori u vezi sa tim činjenicama. Ne može da kaže šta se desilo, on samo može da nam kaže kakve izveštaje je primao. Do sada smo mu dozvolili da iznese određene stvari, no on ne može da kaže, odnosno, nema saznanja o tome zašto su Albanci postali izbeglice. To je nešto o čemu ćemo mi odlučiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, gospodine Liliću, da li imate saznanja o tome zašto su Albanci postali izbeglice?

SUDIJA MEJ: Ne, neću dozvoliti to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, izgleda da su pitanja dozvoljena kad se dovede neki svedok koji je negde u nekom selu u Bosni nešto čuo i video, a nisu dozvoljena pitanja kad se dovede bivši predsednik Jugoslavije i tadašnji potpredsednik savezne Vlade o stvarima da govori o stvarima o kojima ja zaista kompetentan da govori...

SUDIJA MEJ: Da li ste vi tada u to vreme bili na Kosovu?

SVEDOK LILIĆ: Ne, gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Da li imate bilo kakve direktne dokaze ili direktna saznanja u vezi sa ovim konkretnim pitanjem?

SVEDOK LILIĆ: Ne, ja imam ona saznanja koja sam saznao od drugih.

SUDIJA MEJ: Dakle, iz drugih izvora, zar ne? Gospodine Milošević, ono što je svedok dobio iz drugih izvora nam neće biti od pomoći. Ukoliko vi želite da izvedete dokaze o tome šta se desilo na Kosovu, vi ćete naravno to moći da uradite. Ukoliko ovaj svedok kaže, "mi smo dobili takve i takve izveštaje", ja mislim da time ne dobijamo ništa. U redu, dozvoliću ovo pitanje. Da li ste vi razgovarali sa nekim od tih izbeglica, vi lično?

SVEDOK LILIĆ: Ne, gospodine Mej, tada nisam bio na Kosovu i Metohiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Možemo da idemo dalje, gospodine Mej?

SUDIJA MEJ: U redu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je tada Albanija, mislim na to vreme kraja 1998. godine, postala logistička baza terorista i da je služila za otvaranje kanala iz Albanije radi ubacivanja terorista i ubacivanja oružja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno, i mi smo imali dnevne izveštaje koliko je oružja zaplenjeno, bilo je jako učestalih pokušaja na granici prema Albaniji, dosta terorista je stradalo, bili je pucnjave i na vojnike Vojске Jugoslavije. Ta evidencija postoji i vrlo je precizna. I bili su nam poznati kampovi s one strane granice u kojima se vršila obuka UČK, to su podaci naših obaveštajaca, ti podaci se mogu proveriti, u tim bazama je bilo oko 5.000 terorista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kada su u pitanju verifikatori, da li je tačno da su tada Britanci i Amerikanci pokrivali granicu i pravili vezu sa Makedonijom i Albanijom gde su bile snage NATO takođe?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Naše granične su, ja mislim, svakodnevno izveštavale o prisustvu verifikatora o kojima govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Slične podatke, znači iz sličnih izvora koji su dovoljno pouzdani, pretpostavljam da ste dobijali i ovom prvom pitanju na koje gospodin Mej ne dozvoljava da odgovorite koje se tiče izbeglica, je li tako ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ali ja poštujem stav gospodina Meja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Ja samo imam u vidu da potpredsednik vlade ne ide na lice mesta da razgovara sa svakim i da vidi svakog ovog verifikatora, nego ima pouzdane podatke nadležnih službi i na osnovu toga ...

SUDIJA MEJ: Koje je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da je u Nemačkoj dogovoreno da Bukoški (Bujar Bukoshi) kupi naoružanje za 12 miliona maraka?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno i to je opšte poznata činjenica. Greškom albanske strane se ja mislim pojavila i u nekim njihovim lokalnim sredstvima informisanja. Inače, ovo je naš obaveštajni podatak i to oružje je na žalost bilo na Kosovu, nalažene su, ja ne želim da prejudiciram odakle je stiglo oružje, ali je evidentno da je to postojalo. Znači, to je oružje koje je pripadalo uglavnom istočnonemačkom korpusu za vreme pre ujedinjenja Nemačke ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je bivši predsednik Albanije Beriša (Sali Berisha) koji je kontrolisao sever Albanije preuzeo na sebe obavezu da prebaci teroriste iz Albanije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema našim podacima, a ja verujem da Vojska Jugoslavije ima čak i to, kako se to zove, presretnute razgovore, Beriša je držao taj deo Albanije, i čak i posle nereda i nemira u Albaniji mislim da je upravljao svim rezervama oružja koje su se tad zatekle u Albaniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je prema saznanjima koja su vama bila dostupna, određeno sofisticirano oružje trebalo da ubace i verifikatori? Je li tako ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to bilo jasno da je Verifikaciona misija OEBS-a (OSCE, Kosovo Verification Mission) bila zloupotrebljavana za reanimaciju ...

SUDIJA MEJ: To je samo vaše mišljenje i nema sumnje da su to obaveštajni podaci i izveštaji koje je imala vaša strana. Nije nam od velike pomoći da se time ponovo bavimo. Vi ste to izneli pred verifikatore, oni su to negirali, dakle, mi ćemo odličiti o tome šta je istina. Ukoliko imate neke direktne dokaze o tome, vi ćete, naravno, moći da ih predočite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno da je novi kanal za ubacivanje terorista bio preko Sarajeva, a zatim preko Makedonije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. I ono što je najinteresantije, ja sam vam to, mislim, to se vidi iz ovog pisma, da je to podvučeno, da su se koristile redovne autobuske linije i da su u grupama od po tri do pet prebacivali se preko Beograda, što je najinteresantnije i odatle dalje išli na Kosovo i Metohiju, preko Makedonije i aerodroma Skoplje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Oni su dolazili kao civili u grupama od dvojice, trojice putnika redovnim autobuskim linijama i onda se prebacivali dole kao civili, a dole bili naoružavani i opremani i tako dalje. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: A i preko Makedonije i Skoplja ulazili na Kosmet, to su naša saznanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno da su, dakle, još tada 1998. godine bili naoružani, čak imali i rakete projekte "Armbrust" (ARM-BRUST), "Stinger" (Stinger), snajpere domet do 2.000 metara i tako dalje, oružje koje se moglo samo uz pomoć određenih službi drugih zemalja da nabavi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mogu da govorim o ovoj prvoj činjenici da su imali takve snajpere, što se videlo na žrtvama sa naše strane, i da su imali ovo oružje koje je čak i u nekim situacijama, u nekim aktivnostima naših antiterorističkih jedinica zaplenjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je procena tada bila da albanski vrh kupuje vreme da bi NATO skupio potrebne snage u Albaniji i Makedoniji i da bi ubacili potrebnu količinu naoružanja teroristima? Da bi ih reorganizovali i povezali teritorije pod njihovom kontrolom?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Na takve aktivnosti i takav kraj njihovog nastojanja su ukazivale sve informacije koje sam ja imao prilike da vidim, i na žalost, ta se procena pokazala kao tačnom i upravo se poklapa sa mesecom koji sam ja ovde i naveo, to je mart mesec kada je počela kampanja NATO pakta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je bilo jasno dakle iz svih tih činjenica da međunarodna zajednica neće reagovati da bi sprečila aktivnosti terorista, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je bilo evidentno na samom terenu, teroristi su se ponašali kao da su na svojoj teritoriji a da je srpska strana teroristička.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko se sećam, vi ste onda predložili i poseban štab za rukovođenje posebnim vojnim snagama mimo MUP-a i vojske, međutim da li je tačno da su MUP i vojska imali svoje linije komandovanja i da se nije mogao organizovati nikakav treći lanac komandovanja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U okviru Vojske Jugoslavije su postojale specijalne jedinice koje su mogle da odgovore ovom zadatku koji ja predlažem. Bile su, postojale su i u okviru policije specijalne jedinice koje su imale jako dobru opremu. Moj predlog je bio da se napravi jedna treća posebna jedinica koja bi se bavila isključivo antiterorističkom aktivnošću. Normalno, procena je vaša očigledno bila drugačija i stoji činjenica da su jedinice iz MUP-a i Vojske Jugoslavije imale svoj lanac komande. Normalno, ova bi jedinica mogla da bude formirana u okviru jedne od ovih grupacija, bilo Vojske

Jugoslavije, bilo MUP-a. Moja procena je bila da teroriste treba po svaku cenu razbiti pre marta meseca, a ukoliko se to ne uspe da uradi, tada im dati ultimatum u bukvalnom smislu da se predaju, okružiti ih i dejstvovati po njima, pri čemu bi svakako morala da se obavesti međunarodna zajednica kako bismo izbegli kasnije probleme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međunarodna zajednica je tada imala svoju verifikacionu misiju na Kosovu, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Moja ideja je bila da ih obaveštavamo o svakoj aktivnosti prema teroristima, da bismo izbegli bilo kakve moguće špekulacije. Drugo što sam smatrao da je posebno važno, to je da se granica dodatno obezbedi kako bi se sprečio šverc oružja, unošenje oružja, ubacivanje terorista i kao što znate, uz vašu saglasnost, ja sam i putovao u neke od zemalja da razgovaramo o mogućem elektronskom obezbeđenju granice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, toga se dobro sećam, i trudili smo se da se granica obezbedi što je moguće bolje. Da sada kratko pređemo na ovaj dokument koji je ovde dat, ovo je Perišićevo pismo.

SUDIJA MEJ: Koji broj je to pismo?

SVEDOK LILIĆ: Ako mogu da vas zamolim da dobijem kopiju.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 23.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa, ajmo da pogledamo sad, pošto ste vi davali neka objašnjenja u vezi sa ovim njegovim pismom, ja sam zapazio u glavnom ispitivanju da ste vi prvo rekli da ne želite da komentarišete Perišićevo pismo, jer to je njegovo pismo. Ali je gospodin Najs insistirao da komentarišete određene stvari, pa bih sad želeo da neka pitanja u vezi s tim raspravimo. Prvo, je li ovo potpuno jasno da je ovo jedna obična dimna zavesa da se izbegne odgovornost za ono što treba da se radi u skladu sa dužnostima koje Vojska ima na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja teško da ...

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja nisam hteo da ulažem prigovore na ova pitanja i to iz očiglednih razloga. Ako optuženi misli da će dobiti povoljne

odgovore, ja u to nisam hteo da se mešam. Ulažem prigovor na formulaciju ovog poslednjeg pitanja.

SUDIJA MEJ: Radi se o tumačenju pisma. Zar ne može svedok da da svoje tumačenje?

TUŽILAC NAJS: To je stvar Pretresnog veća.

SUDIJA MEJ: Gospodine Liliću, postavlja vam se pitanje u vezi sa ovim pismom. Ukoliko možete da date svoje mišljenje o tom pismu i ako smatrate da bi to bilo relevantno, naravno da to možete učiniti, ukoliko se slažete sa tumačenjem koje je izneo optuženi. Ukoliko ne, samo recite, ili ako mislite da nam ne možete dati mišljenje koje bi bilo od neke koristi.

SVEDOK LILIĆ: Ja teško mogu da se složim da je ovo dimna zavesa, kako je rekao gospodin Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, evo, poći ćemo po ovim tvrdnjama. Je li jasno da se Perišić tu isključivo zalagao, odnosno, pre svega zalagao, ove druge marginalne stvari i njih ćemo dotaći, nije problem, zalagao za uvođenje vanrednog stanja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ja sam to i ponovio nakon, postoji još pisama koje prate to pismo, ja ne znam da li ih ima ovde u dokumentaciji, iz koji se vidi ova tvrdnja da Perišić insistira na uvođenju vanrednog stanja na delu teritorije Savezne Republike Jugoslavije, ili bolje rečeno Republike Srbije, da bi na taj način dobio legitimitet za upotrebu Vojske Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, mislim da ste kompetentni da odgovorite na ovo pitanje sobzirom na svoj položaj, da nikakvo vanredno stanje nije potrebno vojsci da bi reagovala na terorističke napade koje smo konstatovali da su im konstantno bili izloženi pripadnici vojske?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: General Perišić je insistirao da vojska deluje tako kako ste vi sad rekli, u zoni odgovornosti vojske, odnosno u graničnom pojasu koji je, ako se ja ne varam, tada bio po dubini relativno uzak, pa je kasnije odlukom savezne vlade, ja mislim, proširen na pet kilometara, a da se za upotrebu vojske u sadejstvu sa antiterorističkim jedinicama koje su bile na Kosovu, daju adekvatne naredbe za upotrebu vojske kroz instituciju vanrednog stanja. Pri čemu, objektivno, obzirom na izveštaj koji sam

ja imao prilike da vidim i u pisanoj formi sa njegove strane, kasnije shvativši da je njegovo insistiranje kod vas i vaš pristanak da ja odem u dva navrata na Kosovo i Metohiju da vidimo kakvo je zaista stanje, u stvari treba da bude potvrda da je najveći broj komunikacija zaprečen od strane terorista i da su neprohodni suvozemnim putem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je vama poznato da prema relevantnim propisima vojska i u miru može da se koristi za obezbeđenje komunikacija, za razne elementarne nepogode, za reagovanje i borbu protiv terorizma i tako dalje? Je li vam to poznato?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U ovim mirnodopskim uslovima o kojima ste govorili, apsolutno da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, da bi se reagovalo na terorizam, nije bilo potrebno nikakvo vanredno stanje. A da li se vi sećate, prema podacima koji su vam nadam se bili dostupni, da je na Kosovu i Metohiji bila ugrožena bezbednost građana ovim terorističkim dejstvima, ukupno 213 naseljenih mesta od ukupno 1.413 naseljenih mesta na Kosovu, to znači jedna šestina otprilike, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam tačno broj, ali je činjenica da je bio jako veliki broj mesta i da je to vreme otprilike kada je većinski broj sela praktično ostao bez srpskog življa, pod pritiskom albanskih terorista i čak su se i starosedeooci Albanci pomerali sa tog metohijskog dela Kosova i Metohije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali je tada bilo oko 1.200 mesta u kojima nije bilo nijednog terorističkog napada i da bi praktično uvođenje vanrednog stanja, koje kao što smo konstatovali nije bilo potrebno da bi se dejsstvovalo u vezi s terorizmom, bio priličan udar na građanska prava i slobode u šest sedmina teritorije, u odnosu na onu jednu sedminu gde su bili teroristički napadi. Je li tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo je vaša procena i vi ste tada na to imali pravo svakako i Vrhovni savet odbrane Savezne Republike Jugoslavije je na to imao pravo, ali je činjenica da bi vojska pružala logistiku, u smislu aktiviranja velikih, krupnih jedinica, znači pokreta artiljerijskih jedinica ili eventualno sadejstva tih jedinica sa policijom, davanje logistike, trebalo je uvođenje vanrednog stanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, zar nije najbolji dokaz činjenice da je bez vanrednog stanja praktično bila razbijena UČK, a da je, kad je došla verifikaciona misija u dogovoru koji je napravljen, prisustvo vojske osim u kasarnama bilo svedeno samo na tri tačke nivoa čete, tri glavne neke strateške raskrsnice tamo na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ali mi ovde govorimo o ovom pismu generala Perišića i šta su razlozi pisanja tog pisma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, razlozi su očigledni: da se opravda pred svojim spoljnim mentorima za ono što su mu oni nalagali da radi, što je pokazao i dalji razvoj događaja kada je uhapšen zbog špijunaže.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam, gospodine Miloševiću, da je Perišić u vreme kad sam ja bio predsednik Savezne Republike Jugoslavije radio za bilo koju stranu službu, jer bih ga lično uhapsio. Prema tome, da li se kasnije nešto dešavalo, ja zaista to ne mogu da tvrdim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li smo, dakle, raščistili da vojska ima obavezu i u mirnodopskim uslovima kod ovih komunikacija, kad kažem komunikacija, mislim na putne pravce, bitne saobraćajne komunikacije, borbu protiv terorizma i tako dalje, je l' to proizlazi iz propisa?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, obezbeđenje teritorija po dubini, van graničnog pojasa, pripada Ministarstvu unutrašnjih poslova. Svakako da vojska treba da reaguje na bilo kom mestu ukoliko je ugrožen bilo koji pripadnik Vojske Jugoslavije, ali su to pojedinačni slučajevi, znači, ne može da bude neko njeno eventualno frontalno angažovanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vam je poznato da u Ustavu Jugoslavije piše u članu 133, ne želim da vas vređam pitanjem da li vam je poznato, nego da vas samo podsetim, piše: "Savezna Republika Jugoslavija ima vojsku koja brani suverenitet, teritoriju, nezavisnost i ustavni poredak". Dakle, Vojska brani teritoriju, suverenitet, nezavisnost i ustavni poredak. Jesu li teritorija ili bar jedan od ovih elemenata, a ja mislim svi, bili ugroženi terorističkim dejstvima u to vreme na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to uopšte nije sporno i uopšte se ne vređam, meni je ovaj član jako dobro poznat...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Samo ako mogu da završim, samo sekundu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo izvolite.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Jako mi je dobro poznat ovaj član, ali postoji i Zakon o odbrani, Zakon o Vojsci Jugoslavije i tačno definiše kada i kako se upotrebljavaju jedinice Vojske Jugoslavije. Normalno, upotrebu jedinica Vojske Jugoslavije u skladu sa odlukama Vrhovnog saveta odbrane može da naredi i predsednik Savezne Republike Jugoslavije bez ikakvog vanrednog stanja, to nije sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta je onda uopšte sporno ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako je postojala takva naredba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da Perišić piše pismo kojim objašnjava da ono što se može bez vanrednog stanja, može samo sa vanrednim stanjem. Je li smo se složili, dakle, da to može bez vanrednog stanja i da ova tvrdnja da to može samo sa vanrednim stanjem nije tačna?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja ne želim da tumačim generala Perišića. Ako je imao adekvatnu naredbu, onda je trebalo da upotrebi Vojsku Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo jedan trenutak. Gospodine Najs, ovde se sada vodi razgovor o tome šta vojska može da preduzme u mirnodopsko vreme i kada je u pitanju vanredno stanje. To su ustavna pitanja i Pretresno veće je već odlučilo da svedok može da odgovara na ova pitanja u određenoj meri, odnosno, u onoj meri u kojoj on to može da uradi. Postavljam sada pitanje da li je potrebno pozvati još jednog eksperta za ustavna pitanja. Vi ste imali na umu da pozovete nekog, ali Pretresno veće nije dozvolilo da on svedoči. Međutim, jasno je da je potrebno da Tužilaštvo obezbedi dokaze, odnosno, pojašnjenja u vezi sa ustavnim pitanjima i problema u ovom predmetu.

TUŽILAC NAJS: Da, Pretresno veće je već odlučilo o našem stručnjaku za ustavno pravo u vezi nekih tema, ja ne znam da li je konkretno doneta odluka...

SUDIJA MEJ: Ne, ne u vezi svih tema.

TUŽILAC NAJS: Ne u vezi svih tema.

SUDIJA MEJ: U vezi sa Kosovom.

TUŽILAC NAJS: Da, u vezi sa Kosovom i ja znam, sećam se da je to odbijeno. Ja mogu jednostavno da podsetim Pretresno veće da naći nekoga ko je spreman da svedoči pred ovim Pretresnim većem, a ko ima adekvatno iskustvo i poznavanje tematike, nije bilo lako. Iskreno rečeno, mnogi ljudi su se bojali da daju svedočenje. Mi smo vam stavili na raspolaganje jednog svedoka stručnjaka za ustavno pravo, evo, ja sad sebi dozvoljavam da se ovako osmehnem, naime, vodila se diskusija u vezi gospodina Babovića o tome koji je svedok bolji u vezi pravnih pitanja o kojima je on govorio. To je bilo nešto u čemu ste vi, naravno, učestvovali, no sad to više nije važno. Mi ćemo možda moći da pronađemo drugog stručnjaka za ustavna pitanja, ali jedini svedok do kog smo mi mogli u to doba da dođemo i kojeg smo mogli da vam ponudimo je bio gospodin Kristan. On nam još ostaje na raspolaganju, on možda može da se osvrne na ovu temu. Mislim da je ukidanje autonomije Kosova bila jedina tema koju ste vi isključili iz tog eventualnog, iz tog predloženog svedočenja. Naravno, ako optuženi želi da pokrene ustavna pitanja sa kvalifikovanim svedokom Tužilaštva, čak iako mi ne budemo imali priliku da pokrenemo ta pitanja sa svedokom, optuženom ostaje mogućnost da to sam uradi.

SUDIJA MEJ: To se svodi na sledeće, naime, vašem predloženom svedoku je bilo dozvoljeno da svedoči o ustavnim pitanjima, ali na ograničeni broj okolnosti, odnosno, tema. Mi smo to svedočenje suzili. A ostatak, ostali deo njegovog izveštaja nije bio isključen, nije bio izuzet.

TUŽILAC NAJS: Da, to je tačno. I naša namera jeste bila da ga ponovo pozovemo, ja sam to jasno naznačio u to vreme, ali to će verovatno biti tek na jesen. Ono šta ja mogu da vam kažem je da ću ja razgovarati sa svojim timom da vidimo kako možemo da sredimo njegov dolazak, njegov povratak što je moguće pre i da vidimo koliko deo njegovog izveštaja ćemo vam staviti na raspolaganje. Ukoliko ima nešto što nije pokriveno, znači da će nam trebati nekoliko meseci da pokušamo da pronađemo nekog drugog ko bi možda mogao da nam pomogne. Naravno, stvari bi sada mogle biti nešto drugačije u svetlu promena koje su se dogodile. Morate da shvatite da smo mi zaista imali ogromnih poteškoća da pronađemo nekoga sa adekvatnom biografijom i kvalifikacijama, nekoga ko hoće da dođe i da nam pomogne.

SUDIJA ROBINSON: Ohrabrujemo vas da istrajete u tim naporima, gospodine Najs.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mislim da ste iscrpili ovu temu što se tiče vanrednog stanja, bar kada je ovaj svedok u pitanju. Ako imate još nekih pitanja u vezi sa Perišićevim pismom, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ako ste dozvolili gospodinu Najsu da se osmehne, dozvolite i meni da se osmehnem. Ja nisam stavljao nikakav prigovor da svedok gospodina Najsa za ustavna pitanja svedoči i o Kosovu i o čemu god hoće. Meni čak više odgovora da pobijem takva svedočenja i veće mi zadovoljstvo pruža da pobijem svedoke koje dovodi gospodin Najs nego da to dokazujem nekakvim svojim svedocima, što svakako neću propustiti. Prema tome, vi ste sami odlučili da tom svedoku ne date da govori o ustavnim pitanjima koja su vezana za Kosovo čemu se ja, podsećam vas, uopšte nisam protivio. Naprotiv, bilo bi mizadovoljstvo da suprotstavim svoje argumente onima koje on izloži. Ali, da idemo dalje. Gospodine Liliću ...

TUŽILAC NAJS: Ako dozvolite, radi uštede vremena, ja bih pozvao Pretresno veće da, kada bude zasedalo u punom sastavu, razmotri ponovo svoju odluku u vezi sa implikacijom optuženog. Kada bude u punom sastavu, Pretresno veće će verovatno moći da ponovo razmotri ovo pitanje.

SUDIJA MEJ: Ja čisto sumnjam u to. Naravno, mi ćemo to ponovo pogledati, ali čisti sumnjam. Postojao je jedan konkretan razlog zašto je to svedočenje, taj deo svedočenja isključen. Reč je bila o svedokovom učešću u događajima o kojima je trebalo da svedoči kao ekspert i to je razlog zbog čega je Pretresno veće isključilo taj deo njegovog iskaza, odnosno, to nije moglo na odgovarajući način da se prezentira kao svedočenje veštaka.

TUŽILAC NAJS: Da, to mi je jasno.

SUDIJA MEJ: Nastavimo, molim vas.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, da li ste imali prilike da pogledate ovaj podsetnik za pripadnike Vojske Jugoslavije angažovane na prostoru zahvaćenom diverzantsko-terorističkim dejstvima, to je, znači, ceo taj prostor zahvaćen diverzantsko-terorističkim dejstvima, donet u junu

1998. godine od strane Generalštaba Vojske Jugoslavije? Ja ću vam dati da to pogledate sa pitanjem jeste imali prilike da to pogledate. A tu piše ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Oprostite, da li mogu da dobijem da pogledam taj dokument?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Oni ga imaju, to je 02093686, stranica prva koja tako počinje, ja sam ga dobio u ovom setu dokumenata koji druga strana ovde daje.

SUDIJA MEJ: Dajte da to pronađemo. Pre svega, da li je dokument u registratoru? To je jun 1998. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Naslovna strana ima broj 02093685, to je naslovna strana i ima grb Jugoslavije i veliki, vidim da su to dobili od Generalštaba, piše "vojna tajna", "interno" i tako dalje. Podsetnik za pripadnike Vojske.

SUDIJA MEJ: A šta je to zapravo? Kakav je to dokument?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je dokument Generalštaba o, nek vam svjedok to objasni. On je sasvim kompetentan da objasni.

SUDIJA MEJ: Ako uspemo da ga pronađemo, dajte da ga prvo pronađemo da se podsetimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, dok ga pronađu ja ću pročitati par stvari. Potpisan Generalštab Vojske Jugoslavije, prema tome ovo je vrsta naredbe.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak.

TUŽILAC NAJS: Mislim da nije u registratoru.

SUDIJA MEJ: Sačekajte da prvo pokušamo da ga pronađemo.

TUŽILAC NAJS: Ti brojevi nisu u registratoru, a jedini dokument iz juna, da li je to 19. juni? Ne mogu da se setim. Ima ih nekoliko od 25. ako je to to, mada mislim da nije. Pogledaćemo i druge dokumente koji su obelodanjeni optuženom. Ako nam ...

SUDIJA MEJ: Dok tražimo dokument, gospodine Miloševiću, izvolite, možete da pročitate tekst, pa ćemo da vidimo da li možemo da pratimo. Gospodine Lilić, izgleda da sada nemamo taj dokument. Optuženi će vam pročitati relevantne delove, i vi ćete moći da ih pogledate pre nego što date svoj odgovor. Izvolite, gospodine Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, naslovna strana, već sam ukazao na nju: "Generalštab Vojske - vojna tajna, interno". "Podsetnik," oni su to, pretpostavljam, odlukom vlade mogli da dostave ovde i to i uradili, "za pripadnike vojske angažovane na prostoru zahvaćenom diverzantsko-terorističkim dejstvima". I onda kaže: "Tačka 1. Postupak pripadnika Vojske Jugoslavije i jedinica kod ugrožavanja ljudi, materijalnih sredstava, objekata na prostoru zahvaćenom diverzantsko-terorističkim dejstvima". Ostalo se nema šta da ugrozi nego ljudi, objekti, sredstva i tako dalje. I onda kaže: "U situacijama napada odmetničkih, terorističkih, diverzantskih i drugih naoružanih," i tako dalje, da sve to ne nabrajam, "upotrebiti svo raspoloživo ljudstvo i sredstva po načelima borbene upotrebe jedinica u cilju uspešne odbrane, razbijanja," izvinjavam se prevodiocima, čitaću sporije. Znači: "Upotebiti svo raspoloživo ljudstvo i sredstva po načelima borbene upotrebe jedinica u cilju uspešne odbrane, razbijanja i uništenja navedenih grupa. U odbijanju napada obezbediti najviši nivo reda i discipline, bezuslovno izvršavanje naređenja i odgovorno vršenje dužnosti. Preduzimati energične mere na sprečavanju neborbenog ponašanja pojedinica, jedinica i komandi". I onda se govori da se diverzantsko-terorističkim grupama onemogućiti izviđanje, sprečiti njihovi iznenadni napadi, stvore povoljni uslovi za odmor i tako dalje. Pa se onda kaže: "U borbi protiv odmetničkih, terorističkih, diverzantskih i drugih neprijateljskih naoružanih grupa, pored ostalog, treba se pridržavati sledećih načela: za pretragu, poteru i napad, za uništenje diverzantsko-terorističkih grupa ne upotrebljavati manje jedinice od čete-baterije". Četa i baterija su samo u dva roda, ali jedinice iste veličine, znači da se ne upotrebljavaju male jedinice kao što je vod, nego najmanje četa. "Pri dejstvu neprijateljskih trupa iz utvrđenih objekata naseljenog mesta posle upozorenja upotrebiti oruđa za neposredno gađanje selektivnim uništavanjem neprijatelja i objekata iz kojih je ispoljeno dejstvo. Pri razmeštaju kretanja i upotrebi jedinica artiljerije i tenkovskih jedinica TČ, tenkovska četa, ojačati ih odgovarajućim jedinicama pešadije i inženjerije i drugim rodovskim sastavima zavisno od zadatka jedinice. Oklopne mehanizovane jedinice upotrebljavati za okruženje i blokiranje naseljenog mesta. U naseljena mesta ne

ulaziti sa jedinicama Vojske Jugoslavije. Za kontrolu komunikacija i prostora ugroženog terorističkim," dejstvima, načelno koristiti oklopno-mehanizovane jedinice za, sa potrebnim ojačanjima, verovatno treba da piše "sa potrebnim ojačanjima" ovde kaže "za potrebnim ojačanjima", a ja čitam kako piše. "Zabraniti da nepripremljena jedinica krene na izvršenje zadatka". Dakle, sad ću vam dati to da pogledate, naravno da je vojska ovo uradila u skladu sa zakonom, u skladu sa pravilima službe, u skladu sa propisima, ja samo govorim o tome da to nema nikakve veze sa vanrednim stanjem. Tačka 2 je "Postupak pripadnika Vojske u slučaju protivpravnog lišenja slobode od strane pripadnika diverzantsko-teorističkih grupa", jer je bilo otimanja i hvatanja, kidnapovanja vojnika, šta može da, a onda pod 3, "Postupak sa pripadnicima diverzantsko-terorističkih grupa prilikom lišenja slobode," gde se kaže: "Sve dok pripadnik diverzantsko-terorističke grupe upotrebljava oružje ili pruža otpor, prema istom postupiti u svemu kako to nalažu borbena pravila. A nakon polaganja oružja i prestanka sa pružanjem otpora, postupiti na sledeći način: lišiti ga slobode," tako dalje. "Oduzimaju se stvari koje ukazuju na terorizam," onda, i tako dalje. "Imaju pravo komandanti jedinica da ispituju o podacima vojnog karaktera, prikupljaju se obaveštenja o izvršenim krivičnim delima," i tako dalje, i "mogu ih zadržati u pritvoru najviše tri dana, a onda moraju da budu privedeni sudu," i tako dalje. I naročito se naglašava: "Zabranjeno je ubijati lica lišena slobode, nanositi im telesne povrede, izivljavati, mučiti," i tako dalje, "izricati i izvršavati kazne bez odluke vojnog suda, prema ženama pripadnicima diverzantskih grupa mora se postupati sa svim obzirima koji se duguju njihovom polu. Pod ovim zabranjeno je ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, moram da vam kažem da bi ponovo trebalo da razmotrite vaš pristup unakrsnom ispitivanju. Ja sam gledao u ekran i ceo ekran je prošao već minimum dva puta, a da nismo čuli vaše pitanje. Ovo, kao prvo, nije praktično, sobzirom na vremensku ograničenost, a pri tom mi uzimamo u obzir činjenicu da vi vodite sopstvenu odbranu. Ali morate zaista da uložite ozbiljan napor da rezimirate stvari i da postavite svedoku pitanje. Nakon što ste govorili četiri, pet, šest minuta svedok je verovatno zaboravio sa čim ste počeli. Ja svakako jesam, a i ja to treba da pratim. Kao jedno praktično pravilo, ja predlažem da nakon što ste govorili jedan minut, ne duže od jednog minuta, da postavite pitanje. Gledajte ekran i ako vidite da ste završili dve do tri rečenice u celini, to znači

da je došlo vreme da postavite pitanje, jer mi moramo biti u stanju da pratimo vaše unakrsno ispitivanje. Molim vas da to imate na umu.

TUŽILAC NAJS: Mi smo locirali dokument, ne znam koliko će još biti potrebno i da nam ga dostave.

SUDIJA MEJ: Da, izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izgleda da dobre namere mogu da se shvate pogrešno. Ja sam ovo sve citirao imajući u vidu kompetentnost svedoka, a imajući u vidu da štedim vreme, pa sam hteo odjednom da mu dam da ovo pogleda. I samo ću još završiti da je čak naravno posebno naglašeno: "Zabranjeno je vređati i ljudsko dostojanstvo," i tako dalje, "zarobljenih pripadnika". Evo, ja ću dati ovaj dokument svedoku, on nosi naziv, nosi datum juni 1998. godine, nema drugog datuma nego je dole samo jun 1998, ali to je dovoljno jer pismo generala Perišića nosi datum 23. juli 1998. godine. Dakle ...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da pogleda dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dakle, najmanje mesec dana pre nego što on piše ovu svoju, ovu svoju, neću da kvalifikujem šta, u vezi sa kakvim vanrednim stanjem, on se ponaša potpuno u skladu sa propisima i reguliše kako moraju da sa ponašaju na teritoriji toj. To je taj dokument, ja ne verujem da gospodin Lilić ima ikakve sumnje da nisam citirao tačno, jer bi to bilo zaista apsurdno.

SUDIJA MEJ: Dozvolite da pogleda dokument i da utvrdimo da to zaista jeste tako kako vi kažete. Samo trenutak, pustite svedoka da to potvrdi, da je to dokument na koji se pozivate.

SVEDOK LILIĆ: Znači, zaista nema potrebe da ja ovo čitam. Ovaj dokument apsolutno podseća ili izgleda, ja mislim da on predstavlja original dokumenta koji se koristi u Vojski Jugoslavije, u formi podsetnika. Ja posle 13. juna, ja ne znam za ovaj dokument da je izdat, pretpostavljam da mu je prethodila i neka naredba iz Generalštaba, inače drugačije i ne bi mogao da bude izdat. Nije sporno da, ovaj, postoji pravo Vrhovnog saveta odbrane i predsednika Republike Jugoslavije da se Vojska može da upotrebi u skladu sa tim odlu-

kama i to je normalno i van vanrednog stanja. Prema tome, pretpostavljam da postoji naredba u Generalštabu i zbog toga je i izdat ovakav podsetnik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam upravo citirao član 133 Ustava da JNA ima ustavnu obavezu, ne JNA, SRJ ima vojsku koja brani suverenitet, teritoriju, nezavisnost i ustavni poredak. Dakle, vojska ima tu dužnost a ovde je reč o objašnjenju koje se tiče postupanja vojske na teritoriji zahvaćenoj diverzantsko-terorističkim dejstvima, vojska direktno primenjuje svoju ustavnu obavezu. Prema tome, apsolutno se, samo to da se složimo pa da idemo dalje, ne može govoriti o nelegalnoj upotrebi vojske na tom području.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Vojska ne može samostalno da donosi odluku bez obzira na član 133, ali obzirom da se već raspravlja o ekspertima za ustavna pitanja, mislim da bi bilo dobro da bude ekspert i za vojno pravo. Ali, normalno to nije moja, zaista bez želje da utičem na bilo šta u ovoj sudnici, više je sugestija. Sigurno je da vojska može da se upotrebi uz adekvatne naredbe i naređenja i stav Vrhovnog saveta odbrane. Znači, apsolutno nije sporna ta njena ingerencija po članu 133, samo je pitanje, znači, ja nisam video ovaj dokument do danas, prvi put ga vidim, njegova sadržina objašnjava način primene, ponašanja i svega što je ovde vrlo detaljno opisano, piše kraj juna 1998. godine, prema tome, ta dva dokumenta govore sama za sebe. U jednom se tvrdi da nisu postojala ovakava naređenja, ovde se tvrdi suprotno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ovde se ne tvrdi ništa, nego je dokaz da je to naređenje i da to piše. Prema tome, ova nebulozna o tome kako je nelegalno nešto ako nema vanrednog stanja, nadam se da je objašnjena. E sada, da vidimo, kaže, pošto patetično piše gospodin Perišić ovo svoje, da li vam je poznato ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja se izvinjavam samo, gospodine Miloševiću, pošto sam ja pismo vratio, da mi ga ponovo daju, od gospodina Perišića.

SUDIJA MEJ: Pre nego što nastavimo sa ovim, ja ovde imam pismo koje je predočio optuženi, ne znam ima li ikakvih primedbi da to postane dokazni predmet? Na BHS-u je, ali vi ste to obelodanili.

TUŽILAC NAJS: Da, da, da, mi smo to obelodanili.

SUDIJA MEJ: Dajte da dobijemo broj dokaznog predmeta. Bilo bi dobro ako imate i prevod.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane 146.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Inače, gospodine Mej, pošto maločas inače kažete da je to obelodanio gospodin Najs, ja želim da iskoristim priliku da kažem da kao što se vidi, gospodin Najs može da dođe do dokumenata iz arhiva jugoslovenske vlade i Vojske Jugoslavije, za razliku od mojih saradnika koji ne mogu da dođu ni do jednog dokumenta. Tako da sam ja prinuđen da koristim samo ona dokumenta do kojih dođu saradnici gospodina Najsa, što je takođe nedopustiv odnos u ovome što vi vodite.

SUDIJA MEJ: Ne, to je u skladu sa pravilima. Tužilac ima obavezu obelodanjanja svega što može da vam bude od pomoći, svega što je ekskulpatorne prirode i to oni i čine. Nastavimo sa ovim pismom Perišića. To je dokument pod tabulatorom 23.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vanredno stanje smo raspravili. On kaže: "Pod sudbonosnim okolnostima, ako kao profesionalci koji su očuvali vojsku i SRJ u vama poznatim uslovima" on sebe smatra zaslužnim za očuvanje vojske i SRJ. Je li to zvuči malo, kako bih rekao, imbecilno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja zaista to, ja zaista to ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, to je, ja ću dodati da to nije primereno pitanje. Ako imate još nešto u vezi sa pismom, izvolite pitajte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, idemo redom po ovim, kaže: "Konstantnu tendenciju upotrebe vojske van institucija sistema", i to je vezao za vanredno stanje, to smo raščistili. Inače, vama je poznato nadam se, evo, tu vam je Zakon o odbrani, nadležnost za vanredno stanje, neposrednu ratnu opasnost, ratno stanje ima Skupština Jugoslavije, je li tako, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Na predlog vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na predlog Vlade? On kaže da se vladi i obratio, da mu vlada nije odgovorila. Ja sam pitao u vezi s tim ministra odbrane i dobio upravo taj odgovor, da nema nikakve potrebe za tim zato

što oni imaju po propisima, i upravo se ukazalo na ovo kao što ste videli u ovom dokumentu da rade. Kaže: "Izdvajanje jedinica Vojske Jugoslavije je van Vojske Jugoslavije," i onda dalje objašnjava, "Gardijsku brigadu vašom odlukom izdvojili ste van Vojske Jugoslavije". Recite mi, molim vas, gospodine Liliću, ko je komandovao Gardijskom brigadom pre nego što je ovo mojom odlukom se desilo, šta kaže general Perišić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gardijska brigada se nalazila u okviru korpusa specijalnih jedinica. Bila je neposredno podređena komandantu korpusa specijalnih jedinica.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa, dobro. Šta je zadatak gardijske brigade?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Više je protokolarne prirode njen zadatak. Ceremonijalni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam je poznato, ja se nadam da je vama poznato da gardijska brigada vrši i obezbeđenje Vrhovne komande...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to nisam završio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači, obezbeđenje rezidencije predsednika republike, obezbeđenje kancelarije predsednika republike i obezbeđenje Vrhovne komande, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, a da li predsednik republike komanduje vojskom i u ratu i u miru, po Ustavu Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To je tačno. Po Ustavu Jugoslavije, član 135, po Zakonu o vojsci, odnosno član 4 i tako dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste, jeste, prema tome, da li se smatra da, ako je Gardijska brigada, koja inače vrši obezbeđenje šefa države i služi za protokolarne potrebe, se podredi vojnom kabinetu predsednika republike, izmeštena iz Vojske Jugoslavije ili je ona u sastavu Vojske Jugoslavije? Ili se možda predsednik republike koji po ustavu komanduje vojskom ne smatra Vojskom Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Meni je jako teško, pošto imam vrlo nezahvalnu ulogu da tumačim generala Perišića, verovatno bi najbolje odgovore šta je hteo da kaže on sam dao ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, on je dao. Evo, sad ću vam reći njegov odgovor.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Iz, ako, ako dozvolite, gospodine Miloševiću, samo minut jedan ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo izvolite.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se ne varam, ovde se govori o rasformiranju korpusa specijalnih jedinica i stavljanje pod direktnu nadležnost Gardijske brigade, vašu. Da li je to tako bilo ili nije kad je u pitanju Gardijska brigada, ja zaista ne znam ali se svakako mora poštovati princip subordinacije i jednostarešinstva. Vi sigurno ne možete da komandujete Gardijskom brigadom niti ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niti sam komandovao. A da li je vama poznato da nikada Gardijska brigada u ovo vreme od kada je bila prepotčinjena vojnom kabinetu predsednika republike nije upotrebljena nizašta drugo osim za obezbeđenje Vrhovne komande, predsednika republike i ove protokolarno-počasne stvari? Je li vam poznato to?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja to ne mogu da tvrdim, obzirom da nisam bio u prilici da prisustvujem sednicama Vrhovnog saveta odbrane, ja tada tamo više ne dolazim, sem da, nema razloga da to što kažete ja ne verujem da je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sad, molim vas ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Došlo je vreme za pauzu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Imam samo ovo jedno pitanje oko te Gardijske brigade, da bar to jedno ne delimo.

SUDIJA MEJ: U redu, samo da bude brzo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vidite da na drugoj strani njegovog pisma on kaže: "Osim ako imate nepoverenje u načelnika Generalštaba".

Zašto sam ja to tako uradio, kaže "osim ako imate nepoverenje u načelnika Generalštaba". Je li napisao tako Perišić?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to piše tu. Ja vas molim da, znači ja sam komentarisao ovo pismo verujući u autentičnost i istinitost navoda ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Svako drugo tumačenje sa moje strane bi bilo zaista nekorektno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, je li vam ...

SUDIJA MEJ: Ne, sada stvarno idemo na pauzu. Pauza od 20 minuta. Gospodine Liliću, molim vas da se vratite u sudnicu za 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Hteo bih samo da vam ukratko saopštim tri stvari. Prvo, onaj dokument o kojem je govorio optuženi kada je govorio o tome da imamo pristup arhivama, hteo bih samo da kažem da taj dokument nismo dobili iz arhive već od jedne osobe. Drugo, poslednji dokument koji je predodčen je već bio predstavljen kao dokazni predmet 94, tabulator 72.

SUDIJA MEJ: Sobzirom na tu okolnost, možda bi onda bilo bolje da se briše kao dokaz odbrane. Rekli ste da je to tabulator 72?

TUŽILAC NAJS: Da, dokazni predmet 94, tabulator 72, da.

SUDIJA MEJ: Da, to treba da se uradi da ne bi bilo zabune. Govorimo o dokaznom predmetu Odbrane 146, dakle, to treba izbrisati.

TUŽILAC NAJS: Treće, mi smo razmotrili situaciju i moraćemo da dodatno ispitujemo ovog svedoka. Smatramo da on pripada specifičnoj, posebnoj kategoriji svedoka i da je dodatno ispitivanje zaista bitno i potrebno. Možda bi Pretresno veće, možda mogu da zatražim da Pretresno veće skrene pažnju svedoku i pojasni mu situaciju, pogotovo u svetlu okolnosti o kojima se radi i sa kojima je Pretresno veće takođe upoznato. Naravno, mi ćemo izaći u

susret svedoku jer ako on recimo doleti rano ujutru avionom iz Beograda, onda bi mogao istog dana da se vrati. Takođe na istu temu hteo bih da vam kažem da smo ranim jutarnjim letom danas, koliko sam razumeo, dobili sve dokumente koji se spominju na strani 16 rezimea, to su zapisnici državnog Saveta za koordinaciju koji govore o državnoj politici. To su veoma važni dokumenti. I oni sada stižu, obezbeđeni su. Pretresno veće se verovatno seća da je svedok bio u stanju da identifikuje neke stvari budući da je on video neke dokumente iz perioda kada je gospodin Čosić bio predsednik. Dakle, mi bi smo bili zahvalni, sobzirom na problem oko dodatnog ispitivanja, da kada ti dokumenti stignu, da ih on pogleda, te dokumente, i da nam kaže da li su to u stvari dokumenti koje je on video. Onda bismo imali kompletnu sliku i mogli bi dokumente da obradimo na uobičajen način.

SUDIJA MEJ: U redu. Kako bi bilo sve jasno, danas ćemo raditi do 13.45, dakle završićemo u uobičajeno vreme, a onda ćemo naknadno odlučiti i o dodatnom postupku u vezi sa ovim svedokom. Izvolite, gospodine Miloševiću.

PREDSTAVNIK VLADE SCG PANČEVSKI: Časni Sude?

SUDIJA MEJ: Izvolite.

PREDSTAVNIK VLADE SCG PANČEVSKI: Časni Sude, ja se izvinjavam što prekidam, samo još jedna kratka korekcija. Dokumenti o kojima je govorio gospodin Najš su predati od strane Nacionalnog saveta. Iako je reč o dokumentima koji su obuhvaćeni zahtevom za saradnju koji je odlikom Pretresnog veća od 12. juna odbijen kao preširok, stav Nacionalnog saveta za saradnju sa Haškim tribunalom je da su ti dokumenti ipak predati kao gest ljubaznosti.

SUDIJA MEJ: U redu. Izvolite, gospodine Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Inače, gospodine Liliću, da li se sećate da je upravo komandant Gardijske brigade 1997. godine, to je general Bojović, 1997. godine imenovan na predlog generala Perišića za ađutanta predsednika Republike?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, sećam se obzirom da sam ja u to vreme, istovremeno je general Šušić obavljao te dve funkcije, znači praktično bio

je i načelnik kabineta i po potrebi ađutant, a od 1997. godine je postavljen general Bojović na predlog načelnika Generalštaba, odnosno kolegijuma načelnika Generalštaba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A general Bojović je istovremeno bio i komandant Gardijske brigade?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na kraju druge strane ovog pisma Perišićevog kaže, u vezi sa ovom Gardijskom brigadom, kaže: "Osim ako imate nepoverenje u načelnika Generalštaba". Pa, a šta ako imam nepoverenje u načelnika Generalštaba?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja zaista ne znam kako da odgovorim na to pitanje. Pravo je bilo Vrhovnog saveta odbrane da imenuje novog načelnika, da zadrži starog, da prekomanduje, mislim da to pravo zaista nije sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niti je sporno da je razrešen dužnosti general Perišić na legalan način, je li tako, i u skladu sa poslovníkom Vrhovnog saveta odbrane?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da. Imao sam prilike da čitam taj zapisnik sa Vrhovnog saveta odbrane, mada nije razrešen konsenzusom, ako se ne varam, mislim da je gospodin Đukanović bio protiv, što ne menja legitimnost te odluke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam samo pitao je li to bila legitimna odluka. To nije sporno, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, šta ima čudno u tome da Gardijska brigada čiji je komandant moj ađutant, bude podređena vojnom kabinetu predsednika Republike, a pretpostavljam da ...

SUDIJA MEJ: Mislim da svedok ne može da nagađa o tome. Ovo je pismo generala Perišića, možete od njega da zatražite da da svoje tumačenje, međutim, tražiti to od ovog svedoka radilo bi se o čistom nagađanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro. Ako tako smatrate, onda nije bilo potrebno da on komentariše pismo ni u glavnom ispitivanju.

SUDIJA MEJ: On može da da komentar. Ukoliko postavljate spekulativna pitanja, to nikom neće pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada bih vas u vezi sa ovom tvrdnjom generala Perišića da se postavljaju, unapređuju generali mimo Generalštaba, zamolio da pogledate zapisnik sa pete sednice Vrhovnog saveta odbrane, znači 9. juna 1998. godine, to je samo mesec dana pre njegovog pisma. Imali ste taj ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Imao sam prilike da vidim taj zapisnik.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Tačka 2. Kadrovska pitanja. Zapisnik gde piše, evo ja citiram: "General Perišić je informisao učesnike sednice da su o tom pitanju raspravljali kolegijum". Je li u redu sa tim, imate?

TUŽILAC NAJS: Tabulator 9.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je kad okrenete, ima ovde da se prihvata izlaganje načelnika Generalštaba, i tako dalje. I piše: "Ukoliko budu eskalirale terorističke aktivnosti albanskog separatističkog pokreta, Vojska Jugoslavije će intervenisati adekvatno," što će reći i to je potpuno...

SUDIJA MEJ: Malo sporije čitajte, molim vas, zatražili su prevodioci. I recite nam koji deo čitate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Čitam, gospodine Mej, zapisnik sa pete sednice Vrhovnog saveta odbrane od 17. juna 1998. godine, gde je ...

SUDIJA MEJ: Da, ali koji deo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Odmah ću da vam kažem ...

SVEDOK LILIĆ: 9. juna, oprostite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: 17. juna.

SVEDOK LILIĆ: 17. je zaveden u ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da, tačno. 17. je zaveden, ja gledam datum koji piše gore, gore piše 17. kad je zaveden, a tačno je da je izvod iz zapisnika 9. juna. To je u redu. Tu je načelnik Generalštaba izložio situaciju na Kosovu i onda na trećoj strani se kaže: "Ukoliko budu eskalirale terorističke," to su znači zaključci koje je usvojio Vrhovni savet odbrane jednoglasno, pod 2 kaže: "Ukoliko budu eskalirale terorističke aktivnosti albanskog separatističkog pokreta, Vojska Jugoslavije će intervenisati adekvatno". Prema tome, povezano sa onim uputstvom koje ste maločas čitali i tako dalje, da li je jasno da tu postoji potpuni legalitet upotrebe Vojske kada je reč o terorizmu na Kosovu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako je ono uputstvo proisteklo iz one odluke, apsolutno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sad mi recite, molim vas, tačka 2: "Kadrovska pitanja," to je na istoj strani nastavlja se tamo odmah iza ovih zaključaka u vezi sa tačkom 1, kaže se: "General Perišić je informisao učesnike sednice da su o tom pitanju", misli se na kadrovska pitanja, zar ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, tako piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Raspravljali kolegijum načelnika Generalštaba, da su predložena rešenja usaglašena i sa saveznim Ministarstvom za odbranu u skladu sa Zakonom o Vojsci Jugoslavije, a potom je predložio Vrhovnom savetu odbrane sledeće", pa onda ima "pod 1, donošenje odluka o prestanku vojne službe," pa pod 2 su nabrojani "po sili zakona", "po oceni lekarske komisije", "po potrebi službe", pa su onda nabrojani "za unapređenje u viši čin", redom, pa "za unapređenje u čin generala-majora", pa "regulisanje u službi generalskog kadra", gde se ko postavlja, za kog komananta i tako dalje, i tako dalje, ima nekoliko stranica, i na kraju kaže se: "Vrhovni savet odbrane u celosti je prihvatio predlog načelnika Generalštaba Jugoslavije generala-pukovnika Momčila Perišića o kadrovskim rešenjima u vojsci". Dakle, to piše u zapisniku od 9. juna, a već mesec dana posle toga Perišić piše u ovom svom pismu kako se unapređenja vrše bez konsultovanja Generalštaba. Da li znate na šta se to odnosilo, pošto evo i u ovom zapisniku mesec dana pre toga vidi se da je upravo sa konsultovanjem i njegovim predlozi bez ijedne izmene su prihvaćeni na Vrhovnom savetu odbrane? Na šta se onda ovo njegovo pisanije odnosilo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Kada sam čitao ovo pismo generala Perišića koje je vama upućeno u junu mesecu, upravo ta tačka 5, "vođenje kadrovske

politike na nezakonskim i nekriterijumskim osnovama”, pretpostavljao sam da se to odnosi na unapređenja i prekomande, i to sam i rekao, van znanja načelnika Generalštaba i van znanja kolegijuma načelnika Generalštaba. Ova praksa koja je data ovde u zapisniku od 9. juna 1998. godine sa sednice Vrhovnog saveta odbrane, nije obavezujuća za Vrhovni savet odbrane. Mi smo imali četiri godine za vreme mog mandata da praktično kolegijum načelnika Generalštaba daje predloge, pretpostavljajući da su oni ipak i najmerodavniji da znaju kakav je kvalitet generalskog kadra ili budućeg kadra koji će predložiti. Vidim da je to urađeno i u ovom slučaju, ovde je konsultovano Ministarstvo verovatno iz razloga, koliko vidim po imenima generala koji su penzionisani, to su generali koji su bili u Ministarstvu odbrane, pretpostavljam da su zato i konsultovani, i sam zaključak pokazuje da je Vrhovni savet odbrane prihvatio sve predloge načelnika Generalštaba. Prema tome, mislim da papir govori sam za sebe, bar ovaj sa Vrhovog saveta odbrane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, tu nema govora o nečemu što nije prošlo Generalštab. A da li je, inače, bilo ko unapređen bez znanja načelnika Generalštaba ili Generalštaba?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Za vreme mog mandata nije niko, ne znam za vreme vašeg, ali čak i član 136 Ustava Savezne Republike Jugoslavije omogućuje, daje mogućnost da se i samo informiše načelnik Generalštaba da predsednik ima pravo da unapredi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, naravno. Pa, naravno.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ali je dobro da bude informisan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je svakako informisan ali on ovde naglašava neko svoje pravo koje ne proističe ni iz Ustava ni iz Zakona o vojsci, da mora da bude njegov predlog. To bi značilo praktično da on uzurpira pravo koje pripada samo predsedniku SRJ, je li tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Isključivo je pravo unapređenja generalskog kadra u nadležnosti SRJ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim lepo. Dovoljno. Hvala vam, gospodine Liliću. A onda kaže: “Materijalna davanja van propisa”. Molim vas, da vas podsetim na ono što ste rekli, materijalna sredstva, vi ste rekli sami u

svom svedočenju, davana su Ministarstvu unutrašnjih poslova prema odluci Vlade SRJ, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je ono što ste vi rekli. E sada, on kaže: "Često mi naređujete da za potrebe MUP-a ustupamo nepokretnu i pokretnu imovinu". Pošto ste vi tada bili i na Kosovu i bili jako dobro informisani o celoj situaciji, pretpostavljam da ćete se setiti da je bilo mnogo zaseda koje su organizovali albanaski teroristi i pucali na policijska vozila, ubijali policajce koji su išli putem radi smene na određenim punktovima ili i u patroliranju i tako dalje, u običnim policijskim vozilima, da li se sećate toga? I bilo je smrtnih slučajeva i stradanja policajaca.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao da su komunikacijski pravci praktično bili na neki način pod kontrolom terorista sa Kosova i Metohije i da su punktovi policijski bili često izloženi njihovim napadima a i da moj odlazak na Kosovo i Metohiju je bio visoko rizičan, obzirom da nismo koristili redovne pravce, već sasvim neke, neka druga sredstva za transport.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro, e sada da li vam se čini, s obzirom da ste vi bili ličnost koja je četiri godine komandovala vojskom u ratu i u miru, a da ste u svojsvu podpredsednika vlade bili prisutni i osvedočili ste o tim napadima na policiju, da li je bilo logično da vojska stavi na raspolaganje nekoliko oklopnih transportera policiji da mogu bezbedno da prođu komunikacijama kad idu na smenu, a ne da budu u poziciji nekih glinenih golubova koji će albanski teroristi da sačekuju u zasedama i pucaju po njima?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Samo da vas ispravim malo, ako dozvolite. Ja nisam imao, na moju sreću, tu potrebu da komandujem vojskom za vreme ratnih događanja, tako da nisam bio njen vrhovni komandant za vreme rata. A status predsednika i njegova ovlašćenja u mirnodopskim uslovima su potpuno jasno definisani, ali više onako radi objašnjenja. Što se tiče toga da li je bilo potrebno da se ustupi nekoliko ili više desetina transportera, mislim ne samo da je bilo potrebno, nego je bilo zaista, bila je neminovnost da se zaštite životi tih ljudi koji su bili izloženi svakodnevnim napadima terorista, ali je normalno to sve moglo da se reguliše i ovom papirologijom koja mislim da nije sporna, o prenosu sredstava na pojedine jedinice policije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu nije ni bilo reči o prenosu sredstava već jednostavno o pozajmici, da se izađe u susret potrebama zaštite života policajaca koji su bili nezaštićeni na Kosovu, pa je prema tome bilo logično da im se stavi na raspolaganje nešto od te tehnike koja Vojsci nije bila potrebna, koja nije zbog toga ostala bez svoje potrebne tehnike, a sa druge strane obezbeđuje živote policajaca. Ima li nešto logičnije od toga?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, apsolutno ne. Mislim da je trebalo po svaku cenu zaštititi živote tih ljudi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, naravno. E sada kaže nepokretna imovina. Nikakva nepokretna imovina nije data policiji. Traženo je da, radi uštede, službi, kako bih rekao, policije određene grupe Posebnih jedinica policije budu smeštene u vojne kasarne, tako da ne moraju da troše svoje pripadnike na stražarsku službu i na drugo, da mogu tamo da prenoće bezbedno i da mogu da se hrane na adekvatan način i da onda mogu odatle da dalje idu i izvršavaju svoje normalne zadatke. Šta ima, dakle, u tome materijalnih davanja van propisa i zahtevi vladi, je li to mogao general Perišić sa vladom da reguliše i sa ministrom odbrane bez ikakvih problema? Da li bi iko uopšte postavio to pitanje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To, inače, jeste obaveza Ministarstva odbrane i mislim da sigurno sve to što ste rekli nije sporno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, i to je potpuno, potpuno jedna, jedna deplasirana primedba i jednostavno nastojanje da, da se nategnu nekakvi argumenti, posebno je ovo, kaže "preskakanje nivoa komandovanja u službenim razgovorima sa pripadnicima Vojske Jugoslavije". Ako ...

SUDIJA MEJ: A koje je vaše pitanje, šta je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi smatrate, evo, na primer, kod preskakanja nivoa komandovanja, da li vi smatrate ako neki komandant armije ili vida oružanih snaga traži da ga primi predsednik Republike da ga informiše o stanju u domenu njegove nadležnosti, da to predsednik republike ne može da uradi ako se taj čovek obrati vojnom kabinetu, koji je takođe visoki oficir, general-pukovnik, uostalom, isti čin je imao kao i Perišić, i traži prijem kod predsednika republike, je l' treba predsednik republike da pita generala Perišića da li mora, da li može da ga primi ili ne?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne znam o kome se generalu radi, ali nije ni bitno. Mislim da se ovde radi o narušavanju principa subordinacije i jednostarešinstva, normalno da predsednik ne treba da pita generala na višem formacijskom mestu, ali u ovom slučaju mislim da, poštujući taj princip je samo trebao da se informiše general Perišić. Ne mora da bude prisutan tom razgovoru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, sama činjenica da, da se buni što ja nekog primim, je da je informisan, jer da nije informisan, ne bi mogao ni da se buni. Da li je to jasno, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, da to ja ne mogu da komentarišem, gospodine Miloševiću, znači ovaj vaš zaključak mislim ne mogu da komentarišem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, mislim ostalo zaista ne zaslužuje, kao ni cela ova pisanija, neku, neko gubljenje vremena.

SUDIJA MEJ: To je čist komentar. Na nama je da to razmotrimo. Da li imate nekih pitanja, ako imate, postavite ih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imam pitanja. Ja ne mogu sada da ovde nađem onu odluku o formiranju štaba. Vi ste govorili, ali je imate mislim, i znate o čemu govorim. Vi ste govorili o tome da ste u svojim. ..

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan, da to pronađemo, da pronađemo to kako bi i svedok imao primerak. Mi imamo ovaj dokument, odluku o formiranju štaba.

SVEDOK LILIĆ: Postoje dve odluke, ako mislite na štab za Kosovo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Postoje dve odluke, ne znam na koju mislite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa na obe odluke, pošto sam hteo samo jednu stvar da raščistim. Vi ste govorili o ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan. Prvo da pronađemo dokument. Da li je to dokument koji je predočio optuženi?

TUŽILAC NAJS: Pa, nisam siguran na osnovu opisa. Verovatno nije u registratoru, u suprotnom bi nam optuženi to već rekao.

SVEDOK LILIĆ: Gospodine Mej, ako ja mogu da pomognem. Radi se o dva dokumenta. Pretpostavljam da je jedan potpisao gospodin Đorđević, general policije, negde početkom ili u sredini maja a jedan je potpisao ministar policije, gospodin Stojiljković.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ja se nadam ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se ja dobro sećam. Mislim da su to ta dva dokumenta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačno, ta dva dokumenta, dakle ...

SUDIJA MEJ: Da vidimo da li možemo da pronađemo taj dokument. Imamo jednu odluku pod tabulatorom 25, to je odluka o uspostavljanju ministarskog štaba, datum je 16. jun, a sećam se da su postojala još dva dokumenta, ne znam tačno koja.

TUŽILAC NAJS: Dokument pod tabulatorom 25. To je verovatno jedan od tih dokumenata. taj dokument je potpisao Stojiljković, to je, dakle, pod tabulatorom 25, a drugi dokument bi mogao biti dokaz 319, tabulator 9.

SUDIJA MEJ: Dajte to svedoku, dajte mu taj dokument.

TUŽILAC NAJS: Dakle, drugi dokument je 319, tabulator 9.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja ću sasvim kratko u vezi sa ovim da postavim pitanje. Vi ste na osnovu svog neposrednog uvida konstatovali da postoje primedbe na to da je nedovoljno koordiniran rad organa bezbednosti, kad je reč i o javnoj i državnoj na Kosovu i Metohiji, što je uvek moguće, naravno. Ja ne dovodim u pitanje takav zaključak. Međutim, da li je potpuno jasno da je ovo rešenje o obrazovanju štaba Ministarstva u Prištini (Prishtine), koje je potpisao general-pukovnik Vlastimir Đorđević, pomoćnik ministra i načelnik Resora javne bezbednosti, a i rešenje o formi-

ranju štaba koje je potpisao ministar Vlajko Stoilković, upravo su dokumenti kojima se treba da prevaziđe taj problem nedostatka dovoljne koordinacije. Je li tako, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja bih se složio s time kad je u pitanju ovaj dokument koji je potpisao ministar Vlajko Stoilković. Ovaj prethodni, koliko je meni poznato ili bar sa terena sa, na direktnom informisanju se odnosio samo na, mislim na rad Javne bezbednosti. Kada sam rekao da nije bilo dovoljne koordinacije, znači nije to moja pretpostavka, to je jednostavno nešto što je bio zaključak na tom informativnom sastanku u Đakovici gde su organi Državne bezbednosti, odnosno da budem još precizniji, gospodin Jovica Stanišić kao načelnik Državne bezbednosti, referisali o potrebi da se obrazuje jedan ovakav jedinstven štab sa jedinstvenom komandom, jer je predhodnih dana upravo zbog toga što nije bilo sinhronizacije došlo, prilikom sukoba sa teroristima, do pogibije nekoliko ljudi iz Državne bezbednosti, ako se ja dobro sećam. Tako da ovo jeste rezultat, napor da se posle 13. i posle ukupnih informisanja koje smo imali i kod vas, koje sam ja imao, i sastanka kod Milana Milutinovića, znači mislim da je ovaj štab upravo rešenje tih nesporazuma i nedovoljne koordinacije. Vidim da je po spisku imena koja se nalaze na spisku u odluci ministra Stoilkovića, da se radi o mešovitom sastavu iz javne i državne bezbednosti i da rukovodilac štaba jeste gospodin Sreten Lukić.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, tu je napravljen jedan jedinstven štab Ministarstva unutrašnjih poslova u kome se nalaze ljudi i iz Resora javne i iz Resora državne bezbednosti i koji čine čak i načelnici Sekretarijata unutrašnjih poslova na području Kosova i Metohije. Dakle, potpuno se objedinjava delovanje policije, tim štabom koji je svojim rešenjem formirao ministar unutrašnjih poslova. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno i vidim da su tu i komandanti specijalnih jedinica, jedne koja je bila u okviru Resora državne bezbednosti i druge koja je bila u okviru Resora javne bezbednosti. Tako da je upravo objedinjeno sve što je postojalo na terenu iz resora i jednog i drugog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je time, dakle, se praktično delovalo u smislu i sugestija i ocena do kojih ste vi došli?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ovaj štab je obrazovan posle toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koji datum nosi taj štab?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: 16. jun, a sastanak je bio sa Milutinovićem 13. juna, koliko znam iza tog velikog sastanka, velikog po sastavu, po broju ljudi, je održan još jedan uži i mislim da je tad dogovoren i konkretan sastav ovog štaba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vrlo dobro. Znači da li možemo da zaključimo da je, dakle, nakon te posete za koju sam ja dao saglasnost i ocenu da je potrebna, da se proceni stanje, nakon saslušanih primedbi, nakon sastanka koji ste imali, dakle 13., već 16. formiran taj štab i prevaziđeni ti problemi na koje je tada ukazivano, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Rekli ste da ste izvestili o svemu tome na sastanku štaba koji je koordinirao Milutinović. Je li logično da to i jeste njegov posao, jer je predsednik Srbije i jer je Kosovo deo Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja bi bio još malo precizniji od vas. Ja mislim da je to trebalo da bude njegov najvažniji posao u tom trenutku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svakom slučaju, tako je postupljeno i nije bilo, nije bilo nekih neslaganja u vezi s tim vašim ocenama i rešenjem do koga je posle došlo. Vi ste govorili o tome da se nastojalo da se oživi ekonomska aktivnost i da je to zaduženje dobio Duško Matković, koje je inače bio generalni direktor "Sartida", železare Smederevo, odnosno "Sartida" koji je imao još i neke jedinice izvan Smedereva. Da li vam je poznato da li je došlo do određenih angažovanja, aktivnosti i tako dalje, koje su imale za posledicu, takođe, oživljavanje funkcija ekonomske aktivnosti u nekim preduzećima na Kosovu i Metohiji?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, pa ja sam bio uveren da na taj način možemo sigurno, ne da rešimo problem na Kosovu i Metohiji, ali da bar aktiviramo neke potencijale koji će pokazati zainteresovanost Srbije za sveukupni razvoj i tog prostora. I mislim da je Duško Matković sasvim kompetentna ličnost da radi tako nešto i mislim da je dobro što se započelo na tom planu. Na žalost, rezultati nisu mogli da doprinesu potpunoj i konkretnoj stabilizaciji tog prostora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, osim ovoga što ste objašnjavali, to ste pomenuli i na strani 9 u vašoj izjavi, kad govorite o tome da je Milutinović vodio ovu radnu grupu koja se bavila krizom na Kosovu i

sad kažete da smatrate da mu je to trebao da bude glavni zadatak, što je očigledno u tom trenutku i bio. Vi objašnjavate da su visoki predstavnici albanskih i srpskih zajednica trebalo da sarađuju, ali da vaši predlozi nisu naišli na razumevanje, koliko sam shvatio iz ove vaše izjave. Možda je to neki nesporazum, pošto pretpostavljam da vi dobro znate koliko je puta delegacija Vlade Srbije dolazila na sastanak na Kosovo da bi se našla sa delegacijom kosovskih Albanaca. Da li vam je to poznato?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nisu sporne uopšte aktivnosti Vlade Srbije i mislim delegacije koju je predvodio, ako se ne varam, potpredsednik vlade, gospodin Ratko Marković. Ovaj citat koji ste izneli se odnosi pre svega na direktne kontakte sa Albancima koji nisu u vrhu ili da, ili neki visoki predstavnici pripadnika Albanaca sa Kosova i Metohije, nego upravo se odnosi na one najneposrednije žitelje prostora na kome su bila krizna žarišta i mislim da se i vi sećate da je bilo takvih susreta negde u prostoru Batuše (Batuse), dole u Juničkom polju, Juničkim planinama, da je čak general Samardžić vodio konkretne razgovore sa nekoliko porodica, da su one prihvatile zaštitu Vojske Jugoslavije. Rekao sam, na žalost, to nije dalje prihvaćeno, ja ne znam šta se kasnije dešavalo, više nisam bio uključen oko tih događaja na Kosovu i Metohiji, da je čak više od dvadesetak njih došlo u kasarnu u Đakovici (Gjakove) da traže zaštitu od Vojske Jugoslavije i da su je dobili i vraćeni su čak autobusima Vojske Jugoslavije u svoje domove. Kasnije ja gubim svaki kontakt sa time, tako da zaista ne znam zbog čega je takav način komuniciranja prekinut, jer sam uveren da su ti dijalozi sa običnim ljudima na relaciji ugledni Albanci - ugledni Srbi bili ništa manje potrebni od dijaloga na vrhu vlasti Republike Srbije i predstavnika kosovskih Albanaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam vas, ja sam vam juče citirao svoje izlaganje sa sednice Glavnog odbora na kojoj ste i vi bili, upravo koje insistira na tom dijalogu, uz naglasak da dijalog nije rezervisan samo za predstavnike vlade i lidere političkih partija Albanaca već da ga treba voditi na svim nivoima, od sela, od mesne zajednice, od gradova, od, u formalnim, neformalnim i u svim drugim prilikama kako bi se tenzije smanjile i našlo razumevanje. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vezi sa ovim dolaskom Albanaca da traže zaštitu, da li je jasno da su oni tražili zaštitu zbog toga da bi bili bezbedni od albanskih terorista i drugih grupa? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Jeste tako, ali sam ja tad, koliko su moje, moja ovlašćenja dozvoljavala, apelovao na i generala Samardžića, da podjednako štite i od ekstremnih Albanaca ali i od ekstremnih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, to im je i bio zadatak. Mi smo juče raspravljali o tome i stav je rukovodstva bio da svi građani moraju biti zaštićeni, a da svaki počinilac bilo kakvog krivičnog dela mora da bude uhapšen i predat sudskim organima. Je li tako bilo?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad ću da štedim vreme. Vi ste pominjali neke centre za obuku i ovde je bilo izneto, izneto neko rešenje. Da li je tačno da je državno rukovodstvo naše bilo za to da se nikakvi centri za obuku ne mogu organizovati, pogotovo ne za bilo koga ko nije građanin Savezne Republike Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja pretpostavljam da, da sad prelazite sa Kosova i Metohije na situaciju u Bosni, ako se ne varam. Ako mislite na centar iz 1995. godine o kome sam govorio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas samo pitam to da li je tačno, jer nisam hteo da propustim to pitanje.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Kao generalan stav rukovodstva, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije mi jasna, nije mi jasno jedno objašnjenje koje ste dali na stranici 16 vaše ove kraće izjave, da je za vreme sukoba u Bosni i Hercegovini postojale dve različite teritorijalne odbrane, jedna legalna, postavljena ustavno, druga sačinjena od dobrovoljaca. Čija je to Teritorijalna odbrana?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, možda je, ovaj, možda je malo nezgrapno prevođenje, ja sam, ja sam čak, prvi materijal koji ste dobili nije bio ni autorizovan, ovaj drugi pretpostavljam da je u redu. Kad se govori u principu o Teritorijalnoj odbrani, ona je bila po Ustavu tadašnje države, znači legitimna oružana snaga koja je u konkretnim uslovima sadejstvovala zajedno sa JNA. Te teritorijalne odbrane su bile republičke i praktično od njih su i nastale republičke vojske u bivšim republikama bivše Jugoslavije, a da upotrebim taj termin koji tu piše, nelegalna, odnosi se na dobrovoljačke jedinice koje su po principu domobranskih jedinica štatile prostor na kojem pre svega živi taj narod. Mislim, ako u tom smislu mislite, nije na dobrovoljačke jedinice koje

su tamo bile iz različitih krajeva SRJ, znači ne na neku teritorijalnu odbranu koja je imala neku konkretnu kompleksnu organizaciju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kad već govorimo o tim jedinicama, je li poznato da su uglavnom dobrovoljačke jedinice ili neke paravojne formacije bile formirane od nekih političkih stranaka? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da sam ja to već spomenuo tokom mog izlaganja u ova dva dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je Socijalistička partija Srbije ikad formirala bilo kakvu paravojnu formaciju?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, to se apsolutno kosilo sa našim programskim opredeljenjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se vratimo na Kosovo. Da li vam je poznato da su sve starešine imale detaljno poznavanje pravila međunarodnog prava?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Detaljno poznavanje međunarodnog ratnog prava.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, da, ratnog prava.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je bila obaveza svih starešina i ne samo na Kosovu i Metohiji, već čak i u bilo kojoj jedinici, na bilo kom delu teritorije SRJ.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bila je doneta i naredba za vreme agresije na Kosovo 1999. godine, da svi vojnici imaju kod sebe odredbe Ženevskih konvencija (Geneva Conventions), je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, i koliko ja znam, imali su.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da vojska postupa po naređenjima, a policija ima zakonska ovlašćenja da goni i hvata izvršioce krivičnih dela. Da li je tačno da je svaki pripadnik policije bio dužan da odmah po saznanju za izvršeno krivično delo, uhvati izvršioce i podnese krivičnu prijavu nadležnim sudskim institucijama?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je njegova profesionalna obaveza, a rekao bih i ljudska, pod uslovom da je, da je neko od njih nije zloupotrebjavao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sada da pređemo na vaše pismo. Ja se neću preterano dugo na njima zadržavati.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Oprostite, na koje pismo mislite, pošto ih je bilo više.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na pismo meni u vezi sa razgovorima, pošto ste rekli "sastali se sa Kolom (Helmut Kohl)" i tako dalje, i onda ima ovo pismo ...

SUDIJA MEJ: Dajte svedoku kopiju ako je već nema, a nas podsetite, molim vas, na broj tabulatora.

TUŽILAC NAJS: 27 i 28, čini mi se.

SUDIJA MEJ: 5. maj i 17. maj 1999. godine, to su datumi na dokumentima. Izvolite. Gospodine Milošević, koje pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, gledajući ovo pismo, ja bih vam ukazao na stranu 2.

SUDIJA MEJ: Koje je to?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ukazao bih vam na citat koji glasi: "Zakon koji ...

SUDIJA MEJ: Ne, koje pismo?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Upućeno meni od gospodina Lilića.

SUDIJA MEJ: U redu, pod tabulatorom 27, imamo ga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na prvoj strani govorite da je suština razgovora i moguće inicijative sa naše strane se sastoji u sledećem: "Da se sve aktivnosti usmere u pravcu Ujedinjenih nacija," i tako dalje, "principi na osnovu kojih može doći do za nas pozitivnog rešenja", "povratak izbeglica, da garant budu SRJ i OEBS (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) i UN-a," i tako dalje. E sada, kažete na strani 2 u sredini: "Zato nakon veoma detaljnih razgovora sa gospodinom doktorom Helmu-

tom Kolom, bivšim kancelarom SR Nemačke (Federal Republic of Germany) i razgovora sa doktorom R. Vranickim (Franz Vranitsky), bivšim kancelarom Austrije (Austria), kao najracionalnije rešenje proizilazi sledeće”, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, ovo je “F”, verovatno “doktor F”, nije “R”, ali nema veze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. “Prihvatiti misiju UN,” to je pod brojem, nije pod brojem, ali stavljeno na prvo mesto, pa onda, “pored prisustva Rusije (Russia) predložiti prisustvo još jednog stalnog člana, Engleska (England) ili Francuska (France) iz Evrope, što će naići,” kako kažete, “na saglasnost SAD-a, jer to garantuju,” kažete, “vaši sagovornici i stvoriti uslove uz Kinu (China) da se izglasa takva rezolucija”. I onda kažete svoje lično mišljenje, “da treba predložiti Italiju (Italy), Grčku (Greece), Poljsku (Poland), Slovačku (Slovakia), Belorusiju (Belorussia), Ukrajinu (Ukraine), posebno Austriju koja je neutralna, i ne NATO zemlje, svakako treba da vodi računa i o prisustvu nama prijateljskih zemalja,” pominjete Libiju (Libya) i onda dalje šta bi se time dobilo. Dakle, šta bi se time dobilo. Sve što ste izložili u ovom pismu, što proizilazi iz ovog razgovora sa Kolom, odnosi se isključivo na ovaj kratki citat na sredini strane 2: “prihvatiti misiju UN i pored prisustva Rusije predložiti još dve stalne članice Saveta bezbednosti (UN Security Council) da bi se stvorili uslovi,” i onda vi iznosite svoje lično mišljenje o tome i sva obrazloženja šta bi se time dobilo. Znači, ceo predlog se sastoji upravo iz ovoga “prihvatiti misiju UN” i ko da u njoj prisustvuje, je l’ tako, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nije tako, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa dobro, ajte mi objasnite šta je drugo, pošto ovo dalje objašnjavate šta bi se sve time dobilo, kažete prihvatiti misiju UN-a i ko treba da prisustvuje. Šta je još tu, po vama, predlog Kola?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo je tako pod uslovom da vi i ja nismo razgovarali dva dana pre toga, gde sam vam detaljno rekao, ukoliko želite, ja ću vam ponoviti celu tu priču ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nije potrebno da ponavljate, mi ovde imamo ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Šta je dogovoreni predlog.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi imamo ovde pismo. U pismu se kaže, "prihvatiti misiju UN," e sada, ja vas pitam ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Je li mogu da nastavim, ako dozvolite ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kako da ne.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako dozvolite, ja ću da pokušam da objasnim. Prvi i najvažniji princip jeste zbog čega su vođeni razgovori? Razgovori su vođeni zato što je bombardovanje NATO snaga trajalo mnogo duže nego što je za to bila procena u Beogradu. Moja je ideja bila da se pokuša da se iskoristi nešto što je u tom trenutku bilo moguće i tako dolazi do nekoliko sastanaka. Ovo je segment samo sa sastanka od 3. maja iz Bona (Bonn) koje ja neću dalje elaborirati, jer vi znate sve detalje, gde je trebalo samo da odgovorimo, znači da, radi se o prekidu bombardovanja i šta se dešava nakon prekida bombardovanja. Znači, ovaj deo srednji ste izvukli samo iz konteksta prve strane. Na sledećoj stranici piše šta bi se desilo i kako bi tekli, nakon bombardovanja dalji, dalje aktivnosti, od političkog sporazuma sa Albancima, konferencija u Beču (Vienna), do povlačenja Vojske Jugoslavije i Specijalnih jedinica MUP-a, ali na nivo pre agresije NATO snaga. Ja mislim da se vi sećate sastanka koji je bio krajem oktobra kod vas kad je bio gospodin Solana (Javier Solana) i gospodin Holbruk. Ja sam dobio podatke šta je tada predlagano, ako hoćete, ja ću i to ovde ponoviti, ali mislim da nema potrebe, vama lično. Zatim razgovori oko obnove i sanacije od agresije uništene ili oštećene infrastrukture, integracija SRJ u evropsku zajednicu zbog sveukupnih integracionih procesa u Evropi, potpuna normalizacija odnosa SRJ i međunarodne zajednice, kao poslednja faza i sada sledi dole: "Ukoliko ponudimo ovakve modalitete rešenja," šta ja mislim da bismo postigli. Znači, u zadnja četiri stava, pri čemu, ja znači mislim da, danas mislim, čak sa ove distance sam mnogo uvereniji da je trebalo pokušati da se to uradi. Svakako, vi ste mogli da imate i druge informacije koje ja nisam znao. Trebalo je pokušati iz prostog razloga što su u tom trenutku svi imali interes da se zaustavi bombardovanje. Normalno, naš bi trebao da bude najveći, obzirom na stradanja koja smo pretrpeli. Ja ne želim da pričam o interesima koji su postojali za druge ljude koji su bili uključeni u čitav ovaj projekat, niti o njihovim imenima, ali ukoliko želite da celu tu priču otvorimo, možemo da je otvorimo. Mislim da je ovo bila velika i dobra prilika da se učini pokušaj da se zaustavi bombardovanje. Prema uveravanjima gospodina Kola, to je bilo vrlo, vrlo moguće. Nekoliko dana posle toga je održana konferencija G7 plus jedan ili G8 (G8) u Berlinu (Berlin) gde je bilo moguće razgovarati. Kao

protiv, da upotrebim izraz, pod znacima navoda, uslugu sa naše strane je, samo traže da, normalno, vi prihvatite, vi ste bili neprikosnoveni autoritet i odlučivali u to vreme i normalno, predsednik Savezne Republike Jugoslavije, da vi javno kažete .da prihvatate, odnosno dajete inicijativu za jedan ovakav plan. Ja sam i tada smatrao i danas smatram da nas ništa nije koštalo da o tome razgovaramo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno da nas ništa nije koštalo da se o tome razgovara, ali pošto, nije potrebno toliko reći. Ovaj predlog se svodi, "prihvatiti misiju UN". Dakle, to je suština predloga, je li tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Suština predloga je, znači, uslov. Uslov za sve ovo što sam nabrojao kasnije jesu dve stvari. Prva je prihvatiti misiju UN. Druga, obzirom na opšteprihvaćen stav, pre svega vaš stav, koji je opšte bio prihvaćen kod nas, da se ni po koju cenu ne mogu prihvatiti trupe NATO pakta, drugi stav, traži modalitet rešenja kako da se amortizuje ta takva odluka i on kaže, znači to je takođe sastavni deo, uslov, uslov za realizaciju svega kasnije jeste da imamo većinu od stalnog saziva Saveta bezbednosti. Čak se komentariše, ne želim da spominjem imena, komentariše se da verovatno ne bismo u tom trenutku prihvatili Sjedinjene Američke Države, verovatno ni Englesku, ali da bi Francuska mogla da bude sasvim logična, i to je taj treći član uz Kinu i Rusiju, iako ste imali obećanje Rusije da će dati, staviti veto, mislim da to obećanje nikad nije ispunjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, da ne bi gubili vreme, jer ono mi je veoma ograničeno. Da li se sećate da ste mi rekli: "Treba ja svojom rukom da napišem da bi ovakav, ovakvo rešenje da se prihvati misija UN sa naše strane bilo prihvatljivo," je li tako? Da je to od vas tražio Kol?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao da trebate da javno date takvu ponudu preko sredstava informisanja a vi ste to meni napisali, ja čuvam taj papir ako ovako, meni veoma drag papir, zbog svega što mi se kasnije dešavalo, u lošem smislu mislim je li, i ovaj, na njemu piše da "treba odgovoriti korisnom nejasnoćom", meni ste objasnili šta je to, i ja zaista ne vidim smisao ove naše rasprave, osim ako vi imate neko konkretno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, imam konkretno pitanje, pošto ovo pismo je objavljeno, dakle, svako može da ga pročita i predlog je da se prihvati misija UN, ja sam evo svojom rukom, ja nemam taj papir, pošto ste ga vi uzeli ali imam kopiju iz ove knjige "Vatre i potop" u kojoj ste vi objavili

taj papir koji sam ja napisao, pa evo, molim vas, stavite ovo na ELMO, tu je i vaš neki rukopis, ali ovo što je napisano mojim rukopisom da može da se pročita. Evo stavite ovo na ELMO, pretpostavljam da ćete se složiti da je to što sam ja napisao a pošto ja nemam ovde još jednu kopiju, samo da pročitam ovaj svoj rukopis, koji ste vi vidim posle nešto uokvirili. Napisao sam: "Misiju UN ćemo prihvatiti i spremni smo da o svim aspektima misije pregovaramo", u zagradi "mandat, struktura, vreme trajanja i druga pitanja", zatvorena zagrada. Dakle, ovo na šta se odnosilo vaše pismo, je li tako? Evo stavite na ELMO, to je ono što je mojim rukopisom i tu nema nikakve korisne nejasnoće nego ima vrlo jasno: "Misiju UN ćemo prihvatiti i spremni smo da pregovaramo o tome šta je," molim vas. Evo, može to svako da pročita.

SUDIJA MEJ: Gospodine Liliću, pre nego što odgovorite na ovo pitanje, molim vas, identifikujte dokument i kažite nam da li je autentičan ili ne?

SVEDOK LILIĆ: Da, jeste.

SUDIJA MEJ: U redu, a vaš komentar je bio, budući da ovo nije na engleskom?

SVEDOK LILIĆ: "Ne prihvata predlog mogućeg plana i daje ideju, korisna nejasnoća." Ja taj papir mogu da vam pošaljem, mislim da je nebitan.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On je potpuno nebitan, to nema veze, dajte vi ovo što je ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nebitan ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dajte vi ovo što je, dajte na ELMO ovo što moj rukopis se vidi. Dakle, ovo što je gore uokvirjeno ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: E pa, ja sam rekao da je to tačno, nije, nije tu ništa sporno, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, ja ne govorim zbog vas nego govorim zbog projektora, da se stavi na ELMO ovo što sam ja napisao. Molim vas, stavite na ELMO ...

SUDIJA MEJ: Ali nije važno, nećemo gubiti vreme na takvo prikazivanje dokumenata. Sud je video dokument, on nije važan ni za koga drugoga. U vezi sa čime želite da vam svedok da svoj komentar? On se složio da je dokument autentičan, a ja takođe primećujem da je to već postao dokazni predmet i to kao deo dokaznog predmeta 152. Vezuje se za knjigu i dodatke. Šta ste želeli da pitate svedoka u vezi sa tim, šta hoćete da vam on odgovori?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja hoću da se to stavi na ELMO da bi mogli, gospodine Mej, da komentarišemo zajedno. Dakle, da zajedno to imamo na projektoru. I ne vidim zašto to nije moguće da bude na projektoru, da zajedno komentarišemo.

SUDIJA MEJ: Dobro, sada ga imamo. Koje je vaše pitanje u vezi sa tim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da li tu jasno piše mojim rukopisom, evo čitam ovde sa ekrana: "Misiju UN ćemo prihvatiti i spremni smo da o svim aspektima misije pregovaramo", u zagradi, "mandat, struktura, vreme trajanja i druga pitanja", to je jedino što je napisano mojim rukopisom. Recite mi, molim vas, kakva tu ima nejasnoća? Jer u vašem pismu piše "prihvatiti misiju UN", a u mom odgovoru piše: "Misiju UN-a ćemo prihvatiti i spremni smo da o svim aspektima misije pregovaramo – mandat, struktura, vreme trajanja i druga pitanja".

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mogu da odgovorim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, pa zato vas i pitam.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: U mom pismu piše "prihvatiti misiju UN bez ikakvih ograda", pod jedan. Pod 2, "prihvatiti jednu od članica NATO pakta iz stalnog saziva Saveta bezbednosti". Ovo ste mi dali kao mogući odgovor gospodinu Kolu i ja sam rekao da takav odgovor ne može da prođe, jer ga neće prihvatiti, znači eksplicite vaša izjava pred sredstvima informisanja, da prihvatate ova dva stava i tada bi se desilo sve ovo, normalno, uz adekvatne pregovore, što je napisano u ovom pismu, pri čemu su bili angažovani i novinari nekih međunarodnih televizijskih stanica, koji su, ni danas ne znam, pa ako ikad budem imao priliku da saznam biću vam veoma zahvalan, zbog čega su proterani iz Savezne Republike Jugoslavije...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam ni ja. Ja ih ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Čak i ako su radili u našem interesu i tada sam vas zamolio da, na ličnu molbu gospodina Kola, se oslobodi jedan novinar nemačke agencije, koji je kod nas uhapšen i optužen za špijunažu, što ste vi prihvatili. Na žalost, to je urađeno desetak dana kasnije, u nekom susretu, ili 15. Živadina Jovanovića i ministra inostranih poslova Savezne Republike Nemačke, što je prikazano sasvim drugačije od onoga što je trebalo. Ovom pismu prethode još neki događaji. Znači pismo je moj pokušaj da još jednom vi razmotrite ono o čemu smo razgovarali, ne preko pisma, nego usmeno, i to veoma dugo. Znači ovom pismu prethodi i sastanak sa gospodinom Vranickim na istu temu, prethodi sastanak sa predsednikom, odnosno vođom Libijske Džamahirije, gospodinom Gadafijem (Muammar al Gaddafi) na istu temu. Čak smo bili, da upotrebim blag izraz, vrlo nekorektni i prema vođi Gadafiju, koji je tražio da razgovara sa Ibrahimom Rugovom, ali mu je rečeno da on mora da bude u Prištini, da bi istog dana otputovao za Italiju, što ne mora da znači da je uz vašu saglasnost, ali pokazuje koliko možda neki ljudi nisu imali sluha za ono što nam je bilo potrebno u tom trenutku, a mislim da zaista ništa nije bilo preče od, u tom trenutku od prekida bombardovanja u Saveznoj Republici Jugoslaviji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, verovatno ne postoji građanin Savezne Republike Jugoslavije koji ne deli to mišljenje da ništa nije bilo preče, ali ovde se kaže da se misija UN prihvata ...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu. Poslužitelj može da se vrati, ne mora da stoji tamo. Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ima, gospodine Miloševiću, ako mogu još da pojasnim, ako želite, ja ću to uraditi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nema potrebe, jer vi ste tvrdili ...

SUDIJA MEJ: Da. Ne, ne, pričekajte. Za potrebe Suda možete da pojasnite. Ne radi se samo o tome da se odgovara na pitanja optuženog već i svedočenju pred Sudom. Molim vas, gospodine Liliću, pojasnite te stavove, kako bi mogli razumeti situaciju.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ovo nije ni malo jednostavno pismo i ovako jednostavno prikazano ono može da ispadne, ne znam, kao splet nekakvih okolnosti koje se pripremaju da se za nešto upotrebe, protiv konkretno predsednika Miloševića tada. To nije bila moja ambicija, jednostavno samo želja da se učini napor da se otpočne razgovor sa gospodinom Kolom. Da je to tačno, pokazuje sastanak, ja vas posle toga nisam mogao ni da dobijem, ni čujem, ni telefonom, ni na bilo koji način narednih 14 ili nekoliko dana, 13, ne sećam se više. 17. maja održan je jedan sastanak samo na temu ovog pisma u Predsedništvu Srbije, kojim je predsedavao tada predsednik Srbije, gospodin Milutinović ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, ali vi ste to objasnili u glavnom ispitivanju, zašto sad trošimo vreme da ponovo objašnjavate? Ako imate nešto novo da dodate, onda...

SUDIJA MEJ: Nemojte da kritikujete njega što se gubi vreme. Uglavnom vi gubite vreme. A sad pređimo na nešto drugo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na strani 23 kraćeg, kraće izjave vaše, vi sami kažete: "Nakon što se sastao sa Helmutom Kolom maja 1999. godine, preneo njegov predlog," gde sam ja reagovao pozitivno, je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je vaša prva impresija. O tome se i radi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I napisao, "prihvatamo prisustvo UN", a ovo što je bilo dato kao razmišljanje, a ko bi sve učestvovao, pa zar nije to pitanje o kome se treba da pregovara, o statusu, strukturi i tako dalje, mandatu i ostalim stvarima. Zar nije to uobičajeno? Dakle, predlog da se prisustvo UN prihvati je prihvaćen, a strukturu, mandat i tako dalje su pitanja koja se moraju ispregovarati. Pa, valjda je to nešto što je notorna činjenica.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako dozvolite, znači, to nije sporno. Ali nije prihvaćena strateška tačka tog razgovora, koju ja nisam mogao da prihvatim, zato što niste želeli da me ovlastite da razgovaram na tu temu, iako sam to tražio. Nije prihvaćena strateška tačka da se prihvati neka od članica NATO pakta koje pripadaju stalnom sazivu Saveta bezbednosti i članice NATO pakta koje nisu učestvovala u kampanji protiv ili agresiji protiv Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To podrazumeva i pokriva onaj deo ovog mog odgovora, da smo spremni da razgovaramo o strukturi. Prema tome, podrazumeva pozitivan odnos prema celom predlogu a spremni smo da razgovaramo o strukturi, ali da idemo dalje ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja moram, izvinjavam se, znači, moram da dam odgovor i na ovu vašu konstataciju. Mi nismo imali pravo da razgovaramo o strukturi, kao što to pravo nije korišćeno ni kasnije kada je ultimativno prihvaćen Ahtisari-Černomirdin plan (Ahtisaari-Chernomyrdin Plan).

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se, vratićemo se na taj, kako kažete, ultimativni Ahtisari-Černomirdin plan. Objašnjenje koje ste dali, koje ima i u ovoj knjizi, koja je rađena na bazi vaših izjava, Kol objasnio kako može, ako treba, da utiče na Jeljcina (Boris Yeltsin), jer mu je dao stotine milijardi maraka za njegov režim i tako dalje. A da li vam je poznato da je Rusija bila jedini član Saveta bezbednosti koja je otvoreno nastojala da pomogne da bombardovanje prestane, da je Jevgenij Primakov (Yevgeny Primakov) dolazio u Beograd, posle toga dolazio Černomirdin (Viktor Chernomyrdin), dakle i Primakov i Černomirdin, zavisno od uloge koju im je poverio tadašnji predsednik Jeljcin i da je Rusija jednostavno bila jedini član Saveta bezbednosti koja se javno i otvoreno angažovala i zalagala za prestanak bombardovanja i nalaženje nekakvog kompromisnog rešenja.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Uz svo poštovanje prema gospodinu Primakovu i Černomirdinu, njihova pomoć je zaista bila više nego, više nego marginalna, prema onome što ja znam, a vi to znate verovatno još bolje, a gospodin Černomirdin je direktno učestvovao u pripremi plana Ahtisari (Martti Ahtisaari), koji je kasnije, to je moje uverenje, na žalost i potpisan, posle 37 dana još uvek trajućeg bombardovanja, od ovog trenutka. Normalno ja nisam morao da znam šta se sve pregovara, to je jedino tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, to su bili uslovi koji su bili, u svakom slučaju u našem interesu. Ali da li je, ako smo već na planu Ahtisari-Černomirdin, taj plan upravo sadržan u Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih Nacija (UN Security Council Resolution 1244)?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: On jeste sadržan u Rezoluciji 1244. Ja ne govorim o njegovoj legitimnosti, normalno on je i potpisan, i potpisan je u Kumanovu i vojni sporazum, vojni deo sporazuma i umnogome podseća na plan iz Rambujea i napravio je mnogo, mnogo štete Saveznoj Republici Jugoslaviji. Normalno, to je moje mišljenje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, nama je svima bilo stalo da rat stane. Da li se vi dobro sećate šta piše i u planu Ahtisari-Černomidin i u Rezoluciji 1244? Da piše da se garantuje suverenitet i teritorijalni integritet Savezne Republike Jugoslavije, je l' tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se garantuje ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan. Moram da prekinem. Ova tvrdnja vezano za, odnosno, u svetlu onoga što je svedok ranije rekao, hteo bih da on to pojasni. Rečeno vam je, "svi smo mi hteli da se rat zaustavi". Da li je zaista tada bila takva situacija ili ne?

SVEDOK LILIĆ: Pa, ja verujem, gospodine Mej, da su tada svi u Jugoslaviji čekali da se rat završi, ali je moje uverenje da je ovo moglo da se završi ranije nego što se završilo, znači, u tome se jedino razlikujemo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da se vratimo, dakle ...

SUDIJA MEJ: Ranije su se spominjale osobe koje su htele da razbiju, da slome NATO pakt, upotrebili ste neki sličan izraz. Kada su se ispoljavala takva osećanja? Da li u to vreme?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Kakva osećanja, ja sam govorio o pojedinim aktivistima Jugoslovenske levice koji su govorili da će se NATO paktu slomiti kičma na slučaju Jugoslavije. Moguće je da je tako neko i zaista razmišljao da će se stvoriti neki novi svet, drugačiji. Ja ne verujem da su to mogle da budu racionalne ideje, ali o tome se u Beogradu pričalo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li mislite da je postojao i jedan građanin Jugoslavije koji nije želeo da se rat što pre završi?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam upravo rekao, gospodine Miloševiću, da sam uveren da su svi želeli da se što pre završi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I sada kada je zvanično, dakle, ova vaša nezvanična komunikacija je bila pozitivno primljena i rečeno i mojom rukom napisano "prihvatamo UN", kad je zvanično ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da li mogu samo da vas prekinem sekundu, oprostite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvolite, prekinite me.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Zato što dugo traje poslednje pitanje i onda ispustim iz vida neke konstatacije kolje iznosite. Znači, ovo nije bila nezvanična komunikacija, već vrlo zvanična, uz vaš blagoslov, uz vašu saglasnost i izlaženje iz zemlje u nekoliko navrata, za vreme bombardovanja, pod bombama, ne može biti nezvanično. Uz znanje ministra inostranih poslova ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: ...koji odbija da mi da ambasadora da bude sa mnom prisutan, zato što smatra da nema potrebe, a kasnije kaže kako se ničega ne seća. Mislim da to ne može biti nezvaničan razgovor sa gospodinom Kolom ili sa nekim drugim zvaničnikom s kojima sam tih nekoliko nedelja imao intenzivne razgovore, a vi znate da razgovori sa stranim zvaničnicima vrlo visokog ranga počinju čak i pre bombardovanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, nisam želeo da umanjim onaj, onu stranu činjenice da ste vi otišli s mojom saglasnošću i s mojim znanjem. U tom smislu, svakako u zvaničnoj funkciji. Ali kad kažem nezvanično, imam u vidu da Kol u to vreme više nije bio u zvaničnoj funkciji, da je bio, moglo bi se reći, samo jedna uticajna ličnost a ne nemački kancelar s kojim vi pregovarate, nego bivši nemački kancelar koji može da upotrebi svoj lični uticaj a ne funkciju kancelara koju više ne obavlja. U tom smislu, dakle, kažem, nezvanična. A da li je za vreme zvanične funkcije gospodina Kola Nemačka aktivno učestvovala u razbijanju Jugoslavije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da to nije uopšte sporno, njihov uticaj i pomoć ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je prema tome trebalo imati...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mogu da završim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo izvol'te? Samo izvol'te.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Znači, nije, nije sporan, nije sporno ni česte posete gospodina Genšera (Hans-Dietrich Genscher) i njihov uticaj na događaje u Sloveniji, pa i Hrvatskoj ako hoćete, ali lično sam bio uveren da

je to razlog više da nam gospodin Kol bude dobar sagovornik, jer su i sami bili možda svesni te činjenice o kojoj vi govorite, a u to vreme je Nemačka u velikom delu podeljena, ima već jako mnogo protesta i mislim da je i vlada gospodina Fišera (Joschka Fischer) bila u velikim problemima, gospodina Genšera, a i sam gospodin Fišer koji je vodio stranku zelenih. Znači, ja mislim da je upravo zato što ste rekli, on bio dobar sagovornik, bar za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Bio je, bio je sagovornik, nesumnjivo je želja da se razgovara sa svakim, pogotovo sa onima koji mogu biti dobri sagovornici, bila izraz naših nastojanja da koristimo sve mogućnosti da se rat završi, ali s obzirom, dakle, na njegovu nezvaničnu funkciju, da li smatrate da je veću težinu mogla imati nezvanična pozicija Helmuta Kola, koji nije pokazao neko prijateljstvo prema Srbiji, pogotovo u vreme razbijanja Jugoslavije ili prema zvaničnoj inicijativi i nastojanju Rusije i njihovih zvaničnih predstavnika da pomognu zaustavljanju bombardovanja?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Možda će vas iznenaditi moj odgovor, ja mislim da je sveukupni ugled gospodina Kola, govorim o tom vremenu, njegove pripreme za povratak na političku scenu Nemačke, pripreme za izbore za Savet, za Parlament Evrope (The European Parliament), bio značajno veliki i toliko velik da sam skoro siguran sa ove distance da smo imali dobru šansu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa upravo tu šansu smo nastojali da iskoristimo i zato pozitivno i odgovorili na njegov predlog.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nismo odgovorili pozitivno ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Uostalom na strani, pa evo, malopre smo prezentirali moj rukopis u kome kaže da prihvatamo prisustvo Ujedinjenih nacija. Na strani 23, u kraćoj izjavi, kažete da vas ni jednom nisam odbio, da sam vas sve vreme podržavao, da sam rekao da mu treba pristojno odgovoriti, da treba dati pozitivan odgovor i tako dalje. I, naravno, precizirati to pitanje strukture, mandata i tako dalje. Je li tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je, tako je, tako je, prvog dana našeg razgovora gospodine Miloševiću. Drugog dana nismo poslali odgovor.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja nisam rekao da se ne pošalje odgovor, nego sam podrazumevao da će taj odgovor, jer ste vi insistirali na mom rukopisu i da ga pismeno napišem, biti poslat Kolu. Ali ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne mislite da sam želeo da taj rukopis faksom pošaljem gospodinu Kolu. Mislim da ovaj naš dijalog zaista nema nikakvog smisla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I ja mislim da nema smisla pošto ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam rekao i tvrdim da je trebalo da se pojavite i da prihvatite ova dva, kako vi kažete, nebitna uslova sa sredine strane, da bismo došli do ove velike strane koja je vrlo bitna, strana 3. A gospodin Kol je iza toga neposredno putovao za Ameriku, ali mislim da zaista bi bilo nepristojno s moje strane da ovde govorim šta se sve dogovaralo sa gospodinom Kolom i da sad o njemu raspravljamo. Jednostavno, propuštena je prilika da se učini pokušaj da se bombardovanje zaustavi još početkom maja 1999. godine. Zašto, ja nikad nisam dobio taj odgovor, al' sam dobio mnogo odgovora kad sam ja lično u pitanju. Od svega što mi se posle toga dešavalo, o čemu ne želim ovde da govorim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sa moje strane vam se ...

SUDIJA MEJ: Moram da vas prekinem sada kako bi svedok mogao nešto da pojasni. Gospodine Liliću, videli smo ovaj dokument koji je optuženi napisao rukom. Recite nam šta se nakon toga desilo, nakon što je napisan taj dokument?

SVEDOK LILIĆ: Taj dokument je napisan neposredno po mom dolasku, to je, ja mislim da se dešava 4., a moj komentar je napisan 5. Trebalo je da predsednik Milošević se javno pojavi pred našim sredstvima informisanja i da kaže da prihvata misiju Ujedinjenih nacija i da je saglasan da među njima bude i neko od pripadnika NATO pakta, a to je definisano u ovom drugom stavu ovde, koji kaže da treba prihvatiti jednog od tri stalne članice Saveta bezbednosti, ili Sjedinjene Američke Države ili Engleske ili Francuske.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: I pošto ja nisam imao takav odgovor od predsednika Miloševića, ja nisam poslao odgovor gospodinu Kolu. Da su ove činjenice koje iznosim tačne, govori naša aktivnost nakon završetka bombardovanja, kada tražite ponovo da uspostavim komunikaciju s tim ljudima, što je bilo mnogo teže.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću. ..

SUDIJA MEJ: Sada je 12.15, vreme za pauzu. Nastavićemo posle pauze od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, vi ste imali razgovor o ovom svom pismu sa najodgovornijim rukovodiocima Jugoslavije, je li tako? I Srbije.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, 17. maja. U Predsedništvu Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U Predsedništvu Srbije. Ko su bili ljudi koji su bili prisutni, po imenu i funkcijana?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Bio je na mestu predsedavajućeg, ako je trebao da predsedava, gospodin Milan Milutinović, tada predsednik Republike Srbije, bila je Gorica Gajević s njegove leve strane, ako se dobro sećam, Generalni sekretar Socijalističke partije Srbije, bio je Milomir Minić, visoki funkcioner SPS-a i mislim da je tada još uvek bio predsednik Veća građana, bio je Živadin Jovanović, oficijelni ministar inostranih poslova, bio je Mirko Marjanović, tada predsednik Skupštine Republike Srbije ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vlade.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Predsednik vlade, izvinite, tako je, i bio je Dragan Tomić, predsednik Narodne skupštine Republike Srbije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, predsednik Republike Srbije, predsednik Vlade Republike Srbije, predsednik Skupštine Republike Srbije, predsednik Savezne skupštine, odnosno Veća građana savezne skupštine, ministar inostranih poslova Jugoslavije, generalni sekretar partije. Da li smatrate, s obzirom na značaj za zemlju, za narod, za sve nas jednog ovako kardinalnog i najvažnijeg pitanja u sred rata, neke moguće inicijative da se prihvati prisustvo Ujedinjenih nacija koje sam ja već prihvatio i dao vam, da je trebalo da bude predmet jedne takve konsultacije najodgovornijih predstavnika vlasti koji su istovremeno bili, kao i vi, u vrhu i Socijalističke partije Srbije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, prvo vas molim da više ne zamenjujemo tezu sa ovim da ste dali pristanak za ovaj preliminarni dogovor sa gospodinom Kolom zato što to nije tako, ja sam pokušao da to objasnim, a evo i još jednog razloga zašto to nije tako. U pismu 30. koje ovde nemate u zvaničnoj dokumentaciji, ako bude bilo potrebno ja ću ga dostaviti, vama lično, gde ja vama iznosim plan razgovora sa ljudima čija imena ne želim da ovde iznosim, pored ovih o kojima smo govorili, u dnu tog pisma piše: "Podrazumeva se da da donesete odluku da me kao predhodnog predsednika Savezne Republike Jugoslavije imenujete za vašeg specijalnog izaslanika za utvrđivanje principa sa predstavicima međunarodne zajednice za uspostavljanje mira na prostoru SRJ". Podsećam vas da je jedno od prvih pitanja koje je, između ostalih, postavio gospodin Kol, da li sam ovlašćen da bilo šta prihvatim. Prema tome, nije bilo dovoljno da napišete na parčetu papira da ste saglasni da se razgovara o mandatu, misiji i tako dalje, to nije ni traženo s naše strane već bez ultimatumima i bez, i bez sa naše strane postavljanja ovih uslova, jednostavno ono što sam maločas objasnio. Što se tiče sastanka od 17. maja, on je sve samo nije sastanak na kome se raspravlja ili konsultuje o sadržaju pisma, pogotovu što je ovo pismo, moje lično pismo upućeno vama i više, i krajnje dobronamerno nije upućeno ni iz kakvih drugih razloga, što je moguće bila tema razmišljanja kod nekih od vaših saradnika, što ću saznati kasnije, upravo od njih. Ako želite, ja ću ponoviti njihove reči. Ovaj sastanak je na moje zaprepašćenje pokazao da svi poseduju pismo koje sam vama poslao ...

prevodioci: Molim vas malo sporije zbog prevodilaca. Hvala.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Izvinjavam se prevodiocima, i poslužio je samo kao, ja moram da upotrebim dosta ružnu reč, kao sastanak na kome sam ja pretrpeo užasne kritike. Mislim da mu nije bilo ni vreme ni mesto usred bombardovanja da se raspravlja o mojoj nameri, potencijalnoj, i pisanju pisma, prema vama i eventualno nekoj mojoj odgovornosti. Ne želim da ponavljam šta je ko od njih rekao zato što ne želim ni njih da dovodim u situaciju da se pokaže koliko nisu bili upućeni u sve o čemu smo razgovarali. Znači, sastanak 17. maja nije imao nikakve veze sa konsultacijama o tako ozbiljnoj temi o kojoj smo vi i ja razgovarali, pri čemu moram da iznesem da je u potpunosti skoro ili skoro sa svim tim razgovorima bio upoznat gospodin Milutinović, da je bio upoznat gospodin Živadin Jovanović koji je to zaboravio na ovom, kako vi to kažete, konsultativnom sastanku, jer je

zaboravio da sam dan pred put za Nemačku bio kod njega u dogovoru sa vama i tražio, opet u dogovoru sa vama, da sa mnom na put pođe i gospodin Jeremić koji je bio prethodni ambasador u Nemačkoj i zbog znanja nemačkog, obzirom da ga ja ne znam i, istovremeno tražio da onoliko koliko je to moguće budem izbrifovan o razgovorima, odnosno da mi se da bilo kakva informacija o razgovorima sa, između vas i gospodina Černomirdina. Gospodin Jovanović je to zaboravio i njegova najveća primedba meni je bila što se mešam u njegov posao. Prema tome, to nisu bile konsultacije, to je bio jedan najobičniji partijski sud u vreme i na mestu kad mu vreme nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zar vam se ne čini logičnim ...

PRIJATELJ SUDA KEJ: Časni Sude, primetio sam da svedok pominje pismo koje izgleda da nije u našem registratoru. Mislim da bi bilo u redu da se optuženom da primerak tog pisma da ga pročita.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Ja ne znam koje papire ima svedok. Možda je to nešto privatno. Njemu može biti rečeno da ih skloni, da se ne služi njima ako je to razlog za vašu zabrinutost ili ako ima nekih primedbi onda može da ih dostavi.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Možda bi bilo u redu da to zatražimo od njega.

TUŽILAC NAJS: Mislim da je to zapravo pismo čiju kopiju mi imamo negde, možemo da je potražimo i kopiramo ako svedok hoće.

SUDIJA MEJ: Gospodine Liliću, čuli ste šta je rečeno. Ima li nekih ličnih primedbi sa vaše strane da se to pismo ovde predoči?

SVEDOK LILIĆ: To je pismo koje je pisano neposredno pre svih ovih događanja, a sastoji se od jednog malog plana koji sam prezentirao gospodinu Miloševiću i u njemu se nalaze imena ljudi za koje ja nisam želeo da budu javno objavljena. Normalno, ja nemam ništa protiv da to pismo bude, ja mislim da ga predsednik Milošević ima, nije nikakav problem da ga i vi dobijete. To nije jedno pismo, to su tri pisma uključujući i jedno pismo koje je došlo iz libijske ambasade tada u Beogradu, ali mislim da zaista nije značajno za sve ovo o čemu sam govorio, osim ukoliko predsednik Milošević insistira da ga dobije, ja ću ga vrlo rado dati svima vama.

SUDIJA MEJ: Ne radi se o njemu već o Sudu, radi se o tome da li je to za Sud relevantno ili ne. Možda to tužilac može da potraži. Budući da će svedok i ovako i onako morati da se vrati da dovrši iskaz, onda to može da uđe i u one dokumente koji se obelodanjuju. Nemojmo više da gubimo vreme sa ovim, idemo dalje.

SVEDOK LILIĆ: Ako dozvolite samo, ja to pismo imam ovde, mogu odmah da ga dostavim, da ga iskopiraju, tako da nema nikakvih problema da ga imate.

SUDIJA MEJ: Možda Tužilaštvo ima i originale i prevode, pa to može i da se pokaže, a i inače treba da napravimo kopiju. Izvolite, gospodine Milošević, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Želeo bih da vidim to, pošto ja nemam nikakvu drugu dokumentaciju osim ove koja mi je dostavljena. Ne znam na šta svedok misli, ne mogu napamet da znam...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, dajte da ja to pogledam. Gospodine Liliću, imamo ovaj dokument, čuli ste da ga optuženi traži, pretpostavljam vi nemate nikakvih prigovora ni primedbi na to da on pogleda dokument. Da li vam je stalo da on ne pominje imena koja se ovde nalaze ili je slobodan da u vezi sa tim postavi sva moguća pitanja, što se vas tiče?

SVEDOK LILIĆ: Ja bi ga zamolio da ne pominje ta imena, što se tiče pitanja, pošto i gospodin Milošević poznaje te ljude, mislim da nema potrebe da ih posebno spominje, osim ukoliko želi da zatvorite sednicu. Možemo da pričamo o mnogim drugim detaljima ukoliko gospodin Milošević smatra da je potrebno.

SUDIJA MEJ: Dobro, možete da pogledate ova pisma, možete da postavljate pitanja u vezi sa njima, ali ako želite da se posebno osvrnete na neka od imena u ovim pismima, onda ćemo morati da pređemo na privatnu sednicu. Da li tužilac traži, odnosno, gleda dokument?

TUŽILAC NAJS: Mi imamo englesku verziju i dobićemo je za koji trenutak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, neću da, neću da postavljam pitanja vezana za imena tih ljudi, reč je uglavnom o nastojanjima da se u zbiru, rekao bih, i to je pitanje moje gospodinu Liliću, koriste određene neformalne veze koje su postojale između gospodina Lilića i određenih ličnosti da se dođe u kontakt sa eventualno, značajnim činiocima koji mogu ubrzati rešenje gde je, to ime nije sporno da se može pominjati na javnoj sednici, najznačajnija ličnost bivši nemački kancelar Kol. E, sada da se vratimo, gospodine Liliću, na ovo. Pošto je ovo bilo vaše pismo koje sadrži taj predlog na koji vi tvrdite da vam nisam dao odgovor iako ga imate napismeno, bitno razmatralo mnoge aspekte, kažete imali su ovi ljudi to pismo, pa naravno, dao sam im i rekao: "Molim vas izvolite sedite sa Zoranom Lilićem koji je obavio ove razgovore i napravite konsultaciju o tome da bi se procenilo koliko tu ima, kako bih rekao, osnova za nekakvo uverenje da se i tim putem može postići neki napredak". Je li to tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Bilo bi, bar prema praksi koja je postojala, kada su bili naši kontakti u pitanju i koordinacije koje ste održavali na kojima ja nisam bio prisutan, mislim da je bilo sasvim prirodno, ukoliko je sad ovo što kažete tačno, da se ta koordinacija u najužem sastavu, pošto je gospodin Milutinović znao za te aktivnosti, gospodin Živadin Jovanović znao, ostali nisu bili uključeni ni po kom osnovu u sve što se radilo svih, 1998. godine i svih tih meseci za vreme rata. Ako je tačno, bilo je normalno da to bude kod vas, a njihova pitanja nisu bila vezana za suštinu pisma, već su se odnosila na to zašto je pismo napisano, čak su neki od njih govorili da uopšte ne znaju o čemu se radi, ali da ga nije trebalo napisati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja neću da ulazim u ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Što se tiče vaše saglasnosti na to, ja ću po peti put da ponovim da saglasnost niste dali, da ta saglasnost ne može da bude na parčetu papira i nije bila potrebna saglasnost meni, već je bila potrebna vaša saglasnost gospodinu Kolu, lična, u vidu javnog istupa ili na neki drugi način koji je vama vrlo dobro poznat. Mislim da bi smo danas imali neku drugu situaciju, možda bi bila ista, ne znam, ali mislim da bi bila drugačija, obzirom na saznanja koja sam imao iz predloga koji vam je dat krajem oktobra od gospodina Solane u prisustvu gospodina Holbruka. Prema tome, sve je to zajedno imalo jednu drugu dimenziju, a sastanak o kome govorite 17. maja, najiskrenije, gospodine Miloševiću, nije imao nikakve veze sa konsultacijama oko toga šta sam ja vama napisao, nego samo sa činjenicom zbog čega sam vam to napisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja neću da ulazim ovde u raspravu koju ste vi imali na sastanku na kome ja nisam bio, ja sam želeo samo da utvrdim da je reč o najvišim državnim funkcionerima, da je reč o najvažnijem pitanju i da je bilo logično da najviši državni funkcioneri o najvažnijem pitanju o kome je reč budu upoznati i iz prve ruke informisani od vas koji ste učestvovali u tim komunikacijama. Prema tome, to je stvar koja pretpostavljam nije ni za vas sporna, a nije ni za mene sporna, a šta ste vi ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Nije, ja bih, ja bih zaista bio veoma srećan da je taj sastanak išao upravo ovako, ovim intenzitetom i tom logikom o kojoj vi govorite, a ne na način na koji je tekao, ali zaista nije bitan, on je imao svoje posledice i danas to više nije ni bitno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, sada, da se vratimo na samu suštinu. Dakle, mi smo na jednoj strani imali zvaničnu inicijativu Rusije, javnu, poznatu čitavom svetu, na drugoj strani jednu neformalnu inicijativu. Da li je blizu pameti, da li je blizu logike da bi nekakvo prelaženje sa jedne sasvim formalne i dobronamerne komunikacije i nastojanja koja je imala Rusija, na neformalnu bilo, u stvari, jedno zatvaranje vrata jedinoj, u tom trenutku zvaničnoj podršci koju smo uživali od strane Rusije u pogledu posredovanja i nastojanja da se dođe do određenih prihvatljivih uslova za prekid rata?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Mogu da odgovorim?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Izvolite. Ja vas to i pitam.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema mojim saznanjima koja su, možete biti sigurni, potpuno tačna i lako dokaziva, ovo je inicijativa koju je gospodin Talbot, Strob Talbot (Strobe Talbot) preneo gospodinu Ahtisariju, a gospodin Černomirdin se kasnije uključio na predlog gospodina Ahtisarija, prema tome i ono što je najvažnije, ona ne ide sa onom koju vi zovete neformalnom nego ide tek posle nje. Znači, ona počinje tek iza 5. maja. Moj predlog je vama bio, ja pokušavam da zaista ne iznesem ovde stvari koje bi napravile štetu bilo kome ko je s vama pregovarao ili s kim sam ja razgovarao, da se te inicijative paralelno odvijaju i mislim da to imate ovde u pismu. Ali, normalno, vaše pravo je bilo da odaberete formalnu, kako vi kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je možda ova inicijativa, ako je možemo tako nazvati, o kojoj vi govorite, u stvari, bila sračunata da se nama izbije i ta jedina podrška koju smo u tom trenutku imali u formalnom smislu, kad je reč o angažovanju Rusije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Danas to možete tako da tumačite obzirom da tu prethodno nije učinjen nikakav pokušaj ni da se razgovara o njenom sadržaju, ne vidim šta nam je dobro donela ova druga inicijativa. Prema prvom predlogu i prema predlogu koji vam je dat od strane gospodina Solane krajem oktobra, na Kosovu je trebalo da bude, prema vašem dogovoru sa Holbrukom 12.000 vojnika i 10.000 policajaca. Nuđena je, ako su informacije od mojih sagovornika tačne, znači sa strane gospodina Solane čak i logistička podrška od 10.000 vojnika NATO pakta da se razoružaju pripadnici OVK. Danas na Kosovu nema, praktično, ni jednog vojnika i nema ni jednog policajca. Nema, čak ima manje Srba nego što ih ima ovde, u haškim zatvorima. Ja spadam u one ljude, a vi to sigurno dobro znate, koji želi da se ponosi što pripada tom narodu. I želim da se i moj sin ponosi što je Srbin i što je tog porekla. I ove zamene teza mislim da zaista nikome ne koriste. Moj stav je i vi znate jako dobro da je vojni deo tog sporazuma, Kumanovski sporazum, kapitulantski akt koji jednostavno je nametnut od strane onoga ko je dobio taj rat, a nije poražen, kako smo, kako su to tumačili kod nas u Srbiji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pre svega, baš mi odgovara to što ste, što ste sada rekli, morali bi da raščistimo te činjenice. Da ostavimo sada po strani ovo pismo i ovu neformalnu inicijativu koja i po mojoj oceni i po oceni drugih funkcionera...

SUDIJA MEJ: Ne, o tome je već bilo reči nekoliko puta, nema potrebe da to ponavljamo, bez obzira na vaš stav. Molim vas, pređite na drugu temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kada je reč, dakle, o ovome što ste sad pomenuli, vi ste i u glavnom ispitivanju pomenuli generala Marjanovića koji je u ime Jugoslavije potpisao Kumanovski sporazum, koga ja, inače, smatram veoma sposobnim generalom i veoma časnim čovekom. Da li je vama poznato da se u Kumanovskom sporazumu nigde ne pominje NATO, nego se govori o bezbednosnim snagama međunarodne zajednice?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja imam saznanja, gospodine Miloševiću, kako je izostavljena ta imenica NATO, ali je tačno to što vi govorite, ali isto tako mislim da se i vi slažete sa mnom, danas na Kosovu postoje samo NATO trupe i nema drugih snaga međunarodne zajednice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo to je najveći poraz i sramota Ujedinjenih nacija koje su upotrebljene u svrhe neopisive štete učinjene našoj državi i našem narodu na jedan nelegalan način, aktom agresije protiv Jugoslavije. Upravo je to. Da li se ...

SUDIJA MEJ: Zaustavimo se ovde ukoliko ćete da iznosite takve tvrdnje. Gospodine Lilić, čuli ste šta optuženi iznosi. Ukoliko želite, možete da date svoj komentar. Ako se slažete sa tim, recite. Međutim, to možda neće biti ni od kakve pomoći ovom Pretrsnom veću. Ipak, neću prekinuti optuženog u tome. Da li želite nešto da kažete u vezi sa tim?

SVEDOK LILIĆ : Ja mogu da kažem da je zaista strašno što nije implementirana makar i ta Rezolucija 1244, ali ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A o tome se zapravo i radi. Evo, ja se nadam, gospodine Mej, da me nećete prekinuti, ali da bi ubrzali pošto je ovde reč o dokumentu datom od strane gospodina Najsa, to je moj govor na Četvrtom Kongresu Socijalističke partije Srbije 17. februara 2000. godine, 02163379.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 7.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Biće, biće prilike da se mnogo toga tu iskoristi, ali pre nego što na njega pređem, da li je, dakle, poznato da je Rezolucijom 1244 i onim predlogom G8 koji su doneli Černomirdin i Ahtisari, saopštavajući već na aerodromu da donose mir i očekivanja cele Jugoslavije, konačno, da se taj mir donese, bili predviđeni vrlo striktni uslovi prekida rata? Najvažniji, je li to tačno, gospodine Liliću, garantovanje od strane Ujedinjenih nacija suvereniteta i teritorijalnog integriteta Jugoslavije? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno da je agresija na Jugoslaviju izvršena bez odobrenja Ujedinjenih nacija?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to je presedan koji je prvi put učinjen od strane Ujedinjenih nacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A je li tačno, je li tačno da je upravo zato što NATO nije uspeo ni nogom da kroči na teritoriju Jugoslavije, da je taj naš otpor vratio Klintonovu administraciju u Ujedinjene nacije da se posluže Ujedinjenim nacijama da napravi se sporazum o prekidu vatre...

SUDIJA MEJ: Radi se o veoma uopštenim stvarima, a svedok ne može da svedoči u ime gospodina Klintona. Dakle, idemo dalje. Da li želite da mu postavite neko pitanje u vezi sa tim govorom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja hoću da pitam svedoka je li tačno ovo što sam tada rekao, ali pre toga, osim što je garantovan suverenitet i teritorijalni integritet, a da NATO nije ni kročio i nije uspeo da kroči na tlo Jugoslavije jer smo ga zaustavili, da je garantovano da će međunarodne snage garantovati bezbednost svih stanovnika na Kosovu? Je li to tačno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja nisam učestvovao u tim pregovorim, znam ono što piše i to podrazumeva Rezolucija o kojoj smo govorili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako je. E sada pogledajte na stranu to je 02163382, a inače strana četvrta govora, ja bih želeo da citiram mnogo više ali zbog vremena citiraću samo ponešto i molim vas da to komentarišete. Dakle ...

SUDIJA MEJ: Pre nego što to uradite hteo bih da ispravim transkript. Ja sam rekao u redu 10 da svedok ne može da svedoči umesto gospodina Klintona, a ne, kako stoji u transkriptu o gospodinu Klintonu. Dakle, umesto gospodina Klintona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se nadam, gospodine Mej, da ćete vi izdati nalog da svedoči gospodin Klinton kad na to dođe red, i ne mislim da treba ovaj svedok da svedoči u njegovo ime. Dakle, četvrti pasus odozgo, ja govorim o sledećem: "Bombardovanje Srbije je okončano sporazumom između jugoslovenske države i predstavnika međunarodne zajednice, da predstavnici Ujedinjenih nacija dođu na Kosovo sa ciljem da tamo uspostave mir, red i normalan život za sve koji tamo žive". Je li to tačno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je l' to pisalo u Rezoluciji, je l' to pisalo u Ahtisari- Černomirdin? Uz garantovanje teritorijalnog integriteta i suvereniteta Jugoslavije na celoj svojoj teritoriji. Je li tačno?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dalje kažem: "Srbija je sa poverenjem prihvatila taj sporazum i garancije Ujedinjenih nacija". Dakle, NATO je bez Ujedinjenih nacija izvršio agresiju, a Ujedinjene nacije su nastupile u odnosu prema Srbiji i Srbija je s poverenjem prihvatila sporazum i garancije Ujedinjenih nacija. Je li to tačno? Je li tako, gospodine Liliću?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je rečeno i tako piše, ja, vi znate moje stavove oko tog plana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A onda kažem dalje: "Ali ništa od mira, jer kaže, one su tamo došle da uspostave mir, red i normalan život za sve koji tamo žive. Ali ništa od mira, još manje od reda, a od normalnog života ni traga. Albanski terorizam je legalizovan i nadgledan od strane predstavnika Ujedinjenih nacija. Srbi su većim delom napustili Kosovo, a manjim ostali da kao živi spomenici opominju svet da skrštenih ruku gleda istrebljenje jednog naroda i to pritom naroda koji je, u ovom trenutku, najhrabriji narod na svetu. Od hrpe saopštenja, protesta, zgražavanja i neslaganja koja stižu sa severa i juga, sa istoka, pa čak i sa zapada, deca u Kosovskoj Mitrovici (Mitrovice) nemaju garanciju da će živeti. Zasada, njihova garancija da će živeti ostaje samo njihova zemlja i ljudi koji u njoj žive". Gospodine Liliću, je li tačno da uprkos ove garancije da će snage Ujedinjenih nacija zaštititi sve građane Kosova, uvesti red i tako dalje, da su dozvolili da nekoliko stotina hiljada Albanaca...

TUŽILAC NAJS: Interesuje me koja je relevantnost svega ovoga u odnosu na ovu optužnicu? Problem je u tome što je vreme veoma ograničeno, a ako optuženi ovde bude koristio vreme kako bi ponavljao govore, mislim da je to gubljenje dragocenog vremena.

SUDIJA MEJ: Pa, odgovor bi mogao da bude to što ste vi predočili taj dokument.

TUŽILAC NAJS: Da, časni Sude, ali ja sam se pozabavio samo jednim delom tog dokumenta. Ja ću se na taj deo vratiti kasnije tokom dodatnog ispitivanja, međutim, ovaj deo nema nikakvu relevantnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovaj deo ima ...

SUDIJA MEJ: U čemu je relevantnost?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Relevantnost je, gospodine Mej, odgovor svedoka na to da je uprkos garancijama Ujedinjenih nacija dakle, došlo do onoga do čega je došlo i ja ga sad pitam do čega je došlo i u kojoj je meri na taj način to do čega je došlo bilo zloupotreba Ujedinjenih nacija. Dakle, pitam svedoka, da li je tačno da su ...

SUDIJA MEJ: Ali ovo izlazi iz okvira optužnice, to je nakon perioda koji pokriva optužnica, nakon perioda koji nas interesuje. Dakle, da li to ima ikakve relevantnosti u odnosu na optužnicu? Ja mislim da nema. U svakom slučaju, ukoliko to postane relevantno, onda time mogu da se bave neki drugi svedoci, a ne ovaj svedok

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, gospodine Mej, ovo su vrlo bitna pitanja. Dakle, da li je tačno da su ove snage koje su došle na Kosovo omogućile da nekoliko stotina hiljada Albanaca iz severne Albanije uđe na Kosovo nekontrolisano?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak jedan, konsultovaću se sa kolegama.

(Pretnesno Veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, mislim da morate da nas uverite koja je relevantnost prisustva NATO snaga na Kosovu nakon perioda koji je obuhvaćen optužnicom. Dakle, u kom smislu je to relevantno za ovaj Predmet?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Relevantno je za predmet, gospodine Robinson (Robinson), zbog toga što to ponašanje upravo dokazuje

produžetak zločina izvršenog nad srpskim narodom, nad Srbijom, nad Jugoslavijom, NATO agresijom, u toku koje sam ja i optužen za navodne ratne zločine. Dakle, prisustvo, dobro ste rekli, NATO snaga, iako nije bila reč o NATO snagama nego o snagama Ujedinjenih nacija, da li se sećate, gospodine Liliću, da su prve snage koje su stigle na Kosovo...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, čekajte jedan trenutak. Još nismo doneli odluku o ovome. I dalje nije jasno zašto vi tvrdite da prisustvo tih snaga ima bilo kakve veze sa optužnicom. Dakle, koja je to veza?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Veza je upravo u zločinu koji je Klintonova administracija i NATO izvršio nad Jugoslavijom, u toku toga perioda upravo je i podignuta ta takozvana optužnica i ja želim da se ovde utvrde i relevantne činjenice koje su za to vezane. I apsolutno se relevantnost ovih pitanja ne može osporiti.

(Pretržno Veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Ne, niste utvrdili nikakvu relevantnost. Molim vas da pređete na sledeću temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, gospodine Liliću, da li se sećate da su prve snage koje su stigle na Kosovo bile ruske snage?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da je u rezoluciji, pored ovih pitanja koja sam ja naveo, odnosno garancija suvereniteta, teritorijalnog integriteta i bezbednosti za sve, bilo predviđeno i vraćanje kontingenta vojske i policije Jugoslavije na Kosovo. Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ako se ne varam, radi se o oko 1.500 vojnika Vojske Jugoslavije i ne znam tačan broj policajaca, ali je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ni jedan element, ni garancija teritorijalnog integriteta, ni garancija bezbednosti, ni garancija vraćanja našeg kontingenta nije ispoštovana uzurpacijom prava Ujedinjenih nacija koje je izvršeno od strane NATO pakta. Je li tako ili nije?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Prema stanju koje je evidentno kad je u pitanju Kosovo i Metohija, nema povratka naših, čak i ovako minimalnih

trupa, odnosno jedinica, nema zaštite granica s naše strane, znači potpuno su otvoreni granični prelazi, apsolutno je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li tačno ...

SUDIJA MEJ: Već ste izašli izvan okvira onoga o čemu smo odlučili. Dakle, molim vas da se sada vratite na nešto što je relevantno, nešto što se desilo tokom rata, dakle, tokom sukoba, ali ne posle toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, tokom rata se desilo mnogo toga što smo ovde konstatovali i izvršeni neviđeni zločini nad Srbima na Kosovu i Metohiji. A da li vam je poznato, gospodine Liliću, da su pod okriljem snaga koje su nosile naziv Ujedinjene nacije, spaljene desetine hiljada srpskih kuća ...

SUDIJA MEJ: Ne, mislim da ovo moramo da privedemo kraju. Ukoliko nemate relevantnih pitanja, onda ćemo morati da okončamo vaše unakrsno ispitivanje. Vi ste čuli našu odluku, dakle, ništa nakon toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dobro, gospodine Mej, ako ne dozvoljavate da se postavljaju takva pitanja, ja želim, samo radi zapisnika, da kažem da je to produžavanje rata zloupotrebom Ujedinjenih nacija, najveća sramota za Ujedinjene nacije ...

SUDIJA MEJ: Ne, nećemo sada slušati govore.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To kažem zato što i ovaj nelegalni Sud služi upravo za ...

SUDIJA MEJ: Ne. Ukoliko želite da se sada sve ovo okonča, onda dobro postupate držeći govore. Imate li bilo kakvih relevantnih pitanja za ovog svedoka? Ukoliko imate, postavite ih, ako nemate, onda ćemo okončati vaše unakrsno ispitivanje. Imate na raspolaganju još 15 minuta. Hteo bih takođe da kažem da će ona rukom pisana beleška, ona koju je optuženi napisao rukom, a koja je pridodata knjizi "Vatra i potop", da ćemo to uvrstiti u dokazni spis pod brojem D 146. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Liliću, vi ste bili na najvišim funkcijama u Jugoslaviji, u Socijalističkoj Partiji Srbije i spadate u najinformativnije ljude koji bi se na prste mogli nabrojati u Saveznoj Republici Jugoslaviji o svim događajima. Da li imate bilo kakvo saznanje o tome da je bilo koji organ Republike Srbije ili Savezne Republike Jugoslavije organizovano ili planirano, upotrebljavam reči isključivo ove lažne optužnice, dakle relevantno je, da li vi imate ikakvo saznanje da je bilo koji organ organizovano ili planirano počinio bilo kakav zločin? Ili naredio ili, možete da upotrebite bilo koju reč sa bilo kakvog stanovišta? Da li imate takvo saznanje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ja sam, gospodine Miloševiću, u izjavi koju sam dao rekao da nisam niti čuo, niti bio prisutan kad je bilo ko naredio ili planirao bilo kakav zločin iz političkog ili vojnog rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije. Znači, ja sam to već rekao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate saznanje i mimo političkog i vojnog rukovodstva Savezne Republike Jugoslavije, dakle na nižim nivoima, da je bilo koji komandant policijskih snaga, ili komandir čak, da ne kažem komandant, mada u engleskom će oni prevesti komander i za komandanta i za komandira, kod nas su komandiri rukovodioci nižih jedinica, naredio ili planirao organizovanje bilo kakvog zločina? Da li ste došli do bilo kakvog takvog saznanja, da li je bilo kakva informacija takve vrste došla do vas?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Ne, ja nemam takva saznanja, istovremeno mogu da kažem da su vrlo dobro upoznati svi pripadnici Vojske Jugoslavije, a pretpostavljam i policije, ukoliko se desi nešto tako šta treba uraditi sa počinioćem. Znači, nemam takvog saznanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate saznanja o tome da su postojale striktno naredbe upravo suprotno, da se zaštiti civilno stanovništvo i da se svaki prekršaj istraži, počinioći uhapsu i privedu sudu?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, to sam upravo maločas rekao u svom drugom delu odgovora, osim što nisam pomenuo zaštitu civilnog stanovništva, koja je uvek bila primarna kod svih naših predstavnika snaga bezbednosti, bar u onom naredbodavnom delu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste bili prisutni bar jednom od sastanaka u bilo kojoj prilici kada su rukovodioci, u ovom slučaju mislim na primer na generale policije i druge koji su referisali, govorili kako mnogo terorista uspeva da pobegne upravo zato što se meša sa civilnim stanovništvom

a policija je pod striktnom zabranom da ne otvara vatru ako postoji opasnost da budu povređeni civili?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Znam za to, čak sam imao prilike da vidim i pisana dokumenta i mislim da se jako jednostavno i vrlo lako mogu naći u arhivi Vojske Jugoslavije. Obzirom na neke malo veće pokrete, vrlo se dobro sećam cifre, mislim da se radi o broju od preko 3.000 Albanaca koji su se kretali prema albanskoj granici i da je tad tražena pomoć od policije Crne Gore, da pošto MUP Srbije nije hteo da interveniše iz razloga o kojima govorite sada, pošto je među njima bilo dosta, pretpostavlja se dosta terorista koji su izlazili zajedno sa civilnim stanovništvom i koliko se ja sećam, u tom izveštaju piše, a može da se nabavi, da je MUP Crne Gore omogućio njima miran prelazak bez ikakvih sadejstava po celoj toj grupaciji, obzirom da je među njima bilo i terorista.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto meni gospodin Mej ne dozvoljava da vas pitam o pitanjima koja sam ja želeo da vam postavim, ja želim da iskoristim preostalo vreme da vas pitam u vezi sa dokumentima na koje je ukazao gospodin Najs, a koja se odnose na zapisnike sa sednica Vrhovnog saveta odbrane, kada je predsednik, kada je predsednik Jugoslavije bio Dobrica Ćosić. Pokušaću da na brzinu pređem ovim redosledom kojim su oni dati. Imamo sednicu Vrhovnog saveta od 8. i 10. jula 1992. godine, gde se vidi predsedavao Dobrica Ćosić i onda da sam tu i ja i Momir Bulatović kao članovi Vrhovnog saveta odbrane, načelnik Generalštaba i tako dalje, Borislav Jović, predsednik državnog Komiteta za saradnju sa snagama UN, a pre toga član Predsedništva SFRJ...

SUDIJA MEJ: To je tabulator 12, molim da se svedoku da primerak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se ovde vidi, gospodine Liliću, već na prvoj strani, pre prelaska na dnevni red, doktor Borisav Jović, predsednik državnog Komiteta za saradnju sa UN i profesor Gavro Perazić obaveštavaju Vrhovni savet odbrane sa zahtevima komandanta snaga UNPROFOR-a (United Nations Protection Force) generala Satiša Nambijara (Satish Nambiar) i osnovama međunarodnog prava za rešavanje statusa Prevlake? Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, dosta je loša kopija, ali vidi se.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je jasan zaključak: "Savezna Republika Jugoslavija u potpunosti prihvata tačku 18 plana Mirovne operacije

Ujedinjenih nacija u Jugoslaviji o razmeštaju jedinica Vojske SR Jugoslavije izvan područja Hrvatske posle preuzimanja odgovornosti od strane UNPROFOR-a u dogovorenim zonama pod zaštitom Ujedinjenih nacija". Dakle, u potpunosti prihvata ...

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Radi se o žutoj i plavoj zoni, ako se ja dobro sećam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tački 2 se kaže: "Realizacija povlačenja Vojske izvršiće se u skladu sa tim planom na osnovu konkretnog dogovora Generalštaba i komandanta UNPROFOR-a," je li tako? Dakle, tu nema apsolutno nijednog ograničenja i u celini se prihvata.

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, tako piše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda tačka 3 kaže: "Savezna Republika Jugoslavija smatra da je u interesu mira neophodno da se tim dogovorom osigura da hrvatske snage ne mogu dovesti teško naoružanje u blizinu granice Jugoslavije koje bi moglo ugroziti njenu bezbednost". A onda, pošto je to bilo veoma bitno pitanje, govori se o Prevlaci: "Sobzirom da Prevlaka zauzima površinu od svega 93 ara," dakle manje od jednog hektara," i da je nejasna, odnosno da je oduvek bila isključivo vojna zona," kao što se sećate nenaseljena čak, bila je isključivo vojna zona, "a da svojim položajem kontroliše ceo Bokokotorski zaliv," koji kao što znamo svi pripada Crnoj Gori, odnosno SRJ, "kontroliše dakle ceo Bokokotorski zaliv, odnosno, 30 posto obale Jugoslavije, kao i da se o njoj vode politički pregovori o pravednom razgraničenju ekonomske, morske i epikontinentalne granice između Jugoslavije i Hrvatske, Vojska Jugoslavije može napustiti Prevlaku pod uslovom da se ta teritorija stavi pod privremenu kontrolu Ujedinjenih nacija". Je li tako?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Je li to bio sporazum koji je i prihvaćen i tada je napravljena ona plava zona, žuta zona i tako dalje?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I da pri tome, "Savezna Republika Jugoslavija očekuje," vrlo je loša kopija, "rešenje problema ove sporne teritorije," reč je znači ispod jednog hektara, "političkim pregovorima i odgovarajućim odlukama Međunarodnog suda pravde," i onda se govori da se pripremi memorandum za... Da li ova sednica pokazuje da Savezna Republika Jugoslavija

slavija, dakle, sudeći po ovoj sednici Vrhovnog saveta odbrane u celini se pridržava postignutih dogovora sa UNPROFOR-om, odnosno predstavnicima Ujedinjenih nacija, dakle u potpunosti izvršava svoje obaveze?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da, i ne samo ovaj zapisnik, to je bilo, ja slobodno mogu da kažem da je to bila politika Savezne Republike Jugoslavije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja neću da posebno komentarišem ovaj drugi zapisnik od 7. avgusta jer tom sastanku nisam prisustvovao, bilo je nešto u vezi situacije, sa situacijom u Pljevljima, to je grad na teritoriji Crne Gore, ali se naglašava u vezi s tim, to je poslednji pasus koji se odnosi na prvu tačku: "Odluka da se energičnim delovanjem u realizaciji onemogućiti privatna podrška pojedinih starešina Vojske Jugoslavije i MUP-a i spreči svako ugrožavanje imovinske i lične sigurnosti građana i podsticanje međunacionalne netrepeljivosti. Dosledna realizacija i pozitivni rezultati imaju daleko širi značaj". Reč je o teritoriji Crne Gore i reč je o problemima na državnoj granici prema Bosni i Hercegovini i šire teritorije opštine Pljevlja. Da li se i tu može sasvim jasno reći da Jugoslavija želi da se problem reši na miran način? Je li to bila politika?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda imate šestu sednicu, 9. decembra 1992. godine. Prva tačka se odnosi na pretnju vojne intervencije u Bosni i Hercegovini, mogućom agresijom Hrvatske na Republiku Srpsku Krajinu i mogućoj albanskoj secesionističkoj pobuni na Kosovu, i stanje u Ministarstvu odbrane. Tačka 1: "U uvodnom izlaganju predsednika SR Jugoslavije Dobrica Ćosić je ukazao na aktuelnu međunarodnu političku situaciju koja pretili daljim zaoštavanjem i produbljanjem krize na prostorima bivše SFRJ i može imati teške posledice za Saveznu Republiku Jugoslaviju". I onda se govori o tome da se održi i sastanak sa predstavnicima Republike Srpske Krajine. Međutim, ja želim da vam skrenem pažnju na jednu vrlo važnu odredbu u tački 2, to je odredba 1 u tački 2: "Vojska Jugoslavije je depolitizovana institucija i shodno svojoj ustavnoj ulozi ne sme se mešati u aktuelne političke aktivnosti. Ona mora biti izvan političkih previranja i ne može se podređivati bilo kojim stranačkim političkim programima ili političkoj ličnosti". I onda se kaže pod 2: "Vrhovni savet odbrane osuđuje sve pokušaje unošenja stranačkih predizbornih programskih opredeljenja u Vojsku Jugoslavije, kao i neodmerene i tendenciozne izjave pojedinih državnih funkcionera i stranačkih lidera a koje se odnose na Vojsku Jugoslavije". Da

li se sećate da je tada bilo mnogo napada na vojsku, da se insistiralo da se formira, da je bilo onda i raznih stranačkih paravojnih formacija koje su formirane i tako dalje, da je sve to bilo na neki način bilo faktor destabilizacije prilika u to vreme i da Vrhovni savet odbrane energično reaguje protiv toga? Da li se sećate odluke iz tog vremena?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: To jeste, to jeste odluka iz 1992. godine. Ja nemam taj zapisnik ispred sebe, ali mogu da ga komentarišem pošto sam ga video i sećam se i zapisnika, ali i tog vremena kada su se zaista mnoge stranke utrkivale koja će da više, ovaj, napada više prema vojsci Jugoslavije a neke i da se infiltriraju u Vojsku Jugoslavije i mislim da je taj zaključak i kasnije ispoštovan. Što se tiče i paravojnih jedinica, mislim da postoji, ne mislim nego siguran sam da je neposredno po mom dolasku na mesto predsednika Vrhovnog saveta odbrane a vodeći se i ovim zaključkom koji ste vi sad izneli, doneta naredba da se evidentiraju i ukinu sve paravojne jedinice koje se budu identifikovale. I postoji takva odluka Vrhovnog saveta odbrane, normalno, može se dobiti ukoliko Haški tribunal to bude zahtevao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je iz ovoga, iz kasnije prakse, iz vremena kad ste vi bili predsednik SRJ, predsednik Narodne skupštine Srbije, na najodgovornijim funkcijama u Jugoslaviji i Srbiji, vama poznat ijedan primer gde je na bilo koji način bilo ko od rukovodstva zvaničnih organa se zalagao za, da se zaštite paravojne formacije ili bilo šta drugo, odnosno da li je bila potpuno jasna politika i Srbije i Jugoslavije da se ni na kakav način ne dopusti formiranje bilo kakvih paravojnih formacija?

SVEDOK LILIĆ – ODGOVOR: Pa, ja sam na ovo vaše pitanje praktično odgovorio maločas kad sam rekao da postoji čak i zvanična odluka Vrhovnog saveta odbrane da se one identifikuju i da se zabrane i da se unište, eliminišu praktično, a to pokazuje čak i ovaj zapisnik koji ste maločas citirali sa Vrhovnog saveta odbrane kojim je predsedavao gospodin Dobrica Ćosić.

SUDIJA MEJ: Mi ćemo morati da za danas okončamo ovu raspravu. Gospodine Lilić, bojim se da od vas moram da zatražim da dođete ponovo. Pokušaćemo da pronađemo dan koji će vam biti pogodan da nam se stavite na raspolaganje. Hvala vam. Gospodine Miloševiću, daćemo vam još pola sata da završite unakrsno ispitivanje, vi ste imali daleko više vremena od tužioca. A onda će doći na red dodatno ispitivanje.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, setićete se da sam vas zamolio da se svedoku pokažu neki dokumenti, samo da bi smo mogli da ih uvedemo. To su dokumenti koji su danas stigli iz Beograda. Da li je moguće da mu ih sada pokažemo?

SUDIJA MEJ: Mislim da danas zaista nemamo vremena, moramo da završimo. Izvolite?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Časne sudije, i amikusi imaju nešto pitanja. Trebaće i za nas malo vremena.

SUDIJA MEJ: Da, da, mislim da sam to rekao.

prevodioci: Prevodilac se izvinjava. Mi smo ispustili, oprostite.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pitanje je koliko vremena imamo na raspolaganju, jer je vreme jako kratko, a mi moramo sad ovog svedoka da uklopimo zajedno sa drugim svedocima. Ja sam mislio da ćemo mi imati jednu raspravu posvećenu samo dodatnom ispitivanju, da će to tako početi ujutro i da ćemo to završiti prilično brzo, do 11.00 ili 11.30. Mi bismo to mnogo više voleli, sobzirom da treba da se pozabavimo sa priličnim brojem dokaza. Puno svedoka je interesantno na način na koji je i ovaj svedok interesantan, ali mi ćemo to morati nekako da organizujemo i hteli bi smo da to i optuženi takođe uradi. Naravno, nama bi bilo daleko lakše ukoliko budemo znali koliko vremena Sud namerava da da amikusima, jer u suprotnom to ostaje prilično otvoreno pitanje tako da ne znamo šta da radimo.

SUDIJA MEJ: Pola sata, gospodine Tapušковиću, da li bi vam to bilo dovoljno?

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Bilo bi dovoljno, časne sudije. Bilo bi dovoljno.

SUDIJA MEJ: Hvala.

TUŽILAC NAJS: U tom slučaju ću ja postupiti na istoj osnovi, jer mislim da za 45 minuta ili tu negde mogu da završim moje dodatno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: To će biti samo jedna sesija, ali ostaje još problem dokumenata, novih dokumenata.

TUŽILAC NAJS: Da, tako je, časni Sude. Novi dokumenti koje imamo, ja ih neću obrađivati na iscrpan način. Vi ćete se setiti da je svedok izneo jedan citat iz jednog od tih dokumenata. To je jedan od pasusa kojim bih se pozabavio iz tih dokumenata i možda bude još jedan. Mislim da je to uglavnom to, mada ih možda bude i više, ali mislim da oni uglavnom govore sami za sebe, osim ukoliko se ne pojavi neko konkretno pitanje u kom slučaju bi morali nadugačko da se bavimo svim dokumentima ove vrste.

SUDIJA MEJ: Zar ne bi bilo prikladno da završimo sa unakrsnim ispitivanjem ovog svedoka bez prekidanja, da amikusi završe svoje ispitivanje, pa da vi onda nakon amikusa sprovedete svoje dodatno ispitivanje i uvedete one dokumente za koje mislite da su relevantni?

TUŽILAC NAJS: Da, tako je, ali postoji jedno pitanje za koje nam treba privatna rasprava, u vezi sa dogovorom sa advokatom gospodina Lilića. On će znati o čemu se radi.

SUDIJA MEJ: U redu, idemo na privatnu sednicu.

(privatna sednica)

